

د سمون په لټه

(د سياسي او ټولنيزو ليکنو ټولگه)

Ketabton.com

۱۳۹۴ لمریز کال

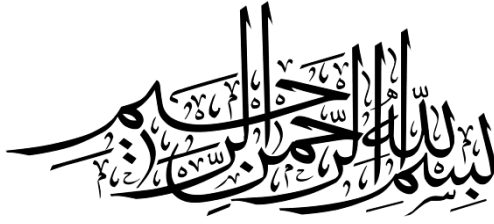
محمد اسمعیل یون

د سمون په لټه

(د سياسي او ټولنيزو ليکنو ټولگه)

محمد اسمعيل يون

۱۳۹۴ ل کال

کتاب پېژندنه:

- د کتاب نوم: د سمون په لټه
- ليکوال: محمد اسمعيل يون
- خپروندی: د افغانستان ملي تحریک، فرهنگي خانګه
- وېبپاڼه: www.melitahrik.com
- کمپوز: ضياء الرحمن ضياء
- پښتۍ ډيزاين: فياض حميد
- چاپشمبر: ۱۰۰۰ ټوکه
- چاپکال: ۱۳۹۴ ل کال / ۲۰۱۵ م
- د تحریک د خپرونو لړ: (۹۸)
- ليکوال د خپرونو لړ: (۴۳)

يادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریک سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسولیت ليکوال پورې اړه لري.

د تحریک یادښت

د افغانستان ملي تحریک د (۱۳۹۳ل) کال په پیل کې له خپلو گرانو هېوادوالو سره ژمنه کړې وه چې د دې کال په بهیر کې به (شل عنوانونه) بېلابېل دیني، علمي، ادبي او ټولنیز اشار خپلې ټولنې ته وړاندې کوي. ملي تحریک دا ژمنه د یاد کال د کب پر (۲۸) مه نېټه پوره او د یوې پرتمینې غونډې په ترڅ کې یې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې کړل. ملي تحریک په یاده غونډه کې ژمنه وکړه چې د (۱۳۹۴ل) کال په بهیر کې به انشاء الله د خدای (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه بېلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې کوي. طبیعي خبره ده چې دا اسانه کار نه دی، ډېر زیات زیار او زحمت ته اړتیا لري، خو ملي تحریک ټینګ هوډ کړی چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملی کوي. دا اثر چې ستاسو په لاس کې دی د همدې (سل عنوانونو) ژمنه کړو اثارو له جملې څخه دی، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحریک هیله لري چې له دې اثر څخه به زموږ هېوادوال په زړه پورې ګټه پورته کړي. ملي تحریک له ټولو هغولیکوالو، ژباړونکو، سمونچارو، مالي او معنوي مرستندویانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهیر کې یې یو بل سره مرسته او ملګرتیا کړې او دا فرهنګي بهیر یې بریالی کړی، د زړه له کومې مننه کوي او کور ودانې ورته وايي.

د هېواد د فرهنګ د نښرازی په هیله
د افغانستان ملي تحریک فرهنګي څانګه

نيوليك

ليکنه	مخ
•	د مظلوم اکثریت چغه ۱.....
•	ولي د سمون په لټه ۵.....
•	په ولسي جرگه کې د يوه درېيم قوت د جوړولو اړتيا..... ۱۰.....
•	د افغانستان اوسني حالات ۱۵.....
•	د کاندیدانو مارکيټ..... ۲۴.....
•	مقابله که مفاهمه؟ مناظره که محاسبه؟..... ۴۵.....
•	اوسنی پارلماني ټاکنې = نوی سياسي سرطان ۶۷.....
•	په ننگرهار کې د ولسي جرگې د ټاکنو ۷۶.....
•	پښتانه او د هالبروک تعبیر ۸۶.....
•	افغانستان او عربي متحده امارات گډې وجې..... ۹۸.....
•	د طالبانو له مشر تابه څخه څو هيلې..... ۱۰۵.....
•	يو تریخ او خوږ لیک..... ۱۰۸.....
•	(بېنوا) او (ټول افغان)..... ۱۱۴.....
•	د انتخاباتو کميسيون او درغلي..... ۱۱۶.....
•	راځئ چې حقيقتونه بيان کړو!..... ۱۲۲.....
•	خپلو هېوادوالو ته يو ډاډ (د حقيقت په لټه)..... ۱۴۱.....

- ۱۵۱.....د افغانستان او پاکستان پارلمانونه او گډه غونډه
- ۱۵۴.....امريکايان او پښتانه، تقابل او تفاهم
- ۱۶۹.....افغانستان او د ايران لاسوهنه
- ۱۷۷.....په تراژيدۍ کې ژوندی قوم
- ۱۸۱.....ډيورنډ مړ دی، کرښه يې مړه ده
- ۱۹۵.....شل دلايل
- ۲۰۲.....ژوندون تلوېزيون او لويه څارنوالي
- ۲۰۸.....يوه ناقانونه پر بکره او زموږ مدني غبرگون
- ۲۱۹.....د ملت حماسه
- ۲۳۳.....بيا هم افغانيت او ملي هويت
- ۲۸۰.....د اختر نوي کالي دې مبارک! ناکامي دې مبارک!
- ۲۹۳.....غوڅ سپری او پڅ کارونه
- ۳۰۸.....هوډ، تکل او خپلواکي
- ۳۱۸.....په تراژيدۍ کې لمانځنه او يادونه
- ۳۳۰.....اسلاميت، افغانيت او ملي اجماع

د مظلوم اکثریت چغه

د ولسواکۍ له ټولو ستونزو سره سره، د هغې یو لوی ارزښت د بیان د ازادۍ ارزښت دی. د افغانستان د اساسي قانون پر اساس هر افغان د بیان حق لري، د پخواني ولسمشر (حامد کرزي) د حکومتولۍ د دورې تر ټولو ستره لاسته راوړنه د بیان د ازادۍ ساتل و. په دې مانا چې رسنيو (چاپي، غږيزو او تصويري) ټولو تر يو حده د بیان د ازادۍ له برکته، له سانسوره پرته د ولس د غږ د پورته کولو وړتيا پيدا کړه.

د بیان د خپلواکۍ په برخه کې له ځينو برياوو سره سره په هېواد کې د اوږده سياسي اختناق، په واقعي بڼه د ولسواکۍ نه عملي کېدل او په پای کې د ملي مصلحتونو تر نامه لاندې د ملي خيانت د دسيسو برلاسی او داسې نورې ستونزې ددې سبب شوې چې لا هم د پر مسایل د رسنيو له انعکاس او شخوند څخه پټ پاتې شي. که قدرمن او ويارلې استاد پوهنوال محمد اسمعيل يون صيب ورته ژور پام نه وای کړی، نو د خاموش اکثریت په زړه کې به د پرې ناويلې خبرې همدا سې پټې پاتې شوې وای.

استاد یون د تنظیمونو او طالبانو په دورو کې د گڼو داسې مسایلو په باب چې د ولس درد او فریاد و، خو چایې د اوچتولو جرئت نه شو کولای، په اخلاقي جرئت لاس پورې کړ او د هغوی فریاد یې د یوه ملي رسالت په توگه پورته کړ. تر هغه وروسته په تېره څه د پاسه یوه لسیزه کې استاد یون په لسگونو مقالې، مرکې او ویناوې په همدې پار ترسره کړې چې د مظلوم اکثریت غږ نړیوالو ورسوي.

قدرمن استاد د وهم چوپتیا ماته او د حق چیغه یې پورته کړه او دادی نن له همدې شور او خور څخه د را پورته شویو مقالو یوه ښکلې ټولگه تاسو قدرمنو لوستونکو ته وړاندې کوي. ددې ټولگې (د سمون په لټه) ارزښت په دې کې دی، چې گڼې داسې لیکنې په کې ځای پر ځای شوي چې له تخنیکي او علمي پلوه به په راتلونکې کې هم د ورته غلطیو د سم سمکي او د نورو غلطیو د مخنیوي لپاره ترې کار واخیستل شي. گڼو محصلینو ته به د تحقیق او شننې لپاره مواد برابر کړي او گڼو مضرو احتیاط کارو ته به پر خولې سوک شي چې که د ولس غږ نه غبرگوي، دوی به هم له معقول غبرگون سره هرو مرو مخامخ شي.

د ټاکنو (ولسمشرۍ او ولسي جرگې) په اړه په کې گڼ شمېر داسې حقایق په گوته کړي چې هغه وخت په یو نه یو ډول تر سانسور لاندې راغلي وو، له ولسه پټ پاتې شوي وو، خو استاد یون په مېړانه د خپلو لیکنو له لارې هغه خپاره کړل، پخواني ولسمشر (حامد کرزي) ته د پرانیستي لیک محتوا د چوپ اکثریت چیغه ده چې د وخت ولسمشر یې د بته مجبور کړ، له

استاد یون سره له نږدې وگوري، د کار او عمل لپاره یې میکانیزمونه جوړ کړي، چې د ورته ستونزو د تکرار مخه پرې ډب شي.

تر ټولو مهم غږ چې استاد یون په مېرانه په لومړي سر کې د لیکنو په بڼه راغبرگ کړ او وروسته له دې غږه ولسي مبارزه راوټوکېده او د تاریخي مسولیت په بڼه یې د گڼو نورو مبارزو ځوانانو له خوا ملاتړ وشو، هغه د هويت د تذکره په اړه د قدرمن استاد یون شننه وه. افغان د بنمنه عناصرو زموږ ولس ته د ورکاوي داسې یوه توطیه جوړه کړې وه چې هم ترې ملي هويت ترورل کېده او هم اسلامي، خود استاد یون مبارزې او ددې مبارزې د ملاتړ په مټ عامه پوهاوي ولس د پته چمتو کړ، چې لارو کوڅو ته راووځي او گڼ نور ځوان مبارزین ورسره یوځای شي. همدا مبارزه وه چې افغاني روښانتیا ته یې لاره هواره کړه. د افغان هويت د ملاتړ او ذکر په اړه یې (شل) داسې دلایل د وخت حکومت ته وړاندې کړل، چې حکومت هم په مجبور شو، د ولس دې غوښتنو ته غوږ ونیسي، خو عملي کېدو ته یې لاهم لاره پاتې ده.

په لنډه توگه (د سمون په لټه) کتاب به له لوستونکو سره مرسته وکړي چې د گڼو پته خبرو، رازونو، او غږونو له شور او ځوږه خبر شي، له گڼو سره به د ژور تحقیق او څېړنې په برخه کې مرسته وکړي او ځینې به د پته وهڅوي چې حقیقت که هر څومره تریخ وي، باید چې د بیان هوډ یې وشي او له ولس سره شریک شي. نور نو دا ټولگه خپله ستاسو مخې ته پرته ده، هره لیکنه یې مشخص حالات او حوادث تشریح کوي، ددې ټولگې پر هره

ليکنه، ليکنه او ليکنې کېدلای شي، خوزه نه غواړم د لوستونکو
او ددې ټولگې ترمنځ خنډ شم، بڼه به وي چې هر څوک په خپله ژر
د سمون په لټه) کې شي. دا هم تاسو او دا هم (د سمون په لټه) د
څېړنيزو او شننيزو ليکنو دا ټولگه.

په درناوي

پوهنيار فيض محمد ځلاندي

۲۰/۱۰/۱۳۹۴

کابل پوهنتون

ولې د سمون په لټه؟

(د سمون په لټه) زما د هغو بېلابېلو لیکنو ټولگه ده چې ما تر (۱۳۸۷ل) کال وروسته لیکلي دي. یوه نیمه لیکنه به د یاد کال د وروستیو وختونو هم په کې وي، خو نورې لیکنې تر یاد کال وروسته لیکل شوي دي. ددې لیکنو زیاته برخه پر خپل وخت د چاپي او برېښنایي رسنیو له لارې خپره شوې ده او یو څو داسې لیکنې په کې دي چې هغه لاتر دې دمه نه دي خپرې شوي او لومړی ځل به په دې اثر کې خپرې شي. دا لیکنې تر ډېره حده سیاسي او ټولنیز رنگ لري او پر همدې موضوعاتو رڼا خپروي. البته ما تر دې د مخه هم یو شمېر سیاسي او ټولنیزې لیکنې کړي چې هغه پر (۱۳۸۷ل) کال هغه مهال چې ما د خپلې (۲۳) کلنې لیکوالۍ ټول راتول کړی کار سره منظم کړ چاپ شوې، تر هغه وروسته نو بیا داسې لیکنې او یا هم ځانگړی اثار نه وو چې هغه د تېر په شان د یوې بستې یا پیکېچ په شکل وړاندې کړم، تر (۱۳۸۷ل) کال وروسته مې بیا وپتيله، کله هم د ځانگړو او متفرقو اثارو او لیکنو شمېر زیات شي، نو بیا به یې د یوه پیکېچ په بڼه خپل ولس

ته ډالۍ کوم. اوس چې د (۱۳۹۴ل) کال مې وروستي وختونه دي، غواړم بيا خپل ولس ته خپل ځينې ځانگړي اثار او همدارنگه د بېلابېلو ليکنو ټولگې وړاندې کړم، البته پر (۱۳۸۹ل) کال مې دوه عنوانه مستقل اثار هم چاپ کړل، خو نور کارونه لاروان وو. اوس بيا خپل ولس يو ښه پيکېچ ډالۍ کوم، په دې پکېچ کې هم نږدې لس عنوانه بېلابېل اثار شامل دي چې دا ټولگه هم د همدې پيکېچ يوه برخه ده. دا د هغو سياسي او ټولنيزو ليکنو يوه ټولگه ده چې تر (۱۳۸۷ل) کال وروسته بيا د (۱۳۹۴ل) کال تر وروستيو پورې په بېلابېلو وختونو کې، پر بېلابېلو موضوعگانو ليکل شوي دي. ددې ليکنو هدف دادی چې حقيقت بيان شي او د واقعيتونو د بيان په تيجه کې رغاوی او سمون رامنځته شي. په دې کې هم شک نه شته، چې له دې ليکنو سره يو شمېر خلکو مخالفت هم کړی او لابه يې نور حساسيت هم راوپارېږي، خو پر دې هم پوهېږم چې پر عام ولس ښې لگي او د هغوی د ټپونو لپاره به يو تسکين وي، طبيعي خبره ده چې د بلې هرې مظلومې ټولنې په شان زموږ په ټولنه کې هم اکثریت مظلوم دی او ډېرو کمو ډلو او يا اشخاصو تر خپل استحقاقه زيات امتياز ترلاسه کړی او دې لړۍ ته لاهم دوام ورکوي. دا ډول اشخاص طبعاً پر داسې ليکنو نه يوازې دا چې خوابدي کېږي، بلکې منفي غبرگون هم ښيي، خو که د يو

لوی او عظیم اکثریت لپاره یو خو محدودې ډلگۍ او اشخاص خفه هم شي، تورو برېښن هم وکړي ودې کړي.

په تېرو درېو څلورو لسيزو کې زه له ډېرو زیاتو گواښونو او خطرونو سره مخامخ شوی يم، خو څوک چې ددې ډول خطرونو او گواښونو د رفعې او دفعې اصلي واک ورسره دی، پر هغه مې ډډه لگولې. «د خوشال خټک تکیه پر ذوالجلال ده»، د ملکيار بابا خبره «څښتن مو مل دی» چې څښتن دې مل وي، نوره پر چا رایه مه وهه، پر لوی الله مې توکل کړی او خپل هوډ او تکل مې غښتلی کړی، نو ځکه مې دا دومره اوږد او ستونزمن منزل تر دې دمه رارسولی دی.

دا هره لیکنه د یوې خاصې موضوع پر چورلیز راڅرخي او دا موضوع یا پېښه بیا د خپل زمان او مکان د حالاتو او نورو حوادثو زېږنده ده. ما د هرې پېښې په اړه پر خپل وخت غبرگون ښودلی دی. د لیکوال غبرگون به څه وي؟ پرته له لیکنې! همدا مې په وس کې و، همدا مې کړي او اوس ډېر خوشاله يم چې دا هر څه مې لیکلي او ثبت کړي او که نه نو ډېر حالات او پېښې به همداسې د تاریخ له حافظې وتې وي. یوازې دا لیکنې نه دي، نور ډېر مثبت شیان هم شته، «دا خوته ولوله په سترگو کې دي- نورې خبرې مې په زړه پاتې دي.» یو بل (زر مخیزه) کتاب هم راروان دی چې اوس یې

ډاگيزول نه دي په کار: «نه دي د ويلو هغه څه چې ما ليدلي دي»
د پر مرموز، پټ او نيمه بنسکاره شيان به تاسو په هغه اثر کې ولولئ،
خو لږ وخت به غواړي، لږې رڼايي ته به منتظر شو، دومره رڼايي ته
چې لوستونکي يې د لوستلو پر مهال په تکليف نه شي.

لکه څنگه چې د مخه مو يادونه وکړه، دا ليکنې د خپل وخت او
خپلو شرايطو محصول دي او د همدې خپلو حالاتو انځورنه کوي،
ماضي کې چې څه وو او راتلونکي کې چې څه پېښېږي؟ په هغو
معيارونو دېته نظر نه شي کېدی، البته ماضي، حال او راتلونکي
يو بل سره ارگانیک اړيکي لري، (پرون) د (نن) پلار او د (سبا) نيکه
دی او (نن) د (سبا) پلار، خو په دې ليکنو کې يوازې د (نن) اړوند
مسائل څېړل شوي دي. ځکه چې موږ په (نن) کې ټوکېدلي يو،
(پرون) خپل پښت درلود او (سبا) خپل نسل لري، د هر ليکوال او
انديال دا دنده ده چې د خپل وخت د ناخوالو انځور وکارې.

کاشکې دا ليکنې او په ټوله کې دېته ورته اشار د راتلونکي لپاره د
بڼه پيغام رسولو وسيله شي او يا لږ تر لږه راتلونکي ته خو د حال يو
انځور ورکړي: «شهيدو! تاسو نه که هلته چا پوښتنه وکړه-ورته به
وايئ چې وطن کې بهېدلې اوبنکې» زه غواړم د همدغو اوبنکو او
اوسپلو انځور راتلونکي نسل ته ولېږدوم. دا چې ما به ددې
ټولنيزو، سياسي پېښو او ناخوالو په انځورنه کې څومره موثره هڅه

کړې وي، دا قضاوت ددې اثر لوستونکو او راتلونکي پښت ته پرېږدم، خو کوم څه چې څرگند دي هغه دا دي چې څه مې په وس کې وو هغه مې له خپل ولسه نه دي سپمولي. که نيوکه مې کړې، که مې د چا د خبرې ترديد کړي او يا مې پر يوې خبرې ټينگار، يوازې په دې نيت و چې حقيقت څرگند شي او سمون رامنځته شي، د سمون په لټه کې وم او لابه دې مبارزې ته دوام ورکوم. نور نو تاسو او دا هم (د سمون په لټه)، تاسو پوهېږئ او (سمون) مو اوزه به درنه د نور سمون په هيله (د سمون په لټه) کې شم.

په ډېر درنښت

ستاسو سمونپالې (يون)

په ولسي جرگه کې د يوه درېيم قوت د جوړولو اړتيا

(دا ليکنه د ولسي جرگې د (۱۵) مې دورې د لومړي کال پر مهال شوې ده او د هماغه وخت د حالاتو او غوښتنو انځورنه کوي.)

په افغانستان کې د ولسي جرگې يا په عمومي ډول د اوسني ملي شورا له عمر څخه يو کال تېرېږي. خو د شورا تر جوړېدو دمخه او د شورا د يو کلن ژوند په بهير کې چې د ولس کومې هيلې او غوښتنې وې، هغه نه دي پوره شوي دا کار ددې سبب کېږي چې پر حکومت سربېره پر ولسي جرگه هم د خلکو باور کمزوری شي او په نتيجه کې د دولت او ولس ترمنځ د باور او اعتماد يو لوی بحران رامنځته شي. د داسې يو بحران د احتمالي راتگ يو عامل دادی چې ولسي جرگې د حکومت او ولس ترمنځ د ارتباطي پل او د قانون او اصلاح د يوې سرچينې په توگه خپل رول ادا نه کړي.

ولسي جرگه د يو شمېر اشخاصو د شخصي او تنظيمي غوښتنو او د حکومت د سياسي نفوذ پر ميدان بدله شوه او په دې ډول په ولسي جرگه کې د مثبت خو متفرق اکثريت رول هم پيکه شو. د مثبت اکثريت مهمه ناروغي همدا وه چې په خپل منځ کې يې منظمه او سيستماتيکه همغږي نه لرله او د گډ او مشترک فعاليت پر محور راټول نه و. همدا وجه وه هغو اشخاصو چې پخوا يې هم د

مشروعو او نا مشروعو ائتلافونو یوه اوږده او پخه تجربه لرله، له حکومت سره د مشروع او نا مشروع سازښت لاره ونيوله په دې ډول یې هم په حکومت کې خپل امتیاز خوندي کړ او هم یې په ولسي جرگه کې د حکومت پراخ نفوذ ته لاره اواره کړه. اوس چې موږ ولسي جرگې ته نظر کوو نو د حکومت پر وړاندې د یوه مثبت غوښتونکي او مشروع همکار اپوزیشن بڼه نه لري، بلکې په ولسي جرگه کې یو شمېر داسې اشخاص شته چې ظاهراً ځان د حکومت اپوزیشن گڼي خو په حکومت کې یې تر ټولو زیات امتیازات ترلاسه کړي دي. که حالات همداسې روان وي نو موږ به د هېواد په کچه د اصلاحاتو کوم بهیر ونه وینو او تر دې دمه لاسته راغلي اصلاحات او بریالیتوبونه به هم له ستونزو او خنډونو سره مخ شي. نو ددې په خاطر چې موږ په هېواد کې تېر بریالیتوبونه هم خوندي ساتلي وي او د نویو اصلاحاتو لپاره مو هم لاره پرانیستي او اواره کړې وي، نو تر ټولو دمخه په کار دي چې د افغانستان ملي شورا په تېره بیا ولسي جرگه چې قانوناً د خلکو د ارادې ممثله گڼل کېږي عملاً یې د خلکو د غوښتنو او ارادو د تمثیل پر مرکز بدله کړو، دا کار په ولسي جرگه کې د یوه مثبت اصلاح غوښتونکي گروپ یا هم مثبت اپوزیشن د جوړېدو له لارې ممکن دي. څرگنده خبره ده چې په ولسي جرگه کې د امتیاز غوښتونکو وکیلانو په انډول اصلاح غوښتونکي وکیلان زیات دي. خو دا وکیلان څه ناڅه متفرق او تیت او پرک دي. ددې ریفورمیست یا سمونپال اپوزیشن د جوړولو په اړه دلته څو

نظرونو او وړاندیزونو یادونه کېږي چې کېدی شي نور نظرونه هم پرې ورزیات شي او دا طرحه لابنه شي:

۱- اکثر وکیلانو سره دې مشوره وشي او د یوه مثبت اپوزیشن د جوړېدو ضرورت دې ور په گوته شي.

۲- د نظر تر توافق وروسته دې یو اصلاحي ګروپ د تشکیلاتي جوړښت د څرنګوالي په باب نظریې راټولې کړي.

۳- له نظریو څخه دې مشترک ټکي راټول او هغه دې ډلبندي شي.

۴- که چېرې په تشکیلاتي جوړښت کې پر یوه واحد شخص د راټولېدو لپاره د نظریو پوره توافق نه وي، کېدی شي د مشرتابه هڅیت ته دوراني بڼه ورکړل شي.

۵- د یوه مثبت اپوزیشن د جوړېدو ضرورت او اهداف دې په لیکلي بڼه د نورو د قناعت او د هغوی د نظریاتو د جذب په خاطر تیار او ترتیب شي.

۶- تر ټولو دمخه دې یو مشورتي ګروپ دنده پر غاړه واخلي او د ولسي جرګې له ټولو اصلاح غوښتونکو وکیلانو سره دې هر اړخیزې مشورې وکړي.

۷- طبیعي خبره ده چې د سلامشورو پر وخت دداسې یو اصلاحي اپوزیشن د جوړولو د ګټو او زیانونو په اړه ګڼې پوښتنې مطرح کېږي، دلته کېدی شي ددې اصلاحي ګروپ احتمالي ګټو او زیانونو ته اشاره وکړو:

۱- په ولسي جرګه کې د یوه رښتیني منظم، سیستماتیک او څرګند اصلاحي اپوزیشن کمی دی دا خلا به ډکه شي.

- ۲- اوس چې ځينې کسان د اپوزيشن په توگه مطرح دي او له حکومت څخه نا مشروع امتيازات اخلي د هغو د نامشروع امتيازاتو مخه به ونيول شي.
 - ۳- د هغو ډلو او اشخاصو مخه به هم ونيول شي چې هم په حکومت کې زيات واک و ځواک لري او هم په ولسي جرگه کې د اپوزيشن امتيازه تر لاسته کوي.
 - ۴- د سالمه او مثبت اپوزيشن له لارې به په حکومت کې د اصلاحاتو لړۍ پياوړې شي او ولس ته په کې زياته گټه ورسېږي.
 - ۵- د ملت د استازو او د قانون د يوې مرجعې په توگه به د ولسي جرگې باور او اعتبار زيات شي.
 - ۶- متفرق او ټيټ و پرک مثبت وکيلان به پر يوه محور راټول شي او د يوه مثبت قوت په توگه به څرگند شي.
 - ۷- د قانون حاکميت به د قانون له مرجعې څخه پيل شي.
 - ۸- د يوه مثبت اپوزيشن له لارې کېدی شي د ولسي جرگې مشرتوب ترلاسه او يا هم په سالمه ډول کنټرول شي.
- ب- زيانونه: هره مثبت پدیده د خپلو گټو ترڅنگ يو څه نيمگړتياوې او زيانونه هم لري، د مثبت اپوزيشن د جوړېدو هڅه کېدی شي د خپلو گټو گټو ترڅنگ يو څه ضمني زيانونه هم ولري چې دلته يې د ځينو احتمالي زيانونو يادونه کوو:
- ۱- که چېرې اوس د يوه مثبت اپوزيشن هڅه وشي او دا هڅه ناکامه شي نو اوسني امتياز غوښتونکي اپوزيشن به لا پسې پياوړی شي.

۲- که چېرې د یوه مثبت اپوزیشن د جوړېدو خطر محسوس شي نو د هغه مخالفین به له هر ډول مشروع او نا مشروع امکاناتو او مالي سرچینو ناوړه ګټه پورته وکړي د هغه مخه به ونیسي. دا کار به په ولسي جرګه کې د یوه ناسالمه رقابت زمينه برابره کړي او یو شمېر ضعیف النفسه وکیلان به د پیسو په زور وخت پر وخت خپل سیاسي لوری رد و بدل کړي.

۳- که سالمه اپوزیشن جوړ او وروسته بیا ناکام یا ړنګ شي نو دا به داسې وانګیرل شي چې په افغانستان کې د مثبتو پدیدو په انډول د منفي پدیدو د کامیابۍ چانس زیات دی او دا کار به د مخالفینو روحیه پیاوړې کړي. خو په هر ترتیب که د مثبت اپوزیشن مثبتې او منفي نتیجې سره پرتله کړو، منفي یې د مثبتو هغو په انډول د نشته برابر دي.

د افغانستان اوسني حالات خپږنه او ارزونه

دا تحليلي ليکنه او ارزونه د (۱۳۸۷ل) کال په وروستيو کې شوې وه، جمهور ريس، نورو مطرح شخصيتونو او اړوندو ارگانونو ته ورلېږل شوې، خو چا پرې سر ونه گراوه، دادی دلته يې دهغه وخت د حالاتو د يوه تحليل او ارزونې په توگه وړاندې کوم.

الف- امنيتي حالات:

په افغانستان کې د امريکا متحده ايالاتو په پوځي زور د طالبانو د نظام تر ړنگېدو وروسته امنيتي حالات پر دغو دريو برخو وېشلای شو:

۱- د طالبانو تر سقوط وروسته پړاو: دا هغه مرحله وه چې طالبان د امريکايانو په زيات پوځي زور او د هغو د کورنيو متحدينو (شمالتهالوالي) په مرسته له نظامي پلوه مات او ړنگ شول، د طالبانو او القاعدې نيټورک زيانمن او دوی د افغانستان په کليو، بانډو، لري پرتو سيمو او تر ډيورنډ کرښې خوا په قبایلو سيمو کې تيت و پرک او پټ شول. دا هغه مهال و چې طالبانو له بهرنيو ځواکونو او د هغوی د متحدو کورنيو وسلوالو ډلو پر وړاندې جگړه نه شوه کولای. دې پړاو نږدې دوه دوه نيم کاله دوام وکړ، دا همغه وخت و چې اضطراري لويه جرگه، اساسي قانون لويه جرگه، د جمهوري رياست او ملي شورا انتخابات ترسره شول.

۲- د طالبانو د دفاعي حالت پړاو: د جمهوري رياست تر انتخاباتو وروسته حکومت بيا هم ائتلافي بڼه غوره کړه، اداري

فساد او د جنگسالارانو واک په حکومت کې لازیات شو، د خلکو رایو او نظریو ته چندان ارزښت ورنه کړل شو، همدغه و چې د خلکو او حکومت ترمنځ فاصله زیاته شوه، له دې خلا څخه طالبانو گټه پورته کړه، بېرته یې ځانونه منظم کړل او په ډېرو ساحو کې یې د دولتي ځواکونو او ان د بهرنیو ځواکونو پر ضد د دفاع او خړپ او ترپ جنگ توان پیدا کړ، طالبانو او د هغوی بهرنیو ملاتړ کوونکو ته دا وخت، د دولتي او بهرنیو ځواکونو نیمگړتیاوې او جنگي ظرفیت هم معلوم شو.

۳- د طالبانو د تعرضي حالت پړاو: څومره چې دولت په اداري او مالي فساد کې غرقېده او د دولت جوړونکي بېلابېل او مختلف تنظیمونه او اشخاص په حکومت کې پر امتیازاتو وړانډل، نو همغومره طالبانو ته د تنفس او ودې زمینه برابرېده، دا مهال طالبانو خپل بهرني روابط هم سره منظم کړل او له ځینو گاونډیو هېوادونو په تېره بیا له ایران او پاکستان څخه یې وسلې هم واخیستې او د وسلو د هغو دولتي او نادولتي قاچاق وړونکو له لارې یې هم وسلې ترلاسه کړې چې د افغانستان له شمال څخه تر جنوبه د وسلو پر قاچاق بوخت وو. طالبانو د دې وس پیدا کړ چې د ځان وژونکو حملو او گوریلابي جنگونو تر څنګ پر منظمو جبهه یي جنگونو هم لاس پورې کړي او له حکومت څخه د ولسوالیو په ګډون پراخې سیمې لاندې کړي. د نړیوالو رپوتونو پر اساس اوس د افغانستان حکومت د افغانستان په سلو کې یوازې پر (دېرش) برخې خاورې حاکمیت لري او که په دې پاتې برخه کې د دولت د دولتي مخالفو قوتونو د واک وېش سره محاسبه کړو، نو دا

حاکمیت لاپسې متلاشي کېږي، ځکه چې دا واک هم د بېلابېلو جنګسازانو او تنظیمونو ترمنځ وېشل شوی دی.

۴- اوسني امنیتي حالات: اوسني امنیتي حالات په تېرو اوو کلونو کې تر بل هر وخت څخه ډېر خراب شوي، په بنارونو کې اختطاف، وېره او تېنتونه عامه شوي او له لویو بنارونو د پانګوالو فرار روان دی. روښنفکران او د قلم خاوندان هم ځان مصئون نه ګڼي، نادولتي موسسې او بهرني وګړي ټول ځان په خطر کې احساسوي.

د دولتي پولیسو او ملکي مامورینو تلفات زیات شوي او د ملي پوځ د سرتېرو د مرګ ژوبلې کچه هم اوچته شوې، ددې ترڅنګ نړیوالو پوځي ځواکونو، ملکي وګړو او همدارنګه د مخالفو طالبانو ټولو د مرګ کچه اوچته شوې ده. دا ددې مانا ورکوي چې د جګړې ساحه پراخه شوې، جګړه درنه شوې او لاد درنېدو په حال کې ده.

ب- راتلونکي حالات او پرمختګونه:

د راتلونکو حالاتو په اړه مخکې تر مخکې خبرې او وړاندوینه کېدې شي پوره دقیقه نه وي، خو هغه څه چې د اوسنیو حالاتو له مخې یې احتمال کېدې شي، حالات په مجموعي ډول د ښه والي پر لوري روان نه دي. د راتلونکو حالاتو پر وړاندې دا ستر سیاسي چیلنګونه پراته دي:

۱- د جمهوري ریاست انتخابات: ځینې سیاسي ډلې لکه پخوانی شمال ائتلاف او نور د ۱۳۸۸ ل کال د جوزا پر میاشت د

انتخاباتو ترسره کېدل غواړي، خو حکومت د میزان پر میاشت او ان تر هغه وروسته د انتخاباتو ترسره کېدل غواړي، په دې ډول دا یو سیاسي بحران دی، امنیتي وضعه هم داسې ده چې د عادلانه انتخاباتو ترسره کېدل ناشوني کوي. که په داسې حالت کې انتخابات ترسره هم شي، نو د هېواد اکثریت (پښتانه) به په کې گډون ونه کړای شي، د پښتنو د نشتوالي په حالت کې به انتخابات مشروعیت ونه لري.

۲- که انتخابات ترسره نه شي: که انتخابات ترسره نه شي نو بیا به هم هېواد له یو سیاسي بحران سره مخامخ شي، د حل یو ضمني او نسبي لاره (لویه جرگه) ده چې نوی زعامت ټاکلای شي، خو پر لویه جرگه هم کېدلای شي ځینې کورنۍ او بهرنۍ موثره سرچینې خپل اغېز وښیندي او په بنه او عادلانه ډول پرېکړه ونه کړای شي.

په هر حال افغانستان ته په راتلونکي کې د یو سیاسي بحران د ورپېښېدو قوي وېره شته.

ج- د افغانستان د اوسنیو سیاسي او پوځي ځواکونو تناسب: په رسمي ډول خو په افغانستان کې له عدلیې وزارت سره تر (۹۷) زیات سیاسي گوندونه ثبت دي او یو زیات شمېر لاتراوسه ثبت شوي هم نه دي، خو فعالیت کوي، دا ټول ثبت او نا ثبت شوي گوندونه او ډلې له یوې مخې ولسي، سیاسي او پوځي قوت نه لري، موږ دلته یوازې هغو ډلو ته لنډه اشاره کوو چې سیاسي،

قومي، مذهبي، ولسي، پوځي او اقتصادي قوت يې محسوس دی.

۱- طالبان: يوه مذهبي او نظامي ډله ده چې اوس د دولتي او نړيوالو ځواکونو پر وړاندې ستر چيلنج دی، که چېرې نړيوال ځواکونه نه وي، نو نورې دولتي او نا دولتي سياسي ډلې د طالبانو د نظامي زور او قوت تاب نه لري، د نړيوالو ځواکونو د نشتوالي په حالت کې کېدی شي اوسنی حکومت د څو ورځو په بهير کې د طالبانو له خوا ړنگ شي. د يادونې وړ ده چې طالبان مذهب پلوه ډله ده، سياسي تفکر يې کمزوری او نظامي فعاليت يې زيات دی، قومي تفکر نه لري، خو د دوی مخالفين (پخوانۍ شمالتلواله) دوی پر قومي او قبيله يي تمايلاتو تورنوي.

۲- اوسنی ملي جبهه (پخوانۍ شمالتلواله): د برهان الدين رباني اسلامي جمعيت ددې جبهې اصلي محرکه قوه او د ثقل مرکز دی، له نا متجانسو سياسي ډلو جوړه ده، هره شېبه يې د وېشل کېدو امکانات شته، دا ائتلاف اساساً قومي تمايلات لري، خو ظاهراً ملي او اسلامي رنگ لري، د افغانستان د دولت اساسي رگونه د همدې ائتلاف په لاس کې دي، دا ائتلاف پراخې کورنۍ او بهرنۍ مالي سرچينې لري او د افغانستان د ازادې ميډيا درنه برخه يې په لاس کې ده، په ځينو سيمو کې رسمي او په ځينو کې نا رسمي ملبشې لري او همدارنگه قانوني او نا قانونه وسلې، د حکومت په داخل کې تر دې ډلې بله قوي ډله نه شته، دې ائتلاف پخوا هم له روسيې او ايران سره اړيکي درلودل او اوس يې هم لري.

۳- شيعه گوندونه: د خليلي په مشرۍ د افغانستان اسلامي وحدت گوند، د محقق په مشرۍ د افغانستان د خلکو د اسلامي وحدت گوند، د مصطفى کاظمي د ورور په مشرۍ د ملي اقتدار گوند، د محسني په مشرۍ د اسلامي حرکت او د صادق مدبر په مشرۍ د ملي انسجام گوندونه، د شيعه گانو غټ گوندونه دي چې مذهبي، سياسي او اقتصادي قوت لري، ددې گوندونو تفکر اساساً پر قومي، مذهبي او ژبنيو گټو راڅرخي.

۴- د حکمتيار اسلامي حزب او د انوار الحق احدي افغان ملت: د حکمتيار حزب اوس هم يو سياسي، مذهبي او نظامي قوت دی چې د دولت او بهرنيو ځواکونو پر وړاندې جنگېږي، ځيني پخواني غړي يې په حکومت کې هم شته، خو له اقتصادي پلوه کمزوری شوی، که چېرې بهرني قوتونه نه وي، نو تر طالبانو وروسته کېدی شي د دويمې سياسي، پوځي او مذهبي ډلې په توگه څرگند شي.

افغان ملت يو ديموکرات گوند دی چې ملي افکار لري، نظامي ډله نه ده، يوه سياسي ډله ده چې په حکومت او تر حکومته بهر يې يو شمېر غړي فعال دي. ددې ډلو ترڅنګ نورې لويې وړې ډلې هم شته چې افکار يې همدې ډلو ته ورته دي او د هېواد په سياسي ډگر کې يې اغېز ډېر زيات نه دی، نو ځکه د ټولو له يادونو تېرېږو. د پورتنیو ستونزو د يادونې ترڅنګ د افغانستان دولت له ځينو نورو ستونزو سره هم مخ دی چې دلته يې په لنډيز سره يادونه کوو:

۱. دولتي اپوزيسيون: د دولت په داخل کې پر مهمو پوستونو کار کوي، د دولت امتيازات اخلي، امکانات يې کاروي او بېرته د دولت د ريفورمونو مخالفت کوي. ملي جبهه دهغې بېلابېل غړي، د جمهور رئيس لومړی مرستيال، ځينې وزيران. د امنيتي سکتور ځينې مهم غړي ددې اپوزيسيون برخه ده.

۲. نا دولتي اپوزيسيون: په دولت کې کار نه کوي، خو تر دولته بهر د دولت مخالفت کوي لکه طالبان، د حکمتيار اسلامي حزب، يو شمېر پخواني جهادي قومندانان او داسې نور... تر نا دولتي اپوزيسيون څخه دولت ته دولتي اپوزيسيون ډېر خطرناک دی.

۳. دولت د سياسي انحصار په منگولو کې: که څه هم د دولت مشرتابه (جمهور رئيس) د خلکو له خوا ټاکل شوی، خو له جمهوري رياست پرته نورې اکثره څوکۍ او مهم دولتي پوستونه د اسلامي جمعيت په لاس کې دي او په اسانۍ سره نور څوک نشي زغملای.

۴. قومي انحصار: دا دولت که څه هم د ديموکرات دولت په نامه يادېږي، خو پر دولت د يوې قومي ډلې (تاجکانو) زيات انحصار نورې قومي ډلې خفه کړي او په دې ډول د دولت او خلکو تر منځ واټن رامنځته شوی دی. د اوسني دولت په مهمو پوستونو کې، ۲۲,۲% (شپږ شپېته اعشاريه شپږ سلنه) تاجک،

۳,۲۵٪ پښتانه، ۳,۴٪ هزاره او پاتې نور قومونه ونډه لري. دا په داسې حال کې ده، یو شمېر رسنۍ چې گڼې د تاجکانو ننگه کوي، هغوی پر دې سهم هم قانع نه دي او کرزی پر «فاشیزم» تورنوي، خو دې خوا بیا پښتانه د خپل کمیت له مخې په دې حکومت له خپلې کمې ونډې څخه ناراضه دي.

۵. امنیتي سکتور: امنیتي سکتور هم تر ډېره حده د اسلامي جمعیت په لاس کې دی، دا تنظیم نه غواړي د افغانستان په ډېرو سیمو په تېره بیا په جنوب، جنوب غرب او شرق کې امن وي، ځکه که هلته امن راشي نو په کابل کې ددې ډلې انحصار ختمېږي او نور خلک هم په حکومت کې شاملېږي.

۶. اداري فساد: د حکومت پر وړاندې بل غټ چلنج اداري فساد دی، چې اکثره لوړ او ټیټ رتبه مامورین پرې ککړ دي.

۷. امنیتي حالت: د خلکو او دولت غټ ستونزه دا ده چې د هېواد په اکثره سیمو کې امنیت ورځ پر ورځ خرابېږي، په ملکي او امنیتي ارگانونو کې د یو شمېر بې کفایتو او د دولت د دولتي مخالفو سیاسي ډلو واک ددې سبب کېږي، چې امنیت لا پسې خراب شي.

۸. د گاونډیو هېوادونو مداخله: ایران او پاکستان په افغانستان کې تر هر چا زیاته مداخله کوي، په تېره بیا

ایران. اوسمهال چې ایران په افغانستان کې خومره واک او ځواک لري د نړۍ هېڅ هېواد یې نه لري، ایران له یوې خوا د حکومت په داخل کې خپل پلویان تقویه کوي او بل پلو ته دولت مخالفو طالبانو ته هم وسایل او پیسې ورکوي او په دې ډول غواړي ناامني دوام وکړي. د ایران لپاره دا یو طلايي چانس دی، چې له خپلو پخوانیو مخالفینو (طالبانو) څخه د امریکا پر ضد گټه پورته کړي. که طالبان وژل کېږي هم ایران ته یې گټه رسي، که امریکایان وژل کېږي هم دوی گټه اخلي او که سیمه وړانېږي هم د پښتنو سیمه ده، چې له مذهبي او ژبني پلوه د ایران مخالفه ده.

۹. منفي میډیا: د افغانستان د اوسنۍ ازادې میډیا زیاته برخه د ایران له خوا کنترول او تمولېږي، د افغانستان د پېښو په منفي بنودلو کې ددې میډیا نقش زیات دی، دا میډیا په افغانستان کې د مثبتو پرمختیاوو په انډول منفي پېښې زیاتې ښيي.

د کاندیدانو مارکیت

یادښت: دا لیکنه پر (۱۳۸۸ل) کال د جمهوري ریاست د ټاکنو لپاره د نوملیکنې د بهیر د بشپړېدو پر مهال لیکل شوې وه او د هماغه وخت د سیاسي انتخاباتي بهیر انځورنه کوي.

ټاکل شوې ده، د روان (۱۳۸۸ل) کال په بهیر کې د افغانستان د جمهوري ریاست لپاره عمومي ټولټاکنې ترسره شي. طبعاً د هرو دا ډول ټولټاکنو پر وړاندې ستونزې پرتې وي. د هېواد امنیتي حالات، رقابتونه، گډوډي، درغلي، د زرو زور استعمال، یو پر بل د تورونو پورې کول، د سپکو او سپورو الفاظو کارول، له انتخاباتونه د ځینو کاندیدانو بایکات، په زور، چل او هنر د ځینو کاندیدانو گوبنه کول، د ټاکنو د نتیجونه منل، د ځینو کاندیدانو چغې و فریاد، د کاندیدانو د پلویانو ترمنځ حق و ناحق جنجالونه، ناندري او داسې نور گڼ مسایل د ټاکنو د بهیر طبیعي ځانگړنې دي.

خوزه په دې لیکنه کې دې پورتنیو ځانگړنو یوې ته هم نغوته نه کوم، یوازې غواړم د افغانستان د جمهوري ریاست د راتلونکو

ټاکنو لپاره د کانديدانو ظرفيت، کفايت او اخلاقي جرئت ته د لوستونکو پام را وړوم او دېته اشاره وکړم، چې ددې گڼ شمېر کانديدانو د کمښت لارې چارې هم شته او که نه؟ نو تر ټولو لومړۍ دا پوښتنه مطرح کوم، چې څوک کانديدان دي او څوک نور کانديد پېرې؟

سرريزه:

په مجموعي ډول د هر چا ذوق او شوق چې پارېدلی، احساس يې په خپو راغلی، نو پرته له دې چې له عقل سره مشوره وکړي او ځان يو ځل د خپل وجدان په تله وتلي، ځان يې کانديد کړي، کومې نمونې چې اوس يې ځانونه نوماند کړي، پر دې نمونو سربېره نورې خپرې او نمونې هم په راتوکېدو دي، چې په نږدې راتلونکي کې به يې شاهدان يو، که هغه نمونې مو وليدلې، نو پر دې اوسنيو به شکر وکارې! ښه به وي، چې دلته ددې کانديدانو پر ډلبندۍ لږه رڼا واچوو:

۱- د کور و کلي کانديدان:

دا هغه ډول کانديدان دي، چې ان د خپلې مېرمنې او د کور د نورو غړو خبره هم پرې بره ده، د هغو ځواب هم نه شي ويلی، خپل کلي کې يې هم څوک نه پېژني، سيمه، ولسوالۍ او ولايت خولاڅه کوي. دده لپاره، نو دا تر ټولو ښه وسيله ده، چې ځان کاذب شهرت ته ورسوي، لومړی خپلې مېرمنې ته خپل حيثيت اوچت کړي، چې دا دی زه خو هم دومره يم، چې ځان مې ان د افغانستان جمهوري رياست ته کانديد کړ، بيا به په خپلې ټولني، کلي او ولس کې هم

په پنځو کې یاد شي، غم، بناډي، واده، خیرات او فاتحې کې به د گډون جوگه شي او د شهرت په دې وړیا وسیلې به د کاذب شهرت پورېو ته ورسېږي.

۲- سیمه ییز کانديدان:

یو شمېر کانديدان په کې داسې دي، چې یوازې د یوې سیمې یانې د یوې ولسوالۍ د یوې برخې یو څه کسان پېژني او یو شمېر کسان دی پېژني، دوی فکر کوي، چې ټول افغانستان همدا دی، ځکه چې دومره خلک دی پېژني. ددې ډول کانديدانو د فکر دایره ډېره تنگه وي، دوی افغانستان په همدې دایره کې گوري. اصلاً د خپل هېواد له جغرافیایي، سیاسي او ملي جوړښت څخه ناخبره دي. یو وخت زموږ په کلي کې یو نډاف و، خورا خدمتگاره او صادقه سپری و، خو په خپل ټول عمر کې له کلي لرې چرته نه و تللی. د اعلی حضرت محمد ظاهر شاه وخت و، یوه ورځ د کلي مشر یا خان خان سره (الینگار) ولسوالۍ ته بوتله، دا لومړی ځل و، چې ده الینگار ولسوالۍ لیدله، نو لومړی ځل یې د ولسوالۍ پر پنځه لس تنو عسکرو سترگې ولگېدې، چې د دېوال غاړې ته منظم ناست وو او سپینې خولۍ یې پر سر وې. دا د ټولې ولسوالۍ عسکر وو، چې «قوة-ضربه» یې ورته ویله. ده چې دا دومره عسکر ولیدل، نو خپل مشر ته یې وویل: «او باداره عسکر گوره عسکر دا چې ما سره وای، نو ما پاچاهي نیوله...»

نو پر دې سیمه ییز کانديدانو هم همغه کانه شوې، چې په څو عسکرو ټوله پاچاهي نيسي، دوی د خپلې سيمې په حساب، ټول افغانستان محاسبه کوي.

۳- د ولسي جرگې په ټاکنو کې ناکام کانديدان:

د جمهوري رياست ټاکنو ته يو شمېر داسې کسانو هم ځانونه کانديد کړي، چې د ولسي جرگې لپاره په تېرو انتخاباتو کې يې ولايتي څوکۍ هم نه ده گټلې، چې ورته ووايي هغه دې ونه گټله، نو دا به څنگه وگټي؟ نو سم له لاسه ځواب درکړي، والله نو هلته خو ډېره درغلي وشوه، اوس خو حالاتو هم تغير کړی، کرزي نه هم ټول خلک خفه دي، نو ځکه مو ځان کانديد کړی، نو چې ورته ووايي: کرزي نه چې خفه دي، نو له تا څخه خوشاله دي که څنگه؟ نو بيا وايي چې انتخاباتو کې د ځان کانديدې د هر چا حق دی، موږ هم له همدې حقه گټه اخلو او داسې نور دلايل به بيان کړي.

۴- د ولسي جرگې په ټاکنو کې بريالي کانديدان:

د اوسنيو کانديدانو په ډله کې بيا يو شمېر داسې هم دي، چې اوس د ولسي جرگې غړي دي، له هرې لارې چې تللي، خو تللي او اوس د ولسي جرگې غړيتوب لري. دوی هم ځانونه کانديد کړي، ددې يو علت دادی، چې د ولسي جرگې لپاره په راتلونکو ټاکنو کې په هېڅ وجه خپل سيټ نه شي ترلاسه کولای، نو په همدې پلمه ځان جمهوري رياست ته کانديدوي، که سبا څوک ورته ووايي چې ولې دې ولسي جرگې ته ځان کانديد نه کړ؟ نو دی به ورته ووايي، چې

دا نوزما لپاره شرم دی، چې ځان ولسي جرگې ته کانديد کړم، ځکه چې زه خو جمهوري رياست ته کانديد وم. په همدې کسانو کې زه داسې يو څوک پېژنم، چې د ولسي جرگې په انتخاباتو کې يې نږدې (۸) لکه ډالره مصرف کړل، چې ايله (۸) زره شاوخواو کې رايې پرې پوره کړي، يانې ټول مصرف شوي ډالر تقسيم دده پر وټرانو، هر وټر ته (سل امريکايي ډالره) رسېدل. اوس يې نو بيا ځان د جمهوري رياست څوکۍ ته کانديد کړی دی، دې ښاغلي، د ولسي جرگې د کار په بهير کې څو نامشروع قراردادونه ترلاسه کړل او يو څه پيسې يې اوس زېرمه کړي، غواړي په هغو د خلکو ضميرونه واخلي، خوله دې ناخبره چې که يوه رايه (سل ډالره) رانيسي، نو يو لک رايې چې د مجموعي رايو له جملې څخه په سلو کې يوه هم نه جوړوي، مجموعي لگښت يې لس مليونه ډالره کېږي، خو خدای دې دا وطن دومره نه ذليلوي، چې يو لک ضمير پلوري په کې پيدا شي. د ولسي جرگې اوسني غړي چې د جمهوري رياست کانديدان دي، نور ډېر گڼ شمېر مرضونه او غرضونه هم لري، چې د ليکنې د اوږدوالي له امله ورڅخه ډډه کوم.

۵- د لفظي ملي گوندونو نا ملي کانديدان:

يو شمېر گوندونو، چې په ځان پورې د «ملي» روستاړی تړلی و، له هغو څخه هم ځينې کانديدان ودرېدلي دي، خو نه گڼې د گوندونو په استازي، بلکې په مستقل ډول او د «ملي کانديد» په توگه. دلته دا پوښتنه پيدا کېږي، چې که دا ښاغلي کانديدان رښتيا هم «ملي» وي، نو بيا يې په هغو گوندونو کې غړيتوب او

مشرتبوب ته څه حاجت و، چې لا «ملي» شوي نه دي، خو تش لفظاً ملي دي، بله خبره دا چې که چېرې ددوی گوندونه «ملي» وي، نو بیا خودې د خپلو گوندونو له خوا ځان کانديد کړي او که چېرې يې گوندونه «ملي» نه وي، نو بیا دې ترې د «ملي» روستاړی يا اصطلاح لرې کړي. عجيب منطق دی، گوندونه يې ملي دي، خو کانديدان يې ملي نه دي، يا کانديدان يې ملي دي، خو گوندونه يې ملي نه دي، خو په الفاظو کې هر ځای «ملت» او «ملي» لفظ او اصطلاح نه گټه پورته کوي. دا کانديدان هم په واقعيت کې هېڅ نه دي، هسې په اصطلاح سترگې تورول کوي، دوی اکثره پر دې پوهېږي، چې په هېڅ ډول، انتخابات نه شي گټلای، خو غواړي په انتخاباتو کې د شهرت له لارې ځان او خپله ډله مطرح کړي او بیا د تېر حکومت په شان، چې د مضر مصلحت منفور دود پرې واکمن و، يو ځل بیا خپل ځان او بیا خپله ډله له امتيازه برخمن کړي.

۲- بهر مېشتي افغان کانديدان:

يو شمېر بهر مېشتو افغانانو هم د کانديدۍ شوق کړی، په دې کې په الحادي او جهادي ډلو پورې تړلي اشخاص هم شته او همدارنگه ناپېيلي اشخاص هم، په دې کې بیا يو شمېر داسې دي، چې هسې نوم يې په پنځو کې ياد شي، هم ورته کفايت کوي، په لويديزو او متمدنو ټولنو کې، خود جمهوري رياست يو کانديد، بريالی وي که ناکام، خاص موقف لري، نو دوی غواړي که ناکام هم شي، نو په افغاني ټولنه کې خو هسې هم ژوند نه کوي او خپله

دويمه ټولنه يې چې ده، په هغو کې خوبه خپل موقف مستحکم کړي، په مجلسونو کې خوبه يې کله کله يادونه کېږي، چې: «پلانکی خان د افغانستان جمهوري رياست پخوانی کانديد...» په دې کې بيا بله کټه گوري هغه کانديدان دي، چې په تېرو حکومتونو کې هم د ښه شان و شوکت او دېدبې خاوندان وو، خو له بېلابېلو وجو يې په حکومت کې د کار دوام تضمین نه شو، دا ډله په ولس کې هم يو څه وزن لري، د هغې يو علت دا دی: يوزيات شمېر خلک فکر کوي، چې د دوی تر شا امريکا ولاړه ده، که دا فرضيه رښتيا وي، نو کېدی شي دوی د حامد کرزي پر وړاندې قوي کانديدان وگڼل شي، خو که چېرې د دوی پر سر، رښتيا هم د امريکا د لور بڼې سيوري نه وي او ولس هم پر دې پوه شو، چې دوی يوازې په خپل سر راغلي، نو بيا خود دوی په خپلو اوسنيو کمپاينرانو کې هم په اصطلاح يو سل و اتيا درجې بدلون راتللی شي. د دوی مثال عیناً لکه د عبدالستار سیرت په شان دی، چې له خپل علمیت او سړيتوب سره سره يې د جمهوري رياست په تېرو ټاکنو کې د «لوی عالم او د ودانۍ د سمبول»^(۱) (جنرال دوستم) پر وړاندې سخته ماته وخوړه او له سياسي پلوه يې «سیرت» ته سخت زیان ورسید. زموږ په ټولنه کې يو اوسنی نا عادلانه واقعیت دادی، چې اکثره خلک هغه چا پسې ځي، چې زر و زور ولري، شان و شوکت ولري او خلکو ته همدا اوس د يو څه د ورکړې توان ولري. يوازې علمیت زموږ د ټولني په اوسنيو شرايطو کې د قدرت معيار نه دی، د سړيتوب معيار به وي، خود قدرت معيار نه دی.

۷- تنظيمي کانديدان:

تنظيمونو بيا انډوخر جوړ کړی، خپل خپل کانديدان يې هم ودرولي، خو له نورو قوي کانديدانو سره هم غوږ جنګوي، د ارګ دروازې يې هم ستړي کړي او بيا لکه د غنمو راشه چې وېشي، د وېش تله يې په لاسو کې ده. دوی کې هم داسې د تورې سپرې او کانديد نه شته، خو مقصد اورېدلي يې دي چې: «زيارت کې بنداره ده خوړې ته هم په کې راځه...» نو دې حالت ته چې سپرې ګوري، يوه خوا په تله کې دې کانديدانو خپل ضميرونه ايښي او بله خوا امتيازونه، نو د تېرو تجربو په رڼا کې چې موږ ګورو، د امتياز په مقابل کې دا ډول ضميرونه همېشه مات شوي دي.

۸- جبهه يي کانديدان:

نظار شورا، اسلامي جمعيت او پخوانۍ شمالتلواله چې اوس ورته «متحده ملي جبهه» وايي. په واقعيت کې نه متحده ده او نه ملي، دوی تر نورو ټولو کانديدانو، د کانديداتورۍ مارکيټ زيات گرم کړی دی، له نورو کانديدانو څخه يې توپير دادی، چې نورو اکثرو ضعيفو کانديدانو د يوه، دوه يا درېو قوي کانديدانو دروازې ټکولي، خو دوی د ټولو دروازې ستړي کړي دي. دوی له هر چا سره دي، خو له هېچا سره نه دي، لکه ازادۍ راډيو کې چې کله کله وايي: «ازادي راډيو د هر چا ده، خو د هېچا نه ده.» او يا هم د ديني متنونو ملايي ژباړه چې کله کله وايي: «انسان نه دی پيدا شوی مګر پيدا شوی دی...» نو دوی هم، «له هېچا سره نه دي، خو له هر چا سره دي، يا هم له هر چا سره دي، خو له هېچا سره نه

دي)) د جبهې منگي خو لاهغه وخت تصنعي بسکار بده، چې د بېلابېلو ماتو شويو ډلو او اشخاصو کودړي يې سره په مصنوعي پتري تينگ کرل او د «متحدې ملي جبهې» په نوم يې يوسست منگي جوړ کړ، چې د يوه گوزار تاب هم نه لري. د جبهې د منگي د ماتېدنې د همدغې وېرې له امله جبهه تراوسه پر دې نه ده بريالۍ شوې، چې يو واحد کانديد وړاندې کړي، سره له دې چې له دوو کلونو راهيسې يې په وارو وارو ويلي نن او سبا به خپل کانديد معرفي کړو، خو «دا نن او سبا» تر(ننه) راونه رسېدل.

جبهه يان د هغو مداريانو په شان دي، چې له سهاره تر غرمې پورې، خلک ځان سره په دې پلمه مصروف ساتي، چې زه، مار او موشخور ما په جنگ اچوو، خو په پای کې خپل ځادر او کڅوړې راټول کړي، خپل مار په کې ورواچوي او خلکو ته وايي: «خو څه لېونی نه يم، چې دا په جنگ واچوم، زما گټه خو همدا ده، چې تاسې مصروف وساتم، پيسې درنه راټولې کړم، که دا په جنگ واچوم، نو يو خو ضرور له منځه ځي، نوزه به بله ورځ څه کوم؟» نو دا جبهه يان هم همدا سې دي. دوی وېره لري، پر کومه ورځ چې خپل کانديد معرفي کړي، نو جبهه چې له پخوا څخه هم چندان متحده نه وه، يو دم به وپاشل شي او خلک به يې له اصلي ماهيته خبر شي، نو ځکه خو متفرق او ځينې ځواکمن غړي يې د هر قوي کانديد په دروازو کې ولاړ دي او د لومړي مرستيال د څوکۍ پر تجارت بوخت دي. په واقعيت کې د جبهې څو مطرحو غړو ټولو همدا مزي ځغلولي دي. کېدی شي يو څوک وروسته د جبهې د کانديد په نامه معرفي شي، خو هغه به په واقعيت کې د نظار شورا

او یا هم اسلامي جمعیت کاندید وي؛ په دې جبهه کې نورې راتاله شوې نامتجانسې ډلې او افراد به یې ونه مني.

۹- متفرقه کاندیدان:

د پورتنیو ډول ډول کاندیدانو ترڅنګ یو شمېر نور کاندیدان هم شته، چې د جنس، مذهب او نورو نومونو په شعارولو سره یې ځانونه کاندید کړي او یا یې کاندیدوي. دا ټول د کاذب شهرت او نامشروع امتیاز په لټه کې دي، د قوي کاندیدانو په ډله کې نه راضي، خو پر انتخاباتي فضا پرازیت خپرولای شي.

۱۰- اوسنی ولسمشر حامد کرزی:

که حالات همداسې روان وي، د اساسي او قوي کاندیدانو له جملې څخه یو هم اوسنی ولسمشر حامد کرزی دی. دده تېرې اووه کلنۍ واکمنۍ که څه هم ډېرې نیمګړتیاوې لرلې، خو بریاوې یې هم ډېرې زیاتې وې. د جمهور رئیس په توګه دده د واک دوام هم د انتخاباتو په معادله کې دده وزن زیاتوي. یو تریخ او نا عدالته واقعیت چې اوس زموږ د ټولني د سیاسي ژوندانه یو منفي دود ګرځېدلی، هغه له مشروع، نامشروع ډلو او اشخاصو سره مثبت یا منفي ایتلاف دی، چې په افغاني ټولنه کې د سیاست لوري ته بدلون ورکولای شي. حامد کرزی په دې ډول ایتلافونو او سازشونو کې تر نورو اوسنیو مطرح کاندیدانو زیاته تجربه لري. دی د نورو کاندیدانو په اند ډول خپلو ایتلافي ملګرو ته تر حده زیات امتیاز ورکوي، دا کار هم ددې سبب کېدی شي چې د نورو کاندیدانو پر

وړاندې دده مټ غښتلی کړي، دا پورته ایتلافونه طبعاً د عدالت پر بنسټ ولاړ نه دي، خو د ټولني د یوه منفي واقعیت په توګه یې په پام کې نه نیول، د انتخاباتي بهیر نا سمه ارزونه ده.

د پورتنیو مختلف الشکله او متضادو ایتلافونو او ګڼ شمېر کانديدانو شتوالي، ولس ته ګڼ شمېر اندېښنې پيدا کړي دي. تر ټولو ستره اندېښنه د همدې ګڼ شمېر کانديدانو شتوالی دی، چې د ولس د ذهني پاشنې او نارامۍ سبب ګرځي او هغوی نه شي کولای، تر ټولو غوره کانديد په اسانۍ سره په نښه کړي.

د ګڼ شمېر کانديدانو شتوالی به ددې سبب شي، چې ټاکنې احتمالاً دویم پړاو ته وغځول شي او په دې حالت کې به افغانستان له سختو قومي، شخړو، بحرانونو او ملت ضد ایتلافونو سره مخامخ شي، د ګاونډیو هېوادونو لاس به لارا اوږد شي، په ایتلافونو کې به د پیسو نقش او امتیاز لایات شي او په نتیجه کې به د ولس رایې په ډول ډول امتیازونو، رشوتونو او مهارتونو وټروړل شي، داسې یو حکومت به رامنځته شي، چې د ولس به خوښ نه وي، خو د ولس خوښي نظام نوم به ورکول کېږي. دغو تشویشونو ته د حل کومه لاره او یا لارې شته که نه؟

زه فکر کوم چې طبعاً هره ستونزه یوه یا څو حل لارې لري. دا اوسنۍ ستونزه هم حل لارې لري، دلته به یې ځینو ته نغوته وکړم:

۱- د اساسي قانون محتويات:

اساسي قانون په خپله دوه شپېتمه ماده کې له محتوايي پلوه، جمهوري رياست ته د کانديد دغه لاندې ځانگړنې په گوته کړي دي:

۱- د افغانستان تبعه، مسلمان، له افغان مور او پلار څخه زېږېدلی وي او د بل هېواد تابعیت ونه لري.

۲- د کانديدۍ پر ورځ يې عمر تر څلوېښتو کلونو لږ نه وي.

۳- د محکمې له خوا د بشري ضد جرمونو او جنايت ارتکاب او يا له مدني حقوقو څخه په محرومۍ محکوم شوی نه وي...»

دا مشخصات طبعاً اکثره کانديدان او ان عادي افغانان پوره کولای شي. خو ددې مادې درېيمه فقره د غور وړ ده. ايا يو څوک چې: «د محکمې له خوا د بشري ضد جرمونو او جنايت په ارتکاب او يا له مدني حقوقو څخه په محرومۍ محکوم شوي وي...» هغه به ازاد گرځي که په زندان کې به وي؟ که چېرې د محکمې په حکم له محکوميت سره سره يو څوک ازاد وگرځي بيا خو دلته نه قانون شته نه حکومت، نو ايا په داسې يوه قانوني خلا کې، هغه هم «قانوني ټاکنې» شوني دي؟ بله خبره داده، چې د روانې درې لسيزې سياسي جگړې په بهير کې کوم غټه جنايتکاران، محکمې په همداسې کوم حکم محکوم کړي؟ له دې څخه معلومېږي، چې دلته هېڅ مجرم او جنايتکار نه شته، نو دا کابل بيا «پرېښتو» وران کړي او دومره خلکو خپله ځانونه وژلي دي؟ ستره محکمه بايد ددې مادې په رڼا کې د کانديدانو دوسيې وڅېړي او تر هغه

وروسته، چې هر کانديد سپين شو، د انتخاباتو کميسيون ته دې وړاندې کړي.

يوه عجيبه اتتيکه خودا وه، چې د جمهوري رياست په تېرو ټاکنو کې، چا چې د سترې محکمې ودانۍ په درنو وسلو غلبيل غلبيل کړې وه، نه يوازې قاضي القضا، بلکې عادي قاضيان هم په منظم ډول خپلو دندو ته، د جگړه مارو او جگړو له وېرې نه شو ورتلای، بيا همدې سترې محکمې له همغو بناغلو څخه سپينې او بېگناه کوترې جوړې کړې او په ټاکنو کې يې ورته د گډون حق ورکړ. که چېرې ستره محکمه جنايتکارانو ته بيا د گډون سپين سند ورکړي، نو دا به د افغان ولس پر وړاندې ستره جفا وي او د سترې محکمې رنگ او ماهيت ته به ډېر زيات زيان واړوي. که چېرې د دوه شپېتمې مادې محتوا تطبيق شي، نه د هغې پروسيجر يا کاغذي بهير، نو پوره باور دی، چې يو شمېر کانديدان به همدلته راکم شي، که ستره محکمه جرئت وکړي، نو يو شمېر کسان به اصلاً هېڅ ځان کانديد نه کړي. ستره محکمه بايد ددې کانديدانو پر وړاندې، د خلکو له خوا مستندو شواهدو او اسنادو ته هم پام وکړي او کانديدان تر کانديدۍ مخکې د خلکو د سمو او ناسمو ادعاوو له مخې وارزوي.

۲- د انتخاباتو قانون کې د تخنيکي معيارونو او چټول:

د انتخاباتو قانون چې په ديارلسو څپرکو کې ولسي جرگې ته وړاندې شوی، تراوسه لاولسي جرگې تصويب کړی نه دی. په دې

قانون کې دې تخنیکي معیارونه یو ځل بیا وارزول شي. دلته کېدی شي دغه څو وړاندیزونه موثر واقع شي.

الف- د باور کارتونو یا لاسلیکونو د معیار لور او یی:

د جمهوري ریاست په تېرو انتخاباتو کې د هر کاندید لپاره (لس زره کارتونه) په کار وو، چې کاندید یې باید راتپول کړي او د اعتبار په توګه یې د نوماندۍ لپاره وکاروي او هم پنځوس زره افغانۍ، د تضمین لپاره وې.

د کارتونو شمېر او د پانګې تضمین او د هغو د کچې لور او یی او ټیټاو یی، د اساسي قانون له محتوا سره هېڅ ټکر نه کوي، دا د انتخاباتو د قانون په جزئیاتو کې راځي، د انتخاباتو خپلواک کمیسیون کولای شي دا رقم زیات او کم کړي. اوس چې د کاندیدانو ګڼه او ګوڼه جوړه ده، نو نه یوازې یې ولس ته ګڼ شمېر ستونزې راولاړې کړي، بلکې خپله د انتخاباتو کمیسیون ته یې هم ستر مشکلات راتوکولي دي. نو که د انتخاباتو کمیسیون، د انتخاباتو په قانون کې یوازې همدغه تضمیني معیارونه لور کړي، په یو دم به د سلګونو کاندیدانو شمېر لسګونو ته راټیټ شي او له لسګونو به لسو ته او تر هغه به د ګوتو شمار کسانو ته راټیټ شي. دا کار به نه یوازې د انتخاباتو کمیسیون ته کار اسانه کړي، بلکې د ټاکنو په لګښت کې به هم زیات کمی راشي او ولس ته به هم د انتخاب او غوراوي شرایط ډېر اسانه کړي. د یاد وړ خبره داده، چې د انتخاباتو قانون تراوسه پورې د ملي شورا له خوا هم پاس شوی نه دی، نو دوی کولای شي د تخنیکي معیارونو په برخه کې هر ډول

تغیر راوولي. د ساري په توگه که چېرې پخوانی معیار (لس زره کارته) پر (دوه لکه کارته) واړوي، نو مشکل به سلو کې لسو ته راتیت شي، تراوسه پورې د پخوانیو او اوسنیو وټرانو د کارتونو شمېر پنځه لس ملیونه کسان اټکل شوی، نو که مورې یې اوسط محاسبه کړو (لس ملیونه کارته) به شي. (دوه لکه کارته) ددې لسو ملیونو کارتونو په سلو کې (دوه برخې) جوړوي، نو یو څوک چې له سلو څخه دوه برخې تش باور کارتونه نه شي ترلاسه کولای، نو بیا به (په سلو کې پنځوس جمع یو) رایې څنگه ترلاسه کړي؟ د باور کارتونو ترلاسه کول ډېر اسانه دي، ځکه چې یو کاندید مخامخ له یو چا څخه کارت اخلي او بېرته یې ورکوي. مخامخ څوک، څوک نه خفه کوي، نو که یو څوک چاته د ډېر کم احترام وړ هم وي، کارت ورکوي، خورایه بیا بل شی دی. هلته د وټر ضمیر او د کاندید کیفیت او نور گڼ مسایل رول لري. نو یو څوک چې په سلو کې دوه کارته نه شي ترلاسه کولای، نو بیا به په سلو کې (پنځوس جمع یو) وټونه څنگه ترلاسه کړي؟ دا کار به د ټولو هغو کاندیدانو مخه ونیسي، چې څوک دې څوکۍ ته د نوماندۍ لیاقت، ظرفیت او کفایت نه لري، یوازې د ځاني او دروغجن شهرت او نامشروع امتیازونو په لټه کې دي، غواړي له دې انتخاباتي بهیر څخه ناوړه گټه پورته کړي او ځان په پنځو کې حساب کړي.

ب- د مالي تضمین د معیار لوړاوی: په تېرو انتخاباتو کې د جمهوري ریاست لپاره (پنځوس زره افغانۍ) د تضمین په توگه ټاکل شوې وې. د ولسي جرگې د هر کاندید لپاره (لس زره

افغانی) ټاکل شوي وي. شرط داو: که د ولسي جرگې هر کانديد د همغه ولايت په ټاکنوکې د ټولو استعمال شويو رایو له جملې څخه، په سلو کې (دوه رایه) ترلاسه نه کړي، نو لس زره افغانی یې بېرته نه ورکول کېږي.

د جمهوري ریاست راتلونکو انتخاباتو کې هم په کار دي، چې داسې یو شرط کېښودل شي. د ساري په توگه: که هر کانديد د ټولو استعمال شويو رایو له مجموعي شمېر څخه په سلو کې (۵ رایې) ترلاسه نه کړي، نو د انتخاباتو ټول لگښت تقسیم پر ټولو ولاړو کانديدانو، د هر کانديد لپاره چې څومره لگښت راغی، دا کانديد به یې پرېکوي او یا هم لږ تر لږه هغه لگښت چې له نورمال حالت پرته د زیاتو کانديدانو د ودرېدو له امله پیدا شوی دی، همدا لگښت دې پر کانديدانو تقسیم شي او هر کانديد چې معیار پوره نه کړ، د خپلې برخې لگښت باید وزغمي.

دلته بیا کېدی شي، د کاذب شهرت او د نورو ډول ډول امتیازونو غوښتونکي کانديدان له دې نظر سره مخالفت وکړي او ووايي: «غریب کانديدان ددې وس نه لري او دا د ولسواکۍ د اصل مخالف کار دی» د بشر حقوقو تش په نامه سازمانونه هم کېدی شي له دې طرحې سره مخالفت وکړي او د تش په نامه سیاسي او ملي گوندونو، بې کفایته او ناملي کانديدان هم ورسره سخت مخالفت ښيي. ددې ډول احتمالي مخالفتونو پر وړاندې باید وویل شي: دا ښاغلي کانديدان، چې د انتخاباتو د لگښت د لوړاوي سبب گرځي او په پای کې دا بار د ولس پر اوږو پرېوزي، نو باید دي، چې د لگښت د ټیټاوي سبب هم شي. بله خبره داده، چې

اوس يو څوک دومره کمزوری دی، چې په سلو کې (پنځه) رایې نه شي اخیستلای، نو بیا ولې ټاکنو ته ودرېږي؟ د خپل ځاني شهرت لپاره د ولس د وخت د ضایع کېدو او د انتخاباتو د لگښت لوړاوي سبب ګرځي؟ که چېرې د کانديدانو دا بهیر سم او مهارانه شي، نو شمېر يې کېدی شي ان تر سلو تنو پورې ورسې او که پورتنی وړاندیزونه عملي شي، کېدی شي کانديدان تر لسو تنو هم زیات نه شي. په دې حالت کې د ووت کارت لگښت له سلمې برخې څخه لسمې ته راتیتېږي، د صندوقو شمېر، د ټرانسپورت لگښت، د کارت کارونې او کارت شمېر وخت، همدارنگه نور ګڼ لگښتونه تقریباً په سلو کې (۹۰) راتیتېږي، خو که دا خبره عملي نه شوه، پر پورتنیو لگښتونو سربېره د مامورینو د شمېر زیاتون ته هم اړتیا ده او تر ټولو بده یې لادا چې زموږ لوستو، کم لوستو او نا لوستو خلکو ته به ډېره ګرانه وي، چې په دومره ګڼ شمېر کانديدانو کې د خپلې خوښې کانديد غوره کړي او تېروتنه په کې ونه کړي. ددغو ټولو ستونزو اصلي مسولین همغه کانديدان دي، چې څوک یې په کلي کې نه پېژني، خودی د ټول هېواد د مشرتوب دعوه کوي. بل په مالي تضمین کې خو څه حقوقي نقيصه ځکه نه شته، چې دا د چا د کانديدۍ حقوق نه سلبوي، که چېرې کانديد په سلو کې تر پنځو زیاتې رایې وگټلې نو مالي تضمین خویې هسې هم نه سوزي، نو بیا یې مخالفت ته څه حاجت دی؟ که هر څوک له دې طرحې سره مخالفت کوي، نو له ورايه معلومېږي، چې دی پر ځان باوري نه دی، چې په سلو کې پنځمه برخه رایې به وگټي او که گټلای یې شي، نو بیا خویې طبعاً مخالفت هم نه کوي. ددې مالي

تضمین ترخنگ نور تضمینونه هم کېدی شي په دې برخه کې موثر تمام شي، خو دا دوه تضمینه: یو د (دوه لکو کارتونو) راټولول او پر هر شوي کانديد کېدونکی انتخاباتي لگښت، ډېر خرگند دي.

۳- د مخورو او پوهانو منځگړتوب: د کانديدانو د کمولو یوه بله لاره چاره داده، چې یو شمېر نېک، ناپېيلي مخور اشخاص او پوهان سره په خپل منځ کې جرگه شي او له بېلابېلو کانديدانو سره وگوري او دسلا مشورې له لارې ځینې یې له خپل کانديدۍ تېر کړي، دا کار کېدی شي یوڅه تاثیر ولري، خو ډېر تاثیر به ځکه نه لري، چې تر اوسه لا اکثره کانديدان د خپل غرور پر نیلي سواره دي. که څه هم همدا اوس یو شمېر لیکوال او پوهان له ځینو کانديدانوسره پر خبراترو بوخت دي، چې هغوی له خپلې کانديدۍ منصرف کړي، خو هر یو سره چې ناست دي، ټول من دي، نیم منی په کې نه شته، هر یو همدا خبره کوي: چې ما شا وخوا وکتل، داسې د کار سرې مې ونه لید، نو ځکه مجبور شوم، ځان مې کانديد کړ، زه پر نورو یوڅه خوبي لرم، عقل و پوهه لرم، بهرنیان مې پېژني، داخل کې محبوبیت لرم، قرباني مې ورکړې، سیاسي پوهه لرم، تر نورو یوڅه زیات پوهېم، له هر قوم سره تماس لرم او سل نورې ځانگړنې به ځان پورې وتړي، دې سره سره وایي: خوبیا هم زه ستاسو مخورو پوهانو خبرې شاته نه غورځوم، تاسې لار شئ! نورو کانديدانو سره هم خبرې وکړئ، که تر ما موبل غوره، پوه، هونبیار او لایقه کانديد پیدا کړ، داسې کانديد، چې داخل او خارج کې یې خلک ملاتړ وکړي، نو بیا به زه هغه ته،

ستاسو په غوښتنه تېر شم، خو که تر نورو زه هوښيار او په سياسي مسایلو پوه یم، بهر او داخل کې هم ملاتړ لرم، نو به بیا دا ډېره بې انصافي وي، چې تاسې ماته وایئ، چې ته تېر شه او هغه ته وایئ چې مه تېرېږه!

په دې باب ماته یوه کیسه رایاده شوه: د ولسي جرگې لپاره په تېرو ټاکنو کې په یو ولایت کې همداسې یو څوک کاندید و، چې د زور پر اس سور و، خو له عقل او منطقه پلې و، د لیک لوست له نعمت سره یې هم جوړه نه وه، پر خلکو یې د خپلې واکمنۍ یوه توره او جاهلانه دوره هم تېره کړې وه. د کمپاین پر وخت یې د خپلې سیمې او خپل تېرگن خلک هم راټول کړي وو، ډېر پسونه یې حلال کړي وو او خلکو ته یې ښه ډوډۍ تیاره کړې وه، کله چې د سټیج سر ته پورته شو، نو خلکو ته یې وویل: «او خلکو تاسو ته وایم، ښه پوه شی، زه کاندید یم پارلمان ته! نو اوس تاسې ته وایم دلته هر سړی ولاړ دی، تاسې خو پوهېږئ، چې زه هم مجاهد یم، قومي سړی هم یم، تر نورو هم زیات پوهېږم، دا ځایونه ټول راته معلوم دي، تر نورو هوښيار هم یم، خو بیا هم که تاسو تر ما دلته بل هوښيار پیدا کړ، چې هم مجاهد وي، هم ښه سړی وي، هم تر ما هوښيار وي، نو تاسې هغه ته رایه ورکړئ او که نه، چې زه خو هم مجاهد یم او ستاسې خپل سړی یم، هم پوهېږم، نو بیا خو باید ماته رایه راکړئ!» د غونډې په برخوالو کې یو سپین ږيري مخور له یوه گوټه گوټه ورته کړه، ویې ویل: «حاجي صېب قوماندان صېب! دا خبره خو موږ نه شو کولای، چې په دې ولایت کې به تر تا بل هوښيار سړی وي، خو خدای دې بیخ د هغه سړي وباسي، چې

په دې ولایت کې اوسېږي او تر تا کم عقل وي»، نو دې کاندیدانو اکثر و ته هم د غسې ځواب په کار دی: خو په هر ترتیب، د ټاکنو کمیسیون کولای شي، نورې متبادلې لارې هم وڅېړي چې د کاندیدانو شمېر راکم کړي او زموږ ولس د دروغجنو کاندیدانو له دې عالمغال او جنجال څخه خلاص کړي. د گڼو کاندیدانو شتوالی نه یوازې ولس او عامه شتمنی ته یو ستر جنجال دی، بلکې د قوي کاندیدانو رنګه هم بیکه کوي، د هغوی مخې ته هم تیرې ټولوي، رسنی هم په خپلو الفاظو ککړوي، د بڼه او بد، قوي او ضعیف کاندید توپیر گرانوي، دا ډول کاندیدان که چېرې په وروستیو شېبو د کوم قوي کاندید په گټه تېرېږي، نو له هغوی څخه هم بیا ډېر ناوړه نامشروع امتیازونه غواړي. د قوي کاندیدانو د ناکامۍ په حالت کې به قوي کاندیدان د هغوی شوي اقتصادي لگښتونه پرې کوي او د بريالیتوب په حالت کې به له بريالي کاندید څخه د زیاتو هغو دولتي پوستونو ورکړه غواړي، چې قوي کاندید ته به یې هم ورکړه په گرانه او د ولس د حق د سلبېدو په بیه تمامېږي.

په هر حال د گڼو کاندیدانو شتوالی په هېڅ ډول هېواد ته په گټه نه دی، د ولسواکۍ تمثیل نه دی، بلکې پر ولسواکۍ یو ډول ریشخند وهل دي. دا کار د ولس د ذهني انارشي سبب گرځي، په سیمه ییزه کچه د دښمنۍ او نفاق یو لامل کېږي، د انتخاباتو لگښت څو برابره لوړوي. بل پړاو ته د ټاکنو د وړلو سبب گرځي او په لسگونو نورې ناروغۍ راتوکوي. همدغو ستونزو ته په پام سره داسې گڼ شمېر دلایل، چې هغه وڅېړل شي او تخنیکي دلایلو او نورو قانوني لارو چارو پر بنسټ پرې د نوماندانو شمېر راکم

شي، تر دې حده چې په يو مناسب او واړه کارت کې ټول قوي کاندیدان ولس ته وړاندې شي. په دې لړۍ کې کېدی شي نورې گڼې لیکنې هم وشي، زه هیله من یم د نظر خاوندان او ملتپال افغانان زما دا وړاندیز پوره او کره کړي او په هر اړخیز ډول یې وڅېړي. د انتخاباتو له خپلواک کمیسیون څخه هیله لرم، چې د رڼو، عادلانه انتخاباتو د ترسره کولو لپاره هلې ځلې وکړي او د گڼو کاندیدانو له اسارته او ناوړه مهارته هم خپل ځان او هم زموږ ولس وژغوري او د کاندیدانو پر دې اوسني گرم مارکیټ د منطق سرې اوبه تویې کړي.

مقابله که مفاهمه؟ مناظره که محاسبه؟

دالیکنه د جمهوري ریاست د ټاکنو پر مهال د بناغلي (حامد کرزي) او بناغلي (ډاکټر اشرف غني احمدزي) د یووالي په باب لیکل شوي ده.

له هغې ورځې چې په افغانستان کې د جمهوري ریاست د ټاکنو موضوع مطرح شوه، نو گڼ شمېر ملتپالو افغانانو سره د کاندیدانو د تعدد او ډېرښت په باب اندېښنه پیدا شوه او اوس هم دا اندېښنه شته، ما هم خپله اندېښنه او د نوماندانو له تعدد څخه راټوکېدونکي خطرونه، اقتصادي او ټولنیز زیانونه په نورو لیکنو کې په گوته کړي، نه غواړم بیا پرې بحث وکړم. هره سیاسي او ټولنیزه لیکنه د خپل زمان، مکان او شرایطو محصول ده. اوس چې کومه لیکنه کوم تر ټاکنو وروسته خپل دا اوسنی ارزښت له لاسه ورکوي.

(د کاندیدانو مارکیټ) لیکنه کې زما هدف دا و، چې د کاندیدانو د تعدد مخه ونیسو او (لکه ونه مستقیم په خپل مکان یم) لیکنه کې مې موخه دا وه، له هرې ممکنې لارې چې وي، باید بناغلی کرزی په دې قانع کړو، چې د مرستیال په توگه د بناغلي فهیم خان غوراوی خپله ده او زموږ ټول ملت ته په تاوان دی، خو

زموږ مخامخ خبرو، ليکنو او ويناوو د هغه خطر مخه ونه شوه نيولای او نږدې شل ورځې وروسته کرزي صيب له هرې وجې چې وه خپله پرېکړه وکړه. ما د يو افغان په توگه خپله وروستۍ وسه وکړه او خپل وجداني مسئوليت مې رفع کړ او اوس روحاً ځکه آرام يم، څه چې مې په وس کې و هغه مې تر وروستي بریده استعمال کړل. تر هغه وروسته په دې فکر کې وم چې ددې اوسني ترکيب پر وړاندې بل (بنه او گټونکي) بدیل کوم دی؟ (بنه او گټونکي بدیل) په دې خاطر قیدوم چې که يو بدیل (بنه) هم وي، خو چې د گټلو قابليت ونه لري، له سياسي محاسبې وځي. په همدې سوچ کې وم، له ډېرو نیمگړتیاوو سره سره يو نسبتاً (بنه بدیل) پیدا شو، خو د گټنې چانس يې ډېر کم او يا هم په نشت حساب و، پر همدې وخت يو بل خطرناک بدیل څرگند شو؛ شماليوالي او د هغې اساسي زړي (نظار شورا) چې د فهيم خان په وجود کې يې د جمهور رئيس د لومړي معاونيت پوست تضمين او له دې لارې يې خپل سياسي حیات خوندي کړ، تر دې لارې امتياز په لټه کې شوه. د بناغلي ډاکتر عبدالله عبدالله په وجود کې يې يو نوی ترکيب جوړ او د جمهوري رياست لپاره يې کاندید کړ. د اسلامي جمعيت، نظار شورا، ټول ماهيت او محتوا او همدارنگه د ستم او پرچم ډلې اساسي ارکان يې تر شا ودرېدل. پر دې وخت بيا يوې دقيقې محاسبې ته اړ شو، چې اوس څه کول په کار دي؟ درې حالته وو: تر اوسني حالته د بنه حالت د برياليتوب چانس ډېر کم دی، اوسني حالت ته دوام ورکولو؟ که تر دې بدتر

حالت ته غاړه ږدو؟ په دې درېو حالتونو کې بيا هم همدا دوه او اساسي حالتونه ډېر مطرح وو او اساسي مقابله هم د همدې دوو ترمنځ وه.

يو ځل مې بيا د افغانستان ټولې لاسلرې احصايې، د تېرو انتخاباتو نتيجه، په هر ولايت کې د وټرانو شمېر، د انتخاباتو کميسيون وروستی شمېرنې، نا امنه ولسوالۍ، له حکومته د گڼ شمېر خلکو نا رضايي، په انتخاباتو کې د حکومت د معادلې رول، په دې ټاکنو کې د افغان مهاجرينو نه گډون، اوسنۍ خپلپاله او پرديپاله ميډيا، د کانديدانو اقتصادي او تخنيکي امکانات، له انتخاباتو سره د يو شمېر پښتنو بې تفاوتې، په پښتنو کې د يو منظم سياسي سيستم نشتوالی، پښتنو ته د گاونډيو هېوادونو نيتونه، د کانديدانو اوسپنه، منطق، د پښتنو کانديدانو د شمېر زياتون، د حامد کرزي پر وړاندې د کورنۍ او بهرنۍ ميډيا چلند، د پردې پر مخ او د پردې تر شا د بهرنيو سياسي استازو نظرونه او نور گڼ شمېر عوامل او دلايل مې يو يو د رياضي او اجتماعي منطق او اوسني سياسي واقعيت په فورمولونو کې واچول، بنه مې چاڼ کړل، نتيجه همدا شوه چې اوس هم موږ ددې وس نه لرو چې يو بنه ايډيال حالت او يا لږ تر لږه تر دې اوسني حالت بنه حالت، بري ته ورسوو، خو که لږ تر لږه همدا حالت هم وساتو تر هغه بل لوی خطر به مو ولس بچ کړی وي، چې تراوسه لا راغلی نه دی او که مخه يې ونه نيول شي، نو د بري ټينگ احتمال يې شته. خپله ډاکتر عبدالله عبدالله او د هغه

تر شا چې کوم ټيم او سيستم کار کوي، هغوی د وينا او عمل له مخې په افغانستان کې د اساسي بدلون غوښتونکي دي. په نظام کې د «اساسي تغيراتو» په مانا هغه څوک ښه پوهېږي چې شل کاله يې د نظار شورا او ستم گروپ پر ضد مخامخ او شعوري مبارزه کړې وي. که ډاکتر عبدالله د انتخاباتو تر چتر او ماسک لاندې پر دې ولس واکمن شو، نو هغه لوبې به پر دې ولس او په تېره بيا پر پښتنو وکړي، چې تېر تاريخ کې، شوي جنايتونه به هم درته د حيرت گوته په غاښ کېږي. هغه ډله چې د افغان او افغانستان له نامه سره حساسيت لري، د هغې د حاکميت تصوير به څه ډول وي؟ ددې ډلې هدفونه په ترتيب سره دادي: لومړی پر پارلماني نظام د رياستي نظام بدلون، دويم پړاو کې له پارلماني نظام څخه د فدرالي نظام پر لوري حرکت او په وروستۍ نتيجه کې د افغانستان تجزيه. ددې ډلې د نېتونو او عملونو په باب ډېر اوږده بحثونه کېدې شي، خو دې ليکنه کې ټول هغه مسایل نه شي راټولېدلای. اوس راځو دې ته چې د ښاغلي کرزي له خوا ښاغلي فهيم خان ته له دومره غټ امتياز سره سره بيا هم ډاکتر عبدالله ولې ځان کانديد کړ؟ دې خبرې ته مې مخکې هم اشاره وکړه، خو ددوی محاسبه داده، چې په يو شمېر پښتون مېشته ولايتونو او زيات شمېر ولسواليو کې جگړه روانه ده، نو دا کار په ټاکنو کې د پښتنو طبيعي اکثریت زيانمنوي، د پښتون نښه کانديدانو شمېر هم ددې سبب کېږي، چې د پښتنو رايې ووپشل شي، په انتخاباتو کې د کلتوري ستونزو له امله د پښتنو ښځو

کم گهون هم دوی ته هیله پیدا کوي. په ځینو سیمو کې د پیسو بې درېغه استعمال، په ځینو سیمو کې په ټاکنو کې درغلي او په ځینو نورو کې د زور استعمال ددوی هوسونو ته هوا ورکوي. همدارنگه په ټاکنو کې له دوی سره د ایران، پاکستان او ځینو نورو هېوادونو پټې او بڼکاره مرستې د دوی په فکر، ددې سبب کېږي چې دوی به ټاکنې وگټي. فهیم خان او نور هغه جمعیتیان چې په حکومت کې دي دوی ټول خپل منځ کې تفاهم لري، ددې زیات شواهد شته چې اکثریت دولتي جمعیتیان همدا اوس په زغرده ډاکتر عبداللہ ته کمپاین کوي. فهیم خان تراوسه پورې یوه خبره هم د ډاکتر عبداللہ پر ضد نه ده کړې، دوی فکر کوي چې که چېرې کرزی صیب بریالی شو، بیا به اکثریت جمعیتیان او نظار شورا والا دفهیم خان د زور له امله په حکومت کې خوندي پاتې شي او فهیم خان به هم په دې پلمه نور جمعیتیان او د خپلې سیمې خلک په حکومت کې ځای پر ځای کړي، چې ده خو گنې کرزي صیب ته کمپاین کړی او ډاکتر عبداللہ به د زیاتو رایو په لرلو سره د اپوزیشن د مشر په توگه د مخالف د «حيثیت او محتوا» د ممثل په توگه خپل ځان تثبیت کړي. په دې ډول به د تېرو پنځو کلونو په شان د حاکمیت زیاته برخه او هم څرگند سیاسي اپوزیشن د دوی لاس ته ورشي او له دواړو امتیازونو څخه به برخمن شي. دا هغه حالت دی چې دوی به د «مبارزینو» په توگه څرگند شي او هېڅ ډول زیان به ورته نه رسېږي، یانې په اصطلاح په ژوندوني به هم غازیان وي هم به شهیدان او هم به

ژوندي گرځي؛ له ښو امتيازاتو به برخمن وي. که چېرې ډاکټر عبداللہ بريالی شو، نو فهيم خان به ورسره د يو ستر مشاور او يا هم د دفاع د وزير په توگه په لوړ مقام کې ځای ولري او ټول به په گډه هغه پلانونه تطبیقوي، چې په زړونو کې يې گرځي. دوی ټول ددې وس لري چې له سهاره تر مازيگره خپلې ټولې تاکتيکي خوابدۍ سره هېرې او تېرې کړي، دوی که نه خلکي شته نه ستمي، نه اخواني شته، نه پرچمي، نه طالب شته او نه دا او نه هغه، خو اوس خپل حال ته گورو چې موږ پر څومره ډول ډول ناروغيو اخته يو: هم «حاکم» يو هم محکوم يو، هم «قاتل» يو، هم مقتول او سل نور مرضونه چې ضرور نه دي ټول يې دلته ياد کړو. د دوی روښنفکر او ليکوال به هېڅکله د ډاکټر عبداللہ، رباني، مسعود او ان بېرک کارمل سپکه ونه وايي، خو زموږ «ليکوالو» د دې هېواد تر ټولو هغو شعوري شخصيتونو پسې قلمونه تېره کړي او هغه څه ورپسې ليکي چې که دوی ته ووايي مهرباني وکړه، همدغه ليکنه دې په يو محفل کې په خپله خوله ولوله، نو دوی به يې خپله هم د سپوره او کرکجنو الفاظو له امله ونه شي لوستلای، نو په دغسې يو حالت کې چې له هرې خوا د تيارو د غشو بارانونه وي، د رڼا پر لوري د لارې ايستل اسانه کار نه دی. څو څو ځله مې جمهور رئيس ته دا مفهوم د خبرو او ليکنو له لارې ورسولای، چې تېره تجربه بايد تکرار نه شي، د جمهوري رياست معاونيتونه بايد د قوميت د اصل له مخې ونه وپشل شي، لياقت بايد په پام کې ونيول شي او که احياناً قوميت په پام کې

نيول کېږي، نو لياقت او کفايت دې هم ورسره مل شي او حتمي نه ده، چې همدا قراردادې څېرې او سيمې چې کليشه شوي دي، همدا دې وي. دا داسې څېرې دي چې هم يې تاسو او هم يې ستاسو پلويان دې ولس ته سپينولای نه شي. ما دا خبره هم ورسولې چې پرته له هغې هم په هلمند، کندهار او ځينو نورو ولايتونو کې تر لسو زياتې ولسوالۍ د حکومت په ولکه کې نه دي، يو پنجشېر دې هم نه وي، ددې سيمې ټول نفوس د ټول هېواد په کچه (۳، ۰) دی چې دا پرانتخاباتو کوم خاص اغېز نه لري، که ته ترې څوک د مرستيال په توگه هم راولې، بيا يې هم رايه خپل بل کانديد ته ځي، ځکه دوی سره داسې يو فکر دی، چې څه معاونيت خو خوندي شو، اوس راځه د جمهوري رياست لپاره کار وکړه، خو زما وړاندیزونه يوازې د يو نظر او وړاندیز په توگه پاتې شول.

زه د هغو کسانو له جملې څخه نه يم چې يوه فرضيه يوازې له يوه اړخه مطالعه کوي او يا يوازې د يوه بدیل په فکر کې وي او که هغه ونه شو، نو بيا لاس ترزنې کېږي. اوس زما وړاندوینه داده، چې که چېرې ټاکنې ترسره شي او له ټاکنو پرته پر کوم بل بدیل غور ونه شي، نو دوه کانديدان به سرته وځي: يو (بناغلی حامد کرزی) او بل (بناغلی ډاکتر عبدالله عبدالله) دی. يا به ټاکنې لومړي پړاو کې نتيجه ورکړي او يا به هم دويم پړاو ته ځي، په دې دواړو حالتونو کې به همدا دوه کانديدان مطرح وي. دا چې ولې دا دواړه کانديدان تر نورو زيات مطرح دي، د نورو علتونو

ترڅنگ د دې يو علت دادی چې دواړه په حکومت او دولت کې شریک دي. واقعیت خو دادی چې د ټول حکومت نیمایي برخه د بناغلي کرزي او د هغه د پلویانو په لاس کې ده او د حکومت نوره نیمایي برخه چې قهریه قوه هم په کې شامله ده، د اسلامي جمعیت او د ډاکتر عبدالله د پلویانو په لاس کې ده.

ټاکنو کې دولتي، اقتصادي او قومي عنصر ډېر رول لري، دواړه کاندیدان له دې عناصرو برخمن دي. د ایران د بې درېغه مرستو له امله د ډاکتر عبدالله اقتصادي بېلانس د کرزي صیب په انډول قوي دی، خو د ډاکتر عبدالله ډېره بده پخوانۍ سابقه په عامه افغاني ټولنه کې د هغه د بریالیتوب کمزوری کوي؛ یو زیات شمېر پښتانه له ډاکتر عبدالله څخه د هغه د پخواني چلند له امله یا په خپله خوښه او یا هم د مجبوریت له مخې د بناغلي کرزي ملاتړ کوي، یو شمېر نورو اقلیتونو ته د زیاتو امتیازاتو د ورکړې له امله، هغوی هم د کرزي ننګه کوي او که دا وفاداري یې تر پایه پاتې شوه، نو په لومړي پړاو کې د کرزي د گټنې چانس ممکنوي. په مقابل کې ډاکتر عبدالله په پښتون مېشته سیمو کې له نارامیو څخه خوند اخلي او گټه پورته کوي، د کرزي د ووت په طبیعي ساحه کې دا ستونزې د هغه رایې راکموي. د اسلامي جمعیت ځینې قانوني او ناقانونه وسله وال گروپونه په پښتون مېشته سیمو کې نارامیو ته په شعوري ډول لمن وهي او ځینو اشخاصو ته د پیسو د ورکړې له لارې غواړي د کرزي رایې راکمې کړي. د نظار شورا ټوله پاملرنه اوس کرزي ته متوجه ده،

له بناغلي ډاکټر اشرف غني سره اوس کار نه لري، ان د هغه له قوت او مرکو څخه خوند اخلي، ځکه چې خپل اصلي رقيب يې نه گڼي، خو که احياناً د بناغلي ډاکټر اشرف غني احتمال تر کرزي صيب زيات وای، نو بيا يې ټول کمپاين همغې خواته متوجه کاوه، دوی يو ځل بيا له هغه چلند څخه کار اخلي چې طالبان يې د اسلامي حزب پر وړاندې تقويه کول. کله چې طالبانو اسلامي حزب له چهار اسياب څخه پورته کړ، نو دوی بيا پر طالبانو بريد وکړ، هلته د طالبانو عقل سرته راغی چې نه اساسي د بنمن بل څوک دی. اوس که نظار شورا اشرف غني سره کوم مستقيم کومک نه کوي، خو د اشرف غني له هغه قوت، قهر، مهارت او لياقت څخه چې د کرزي پر وړاندې يې څرگندوي، سخت خوند اخلي او دواړه د يوه گډ رقيب پر وړاندې په «مناظره» کې د گډون لېوالتيا لري. په داسې حال کې چې همدا نظار شورا او اسلامي جمعيت وو چې پر کرزي د زيات ناقانونه فشار له امله، له سياسي او دولتي ډگر څخه د ډاکټر اشرف غني د گوښه کولو سبب شول، ځکه اشرف غني ددې عامل گرځېدلی و، چې په دولت کې د نظار شورا په خاص ډول د «مارشال» فهيم خان د ناقانونه مالي امتيازاتو او غوښتنو مخنيوی وکړي. هغه وخت ما د يو افغان په توگه، هم د يوې ځانگړې ليکنې او هم د بي بي سي او نورو راډيوگانو له لارې خپل غږ اوچت کړ او ومې ويل چې بناغلي ډاکټر اشرف غني «د خپل لياقت قرباني شو» او دی مې يو «ستر ريفورميست» وگانه، سره له دې چې نه هغه وخت زه د

ډاکټر اشرف غني د سياسي او اجتماعي کرکټر پلوي وم او نه هم اوس يم. خو دده د خپل لياقت او کفايت له مخې او په هېواد کې د اقتصادي سمون له امله ورته هر وخت درناوی لرم. زه پر دې هم پوهېږم چې نظار شورا او نورې افغان دښمنې ډلې د ښاغلي کرزي په اندول ډاکټر اشرف غني ته په ډېر کرکجن نظر گوري، خو څرنگه چې د واک د اوسنۍ معادلې له مخې په اوسنيو ټاکنو کې د کرزي په اندول ډاکټر اشرف غني د برياليتوب احتمال کم دی، نو ځکه يې اوس د خپل لومړي رقيب په توگه نه محاسبه کوي. خو له دې ټولو ويلو او نا ويلو ستونزو، کرلېچونو او ابهاماتو سره سره ايا د ملي او شعوري مبارزې د بري لپاره کوم چانس او څرک هم شته که نه لاس تر زني کېناستل په کار دي؟

زه خو فکر کم چې رښتيني او شعوري مبارزين همغه دي، چې په سختو حالاتو او ابهاماتو کې د سمې لارې څرک پيدا کړي. اوس هم حل لارې شته چې که دقت ورته وکړو او په ټينگه ورته مبارزه وکړو، نو خپل ولس له دې بحرانه راايستلای شو. زما په نظر کېدې شي څو حل لارې يې دا وي:

۱- که انتخابات وشي، نو د اوسنيو امکاناتو، شواهدو او محاسبو له مخې د ښاغلي حامد کرزي او د ښاغلي ډاکټر عبداللہ عبداللہ له جملې څخه به يو د ټاکنو په اول يا هم په دويم پړاو کې بريالی کېږي.

۲- که ډاکټر عبداللہ بريالی شي، نو د زيان اټکل يې همدا اوس مور کولای شو، په تېره بيا پښتنو ته، نو په کار دي، چې په هر ترتيب وي مخه يې ونيول شي.

ځينې کسان کله کله په خپلو خبرو کې وايي، چې تر کرزي عبداللہ ځکه بڼه دی چې مخامخ دښمن دی چې څه کوي مقابله به ورسره کوو، دی بيا زموږ حقوق نه شي خوړلای! دا هغه ضعیفه منطق دی، چې بايد ژر يې علاج وشي، دې ښاغلو ته بايد وويل شي، هغه وخت چې دوی په واک کې وو، تاسې يې څه مخه ونيوله چې بيا به يې ونيسئ، هغه وخت لا د دوی پر وړاندې ځينو نورو مخالفو تنظيمونو سره وسله هم وه، جگړه پيل شوه، دوی يې د خپلو پلانونو تطبيق ته پرېښودل، خو بيا هم يې دې ملت ته دومره زيان واړوه چې بيا جوړونه يې کلونه کلونه وخت غواړي.

بله خبره داده چې يو ځل دوی د انتخاباتو د قانونيت تر چتر لاندې بريالي شول، بيا خو دوی په پنځو کلونو کې په اقتصادي، سياسي او کلتوري برخه کې دومره ځان رسوي، چې بيا يې د لسيزو په اوږدو کې هم مقابله نه شي کولای. هغه مهال که په پښتنو کې څوک د دوی وسلوال مخالفت ته هم راودانگي، نو دوی دا مخالفين د بهرنيو ځواکونو په زور ځپي او که پښتانه روښنفران يې مخالفت کوي، هغوی به د ډيموکراسۍ د اصولو خلاف گڼي، ځکه چې د انتخابي حکومت پر وړاندې ودرېدلې، يو نيم بل مخالف ليکوال او روښنفرکه به په کلي ولس کې د نشنليست او افغان ملتي په نوم په خپله د پښتنو مذهبي ډلو له

خواله منځه وړي، ځکه چې پر دې حکومت به د مجاهدینو د حکومت ماسک هم غورېدللی وي. پښتون لیکوال به په (مستعار) نامه د لیکنې جرئت هم له لاسه ورکړي، ځکه چې که بل «پښتون لیکوال» ته یې پیسې ورکړې، نو هغه به یې د مستعار نامه کیلي او رمز ور خلاصوي او ورته وایي به چې دا لیکنې پلانکي کړي، گورئ ورته ښه وینس شی! موږ ټول پښتانه خو داسې نه یو!! دا یو څو تنه دي چې دې «تعصب» ته لمن وهي. دا هغه تجربې دي چې پخوا تېرې شوي او بیا باید ورته زمينه برابره نه کړو.

۳- که کرزی صیب بریالی شو، نو درې احتمالې دي: ۱- یا به پښتانه په همدې حالت کې وي، ۲- یا به تر دې لږ ښه شي ۳- او یا به تر دې لږ نور هم خراب شي. خو په ټولیز ډول سیاسي واک هغه حالت ته هېڅکله نه ځي، چې د ډاکټر عبدالله د واکمنۍ پر مهال یې اټکل کېږي. خو ایا د کرزي صیب د واکمنۍ دا درې حالتې پر یو ښه حالت بدلېدی شي که نه؟ دا هغه پوښتنه ده چې سم ځوابونه باید ورکړل شي، یو څو ځوابونه یې دادي:

۴- د ښاغلي حامد کرزي او ښاغلي ډاکټر اشرف غني مفاهمه: که چېرې په اوسنیو انتخاباتو کې مقابله یوازې د ښاغلي کرزي او ښاغلي غني ترمنځ وای او درېیمگري قوت ته په کې د بریالیتوب چانس نه وای، نو بیا نو موږ هېڅ ډول تشویش نه درلود، کېدی شي زما شخصي دريځ هم بل ډول وای. سره له دې چې پر کاندیدانو او د هغو پر پلویانو دا خبره د غشي په شان سخته لگېږي، چې د واقعیت له مخې ورته ووايي چې ستا رایې

د هغه بل په انډول کمې دي، خو زه او زما په شان نور افغانان چې د ملي گټو پر وړاندې د کاندیدانو خیال نه ساتو، د گڼو دلایلو له مخې وایم چې د ښاغلي کرزي او ښاغلي عبدالله په انډول د ښاغلي غني رایې کمې دي. د رایو په باب زما محاسبه همداسې ده، خو د لیاقت او کفایت په باب زما قضاوت بیا معکوس دی. څرنګه چې په ټاکنو کې رایې تلل کېږي او محاسبه کېږي، نه لیاقت. لیاقت یو کیفیت دی او د رایو شمېر یو کمیت دی. ټاکنې داسې یو حالت دی چې کمیت په کې گټونکی ګڼل کېږي، که څه هم دا کمیت ناعادلانه وي، ښه حالت هماغه دی چې کیفیت او کمیت دواړو بریالی شي، نو ځکه زموږ وړاندیز دا دی چې ښاغلی غني باید ښاغلي کرزي سره بشپړ تفاهم ته ورسېږي. دلته یو پوښتنه مطرح کېږي، چې په دې تفاهم کې دې کرزی د غني او که غني د کرزي په ګټه تېر شي؟ لکه څنګه چې دمخه مو وویل د قدرت په اوسنی معادله کې د دولت ځواک اساسي نقش لري او دولت هم پنځوس په سلو کې د کرزي صیب او پنځوس په سل کې د هغه د نورو مخالفو ائتلافینو په تېره بیا د اسلامي جمعیت په لاس کې دی، چې نېغ په نېغه د ډاکټر عبدالله ملاتړ کوي. نو که کرزی صیب د غني صیب په ګټه تېر هم شي، ډېره ګټه به یې ډاکټر عبدالله ته ورسې، ځکه چې ددې پاتې دولتي ځواک اکثره برخه به هم د خپلو مقامونو د خونديتابه لپاره د ډاکټر عبدالله پلوي وکړي، په دې ډول به د دولت ډېره زیاته برخه د ډاکټر عبدالله پلویان شي او دا کار به د اشرف غني د بري چانس چې

اوس له دولتي ځواکه او نورو زیاتو اقتصادي امکاناتو بې برخې دی، لا پسې کمزوری کړي. هغه ډلې تپلې به هم د ډاکتر عبدالله خواته تمایل پیدا کړي، چې عادلانه نه دي، خو موثرې دي او کرزي صیب د زیاتو امتیازاتو په ورکړه له ځان سره مل کړې دي، هغوی د اشرف غني له قاطع کرکټر سره هېڅکله روغه جوړه نه شي کولای. دغه راز کرزي صیب به هم د دولتي مقام په پام کې نیولو سره هغه وخت د دې وس پیدا نه کړي چې له داسې مقام څخه د یوه مشخص کاندید په ګټه علني کمپاین وکړي، که په پښتون مېشته ولایتونو کې امن وای، بیا هم د اشرف غني د بري چانس لوړېده او یا هم نړیوال په بشپړ او څرګند ډول د غني صیب تر شا ولاړ وای. د ښاغلي غني یو شمېر پلویان هغه ته داسې اتباع ورکوي، چې کېدی شي، ټاکنې دویم پړاو ته پاتې شي، په دې پړاو کې به اشرف غني حتمي مطرح وي، بل کاندید به یا کرزي صیب وي یا ډاکتر صیب عبدالله، له دې دوو به یو وي، نو په دې ډول به د اشرف غني د ګټنې چانس برابر شي. د دوی پټ او څرګند منطق دا دی، چې له کرزي صیب څخه یو زیات شمېر پښتانه خوابدي دي، که د کرزي صیب او اشرف غني مقابله وي، نو زیات شمېر پښتانه به ډاکتر اشرف غني ته رایه وکړي او یا که همدارنګه د ډاکتر اشرف غني او ډاکتر عبدالله مقابله وي، نو ټول پښتانه به اشرف غني ته رایه ورکړي او عبدالله به ماتې وخوري. دا د هغو کسانو د روحيې تقويې لپاره چې په ټاکنو کې برخه اخلي یوه ښه هیله ده، خو دوی باید د دې مقابل حالت هم محاسبه

کړي. زه نه غواړم د هغه درد بدلي حالت جزییات بیان کړم، چې اوس زموږ متفرق اکثریت له کومو رنځونو سره مخ دی. دا پورته تصور د یوې فرضیې په توګه سم دی، خو د عملي کېدو احتمال یې کم دی. اوس نو دا فرضیه پاتې کېږي؛ که ډاکتر اشرف غني د کرزي په ګټه تېر شي، څه به وشي؟ دا کار به په لومړي ګام کې ښاغلي غني ته د هغه د توند مزاج له امله ګران وي، خو وروسته به یې مېوه بده نه وي.

د اشرف غني او حامد کرزي د مفاهمې شرایط باید پر اصولو ولاړ وي. د ډاکتر اشرف غني حیثیت باید خوندي شي او داسې یو مهم مقام ورته وسپارل شي چې اجرائیې ځواک ولري او دی پرې په دولت کې رشوت او فساد مهار کړي. که چېرې ډاکتر اشرف غني له یوه مناسب ځواک سره په حکومت کې وي، نو هغه وېره چې په حکومت کې د فهیم خان په راتګ سره د اداري فساد او د ځمکو د غصب له وجې احساسېږي، هغه به تر ډېره حده راکمه او یا به له منځه ولاړه شي. د اشرف غني غوندې یو کس کولای شي د کرزي صیب په حکومت کې د فساد مخه تر ډېره بریده ونیسي او دا هغه حالت دی چې هم د کرزي صیب حیثیت ته په ګټه دی او هم ملت ته او خپله د اشرف غني حیثیت ډېر اوچتوي.

نه یوازې له کرزي صیب سره باید د ډاکتر اشرف غني د خبرو او مفاهمې لار او اړه شي، بلکې ښاغلي پروفیسور علي احمد جلالی او ډاکتر انوار الحق احدي ته که په هر ترتیب سره امنیتي

سکتور او د بهرني سياست چارې وسپارل شي، نو د حکومت اساسي ستنې به ټينگې شي او دې حالت سره به د يو قوي مرکزي حکومت لمن پراخه شي، نه يوازې دا اشخاص، بلکه نور مهم او موثر شخصيتونه هم بايد په حکومت کې راټاله شي. که چېرې اشرف غني، جلالی، احدی او نور موثر او ملي شخصيتونه د کابينې په غونډه کې ناست وي، نو هېڅکله به د بناغلي محقق په شان خلک له کلي څخه د ولسوالۍ، له ولسوالۍ څخه د ولايت او په پای کې له ولايت څخه د مملکت د جوړولو دعوه او غوښتنه ونه کړي او که میدان ورته همداسې شغالی وي، نو بيا خو به ډېر هغه څه وکړي چې تراوسه يې لا په زړونو کې دي. که چېرې کرزي صيب او غني صيب او د هغوی پلويان يې هر يو ځانته ځانته ډنگوي، نو بيا ټول مسوليت د همدغو کانديدانو او د هغو د اوسنيو پلويانو پر غاړه دی. که چېرې د مفاهمې لاره رامنځته نه شي نو بيا خو نور نور اټکلونه کېدی شي چې هر يو په خپل وار دې ټولني او همدې کانديدانو ته په زيان دی:

۱- کېدی شي د ډاکتر اشرف غني له پخلاينې پرته کرزي بريالی شي، په دې حالت کې به هغه ډلې ټپلې ډېر امتيازات واخلي، چې اوس د کرزي صيب صادقانه او يا هم فريبانه ملاتړ کوي. دوی به په دې پلمه چې گنې مور کرزي بريالی کړی، ډېر ناقانونه امتيازات واخلي. يو زيات شمېر پښتانه به د اشرف غني د کمپاينرانو او يا هم پلويانو په نامه په حکومت کې له دندو محروم شي او يو شمېر نور چې په حکومت کې د خپل لياقت له

مخې کار کوي، هغوی ته به هم توطیې جوړې او له حکومته به یې په ډېر مهارت بهر کړي، په دې ډول به دوی په راتلونکو پنځو کلونو کې د حکومت اکثره اساسي څوکۍ ونیسي او بیا به ترې بله دوره کې، که حالات همداسې روان وو، انتخابات گټل هم اسانه نه وي.

۲- دویم احتمال دادی چې کرزی صیب یې بایلي، ډاکتر صیب عبدالله یې وگټي، د ډاکتر عبدالله د واکمنۍ د حالت وړاندوینه خو مو مخکې هم کړې چې څه به کېږي. په دې حالت کې به ښاغلی کرزی ناکام وي، هغه به خپل غږ نه شي پورته کولای، ځکه د ناکام سړي معقول او از هم څوک نه اوري. پر میډیا هم پوهېږو چې د چا په لاس کې ده، د نړیوالې ټولنې او گاونډیو هېوادونو حالات هم موږ ته ښه معلوم دي. ډاکتر اشرف غني به مایوسه وي ځکه چې ولس به ده ته د خپل لیاقت په اندول کمې رایې ورکړي وي. خپل ورور، خپلو کمپاینرانو او نورو ته به په قهر وي، چې ولې یې ده ته غوره مالي کړې، واقعیت یې ورته نه دی ویلای او دده تقاضا یې ولې بېخایه پورته کړې ده. د داسې یو سړي لپاره چې په لوړ کفایت او لوړو مقامونو کې یې کار کړی وي، د ناکامۍ زغمل د زړه د حملې تر بریده خطر لري، ښاغلی غني به له ډېرې مایوسۍ سره بېرته امریکا او یا کوم بهرني هېواد ته ځي، دی به ځان سره دا فکر کوي، هغه ټولنه چې د باکفایته خلکو پر ارزښت نه پوهېږي، هغو ته کار کول څه گټه نه لري. ښاغلی میرویس یاسیني به په انتخاباتو کې د خپلو مالي زیانونو د

جبران په لټه کې وي، يا به په حکومت کې ځان ځايوي يا به ازاد کاروبار کوي او يا به هم له انگرېزي او نورو امريکايي کمپنيو سره د ساختماني شرکتونو د معاملاتو له لارې، د خپل اقتصادي زيان جبيره کوي. زموږ ملت به د تېرو ناخوالو په تعقيب له داسې يو حالت سره مخامخ وي، چې لاس به مروړي، څه به لاس ته نه ورځي او د تېر هغه نيمگړي حالت په ارمان به وي.

ليکوال به يو بل سره پر ناندريو بوخت وي، څوک به يو ملامتوي او څوک به بل، څوک به دا وايي چې تا ولې هغه پسې په خپل نامه مقاله وليکله او څوک به وايي چې تا ولې په بدل نامه دې اور ته لمن ووهله. په انټرنېټ کې د بدل نامه مبارزين به لا ډېر ملامت وي چې ولې يې يو بل پسې د سپکو سپورو خبرو پر خپرولو لاس پورې کړی دی. زه د دې ليکنې په دې برخه کې په زغرده وایم، چې ما د يو افغان په توگه د هغو ضرورتونو له مخې چې مخکې مې ورته اشاره وکړه، د کرزي صيب مشروطه پلوي کړې. سمون راوستل اسانه کار نه دی، هر واکمن خپل خپل مجبوریتونه لري، ځينې مجبوریتونه ډېر نا عادلانه وي، تر کومه ځايه چې ما د يو افغان په توگه وس درلود هغه مې تر سره کړ، خو زه او زما په شان نور ملتپال افغانان په دې بريالي نه شو چې له کرزي صيب سره د معاونيت په پوست کې د فهيم خان مخه ونيسو، که دا کار چاته اسانه برېښي، نو ټول ليکوال، «د انټرنېټ مبارزين»، د اشرف غني خواخوږي او نور دې راټول شي، د اشرف غني له څنگه دې ښاغلی حشمت غني لرې کړي،

خومره چې فهيم خان د کرزي رنگه بده کړې، همدومره حشمت غني د اشرف غني حيثيت ته زيان رسولی دی. تر انتخاباتو وروسته که کرزی صیب بريالی شو، طبعاً به زما او زما په شان د نورو افغانانو مبارزه د هغه چا پر وړاندې وي، چې هغه د افغانستان ملي گټو ته زيان رسوي، د فساد سبب گرځي او عدالت تر پنبو لاندې کوي، که هغه فهيم خان وي، که استاد رباني، که محقق وي که رحيم وردگ، که کرزی صیب وي که غني صیب او يا هم نور نور صاحبان او ناصاحبان. په لنډه موده کې زما نظر همدا دی چې د جمهوري رياست د څوکۍ د خونديتوب لپاره بايد د وراثت اصل خوندي وساتل شي او د هغې ډلې د تېرې واکمنۍ مخه ونيول شي، چې په نظر او عمل، ماهيت او کيفيت کې د افغانستان د ملي گټو مخالف دي. د کرزي صیب او اشرف غني په شمول له ټولو ملي او ملي رنگه کانديدانو او د هغو د پلويانو څخه مې هيله ده چې په خپلو تشو لاپو شاپو، عقدو او کينو د کانديدانو ترمنځ واټن دومره مه زياتوی، چې د هغوی د پخلاينې ټول پلونه ونړوی او د بېرته راتگ ټولې لارې يې بندې کړی.

په انټرنېټ کې له بنکاره نومو، پټنومو، بېنومو، بنځنومو او څونومو ليکوالو او ناليکوالو څخه مې هيله ده چې ډېر په احتياط گام پورته کړي، د خپلو کانديدانو په پلوي د فرهنگيانو ترمنځ د کينې زهر مه شيندئ، کانديدان موسمي دي، که ټاکنې وشي څو ورځې وروسته يې د بريالي او ناکامو کانديدانو ټولو

دوسيه ترل کېږي. ددې (اوو درجنو) کاندیدانو کوم یو نوم که چېرې یاد شي، خو هغه څوک چې د زړه په وینو ددې ولس کلتور ته کار کوي، هغه به بیا هم وي، په همدې ټولنه کې به اوسېږي، تاسې باید هغه خلک هم وپېژنئ چې چا سیاست د فرهنګي خدمت لپاره استخدام کړی او څوک د لیکوالو او ژورنالېستانو د ټولنې په نوم خپل جیبونه ډکوي.

مور هغه (بسخنومي) لیکوال یا ژورنالېستان هم پېژنو چې په دربارونو کې د سندرو، کمپوز او نڅاوو تربریده د واکمنو په خدمت کې دي، خو داسې لیکوال هم پېژنو چې سرکبنه جهادي قوماندانان او زورور واکمن یې دي ته رامت کړل چې فرهنګي خدمت ته ملا وتړي او خپله پانګه پر لیکوالو ولګوي، ددې دوو کټګوریو لیکوالو ترمنځ باید توپیر وشي، د یوه په خوله کې دومره لارې وي چې د زورورو په توصیف یې په خوله کې وچې شي، د بل په زړه کې دومره اور او په خوله کې دومره زور وي چې زورور دېته لېوال کړي چې د کمزوري احترام وکړي او د بېوسو لیکوالو اثار چاپ کړي، علمي مرکزونه جوړ کړي او رښتیني لیکوال ته د درناوي او مرستې لاس ورکړي.

ډېر تفاوت شته په انسان کې د مانا په لحاظ

واړه مشغول دي ځینې ځان ځینې جهان جوړوي

د هونبیارو او پوه لیکوالو کار همدا دی چې په ټولنه کې شته ظرفیتونه د خپلې ټولنې د خدمت مسیر ته سوق کړي، په تېرو دېرشو کلونو کې، هر لیکوال او سیاستوال، هر ژورنالېست او په

نامه ژورنالیست ټولو ځان څرگند کړی، چې چا څه کړي او څه کوي؟ موږ هیله لرو چې زموږ لیکوال تر سیاستوالو څو گامه دمخه وي، لیکوال باید ددې وس ولري، چې سیاستوال د فرهنگیانو د پالنې او فرهنگي خدمت لپاره استخدام کړي، نه دا چې خبره معکوس کړي. اوس مې له ټولو پښتنو لیکوالو څخه هیله داده، له هرې ممکنې لارې چې وي د ملتپالو کانديدانو د پیوستون لپاره کوښښ وکړي، د رښتینو او غوره مالو اشخاصو چې یو د تضاد واټن له منځه وړي او بل تضاد زیاتوي، ددې دواړو توپیر باید وشي.

په پای کې د پخوا په څېر یو ځل بیا خپلو معقولو او سرغندویو پلویانو او ټولو رښتینو افغانانو ته ډاډ ورکوم، چې زه به هېڅکله داسې کار ونه کړم، چې هغه د افغانستان ملي هویت او د افغانانو ملي گټو ته زیان ورسوي، له خپلو ټولو ملتپالو او د ملي شعور په گانه سمبال لیکوالو نه مننه کوم، چې په زغرده یې زما دملي ارمانونو او ملي ایډیالونو ننگه کړې، زه پر دوی ډاډه یم او د دوی دې پر ما ډاډه وي. دا خبره هم د یادونې وړ ده چې کېدی شي په (۴۱) کانديدانو کې اکثریت یا ټول پر سیاسي او علمي مسایلو تر ما ډېر پوهېږي، خو پر دې ویارم چې د حامد کرزي او ډاکټر اشرف غني په شمول هر یو کانديد، تر خپل ملي درک او احساسه لوړ نه بولم. پټونومو، بېنومو او بښخومو (لیکوالو) او «ژورنالیستانو» ټولو ته مې دا چلېنچ دی، چې ددې هېواد په هره رسنۍ، هر علمي ډگر، هره محکمه

او هر حای کپې چې د هر کورني او بهرني جنایتکار پر ضد، په خوله، په قلم، په لاس، په منطق او هرې وسیلې، مبارزې ته حاضر وي، دا گز او دا میدان.

په هېواد کې د اوسني بحران د ختمېدو، د یوه ملي حکومت د جوړېدو او ملي فرهنگ د غوړېدو په هیله.

اوسنی پارلماني ټاکنې = نوی سیاسي سرطان

دا لیکنه د (۱۳۸۹ل کال) د ولسي جرگې د ټاکنو د نتیجو تر اعلان وروسته شوې ده، هغه وخت چې یادې ټاکنې له زیاتو اعتراضونو سره مخ شوې، ما هڅه وکړه چې ولسمشر کرزی ددې ناعادلانه ټاکنو پر عواقبو بڼه خبر کړم، هغه یې د سمون ژمنه هم وکړه، خو په پای کې هېڅ سمون رانغی او زه یې پر هغه مهال دغه یادښت لیکلو ته مجبور کړم.

د افغانستان د اساسي قانون د (۸۳) يمې مادې د یوې فقرې له مخې: «د انتخاباتو په قانون کې باید داسې تدبیرونه ونیول شي چې انتخاباتي نظام د افغانستان د ټولو خلکو لپاره عمومي او عادلانه استازیتوب تامین کړي.» په دې ماده کې د (عدالت) عنصر لاهغه وخت تر پېښو لاندې شو چې د اساسي قانون د روحیې له مخې د نفوسو په انډول د پارلماني څوکیو وېش مطرح کېده. د ولسي جرگې د (۲۴۹) څوکیو د وېش پر وخت پښتون مېشتو ولایتونو ته تر اصلي استحقاقه (۱۲) څوکی کمې ورکړل شوې او (۵) څوکی هم د کوچیانو د نفوسو په انډول د هغوی له اصلي حقه راکمې شوې، په بدل کې پنجشېر، پروان او ځینو نورو سیمو ته د خپل نفوس په انډول زیات امتیاز ورکړل شو.

د ولسي جرگې د څو کيو د وېش د دې څرگند ظلم تر څنګ د مشرانو جرگې د انتصابي څو کيو په برخه کې هم، ولسمشر د اکثریت پر وړاندې خپله بې تفاوتې او د اقلیتونو پر وړاندې خپله مهرباني په زبات ورسوله، يانې په قصدي او سياسي ډول د ملي شورا په دواړو جرگو کې د پښتنو سياسي حقوق تر پښو لاندې شول. له پورتنې ظلم او نورو ناخوالو سره سره بيا هم پښتنو خپل زغم ته دوام ورکړ او په دې هيله چې په هېواد کې د سولې او ثبات په حالت کې به هر څوک خپلو حقه حقوقو ته ورسېږي، چوپتيا غوره کړه، خو دا هيله هغه وخت لاسي په نهيلی بدلې شوه او پر عدالت باندې لانور گوزارونه وشول چې د جمهور رئيس او څو تش په نامه جهادي مشرانو له خوا د پنجشېر او سپدونکي اسلامي جمعيت او نظار شورا ته يو منسوب شخص د انتخاباتو د مستقل کميسيون د رئيس په توګه وټاکل شو. دې کار د هغه مابین حیثیت درلود چې جمهور رئيس په خپله د افغانستان د يوې ډيموکراتيکې پروسې تر پښو لاندې کېښود. له دې سره جوخت د ټاکنو خپلواک کميسيون بيا د خپلواکۍ مفهوم له لاسه ورکړ، د تنظيمواکۍ او نظار شورا د فاشيستي افکارو پر يو مرکز بدل شو. د فضل احمد معنوي په انتصاب سره ټول هغه ماتې خوړلې ستمي کانديدان، چې په څو تېرو انتخاباتو کې يې ماتې خوړلې وه، بيا له سره وغوړېدل او له بناغلي معنوي سره په هماهنگۍ يې ځانونه ولسي جرگې ته کانديدان کړل.

د معنوي پر انتصاب سربېره د جمهور رئيس بله غټه اشتباه دا وه، چې د شکايتونو د اورېدو کميسيون يې هم د همدې ډول

اشخاصو په لاس کې ورکړ، احمدضیا رفعت چې د پښتنو پر وړاندې یې تعصب له هېچا پټ نه دی او د څو کلونو په بهیر کې یې د اسلامي جمعیت د سکې د بل مخ (ملي متحدې شورا) د نوبتي رئیس په توګه دنده اجرا کوله او هزاره توکمی سلطان شاه عاکفي دواړه یې د انتخاباتي شکایتونو د اورېدو د کمېسون غړي کړل، دوه تنه بهرنيان چې له پښتنو سره یې تعصب څرګند دی هم د کمیسون غړي شول او یو تن تش په نامه پښتون (قاضي شریفی) یې هم ورسره د مشروعیت په خاطر یو ځای کړ چې هغه نو بیا هېڅ ډول اجتماعي او ملي فکر نه لري او یوازې د یوه مامورګي حیثیت لري. په دې ډول د دوو کمیسونونو اصلي واک د داسې اشخاصو لاس ته ورغی، چې نه یوازې د هېواد اکثریت پښتنو سره حساسیت او تعصب لري، بلکې د ټول هېواد د ملي هويت او یووالي پر وړاندې هم ترخه سابقه لري. د ټاکنیزو کمیسونونو د دې ډول ترکیب په شتوالي کې د عادلانه انتخاباتو ترسره کول خپله یوه ناعقلانه او جاهلانه هیله وه. د انتخاباتي کمیسونونو د دې ډول ترکیب جوړول د افغانستان د ملي یووالي، عدالت او ولسواکۍ پر ضد یو مضر حرکت و. له دې حرکت څخه دا هیله نه کېده چې افغانستان کې دې ګلان وکړي، ملتپالو افغانانو له همغه پیله جمهور رئیس او د هغه درباري غوره مالانو ته د دې حرکت د منفي نتایجو پیغام ور رسولی و، خو هغوی لکه د نورو مهمو مسایلو په شان دې مسئلې ته هم په مصلحتي او سرسري سترګه کتل. یو افغان لیکوال جمهور رئیس ته لیکلي وو: «هغه ماین چې دې په خپلو لاسو کېښود، کېدی شي تر ټولو لومړی پر تاسو انفجار

وکړي» څرگنده خبره ده چې د پاروگر مرگ له ماره او د ماین پال یا ماین اینبودونکي مرگ اکثره د خپلو ماینونو له لاسه وي. که چېرې د انتخاباتو د دې تنظیمي کمیسیون دا لومړنۍ نتایجې او یا وروسته د شکایتونو د کمیسیون نورې پښتون ضد هڅې، توطیې او تصفیې ومنل شي، نو څه عواقب، خطرونه او ضررونه به پېښ شي؟ دې احتمالي خطرونو ته به په لنډ ډول اشاره وکړو:

د اکثریت محرومیت: په دې ټاکنو کې اکثریت قصداً له سیاسي حقوقو محروم شو، دا محرومیت همداسې چوپ نه پاتې کېږي، په یو نه یو ډول غبرگون بنیې، دا غبرگون، د سیاسي او نظامي پېښو سبب کېږي او د حقوقو د ترلاسه کولو په دې بهیر کې طبعاً د ټولو لپاره د زیان د پېښېدو اټکل شته.

سیاسي بې ثباتي: د دوو اقلیتونو د ناقانونه او ناطبیعي واک په دې پروسه کې د هېواد سیاسي ثبات له منځه ځي او د دولت مخالفینو او ځینو نورو گاونډیو هېوادو ته د دې زمينه برابروي چې د محرومیت له دې حالت څخه ناوړه گټه پورته کړي او په افغانستان کې کورني جنگ ته لمن ووهي.

د هويت خطر: په دې ټاکنو کې داسې اشخاصو ته د بریالیتوب امکانات برابر کړای شول چې هغوی د افغانستان د هويت مخالفین دي، هغوی به په پارلمان کې عام ولس ته د خدماتو د وړاندې کولو پرځای د افغانستان د هويت د له منځه وړلو لپاره هڅه او هاند کوي، په لومړي گام کې دوی کېدی شي دغو لاندې مسایلو ته لمن ووهي:

الف- پښتو نومونه او اصطلاحات دې د حکومت له ادارو
څخه لرې شي.

ب- بانکنوټونه ولې په پښتو ژبه دي، په دري ولې نه چاپېږي؟
ولې پرې د احمدشاه مسعود او نورو تنظيمواکانو عکسونه نه
شته؟

ج- د افغانستان اساسي قانون ځينې مادې نه منو، ولې په
اساسي قانون کې پښتو لومړی او دري دويمه ژبه ده؟

د- افغان، د دوی په نظر د يوه قوم نوم دی، په لومړي گام کې
به وړانديز کوي چې د افغان پر ځای دې (افغانستاني) اصطلاح
وکارول شي او بيا به هڅه کوي چې دا نوم چورلته لري او د ملت د
هر فرد لپاره دې رانه شي او تر هغه وروسته به کونښن کوي چې د
افغانستان نوم پر (خراسان) يا هم کوم بل څه واړوي.

ه- دوی به هڅه وکړي بيرغ او ملي سرود بدل کړي، د دوی په
نظر بيرغ يوه قوم ته منسوبېږي او سرود هم په پښتو ژبه دی.

ط- دابه هم ووايي چې ولې کوچيانو ته د انتخاباتو په قانون
کې لس څوکۍ بېلې شوي، دا بايد له منځه لاړ شي لکه مخکې
چې يې هم دا هڅه کړې وه او دې ته ورته ځينې نور مسايل چې ملي
حساسيتونه راپاروي.

په حکومت کې بشپړ واک: يو شمېر حکومتي
چارواکي او د پارلمان دا احتمالي ترکيبي متعصبه ډله به هڅه
وکړي چې د خپل منځي ائتلافونو له لارې لومړی هغه وزيران

بريالي كړي چې د دوی له فکر سره همغږي وي، په پښتنو کې به ځينو هغو وزيرانو ته رايه ورکوي، چې په خټه پښتانه وي خو پښتو يې زده نه وي او يا له پښتنو سره کومه خواخوږي نه لري. دا به په حکومت کې د پښتنو ونډه نوره هم صفر ته نږدې کړي.

ولایتي شوراگانې: دوی به په لومړي گام کې هڅه وکړي، د ولایتي شوراگانو واک زيات کړي او واليان د ولایتي شوراگانو له لارې جمهوررئيس ته وړاندې او هغه يې بيا يوازې د تقرر لپاره لاسليک کړي.

پارلماني نظام: د ولایتي شوراگانو د واک د زياتونې له لارې به دوی د پارلماني نظام لپاره لاره اواره کړي، دا به د دوی په نظر يوه لومړنۍ تجربه وي او بيا به د فدرالي او وروسته به بيا د افغانستان تجزيې ته زمينه برابره کړي.

د اداري واحدونو زياتول: دوی به هڅه وکړي د محلي ارگانونو د ادارې په قوانينو کې داسې بدلون راولي چې د هغو له مخې د خپلو سيمو اداري واحدونه زيات او د پښتون مېشتو سيمو راکم کړي.

لويه جرگه: دا ډله به کونښن وکړي په پارلمان کې د خپل تصنعي او جعلی اکثریت له لارې جمهوررئيس تر ډېر فشار لاندې راولي چې د دوی هر ډول غوښتنې ومني، د دوی د غوښتنو په حالت کې هم، افغانستان د بشپړ بحران خواته ځي او د نه منلو په حالت کې به هم دوی په پارلمان کې په دوو ثلثو ملت ضد قوانين

تصویبوي او هم کولای شي لویه جرگه دعوت کړي، د جمهور رئیس د محاکمه کولو وس هم پیدا کوي او په یوه عادي پلمه کولای شي جمهور رئیس محاکمې ته راکاږي، د سترې محکمې رئیس او لوی څارنوال هم طبعاً د دوی په مزاج برابر اشخاص راځي، نو که جمهور رئیس د دوی د هیلو مخالفت کوي د محاکمې له انجام سره به مخامخېږي او که نه یې کوي د یو عادي سمبول حیثیت به لري او د خپلې دورې تر ختمېدو پورې به یې، افغانستان د تباهي لور ته لاړ شي.

حل لاره څه ده؟ که جمهور رئیس د وروستي چانس په

توگه غواړي چې ځان او افغانستان وژغوري، نو حل لاره داده چې دا پارلماني ټاکنې په بشپړ ډول ملغی اعلان کړي. د ملغی کېدو لپاره په لسگونو څه چې په سلگونو داسې قانوني او حقوقي دلایل موجود دي چې د هغو له مخې دا ټاکنې باطلې او ملغی کېدی شي. یو څو دلیلونه به یې دلته د بېلگې په توگه راوړو.

د اساسي قانون د (۸۳) يمې مادې حکم چې په ټاکنو کې د خلکو پر عادلانه گډون ټینگار کوي او دا د ټاکنو د کمیسیون دنده بولي چې د افغانستان د ټولو خلکو لپاره عمومي او عادلانه استازیتوب تامین کړي، د قانون دا حکم په بشپړ ډول تر پښو لاندې شوی دی.

– ټاکنې په ټول افغانستان کې رڼې او شفافي نه وې، له پوره درغلیو ډکې وې.

د انتخاباتو د کمیسیون اساسي چارواکي تنظيمي افراد وو، چې د خپل قوم، سیمې، ژبې او سمت لپاره یې قصداً کار کړی، د دوی دغه چلند انتخابات منحرف کړي او د قانون خلاف اجرائت گڼل کېږي.

د انتخاباتو د کمیسیون یو زیات شمېر غړي په تېره بیا د مرکزي کمیسیون مشر په خپله په درغلیو ککړ وو.

د هېواد په کچه اکثریت قوم د جگړې په پلمه او هم په قصدي ډول په ټاکنو کې له گډون څخه بې برخې شوی.

د انتخاباتو تر لومړنۍ شمېرنې وروسته هم په قصدي توگه د هېواد د اکثر و پښتنو کانديدانو رایې قرنطین او یا باطلې شوې دي.

که د ټولو په اصطلاح گټونکو او بایلونکو کانديدانو د رایو شمېر سره پرتله کړو، نو د گټونکو هغو کېدی شي په سلو کې له (۱۵-۲۰) پورې وي، نورې په سلو کې (۸۰-۸۵) رایې د بایلونکو کانديدانو دي، په دې کې که بیا هم د همدې گټونکو کانديدانو پاکې رایې له ناپاکو هغو جلا کړو، نو کېدی شي په سلو کې لس رایې پاتې شي، ایا په سلو کې د (لس) رایو په خاطر څوک ددې حق لري چې په سلو کې د (۹۰) خلکو حق تر پښو لاندې کړي.

د ټاکنو د خپلواک کمیسیون مشر او نورو چارواکو په مستقیم ډول د قانون خلاف د رایې په شمېرنه کې لاسوهنه کړې او د خپلې خوښې کانديدان یې بریالي کړي.

– د شمېرنې ټوله پروسه له پيله تر پايه شفافه نه وه، د قسمي او ابتدايي نتايجو د اعلان پر وخت هم په ډېټابېس کې شخصاً د کميسيون رئيس او نورو چارواکو گوتې وهلي.

– د ابتدايي نتايجو تر اعلان وروسته، د شکايتونو کميسيون له خوا هم همغه ظلم او قصدي عمل بيا تکرار شوی او يو شمېر نور بريالي کانديدان د هغوی د ظلم بنکار شوي چې هغه هم اکثره پښتانه دي.

– د ټولو استعمال شويو رايو په اړه د انتخاباتو د لومړۍ ورځې او د لومړنيو نتايجو د اعلان ترمنځ د رايو تفاوت (يو ميليون رايې) گڼل شوی، دا د نړۍ د انتخاباتو په تاريخ کې هغه دروغ دي چې ساری نه لري، د يو ميليون کسانو د شمېر په انډول د يو ميليون نورو درغليو احتمال هم هېڅکله ردېدلی نه شي.

نو بڼه لاره دا ده تر هغه چې په افغانستان کې په بشپړ ډول سوله او ثبات نه وي ټينگ شوي، پارلماني ټاکنې دې نه کېږي. همدا زړه ولسي جرگه او نوې مشرانو جرگه دې قانوني خلا ډکه کړي. خو که چېرې د اوسنيو ټاکنو دا انقلابي نتيجې ومنل شي نو دا به افغان ولس، افغانستان او دې خاورې سره داسې يو لوی خيانت وي، چې جبيره به يې هېڅ ممکنه نه بنکاري.

په ننگرهار کې د ولسي جرگې د ټاکنو د نتیجو یو احتمالي انځور

دا لیکنه پر (۱۳۸۹ ل) کال د ولسي جرگې د ټاکنو د لومړنيو
نتیجو تر اعلان د مخه شوې وه.

د افغانستان د نورو سیمو په شان په ننگرهار کې هم ټاکنې
ترسره شوې، لکه څنګه چې د هېواد په هره سیمه کې د ټاکنو په
باب د درغلیو غږونه پورته شوي، ننگرهار هم له دې حالته
مستثنی نه دی، دا چې په ټاکنو کې شوې پاکي او ناپاکي به سره
بېلېږي او که نه دا نو د ټاکنو د شکایتونو د کمیسیون کار دی،
وخت ته به منتظر شو، دا احتمال هم شته چې د شکایاتو د
کمیسیون له خوا د سیاسي موخو لپاره د درغلیو په نامه نورې
درغلی هم وشي، خو زه نه غواړم پر دې ټولو جزیاتو دلته وغږېږم،
یوازې غواړم دلته تر ټاکنو وروسته پر رامنځته شوي کمیت لنډه
رڼا واچوم:

ما خپله په ننگرهار کې په ټاکنو کې گډون کړی او د یوه
څارونکي دنده مې هم اجرا کړې ده، ګڼ شمېر مرکزونه مې کتلي
او د نږدې اتو مطرح کاندیدانو غټې رایې مې هم له نظره تېرې
کړي، د هغو کمپاینرانو او ناظرینو سره مې هم کتلي او د نتایجو

يو پامور شمېر هغه پانې مې هم کتلي چې له بېلابېلو کانديدانو سره موجودې وې. په دې وجه په دې ليکنه کې د ټاکنو د څرنګوالي او څومره والي په باب داسې يو اټکل کولای شم چې په (سلو) کې (اوپا) واقعيت ته نږدې وي.

هغه ارقام چې اوس د بېلابېلو کانديدانو په لاس کې دي او په لويه کچه د هغو د خپلو ناظرينو له خوا هغو ته ورکړل شوي، په دې ارقامو کې نيم په نيمه د مبالغې اټکل شته، په همدې خاطر ننګرهار کې ګڼ شمېر کانديدان ځان بريالي ګڼي. د ارقامو د لوړتيا علتونه ډېر دي، دلته پرې بحث نه کوم، دلته غواړم په ترتيب سره د هغو کانديدانو د رايو اټکل وکړم چې د هر معقول، نامعقول، مشروع او نامشروع علت له وجې يې تر نورو زياتې رايې ګټلې دي.

الف- نرينه نوماندان:

۱- حاجي عبدالظاهر قدير: د حاجي ظاهر پلويان د هغه د رايو شمېر له (۳۰-۴۰) زرو پورې اټکلوي، خو واقعيت دادی چې کېدی شي حاجي ظاهر له (۹-۱۱) زرو پورې رايې ګټلې وي. د ووت غټه ساحه يې حصارک، سور رود، جلال اباد بنار، د شينوارو بېلابېلې ولسوالۍ دي او د ننګرهار په نورو سيمو کې يې هم پامور شمېر متفرقه رايې اخيستي دي.

۲- حاجي حضرت علي: د حاجي حضرت علي ووت شمېر هم کېدی شي حاجي ظاهر ته ورته وي، د ووت غټه ساحه يې دره نور، بنبوه، د جلال اباد بنار مربوطات او شينواري دي، د

ننگرهار نورو سيمو کې يې هم متفرقه ووت اخیستی دی، کېدی شي په ننگرهار کې حاجي ظاهر يا حاجي حضرت علي په لومړي او دويم مقام کې راشي. د يادونې وړ ده چې حاجي ظاهر او حضرت علي په ننگرهار کې د قوم، زور او زړ له درېواړو امکاناتو برخمن دي.

۳- حاجي امير خان يار: د ننگرهار په محلي سياست کې نوې څېره ده چې پراخ اقتصادي او ټولنيز امکانات يې کارولي او په لنډ وخت کې يې ځان ډېر مشهور کړ، د رايو شمېر يې له (۸-۹) زرو پورې اټکل کېدی شي، د ووت غټه ساحه يې د کامې او بټي کوټ ولسوالۍ او د جلال اباد ښار دي، له شينوارو او نورو سيمو څخه يې هم متفرقه رايې اخیستې دي.

۴- انجنير سيد اکرام: انجنير سيد اکرام د ننگرهار په سياست کې بله نوې څېره ده چې دی هم په ډېر لنډ وخت کې ډېر زيات مطرح شو. انجنير اکرام هم د امير خان يار په شان پراخ اقتصادي، اداري او تريوه حده ټولنيز امکانات کارولي. دده رايه هم د (۸-۹) زرو په شاوخوا کې اټکلېدی شي. کېدی شي په دې دوو کسانو کې يو په درېيم او بل په څلورم مقام کې راشي. انجنير سيد اکرام په جلال اباد ښار او د سره رود په مربوطاتو کې ډېره رايه اخیستې ده، خو بهسودو، روداتو، شينوارو او نورو سيمو کې يې هم پاموړ رايه اخیستې ده.

۵- ميرويس ياسيني: ميرويس ياسيني بيا هم پراخ مالي امکانات کارولي، پخوانی شهرت، مالي امکانات او تريوه حده

سمه ييز اغېز يې ددې سبب شوي چې دى هم په ننگرهار کې ډېره رايه ترلاسه کړي. دده رايې هم کېدې شي د اميرخان يار او انجنير سيداکرام د رايو په حدودو (۸-۹) زرو پورې اټکل شي، ددې اټکل هم شته چې کېدې شي ياسيني يا تر دې دوو دمخه او يا وروسته مقام کې راشي.

۶- فریدون مومند: فریدون مومند سره له دې چې د ټول ننگرهار په کچه مطرح نه دی او په تېر پارلمان کې يې متواتر غيابت د هغه شخصيت او رايو ته سخت زيان اړولی، خو څرنگه چې يو نسبي خان او دروند سپری دی، په خپله ولسوالۍ، سيمه او قوم کې لاهم تر ده څوک محبوب او غښتلی نه شته، نو ځکه يې يو ځل بيا خپل قوم ورته په زغرده رايه ورکړه. فریدون مومند زور او زر دواړه نه دي کارولي او يا هم کېدې شي ډېر کم يې کارولي وي، دده د رايو شمېر له (۷-۸) زرو پورې اټکل شوی. د رايو غټه ساحه يې گوشتې، لعل پورې او مومندرې ولسوالۍ دي، خود ننگرهار په نورو سيمو کې يې هم متفرقه ووت اخيستی دی.

۷- ډاکتر حبيب الله زاخېلوال: ډاکتر حبيب الله زاخېلوال زور نه دی کارولی، خود پيسو په کارونه کې يې بيا لاسنيوی نه دی کړی. زاخېلوال کېدې شي له (۷۰۰-۷۵۰۰) رايو پورې گټلې وي. د ووت غټه ساحه يې روداتو ولسوالۍ ده چې ډېرې رايې ورڅخه اخيستي، د روداتو له گاونډيو ولسواليو او نورو سيمو څخه يې هم پاموړ رايه اخيستی ده.

۸- انجنير عبدالغفار: د اسلامي حزب پخوانی غښتلی قومندان و، اوس يې له زور څخه چندان کار وانخيست، خود پيسو په استعمال کې يې صرفه ونه کړه، په بهسودو، بنسپوه او دره نور کې يې تر نورو سيمو زياتې رايې اخيستي دي، خو په جلال اباد ښار او نورو سيمو کې يې هم متفرقه رايه اخيستي ده. د رايو عمومي شمېر يې له (۶۰۰۰-۷۰۰۰) پورې اټکل کېدلای شي.

۹- فاروق مېړنی: د زرو زور خاوند نه دی، خو په خپل قوم (خوگيانو) او د ننگرهار په روښن فکره قشر کې محبوبيت لري، څرنگه چې خوگيانو کې اکثره سايتونه وټرل شول، نو دې کار د مېړني ووت ته سخت زيان ورسوه، خو دې سره سره يې په خوگيانو کې دومره ووت و اخيست چې د خوگيانو په کچه په دويم يا درېيم مقام کې راځي. خو دا ووت دومره زيات نه دی. له جلال اباد ښار او د ننگرهار له بېلابېلو ولسواليو څخه يې هم ووت اخيستی دی، د ووت مجموعي شمېر يې له (۶۰۰۰-۲۵۰۰) پورې اټکل کېدی شي.

۱۰- ملک نظير: ولسي سړی دی، ملک دی، خو وسله هم گرځوي، پيسې يې هم کارولي خو کمې، په خپله ولسوالۍ (پچير او اگام) کې يې تر ټولو زياته رايه گټلې ده، په خالص فاميلو او د جلال اباد ښار په ځينو نورو سيمو کې يې هم متفرقه رايه اخيستي، د رايو مجموعي شمېر يې کېدی شي له (۵۰۰۰-۲۰۰۰) پورې اټکل شي.

۱۱ - پيربخش گرديوال: د حاجي پيرمحمد گرديوال زوی

دی، حاجي پيرمحمد په خپله سيمه کې د خاص نفوذ خاوند دی. پيربخش د شمال تلووالي پخوانی او اوسنی غړی دی، د ننگرهار په نورو سيمو کې هېڅ محبوبیت نه لري، خو په خپله سيمه کې يې د پيسو او زور په استعمال رایه اخیستې، ډېره زیاته پيسه يې کارولې، په (مومندرۀ گردی غوث)، لالپوره او گوشته کې يې ډېره رایه اخیستې، د رایو عمومي شمېر يې له (۵۵۰۰-۲۰۰۰) پورې اټکل کېدی شي.

۱۲ - عبد الظاهر ملک بابا: په (دره نور) کې په یوې

مشهورې او نسبي کورنۍ پورې اړه لري، له حاجي حضرت علي سره يې سخت رقابت دی. په دره نور کې به يې رایې له حاجي حضرت علي سره یا برابرې او یا لږ څه زیاتې یا کمې وي، یو څه رایه يې له ښېوې او جلال اباد ښار څخه هم اخیستې، لږ څه نوره متفرقه رایه هم لري، د رایو مجموعي شمېر يې کېدی شي له (۵۰۰۰-۵۵۰۰) پورې وي. د یادونې وړ ده چې کېدی شي د پيربخش او ملک بابا رایې د مېرني او ملک نظير له رایو سره هم مساوي شي.

تر دې وروسته کټه گوری کې اټکل کېږي چې عبدالرحمن شمس، ډاکتر عصمت شينواري، امان خيري، سيد هاشم پولاد، فضل مولائتون، عزت الله حلیمي، رحمن الله دولتزی، زر خان څارن، شېر بهادر همت، معلم عاشق الله او فاروق ندیم تر پاتې نورو کاندیدانو یو څه زیاتې رایې اخیستې وي.

ب- بنځینه نوماندې:

۱- مېرمن ارین یون: ارین یون په ننگرهار کې د فکري، سیاسي، ټولنيز او اخلاقي نفوذ خاونده ده. د ولسي جرگې په تېرو ټاکنو کې هم د ننگرهار خلکو د خپلې استازې په توگه وټاکله او دا ځل یې هم په ننگرهار کې د بنځینه وکیلانو په ډله کې تر ټولو زیاتې رایې اخیستي. ارین یون په بنسټي ولسوالۍ کې تر ډېرو زورورو کاندیدانو زیاتې رایې گټلي، د جلال اباد ښار، بهسودو، غني خېلو، بتي کوټ، روداتو، کامې، اچین، مومندرې او کوټ کې هم پامور رایې اخیستي. له خوگیانو، سره رود، حصارک، پچیر او اگام، لعلپورې، گوشتي او دره نور څخه یې هم یو شمېر رایې ترلاسه کړي دي. په مجموعي ډول یې د ننگرهار هرې سیمې څخه یې څه نا څه رایې ترلاسه کړي. د ارین یون د رایو شمېر له (۲۰۰۰-۷۰۰۰) پورې اټکلېدی شي. ارین یون کېدی شي د ټول ننگرهار په کچه په اووم یا اتم پوزېشن کې راشي او د بنځینه کاندیدانو په ډله کې په لومړي مقام کې.

۲- مېرمن صفیه صدیقي: صفیه صدیقي د ولسي جرگې په تېرو ټاکنو کې د بنځینه وکیلانو په ډله کې تر ټولو زیاتې رایې اخیستي وې، خو هغسې چې د ننگرهار د خلکو هیله وه، دې د هغو غوښتنو ته ځواب ونه شو ویلای، اکثره خلک ترې خواږدي وو، حتی پخوانیو کمپاینرانو یې هم ورسره سخت مخالفت وکړ او نورو کاندیدانو سره ملگري شول. صفیه صدیقي به کامیابه شي، خو د پخوا په اندول په ډېرو کمو رایو. د رایو شمېر یې د (۱۵۰۰-

۲۰۰۰) شاوخوا کې اټکلېدی شي. د ووت غټه ساحه يې د سره رود ولسوالۍ، جلال اباد ښار و او يو شمېر کمې رايې يې له نورو سيمو څخه هم ترلاسه کړي دي.

۳- مېرمن فرشته انوري: په جلال اباد کې يوه نوې څېره ده، چې پخوا يې د محلي ارگانونو اداره کې د سکرترې په توگه دنده اجرا کوله. د محلي ارگانونو د لومړي لاس چارواکو په مستقيم کمک ننگرهار کې کانديدې شوه. د جلال اباد ښاروال ورته په څرگنده او ښکاره ډول کمپاين کاوه، د کمپاين په بهير کې يې خپل زيات عکسونه چاپ کړل او له ټکس پرته يې د ښار په حساسو ځايونو کې نصب کړل، بې کچه پيسې يې ولگولې ځينې کتونکي يې مالي لگښت له (۱۵۰) زرو څخه تر (۲۰۰) زرو امريکايي ډالرو پورې اټکلوي. اوازه وه چې د محلي ارگانونو د ادارې له خوا پر محلي ښاروالانو او ولسوالانو فشار راوړل شوی چې هر ولسوال بايد ورته لږ تر لږه (۲۰۰) رايې برابرې کړي. داسې اټکل و چې فرشته انوري به په ننگرهار کې تر بنځينه کانديدانو څه چې تر نارينه وو هم جگه رايه يوسي، خود انتخاباتو پر ورځ عکسونو، فشارونو او لگښتونو هغسې نتيجه ورنه کړه. چې اټکل يې کېده. په جلال اباد ښار او د خپل خاوند په پلرنۍ سيمه (هسکه مېنه) کې يې يو څه رايې واخيستلې او نورې يې له ځينو نورو سيمو څخه په متفرقه ډول ترلاسه کړې. د ټولو رايو شمېر يې د (۱۸۰۰) پورته اټکلېدی شي. د فرشتې د کاميابۍ چانس شته، خو نه په هغومره رايو چې اټکل يې کېده.

۴- سایمه خوگیانی: د ولسي جرگې په تېرو انتخاباتو کې يې پاموړ شمېر رايې گټلې وې، خو ولس ته د پاملرنې پرځای يې خپل شخصي ژوند ته ډېره زياته توجه وکړه، نو ځکه خو ولس ترې سخت خواږدی و. زيات اټکل و چې سایمه خوگیانی به په مطلق ډول ناکامه شي، خو خاوند يې ورته يو ځل بيا مت وړکړ او په خپله پلرنۍ سيمه (کوټ) ولسوالۍ کې يې ورته په ډېر مهارت په يوه مرکز کې نږدې (۵-۶) سوه رايې ور برابرې کړې. ځينې رايې له خوگیانو او يو شمېر نورې يې له جلال اباد ښار څخه ترلاسه کړې او يو کم شمېر نورې متفرقه رايې يې له نورو سيمو په دې وجه اوس د سايمې خوگیانی د بيا کاميابېدو اټکل هم کېدلای شي.

۵- مېرمن نجيبه ساپی: د ننگرهار د ښېوې ولسوالۍ اوسېدونکې ده، يوه درنه او باعزته مېرمن ښکاري، کمپاين يې ډېر مناسب و، باعزته تصويرونه يې چاپ کړي وو، يوې درنې او روښن فکره کورنۍ پورې اړه لري، د خپلې سيمې (نوجو) په زرينه او ښځينه سنترونو کې يې پاموړ شمېر رايې اخيستي دي. په جلال اباد ښار او ځينو نورو سيمو کې يې هم متفرقه رايې اخيستي، د ټولو رايو شمېر يې د همدې (۱۲۰۰-۱۵۰۰) حدودو کې اټکلېدی شي.

۶- مېرمن ليلى حکمي: مېرمن حکمي د ننگرهار د سره رود اوسېدونکې ده، په ننگرهار کې نوې څېره ده، دومره شهرت نه لري، په کمپاين کې هم ډېره ښه ونه ځلېده، د ننگرهار د خلکو د وکالت لپاره ولاړه ده، خو په پښتو سمې خبرې نه شي کولای،

کمپاین یې د خپل خاوند له خوا، چې د کلیو د پراختیا رئیس دی، د نسب او نفوذ خاوند دی، پرمخ وړل کېده، د ملي پیوستون د ځینو شوراگانو په مرسته یې ځینې رایې ترلاسه کړي دي. کېدی شي د ټولو رایو شمېر تر (۱۲۰۰-۱۵۰۰) واوړي.

له اړین یون پرته چې د بنځو لومړنی سیت یې خپل ځان ته خوندي کړی، نور پاتې درې سیتونه: صفيې صدیقي، فرشتې انوري، سایمې خوگیانې، نجیبې ساپی او لیلما حکمي ته پاتې دي، له دې پنځو مېرمنو څخه به درې تنه نور پاتې درې سیتونه راخپلوي. تر دې پورته مېرمنو وروسته نادره ولي، نورزیه (پخوانۍ نورزیه اتم)، ډاکتره رمزیه محمدي او حسیبه سادات هغه مېرمنې دي چې ویل کېږي تر نورو پاتې مېرمنو به یې رایې لږ څه زیاتې وي، خو د بریالیتوب چانس یې کم ښکاري.

که د انتخاباتو د کمیسیون او یا د شکایتونو کمیسیون له خوا په ننگرهار کې د کوم یو یا څو کاندیدانو رایې قرنټین شي او یا له محاسبې ووځي، نو په هغه حالت کې کېدی شي پورتنی اټکل بله بڼه خپله کړي، خو که رایې لکه څنګه چې کارېدلي همداسې وشمېرل شي، نو په سلو کې (۷۰) اټکل کېږي چې پورتنی اټکل له واقعیت سره سمون وځوري. د دې امکان هم شته چې د پورتنیو کاندیدانو د رایو په یاد شمېر کې څه ناڅه بدلون راشي خو دا بدلون به هم متناسب وي، د یو، دوه یا درېو تنو په تغیر سره کېدی شي بریالي کسان به همدا وي چې پورته یې یادونه وشوه.

پښتانه او د هالبروک تعبیر

دا لیکنه پر (۱۳۸۹ل) کال هغه مهال شوې وه چې «ریچرډ هالبروک» د پښتنو په اړه یو ناسم نظر څرگند کړ، دا لیکنه په کابل کې د امریکا سفارت کلتوري برخې ته د برېښنا لیک له لارې ورو لېږل شوه. سفارت ډېر ژر د امریکا د حکومت رسمي نظر څرگند کړ، د (هالبروک) خبرې یې د هغه شخصي نظر وباله، نه د امریکا د حکومت رسمي نظر.

د افغانستان لپاره په امریکایي سیاستوالو کې (هالبروک) هغه څېره ده، چې د خپل ماموریت له پیله یې له یوې عقدي او کینې سره کار پیل کړ. هالبروک او د هغه بل ملگری (ګالبریت) چې په ځینو هېوادونو کې د هغو د طبعي سیاسي جوړښت د بدلولو قهرجنه تجربه لري، غوښتل یې په افغانستان کې هم دا تجربه تکرار کړي. په افغانستان کې د دوی هڅې له څو کلونو راهیسې روانې وې، خو څرکونه یې هغه وخت لاپسې ولگېدل چې د جمهوري ریاست ټاکنې پیل شوې. هالبروک او ګالبریت به په ساعتونو ساعتونو له (ډاکټر عبدالله عبدالله) سره پر مجلسونو

تېرول او لکه د یوې کورنۍ د غړو په څېر به یې یو بل سره مجلسونه کول. هالبروک او گالبریت تر دې دمخه په یوگوسلاویا او عراق کې د بحرانونو، قومي او مذهبي شخړو لامل گرځېدلي وو او گالبریت خود عراق د اختتام لپاره لومړنۍ ذهني نقشه هم انځور کړې وه. هغه کتاب (the end of Iraq) (د عراق خاتمه) چې د گالبریت په قلم لیکل شوی، پر ټولو ملتپالو عراقیانو د ناسور تپ په شان لگېږي، په همدې خاطر خو یې په عراق کې دده د ماموریت کمپله ټوله کړه. گالبریت خو موده دمخه د بي بي سي د نړیوال سرویس په یوه مناظره کې چې په (دوحه) کې جوړه شوې وه او په ژوندۍ بڼه له بي بي سي ټلويزيون څخه خپرېدلې، یو ځل بیا څرگنده کړه؛ تر څو چې په افغانستان کې د نظام بڼه بدله نه شي، هلته ثبات نه راځي، د ده په نظر د نظام د بڼې بدلون هغه مانا ورکوي چې په ډېرې اسانۍ او مهارت سره د واک طبعي جوړښتونه خپل واک مصنوعي سرچینو ته پرېږدي، یانې د وسایلو او امکاناتو ماهرانه استعمال ددې سبب کېږي، چې سیاسي واک په اسانۍ سره له اکثریت څخه اقلیت ته ولېږدي، هغه هم په داسې شرایطو کې چې په افغانستان کې د اقلیتونو د حقوقو د ساتنې په پلمه د کورنیو او بهرنیو مدعیانو غوا لنگه ده. هالبروک د جمهوري ریاست د ټاکنو پر دویمه ورځ چې د رایې شمېرنې اساسي بهیر لا پیل شوی نه و، د افغانستان د جمهوري

رياست په مانۍ کې پر کرزي نیوکه وکړه، چې په پښتون مېشتو سیمو کې درغلي شوې ده. ده په ځانگړي ډول (ننگرهار) ته گوته ونيوله، دده په نظر په ننگرهار کې اصلاً دومره نفوس نه شته، نو ولې دومره خلک رایه واچوي؟ هالبروک هغه وخت د ډاکټر عبدالله، نظار شورا او نورو هېواد دښمنو عناصرو تر تبلیغاتو لاندې دومره کوچنی شوی و، چې اصلاً د افغانستان لوی او واړه ولایتونه، گڼ مېشتې سیمې او نور ټول یې له یاده وتي وو، ما چې هغه وخت د هالبروک منطق ته وکتل چې ولې یو لوی او گڼ مېشته ولایت په کم نفوسه ولایت کې حسابوي، هغه وخت مې اندېښنه نوره هم زیاته شوه، چې نه والله ددې سړي په ذهن کې نورې خبرې دي. گالبریت په خپله مخه لاړ، خو هالبروک لا بیا هم د افغانستان لپاره په امریکایي ماموریت کې د واک و ځواک څښتن دی. ویل کېږي چې د جمهوري ریاست تر ټاکنو دمخه پر بناغلي کرزي د هالبروک او نورو امریکایي سیاستوالو یو شرط دا و چې یو به (لویه جرگه) نه راغواړي او بل به له طالبانو سره د سولې خبرې نه کوي.

له رښتینې لویې جرگې څخه د دوی وپره دا وه چې کېدی شي دا جرگه د امریکا د پوځي شتوالي د قانونیت خبره راولاړه کړي او له طالبانو سره د خبرو د پیلېدو وپره دا وه چې کېدی شي په دې کار سره سوله راشي، بیا به د دوی اوږدمهالي پاتې کېدو ته

پلمه پاتې نه شي او هغه ستراتيژيک هدفونه چې دوی یې لري، هغو ته به زیان ورسېږي. خیر په هر ترتیب، سره له دې چې نه پر دې وخت د رنستینې لویې جرگې د جوړېدو امکان و او نه هم په داسې شرایطو کې چې د دولت ټول حساس امنیتي ارگانونه د شمالتلوالې په واک کې دي، له طالبانو سره د رنستینو خبرو پیلول عملي بڼه لري. شمالتلواله په هېڅ قیمت دېته حاضره نه ده چې د سولې او عدالت په بدل کې خپل نامشروع واک له لاسه ورکړي، خو په هر ډول امریکایانو وېره احساسوله.

د ښاغلي هالبروک او ښاغلي کرزي ترمنځ نورې ډېرې داسې ترخې خبرې تبادله شوې چې لاتراوسه د رسنیو مخ ته نه دي راوتلي، خو په هر ډول له دې ټولو خبرو څخه داسې استنباط کېږي، چې امریکا غواړي په سیمه کې د خپلو هدفونو د بري تر وخته پاتې شي او تر هغه وخته د جگړې غځول د دوی یوه اړتیا ده. دا چې لږ او بر پښتون ولې ددې جگړې قرباني دی، ددې یو علت دا دی چې د روسانو تر یرغل وروسته د پښتنو سیاسي او قومي اډانه کمزورې شوه، دا قوم د سیمې او نړۍ په کچه داسې کوم دوست نه لري چې د دوی اواز نړۍ ته پورته کړي، سیاسي، علمي کدرونه یې هم کم دي، نړیوال روابط یې هم کمزوري دي، ټول گاونډي هېوادونه یې دښمنان دي، جگړې یې اقتصاد ډېر کمزوری کړی، له پوهې او عصري زده کړې هم محروم پاتې

شوي، نو ځکه خو هر کورني او بهرني يرغلگر، کس او ناکس ته ددې لاره اواره ده چې پر پښتنو بلوسه وکړي.

د همدې تسلسل په لړ کې ښاغلي هالبروک يو ځل بيا څه نوي زهر وشيندل د پښتنو په باب يې يو ناوړه تعبير وړاندې کړ او يو ځل بيا يې خپله پټه کينه څرگنده کړه. ښاغلي هالبروک د خپلې کينې په څرگندولو سره دومره مخې ته لاړ چې ان روسانو هم د خپل لسکلن اشغال په کلونو کې د پښتنو پر وړاندې دومره سپين سترگي نه وه کړې او دومره ستغ الفاظ يې نه وو کارولي. هغوی سره له دې چې د پښتنو نږدې دوه مليونه کورونه ړنگ، په مليونونو يې مهاجرت ته اړ او په مليونونو نور يې شهيدان کړل، خو بيا يې هم هېڅکله دومره په زغرده خپله کينه د رسنيو پرمخ نه وه څرگنده کړې. د (گلوبل پوست) د راپور له مخې ښاغلي هالبروک د مارچ پر ۵ نېټه (هاروارډ فوروم) ته په خپله وينا کې څرگنده کړې چې: «امريکا د افغانستان د سولې او ملي پخلاينې په پروسه کې شامله نه ده، طالبان د پښتني ټولني زېږنده دي او په هره کورنۍ کې داسې څوک شته چې له طالبانو سره تړاو لري، افغان ولسمشر حامد کرزی هم پښتون دی، ځکه خو نوموړی غواړي له طالبانو سره سوله وکړي.»

په پورته څرگندونو کې هالبروک د سولې بهير ردوي، جگړې ته ترجيح ورکوي، پښتانه طالبان بولي او لازياتوي چې: «طالبان

او پښتانه لکه د غالبو د تارونو په شان یو بل سره اوبدل شوي دي...)) او کرزی حکه له طالبانو سره د سولې بهیر تعقیبوي چې گڼې پښتون دی. دلته غواړم ښاغلي هالبروک ته د افغاني په تېره بیا د پښتني ټولني د طبعي جوړښت په باب څو ټکي څرگند کړم: لومړی دا چې پښتانه اساساً افراطي خلک نه دي، غېږه یې پراخه او اوسپله یې د امریکا تر دنگو مانیو هم لوړه ده. افراطیت، اخوانیزم او طالبیزم ستاسو د سیاستونو نتیجه وه، چې دلته خواره شول. اخوانیت او افراطیت مو د روسانو پر ضد د جگړې لپاره د یوې وسیلې په توگه پیاوړی کړ او طالبانیزم مو د خپلو اقتصادي گټو په خاطر له سعودي عربستان او پاکستان سره په تفاهم کې رامنځته کړ او په دواړو حرکتونو مو زموږ د ټولني طبعي جوړښت او مسیر ته زیان ورسوه؛ د واک طبعي سرچینې مو زیانمنې او تصنعی سرچینې مو رامنځته کړې. دا چې ستاسو خپله رامنځته کړې پدیده ټول عمر ستاسو په گټه نه تمامېږي، دې کې زموږ د مظلوم ملت گناه نه شته، دا ستاسو خپله اشتباه ده. اسامه او نور ستاسو د حرکتونو په نتیجه کې پر افغانستان رانازل شوي وو، کله چې پښتنو د همدې جهادي تنظیمونو تر سیوري لاندې د روسانو پر وړاندې جگړه کوله، نو د اتلولۍ فلمونه به یې تاسې په سینماگانو کې نندارې ته وړاندې کول، مهرباني وکړه خپل سینمایي ارشیف ته مراجعه وکړه. اسامه هم

ستاسو په لارښوونه د روس پر ضد جگړه کې د یو لوبغاړي په توګه مطرح شو. پښتون بېچاره خو د جگړې په سیند کې ډوب و، هغه میډیا نه لرله چې خپلې اتلولي وځلوي، همدا تاسې وئ چې د هرې پردې رنګ ته موبل رنګ ورکولای شو. د روس د تپل شوې جگړې داستان چې ختم شو، نو تاسې د شوروي له احتمالي یرغله بې غمه او پر آرام خوب ویده شوی، خو زموږ ملت ته مو ددې مجال ور نه کړ چې خپل زخمونه بېرته وګنډي او خپل شلېدلی ګرېوان راټول کړي، بیا مو د جهاد په نامه (اوه سري) او (اته سري) ښاماران پرې رانازل کړل، هره ورځ به یې ددې وطن په سلګونو پېغلي او ځوانان تر ستوني تېرول. بیا چې کله د (یونیکال) او (بریداس) کمپنیو سیالی پیل شوې، په سپین لباس کې مو تور ذهنیت بیا پر دې ټولنه واکمن کړ، خو کله چې ستاسو په اند یې زیان تر تاسو در ورسېد، نو بیا در باندې ځمکه سره شوه، پرته له دې چې لږ له تعقل او زغم څخه کار واخلي د هوا تر څپو مو هم تېز پر افغانستان راو دانگل. دلته مو بیا هغه مړه او نیم ژواندي لړمان، ماران او ښاماران بیا راژوندي کړل چې تر دې دمه لا طالبانو دا ولس ترې بېغمه کړی و، ټول په څمخو کې ننوتی وو. تاسو بیا هغه راژوندي کړل، څه مو د الوتکو تر وزرونو لاندې او څه مو د خپلو ټانکونو پر سرونو باندې تر کابله را ورسول. په (بن) کې مو یو تصنعي کنفرانس چې زموږ د ولس د

چوپ اکثریت اکثره قاتلین په کې ناست وو، جوړ او د سیاسي واک اساسي کیلي مو د هغو په لاس ورکړه. هغوی ته مو وویل چې موږ مو تر شا ولاړ یو، واک چلوئ، د خپلو پیسو سیلاو مو پرې را خور کړ، خو دوی ددې پرځای چې په دې پیسو زموږ د ولس زخمونه درمل کړي، خپل ځانونه یې پرې وپرسول؛ د ولسواکۍ په نامه یې دکانونه او مارکیتونه خلاص کړل، نوې ډلې ټپلې یې جوړې کړې، هر چا بېرته خپلې هغه پخوانۍ یارانې راتازه کړې؛ د روس ګوډاګیان د روس، د ایران د ایران او نور د نورو خواوو ته لاړل. هغه وخت دوی ټولو په پټه ستاسو پر ساده ګۍ خندل او په هره خصوصي غونډه کې به یې ویل: «یاره موږ به فکر کاوه چې دا امریکایان به ډېر هوښیار وي دا خو ډېر ساده خلک دي، پیسې د دوی دي او کارونه زموږ خپل دي...» خپلو اصلي بادارانو به یې ویل: «ښه طلایي چانس دی؛ امریکا په افغانستان کې زموږ د هدفونو د پلي کولو لپاره پیسې لګوي...» تاسې کله هم دا موضوع درک کړې چې په افغانستان کې تاسې د ځمکې پرمخ کار کوئ، خو ایران او روسیه تر ځمکې لاندې؟ ایا دا دې کله درک کړې چې د افغانستان په دولتي ادارو په تېره بیا په کابل کې له هرو پنځو کسانو څخه یو یا دوه یې ایران ته ژمن دي؟ ایا ته پر دې پوهېږې چې ستاسو د پیسو په زور په اصطلاح ازاده افغاني میډیا کې ایراني مفکوره ځلېږي؟ تا څخه یې ذهن

دومره اخیستی چې پر دې اصلي خطرونو نه پوهېږې، خو همدا وایي چې: «د هر پښتون په کور کې یو طالب شته» او بل کرزی ولې یادوي؟ ته نه پوهېږې چې هغه خومره واک لري؟ او پښتنو ته یې څه ورکړي؟ د پښتنو له زړه خو کرزي ته وینې څاڅي، د کرزي خو یوازې په انتخاباتو کې پښتانه یادېږي، د واک پر وخت یې نه یادېږي، تاسې خو تل داسې کړي چې د کرزي پر وړاندې داسې یو څوک ودری چې زموږ ولس له مجبوریت او ناچارۍ څخه کرزي ته رایه ورکړي. ستاسو په خپلو رسنیو کې اعلان وکړ چې د ملي پوځ په سلو کې (۲) عسکر پښتانه دي، څه فکر کوئ هغه پوځ چې په سلو کې یې (۲) عسکر پښتانه وي، نو چې په ټیټه کچه دا حال وي په پورته پوځیو کې به څه حال وي؟ ایا پښتون چې په خپل هېواد کې له دغسې یو محرومیت سره مخامخ وي، څه فکر کوئ چې دا حالت به د نفرت کوم پړاو ته رسېږي؟ له ښاغلي هالبروک څخه مو خو په دې گیله نه ده چې ولې مو وژني، ولې مو کورونه بمباروي، ولې مو د طالب په نامه گوانتانامو ته بیایي، ځکه موږ خو هسې هم له دې ډول غمونو او تراژیدو سره عادت یو؛ یتیم هسې هم په ژړا پوځ وي، له روسانو څخه مو کله گیله وکړه چې اوس به یې د (هالبروک) په شان امریکایانو څخه وکړو، خو له ده ښاغلي څخه مو په دې گیله ده؛ هغه څوک چې زما نه دي نو ولې یې زما په نامه یادوي او یا ولې ما د هغو په نامه یادوي؟

طالبان د پښتنو په سيمه کې ښوونځي سپړي، پلونه نړوي، ښوونکي وژني او پوهنځي له منځه وړي او پښتانه له سلگونو محروميټونو سره مخامخوي، د ژوند ټول اساسي امکانات ورڅخه واخلي، خو تاسې بيا هغه د پښتنو استازي بولي او يا د پښتنې ټولني زېږنده پدیده. ايا که امريکا کې کوم گوند، ډله يا د سرزور و يو گروپ ستاسو ښوونځي يا پوهنځي او درملځي در وسپړي او موږ بيا په نړيواله کچه هغه د امريکايانو په نامه ياد کړو چې دا د امريکايانو استازي کوي، نو تاته به څومره زور درکړي؟

جمهور رئيس کرزی ولې يادوي؟ يو زيات شمېر پښتانه په دې نظر دي چې ده په واکمنۍ کې خو پښتانه دومره وځپل شول چې د چنگېز خان په عصر کې هم نه دي ځپل شوي، نو د هغه دا سمبولیک واک بيا ولې د پښتون په نامه محاسبه کوي؟ يانې تاسو په خپل هېواد کې د کوم داسې انتخابي ولسمشر چې د خپلې واکمنۍ پر مهال يې د هغو سيمو يا ښارونو خلک چې تر ټولو زياته رايه يې ولسمشر ته ورکړې وي، خو تر ټولو زيات هغوی په حکومت کې له خپلو حقوقو محروم شوي وي، بېلگه لري؟ پوره باور دی چې نه يې لري، نو چې نه يې لري دا ډول ولسمشران هم بايد د پښتنو د استحقاق په جرم کې محاسبه نه شي.

بناغلی (هالبروک) ! بله خبره: تاسو چې وایئ: ((د هر پښتون په کور کې یو طالب دی))، نو ایا ستا دا نیت دی، خو دا مانا نه ورکوي جگړه تر وروستي افغانه پورې وغځېږي؟ ځکه که ستا په وینا؛ په هره پښتنه کورنۍ کې یو طالب وي، نو پښتانه خو اوس د ځمکې پر مخ تر شپېتو ملیونو تنو پورې رسېږي او تاته خو به زموږ کلتور معلوم وي، چې د کورنۍ هر غړی په بل سر ورکوي، نو بیا خو ته یوازې له طالبانو سره نه جنگېږي، بلکې شپېتو ملیونو پښتنو سره جنگېږي، ایا تاسو دومره زورور یاست او یا دې له لوی خدای (ج) څخه کوم فرمان راوړی، چې دا شپېته ملیونه خلک به ټول وژنئ، که ددې نیت لرئ نو بیا خو داسې عام وژنه نه هېتلر کړې، نه چنگېز او نه د نړۍ پر مخ کوم بل چا. نو بیا به دې ته هم د بشري حقونو د تامین او دیموکراسۍ الفاظ کاروي؟

بناغلی هالبروک! تاسې اوس پر همغه خطرناکه لار روان یاست چې تر تاسو شل کاله مخکې روسان پرې روان وو. هغوی هم دلته له اکثریت پښتنو سره دښمني پیل کړه، کورونه او کلي یې وران کړل او تاسو هم همغه کارونه پیل کړي، هغوی هم یوه محدوده ډله او لږکي واک ته ورسول او تاسې هم همغه مسیر تعقیبوي، د هغوی نتیجه خو هغه شوه چې پښتانه یې هم تباه کړل او خپله امپراتوري یې هم ړنګه کړه، تاسې هم کېدی شي پر همغه برخلیک اخته شی! هیله ده په افغانستان کې د شوروي لښکرود

ټولو قطعاتو د مشر ستر جنرال الکساندر مایوروف لیکلی اثر:
«په افغانستان کې رښتیا څه تېرېدل؟» په دقت سره ولولئ، هغه
لیکلي وو: «د افغانستان جگړې زموږ لپاره د هغه څښ شوي
ماین حیثیت درلود، چې یوې لویې امپراتورۍ پرې پښه کېښوده
او په پای کې درې وړې شوه.» نو مخکې تر دې چې ستاسو
امپراتوري د شوروي امپراتورۍ پر برخلیک اخته شي، ښه به وي
چې په خپلو خبرو، ویناوو او عمل کې پوره دقت وکړئ، د یوه
ملت د تباهی اسباب مه برابرئ چې ستاسو د تباهی اسباب
برابر نه شي. مه پښتنو ته غمونه کره او مه خپل هېواد ته!

کوهي مه کنه د بل سړي په لار کې
چېرې ستا به د کوهي په غاړه لار شي
رحمان بابا

افغانستان او عربي متحده امارات

گډې وجې او مشترکې گټې

دا ليکنه پر (۱۳۸۵ل) کال شوې وه، هغه وخت مې په کابل کې د اماراتو سفارت اړوندو کارکوونکو ته ورولبړله، خو چا پرې سر ونه گراوه.

افغانستان او عربي متحده امارات هغه دوه اسلامي هېوادونه دي چې د گډ کار، تفاهم او گډو گټو ډېر زيات مشترک ټکي لري. که د دواړو هېوادونو د سياستوالو له خوا يوه پراخه، دقيقه او هر اړخيزه ستراتيژي جوړه شي، نه يوازې به ددې دواړو هېوادونو ملي گټې نامين او غښتلې شي، بلکې د منطقي سياسي ثبات ته به هم ډېره گټه ورسېږي. څرنگه چې د افغانستان په دولت کې له گاونډيو او اسلامي هېوادونو سره د مناسب چلند په باب يوه دقيقه او ملي ستراتيژي نه شته نو ځکه لکه څنگه چې لازمه ده، د عربي هېوادونو په تېره بيا د عربي متحده اماراتو له سياسي، مذهبي او اقتصادي قوت څخه د افغانستان په بيا رغونه او پرمختگ کې لکه څنگه چې لازمه وه، ډېره گټه نه ده پورته شوې. ددې دواړو هېوادونو ترمنځ ډېر مشترک ټکي شته چې که پاملرنه ورته وشي دواړو هېوادونو ته يې گټه او خیر رسېدلای

شي. دلته به د ځينو هغو ټکو چې د دواړو هېوادونو ملي گټو ته زيان پېښوي او هم ځينو هغو ټکو ته چې دواړه هېوادونه سره وصالوي په لنډيز سره نغوته وکړو:

۱- په سيمه کې د ايران ناکتروله قوت: ايران داسې يو هېواد دی چې اوس په سيمه کې د سياسي، اقتصادي او پوځي قوت په توگه مطرح کېږي. د ايران ناکتروله قوت طبعاً نه يوازې غربي نړۍ، بلکې د ايران گاونډيو هېوادونو له هغې جملې څخه افغانستان او عربي متحده اماراتو ته غټ گواښ دی. ايران غواړي د سيمې گاونډيو هېوادونو ته د شيعه مذهب، فارسي ژبې او ايراني فرهنگ له لارې نفوذ وکړي، افغانستان کې دوی اوس فوق العاده، مذهبي، کلتوري، سياسي او پوځي مداخله کوي، عربي هېوادونه هم په اينده کې له دې مداخلې څخه خوندي پاتې کېدی نه شي، خصوصاً له مذهبي مداخلې څخه، نو که افغانستان او عربي نړۍ په تېره بيا د عربي متحده ايالاتو سياستوال په دې برخه کې يوه اوږد مهالې ستراتيژي جوړه کړي نو د ايران د مداخلې او مضر قوت په مخنيوي کې به مهم رول ولوبوي. د افغانستان او عربي متحده اماراتو لپاره يو ښه طلايي چانس دادی چې اوس د نړۍ اکثره ځواکمن هېوادونه، په تېره بيا غربي نړۍ د ايران مخالفان دي، د هغوی له ملاتړ او پاملرنې څخه هم په دې برخه کې ښه مرسته اخيستل کېدلای شي.

۲- د پاکستان پوځي قوت او د پراختيا غوښتنې سياست: يو شمېر عربي هېوادونه، پاکستان سره د " اسلامي

اخوت" له مخې ښه مناسبات لري او پاکستان هغوی ته ځان داسې معرفي کوي چې د اسلامي نړۍ یو قوت او طاقت دی. خو پاکستان د عربي نړۍ له اسلامي روحيې څخه د خپل ځان د تقويې او ګاونډيو هېوادونو کې د پراختيا غوښتنې سياست د پرمخبيولو لپاره کار اخلي. دوی د افغانستان تضعيف غواړي او بيا له دې لارې د منځنۍ اسيا سرچينو ته ځان رسوي. پاکستان په خپله اينده ستراتيژۍ کې دا هم غواړي چې د چين په مرسته " ګوادرنډر" جوړ کړي او دا بندر د دوبي په شان د يوه ازاد بازار او مارکيټ شکل غوره کړي او په دې ډول د منځنۍ او سويلي اسيا اقتصادي مارکيټ راخپل او کنترول کړي. دا کار به اينده کې ددې سبب شي چې له پاکستان څخه يو غټ اقتصادي قوت جوړ شي او له دې قوت څخه به د افغانستان د کمزورۍ لپاره لازياته ګټه پورته کړي. د " ګوادرنډر" نه يوازې د پاکستان د اقتصادي تقويې سبب ګرځي، بلکې ددې عامل هم ګرځي چې د (دوبي) او د اماراتو د نورو بندرونو اقتصادي ارزښت کمزوری کړي او په اوږده مهال کې هغو ته ډېر زیان واړوي. نو پاکستان او ايران دواړه افغانستان او عربي متحده اماراتو ته په اوږده موده کې پراته خطرونه دي چې مخکې تر مخکې ددې خطرونو علاج په کار دی.

۳- د افغانستان او عربي متحده اماراتو مذهبي پيوستون: افغانستان هغه سني مذهب مسلمان هېواد دی چې له مذهبي پلوه له عربي نړۍ او عربي متحده اماراتو سره پيوستون

لري. که څه هم ایران غواړي په افغانستان کې د شيعه اقليت د تقويې له لارې د افغانستان د سني مذهبه ټولني رنگ بدل کړي او له مذهب نه د يوې سياسي وسيلې او د خپلې پراختيا غوښتنې سياست د يوې الې په توگه گټه پورته کړي، خو اوس هم د افغانستان څرگند اکثريت له عربي نړۍ او عربي متحده اماراتو سره خپل مذهبي او پخوانی دوديز پيوستون غواړي او عربي نړۍ د خپلو مذهبي لارښوونو لپاره د تقليد مرجع گڼي. سر کال په کابل کې په دوو بېلابېلو ورځو کې د شيعه او سني مذهب پر بنسټ د لوی اختر او نورو ورځو لمانځل د ایران د مذهبي مداخلې او پرمختگ بل غټ ثبوت دی. عربي متحده امارات چې اوس په عربي، اسلامي او ټوله نړۍ کې د ښه لوړ موقف او ښه اقتصاد خاوند هېواد دی او له سياسي پلوه با اهميته ملک گڼل کېږي، له افغانانو سره په افغانستان کې د ایران د مذهبي - سياسي نفوذ د مخنيوي په لاره کې ډېره مرسته او هم نورې نړۍ ته د دپلوماتیکو چينلونو له لارې د ایران د مداخلې او د افغانانو د مظلوميت حالت ور په گوته کولای شي.

۴- ژبني او کلتوري روابط: افغانستان او د عربي متحده امارات او ټوله عربي نړۍ پر مذهبي پيوستون سربېره ژبني او کلتوري روابط هم لري. افغانستان کې د نږدې ټولو مقدسو مذهبي ځایونو، شخصیتونو او مسجدونو نومونه، دهمغو نومياليو دي چې عربي نړۍ پورې اړه لري او د اسلام د مقدس دين په خپراوي کې يې ډېر زيات زيار گاللی دی، عربي ژبه نه يوازې د ټولې اسلامي نړۍ د پيوستون ژبه ده، د افغانانو لومړۍ مذهبي

ژبه هم ده او د افغانانو هر کور او کلي ته يې لاره پيدا کړې. ايران غواړي په افغانستان کې د اکثريت ژبې (پښتو) او د اسلامي نړۍ د ژبې (عربي) دواړو پر ضد هڅې پيل کړي، په مذهبي برخه کې يې د لسگونو مدرسو ترڅنگ د لسگونو مليونو ډالرو په لگښت د شيخ محمداصف محسني تر چتر لاندې د "جامعه خاتم النبين" په نامه يوه لويه مدرسه جوړه کړه او د خپلې فارسي ژبې د پراختيا لپاره پر لسگونو اخبارونو سربېره، د يو شمېر تلويزيونو له لارې غواړي خپله ايراني ترمينالوژي او ايراني فارسي په ټول افغانستان کې مروجې کړي.

ايران هر کال په لسگونو مليونه ډالره د خپل کلتوري سياست د پراختيا او تطبيق لپاره په افغانستان کې مصرفوي. نو داسې يو هېواد چې په نورو اسلامي هېوادونو کې د ناوړه مداخلې او پراختيا غوښتنې نيت لري، د هغه پر وړاندې د ګډې مبارزې ترسره کول پر ټولو اسلامي هېوادونو په تېره بيا پر افغانستان او متحده عرب اماراتو لازم دي.

۵- د افغانستان په دولت او سياسي ډلو کې د عربي نړۍ مخالفين: د افغانستان په دولت کې او تر دولته بهر يو شمېر داسې اشخاص، کړۍ او ګروپونه شته چې هغه هم د افغانستان د ملي ګټو، هم د هېواد له اکثريت پښتنو او هم له عربي نړۍ سره سخت مخالفت لري. دا کسان اکثره د ايران، روسيې او ځينو نورو ګاونډيو هېوادونو له خوا تمویلېږي، او هغوی يې سياسي او اقتصادي ملاتړ کوي، مرکزي دولت دېته نه

پرېردي چې پر ټول هېواد واکمن شي، د افغانستان بهرنی سیاست د ایران، روسیې او ځینو نورو له خوا څارل کېږي او نه غواړي چې عربي نړۍ سره د افغانستان روابط ډېر ښه او پیاوړي شي. ایران په دې برخه کې دومره بریالی شوی چې د خپلو افغاني شبکو، ګروپونو یا تنظیمونو پواسطه یې عربي نړۍ هم د اکثریت پښتنو او عربي نړۍ پر ضد له ځان سره ملګرې کړې ده. دوی داسې یوه فضا رامنځته کړې او عربي نړۍ ته یې هم دا تصور ورکړی چې هر (پښتون) یا هر (عرب) مانا (طالب) او یا (القاعده) دی. د تروریزم له دغې ناوړه ټاپې څخه اوس تر ډېره حده ایران او په هغه پورې ځینې تړلې افغاني ډلې ګټې پورته کوي، افغانستان او عربي متحده امارات باید داسې مشترکې هلې ځلې وکړي چې هم د عربي نړۍ ذهنیت بدل کړي او هم هغه ناوړه ګټه چې ایران یې له دې حالت څخه اخلي، ددې ناوړه ګټو مخنیوی وکړي.

که په افغانستان کې د ایران او روسیې د پټو او ښکاره مداخلو د مخنیوي لپاره د افغانستان دولت د خپلو ملي ګټو او عربي هېوادونه، په تېره بیا عربي متحده امارات د خپلو ملي ګټو پر بنسټ چې دا دواړه له یوې واحدې مرجعې څخه تهدیديږي، د یوې اوږدې، ژورې او واقعي ستراتیژۍ د جوړولو له لارې هڅې ونه کړي، نو نه یوازې به افغانستان د ایران تر سخت سیاست، کلتوري او مذهبي نفوذ لاندې راشي، بلکې عربي نړۍ ته به هم سخت ګواښونه او خطرونه پېښ کړي.

مور دلتہ خو مهمو ټکو ته اشاره وکړه چې دواړو هېوادونو ته د ورپېښو خطرونو پر بنسټ په ګوته شوي دي ، د افغانستان او عربي متحده اماراتو ترمنځ د ښو همکاريو او نېکوروبطو ډېرې خواوې شته چې کېدی شي د عمومي ستراتیژۍ د یوې برخې په توګه نورو جزئیاتو ته هم اشاره وشي، خو دلتہ یوازې خو مهمو ټکو ته اشاره وشوه.

د طالبانو له مشرتابه څخه خو هیلې

دا لیکنه پر (۱۳۸۸ل) کال هغه مهال وشوه چې یو پخوانی ټیټه پوږی طالب چارواکی له زابل څخه کابل ته راغلی و، ما سره یې وکتل، شونډې یې وچې، رنگ یې الوتی او تور ژپري نیولی و، سخت ناروغه و، طالبی یې پرې ایښې وه، په خپل کور کې اوسېده، ما ترې د پخوانیو لوړ پوړو چارواکو پوښتنه وکړه، هغه وویل، اکثره یې ژوندي دي، زیاتره یې په کوټه کې دولتي خو له داخل سره هم تماس لري، که کوم پیغام لري د بېلابېلو اشخاصو په لاس یې ورسولای شم. ما دغه لیک ورته ورکړ چې متن یې دلته کټه وړاندې کوم.

د طالبانو مشرانو ته السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته!
لکه څنگه چې ټولو ته څرگنده ده افغانستان له یو لږ داسې مشکلاتو سره مخامخ دی، چې ټول افغانان باید د هغو په حل کې یو بل ته لاسونه سره ورکړي. افغانان که په هر نظر وي خو چې د لویو مشکلاتو په حل کې یو بل سره همکاري ونه کړي، هېواد یې له لا وړانې او ویجاړۍ سره مخامخېږي. ځینې مشکلات داسې دي چې طالبان او د هغو مشران یې په حل کې مرسته کولای شي، نو ځکه خو د طالبانو او د هغو د مشرانو پام دې لاندې مشکلاتو ته را اړوو او هیله ورڅخه کوو، چې د هغوی په حل کې خپل اسلامي او ملي مسولیت ادا کړي:

۱- د قومي مشرانو وژنه: د افغانستان په یو شمېر سیمو کې چې هلته طالبان هم حضور لري، د قومي مشرانو د وژنې

سیستماتیکه لری روانه ده، که چپرې دا کار د طالبانو له خوا کپري، نو د طالبانو له مشرانو څخه هیله کوو چې دا لری ژر تر ژره بنده کړي، ځکه د قومي مشرانو وژنه هېواد له سخت بحران سره مخامخوي او که چپرې د طالبانو په نامه د نورو کړیو له خوا دا ډول عمل ترسره کپري، نو طالبان او د طالبانو مشران یې باید مخنیوی وکړي او په دې اړه دې خپل نظر په ډاگه څرگند کړي.

۲- د بنوونځیو سوځونه: د بنوونځیو سوځونه او ترنه د هېواد لویه تباهي ده. له طالبانو څخه هیله کوو چې په جدي ډول د بنوونځیو د ړنگولو او سوځولو مخه ونیسي.

۳- د ماینونو ایښودل: په ځینو سیمو کې په زراعتي ځمکو، لارو، کوڅو او نورو استوګنو سیمو کې ماینونه ایښودل کپري، ماین د انسان د دایمې او پټ دښمن په توګه پاتې کپري، هیله ده طالبان ددې ډول کارونو مخه هم ونیسي.

۴- د امریکایانو پوځي اډې: که چپرې طالبان په افغانستان کې د امریکا د پوځي اډو مخالفت وکړي، نو امریکایان به د طالبانو د پخوانیو مخالفینو په مرسته او همدارنګه د ګاونډیو هېوادو د ځینو کړیو په ګډو هلو ځلو دا کار وکړي، نو په داسې یو حالت کې به دا کار د افغانانو لپاره په ډېر زیات زیان تمام شي، خو که طالبان ددې کار مخالفت ونه کړي او یا ځان غلی کړي، نو کېدی شي دا کار افغانستان ته په ګټه تمام شي. هدف دادی چې د طالبانو د مخالفت ګټه باید د طالبانو او افغانستان مخالفینو ته لاره نه شي. که د امریکایانو تر پاتې کېدو

وروسته طالبان وروسته بیا د اډو مخالفت کوي پر هغه مهال بیا مخالفینو ته ډېره گټه نه رسېږي.

۵- افغانستان کې د سعودي او ترکیې رول: سعودي عربستان او ترکیه ستر اسلامي هېوادونه دي، د سولې په برخه کې د دوی رول د افغانستان په خیر دی، طالبان که دې هېوادونو ته په درنه سترگه وگوري، نو دا کار افغانستان ته په گټه دی.

۶- نوی پارلمان: افغانستان کې د نوي پارلمان له جوړېدو سره نوي ستونزې راتوکېږي، یو شمېر کړۍ شته چې افغانستان د فدرالیزم خواته بیايي، طالبان باید دې ډول لویو خطرونو ته متوجه وي.

په درناوي

محمد اسمعیل یون

يو تريخ او خوږ ليک

يادښت: د غبرگولي پر اتمه نېټه؛ د شنبې ورځ د غرمې ډوډۍ، پرمهال خبر شوم، چې جمهور رئيس له ځينو ډلمشرانو سره تر سلامشورو وروسته پرېکړه کړې، چې ښاغلي برهان الدين رباني د سولې د ملي مشورتي جرگې د رئيس په توگه انتصابوي، ددې خبر په اوږدو سره د غرمې ډوډۍ راباندې ډېره ترخه شوه، سملاسي مې دا ليک وليکه، جمهور رئيس ته مې پر همغه ورځ د خو تنو هغو اشخاصو په لاس ولېږه، چې هغه ته هر وخت د ورتگ لاسرسی لري، له نېکه مرغه جمهور رئيس ته پر همغه ورځ دا ليک ورسېد او ښه خبره لا دا چې ولسمشر په خپل کور کې دا ليک له پيله تر پايه لوستلی و، ما بنام راته د تېلفون په ذريعه خبر راکړ شو، چې رئيس صيب ډېر په قهر دی او سبا (يکشنبې ورځ غرمه) يې غوښتی يې.

د يکشنبې ورځ غرمه له ښاغلي سرمحقق زلمي هېواد مل سره يوځای ورغلم. د توقع خلاف جمهور رئيس ماسره دومره نېک او صميمي چلند وکړ، چې ما يې هېڅ هيله نه لرله، له اخلاصه ډکه غېږه يې راکړه او په غوږ کې يې راته وويل: «ډېر گلالی ليک دې راته رالېږلی و، اوس نور اڅه چې زه درته خپله کيسه بيان کړم». ولسمشر ډېرې اوږدې او دردونکې خبرې وکړې، خپل مجبوريتونه يې يو په بل پسې بيان کړل، کورنۍ او بهرنۍ توطيې، خپل امکانات او ځواک يې ټول موږ ته څرگند کړل. د جمهور رئيس مجبوريتونه او د افغان ولس پر ضد د پتو توطيو څرنگوالی يو بېل بحث دی چې بيان يې بېل زمان

او مکان غواړي، د کتنې وروستي ټکي دا وو، چې ولسمشر خپلو مجبوریتونو ته ګوته نیوله او ما د عدالت د تطبیق غوښتنه کوله، د ظالمانه او ناعادلانه مجبوریت او سالم عدالت ترمنځ ډېر واټن او تضاد موجود و. یوه نیمه بجه د جمهور رئیس له دفتره راووتم او د سولې ملي مشورتي جرګې د دفتر پر لوري لارم، ټوله ورځ راباندې غمېدلې تېره شوه.

د دوشنبې ورځ د لویې جرګې کېږدی، ته یو زیات شمېر راغلي استازي له دې احتمالي پرېکړې خبر شول، ټولو سخت تشویش څرګند کړ او دا کار یې جرګې ته یو ستر ګواښ وباله.

د چار شنبې ورځ د ملي مشورتي جرګې لومړۍ پرانیستونکې ورځ ده، که چېرې جمهور رئیس د استاد رباني په باب خپلې احتمالي پرېکړې ته عملي بڼه ورکړي، نو پوهېږم چې زیات تشویشونه او اندېښنې به راوټوکوي. ما خپله اندېښنه لا وار دمخه د خپل لیک او کتنې له لارې جمهور رئیس ته څرګنده کړې ده. غواړم خپل ملت سره هم په دې اړه خپل درد شریک کړم او په دې ډول د یوه عادي افغان په توګه تر خپل وروستي وسه خپل مسولیت ادا کړم. دا دی دا لیک له دې یادښت سره یوځای ستاسو مخې ته ردم.

یو تریخ او خوږ لیک

د افغانستان د اسلامي جمهوریت قدرمن جمهور رئیس ته!
تر ټولو دمخه سلامونه او نېکې هیلي!

له بېلابېلو سرچینو څخه خبر شوي یو، چې ستاسو له خوا،
بناغلی پروفیسور برهان الدین رباني د سولې د ملي مشورتي

جرگې لپاره د رئیس په توگه انتصابېږي. که دا خبره واقعیت ولري، نو دا کار به نه یوازې د سولې د ملي مشورتې جرگې ارزښت له صفر سره ضرب کړي، بلکې د جرگې د کار دوام به هم ناممکن کړي، داسې یو شخص چې د کابل په وړاندې او د افغانستان په تباهی کې پوره پوره لاس لري، د جرگې د رئیس په توگه د هغه انتصاب، خپله د جرگې له ارزښت، عنعنې او ماهیت سره سل په سلو کې تضاد لري.

دې جرگې ته د «سولې ملي مشورتې جرگې» نوم ورکړل شوی، دا تنظیمي جرگه نه ده چې کوم تنظیم سالار او جنگسالار یې په راس کې واقع شي. د جرگې د رئیس په توگه د رباني انتصاب به د مخالفینو او نړیوالې ټولنې هغه منطق لاپسې قوي کړي، چې وایي: «ستاسو حکومت د څو تنو فسادگرو او جنگسالارانو په لاس کې دی.» طالبان او د اسلامي جمعیت نور پخواني او اوسني مخالفین به په ډېر پیاوړي دریخ کې راشي او دا جرگه به هسې د باد بڼکه وبولي، ټول پښتون قوم به چې هسې هم ستاسو په اته نیم کلن حکومت کې د محکومیت د اور بټۍ ته لوېدلی، د جرگې په راس کې د رباني غونډې د یوه متنازعه شخص انتصاب پر خپلو حقوقو یو بل تېری وگڼي او نور به هم په سیاسي انزوا کې راشي. ستاسې په حکومت کې تراوسه پورې درې مهمې جرگې (بېړنۍ لویه جرگه، د اساسي قانون لویه جرگه او امن گډه جرگه) تېرې شوي، ددې درې واړو جرگو مشري له پښتنو څخه واخیستل شوه، دا ددې مانا ورکوي چې پښتانه د افغانستان په سیاسي صحنه کې د فعال حضور حق نه لري. د قوم په نوم اسلامي

جمعیت او ځینو نورو اقلیتونو ته چې کوم امتیازات ستاسو د واک په اتم نیم کلنه دوره کې ورکړل شوي، د افغانستان څه چې د نړۍ په تاریخ کې ساری نه لري، ستاسو معاونین چې د جمهوري ریاست په دواړو دورو کې ستاسو تر وزرونو لاندې د پښتنو په رایو راغلل، پر هره تنگه او سخته ورځ ستاسو پر وړاندې ودرېدلي، خو پښتون قوم چې یوازې په انتخاباتو کې تاسو ته د رایو اچونې پر وخت تر بل هر چا زیات ظاهرېږي، په حکومت کې یې ونډه په واقعي مانا د بل هر چا په تناسب کمه ده، حتی ټوله نړیواله ټولنه هم پر دې اعتراف کوي، چې د جگړې یو علت په حکومت کې د پښتنو محرومیت دی. دا حالت نور په هېڅ وجه د زغملو نه دی، چې مخالفین دې ستاسو په حکومت او سیاست کې دومره امتیاز واخلي، چې هم ستاسو مخالفت وکړي او هم د افغانستان ملي گټو او ملي یووالي ته زیان واړوي، تر ټولو دردوونکې خبره بیا لاداده؛ دا ټول امتیازات ستاسو له خوا ستاسو په قلم او گوتو هغوی ته ډالۍ کېږي، هغوی له دې سیاسي، اقتصادي او پوځي امتیاز څخه گټه اخلي، خپل موقف قوي کوي او بېرته ستاسو او ټول ملت د ملي گټو پر وړاندې ودرېږي. که رباني، محقق، اکبري، انوري، عطا محمد او نور ستاسو خپلېدلې، نو په تېرو اتو کلونو کې به دې په دې بې شمېره امتیازاتو راخپل کړي وای، ستاسو په لاس د افغانستان دې ډول مخالفینو ته په ورکړل شویو امتیازاتو کې د ټول ملت حق دی، هیله ده دا امتیاز پر ملت ووبشل شي، نه پر څو تنو جنگسالارانو

او تنظیم سالارانو، چې تلویزیونونه یې د نورو په پیسو او دسیسو چلېږي او افکار هم په کې د نورو خپرېږي.

دا یو بل تریخ حقیقت هم باید درته په ډاگه کړم: کوم پښتانه چې ستاسو په حکومت کې دي او د ملي شعور خاوندان دي، هغوی هم ځان په دې حکومت کې دومره محروم احساسوي چې حد او برید نه لري، هیله ده د هغورایه ورکونکو د حیثیت اعادې ته هم لږ پام وکړي چې د جمهوري ریاست د دواړو دورو په ټاکنو کې په سرو مال تاسو سره ودرېدل، خو ستاسو په حکومت کې د همدې جنگسالارانو د زیاتې ونډې له امله یې اوس نه سر خوندي دي او نه مال، عجیبه خبره داده: همغه جنگسالاران او تنظیم سالاران، چې په هره مهمه سیاسي او اداري غونډه کې یې تاسو حضور حتمي بولي، سهارنۍ او غرمۍ هم درسره یو ځای خوري او ستاسو پر دسترخوان راټول دي، همغوی تر هر چا زیات په خپلو رسنیو کې ستاسو پر ضد نیوکې کوي او هغه ډول الفاظ درته کاروي چې قلم یې له لیکلو شرمېږي، خو دې سره سره هره ورځ بیا هم په دربار، امتیاز او کاروبار کې ډېر محترم دي. زه د هغو کسانو په جمله کې یم چې په تېرو اتو کلونو کې مې د خپل وس تر وروستي بریده په هېواد کې د سیاسي عدالت د تامین په خاطر منډې ترړې کړي او اوس لاستاسو په حکومت کې د یو «مامورګي» په توګه ستاسو (ترڅنګ) خو تر تا (ډېر لږې) کار کوم، دا ماموریت دې ماته زهر شي چې زه به یې د افغانستان د ملي ګټو خلاف کاروم او خپلو شخصي ګټو ته به ترجیح ورکوم، زه حاضر یم چې لومړی ما د دربار له دې عذابه خلاص کړي او بیا

ورپسې متصل ټول جنگسالاران، تنظيم سالاران، فسادگر او د اووگونو، اته گونو او نورو لسگونو تنظيمونو پندپتان او سياسي سوداگر، په چټکۍ سره له دې حکومته رخصت کړې، چې خلک په ارامه فضا کې تنفس وکړي او د سوکالي وړمه پرې ولگېږي. اوس د افغانستان پنځه ويشت مليونه وگړي، نږدې دوه زره زورواکو، رسمي او نارسمي ټوپکوالو يرغمل کړي، ددې دوه زره کسانو زياترو د همدې حکومت په امکاناتو ددې ولس پر ستوني پښه ايښې ده، که دوی سره د حکومت امکانات نه وي، نو ولس په ډېره اسانۍ سره د دوی سابه په مالگه کولای شي.

وخت کم و، د تنظيم سالارانو غوندي وخت پر وخت ستاد ملاقات زمينه موږ ته نه ميسرېږي، نو ځکه مې درته دا (تريخ) خو (خوږ) ليک وليکه، هيله ده لومړی د سولې ملي مشورتي جرگه له رباني، رباني خپلو او نورو تنظيم سالارانو وژغورئ او بيا نور ټول افغانستان.

په ډېر درنښت

محمد اسمعيل يون

د گران او خوږ افغانستان يو خواخوږی

۱۳۸۹ل کال د غبرگولي ۸ مه

بېنوا او ټول افغان

دا لیکنه د (۱۳۸۹ل) کال په بهیر کې د اطلاعاتو او کلتور وزارت له خوا د (بېنوا) او (ټول افغان) د وېبپاڼو د بندولو په اړه شوې او پر همغه مهال ولسمشر کرزي ته ورلېږل شوې وه.

د افغانستان محترم جمهور رئیس ته!

ټاکل شوې ده د اطلاعاتو او کلتور وزارت د وزیر له خوا، په دې پلمه چې (بېنوا) او (ټول افغان) وېبپاڼو یو ناسم خبر خپور کړی، دا سایټونه وتړل شي. که دا نېت او هیله عملي شي، نو دا به نه یوازې د رښتینو او ازادو رسنیو پر فعالیت یو دروند ګوزار وي، بلکې د قومي او ژبني تبعیض داسې یوه څرګنده بېلګه به وي، چې هېڅوک به پرې بیا پرده ونه شي غورولای. عجیبه خبره داده چې (بېنوا) او (ټول افغان) سایټونه په دې پلمه تړل کېږي چې یو «ناسم خبر» یې خپور کړی، که څه هم همغه خبر بېرته همدې سایټونو اصلاح کړی هم دی. خو بیا یې هم د دې سایټونو د تړلو پر پکړه کړې ده. د دې سایټونو د بندولو خبر په داسې حال کې خپرېږي چې په دې بله خوا کې بیا هره ورځ په لسګونو راډیوګانې، چاپي خپرونې، شخصي ټلويزیونونه او وېبسایټونه د افغانستان د هويت

د تخریب، د هېواد د تجزیې او ملي شخصیتونو د سپکاوي په باب خپرونې کوي، هغو ته هېڅ نه ویل کېږي. دا نو بیا د تبعیض داسې یوه بېلگه ده چې په جنوبي افریقا کې یې هم ساری نه دی لیدل شوی. که چېرې ددې وېبسایتونو د بندولو په باب د اطلاعاتو او کلتور وزیر دا نېت یا پرېکړه عملي شي، نو د هېواد د اکثریت فرهنگیانو او قلموالو غوڅ غبرگون به راویارېږي، په هغه حالت کې به یې ټول مسولیت د څو زورواکو او څو پرديپالو فرهنگي چارواکو پر غاړه وي.

وما علينا اللبلاغ

محمد اسمعیل یون

د افغاني فرهنگ

یو مینوال او لېوال

د انتخاباتو کمیسیون او درغلي

دا لیکنه پر (۱۳۸۹ل) کال د ولسي جرگې تر ټاکنو وروسته شوې او په یادو ټاکنو کې د ټاکنو د کمیسیون درغلیو ته نغوته کوي.

- ۱- استعمال شوې رایې هغومره نه دي چې دوی ویلي دي.
- ۲- د هر ولایت مجموعي استعمال شوې رایه، په هغو کې باطله، قرنطین شوې او پاکه رایه له یو بل څخه نه ده تفکیک شوې، د پاکو رایو مجموعي شمېر هم نه دی معلوم او د ټولو رایو مجموعي شمېر هم.
- ۳- که له سره په هر ولایت کې د ټولې استعمالو شویو رایو شمېر قید شوی وای، کېدی شي د درغلیو مخه تر یوه حده په دې نیول شوی وای، چې د انتخاباتو کمیسیون د خپلې خوښې کاندید ته په اسانۍ رایه نه نه شوه زیاتولای، دا کار به ورته ډېر مشکل و، خو اوس ورته لاره خلاصه ده.
- ۴- د انتخاباتو د کمیسیون د لومړۍ او وروستۍ ورځې ارقامو ترمنځ یو ملیون تفاوت او د کابل د رایو په شمېر کې هم جوت توپیر ښکاري.
- ۵- ډېټابېس له تخنیکي پلوه نیمگړی دی، د ډېټابېس دویم سرور د جمهوري ریاست د رایو مرکزونو او رایو محلونو په حساب برابر شوی، خو اوس چې په پارلماني ټاکنو کې په رایو محلونو کې

يو څه تغير راغلی، د ډېټابېس لومړی سرور ټول محلونه جذبوي، خو دویم همغه محلونه جذبوي چې په ډېټابېس کې قونسل (ځایگي) يا خونه لري.

۶- يوازي د څو لومړنيو ورځو په بهير کې د (T.B) فورمو سکېن شوي بڼه په انټرنېټ وبنودل شوه، چې هغه هم په ډېر تکليف ډاونلوډ کېدله او په ټول افغانستان کې د (فيفا) په شمول چا ددې امکان نه درلود چې د (T.B) فورمو دا بڼه ځانته پرنت کړي او بيا يې له اعلان شويو رايو سره پرتله کړي. ان خپله د انتخاباتو او شکاياتو د کميسيون مسولين هم ددې وس نه لري چې له خپل دفتره بهر د T.B فورمو اصلي بڼه له اعلان شويو رايو سره پرتله کړي.

۷- د انتخاباتو کميسيون په تېره بيا په مرکزي دفتر کې په سلو کې (۷۵) کارکوونکي د تنظيمي او قومي ملاحظاتو پر بنسټ غوره شوي، چې دا برخه يې اکثره د نظار شورا، جمعيت فکري خط تعقيبوي چې اوس يې ډاکټر عبدالله عبدالله په يوه نوي بڼه استازي کوي.

۸- د انتخاباتو کميسيون د انتخاباتو د قانون د محتوياتو خلاف په اکثره مهمو پوستونو کې خپل خپلوان، خپل تنظيميان او د خپلې سيمې خلک مقرر کړي چې دلته يې يو څو د بېلگې په توگه يادوو:

• د IT سرپرست رئيس، شفيق احمد د کاپيساله ولايت څخه.

- محمد سمیع، د ډیټاسنټر کوارډیناتور یا مسول له پنجشېر څخه.

- ډاکټر کامران، د ډېټابېس ډیولفر، چې د شفیق احمد خپلوان او د کاپیسا ولایت دی.

د یادونې وړ ده چې دا درېواړه موقتي کارمندان دي، په داسې حال کې چې دا حساس پوستونه د اداري اصلاحاتو د کمیسیون له خوا مقررېږي، خو بناغلي فضل احمد معنوي دا له دې پروسیجر پرته په خپل زور مقرر کړي دي.

- د معنوي حقوقي مشاور، سریر برمک له پنجشېر څخه.

- امنیتي مشاور، له پنجشېر څخه.

- بشیر فاروق یو بل چارواکی، له پنجشېر څخه

- امنیتي یاور، مبین خیرخواه، له پنجشېر څخه

- حفیظ هاشمي، د دفتر رئیس له پنجشېر څخه.

په مجموعي ډول یوازې په ډېټا انټري کې د بناغلي معنوي خپل

خپلوان او د پنجشېر سیمه وال تر پنځوسو کسانو پورې رسېږي.

- ډاکټر مهدي چې پنجشېر څخه دی تېر ځل یې له کابل

څخه ځان کاندید کړی و او د معنوي نږدې خپلوان دی،

دا ځل یې د معنوي په ملاتړ له بغلان ولایت څخه ځان

کاندید کړ، د ډاکټر مهدي یو ورور (امان الله تجلي) د

شکایتونو د اورېدو کمیسیون د تحقیق د رئیس په توګه

مقرر شو، چې د ډاکټر مهدي پر درغلیو پرده وغوروي.

۹- لومړني نتایج د ورځې تر ماښامه تکمیل شول، ځینې

کاندیدان چې په دې لست کې شامل وو، په انتخاباتو کې د ځینو

مامورينو له خوا ورته خبر راغی چې سبا لست اعلانېږي، خو لست کې د شپې يوولس بجې تغير راوړل شو او سبا اعلان شوي لست بله بڼه غوره کړې وه.

۱۰- حفيظ منصور د معنوي سيمه وال او د يوه تنظيم خلک دي، زيات اسناد موجود دي چې هغه رايې نه درلودلې، خو معنوي د «مارشال» فهم او نظار شورا د نورو مشرانو په مخکني تفاهم او غوښتنه هغه په وچ زور په برياليو کانديدانو کې راوړ.

۱۱- د سيد حسين انوري په اړه د لوی څارنوال رسمي غوښتنليک د معنوي له خوا رد شو، لوی څارنوال غوښتي وو چې انوري ناقانونه وسلې لري، تر هغه چې دا وسلې تسليم نه کړي، په ټاکنو کې د گډون حق نه لري، خو معنوي د هغه ملاتړ له امله چې انوري له ډاکتر عبدالله څخه په تېرو ټاکنو کې کړی و، انوري له لیسته حذف نه کړ او هم يې په ټاکنو کې هغه سره ډېره مرسته وکړه.

۱۲- په گڼ شمېر ولايتونو کې د اکثريت پښتنو پر وړاندې رهبري شوي حرکتونه ترسره شوي، د هغو رایه په قصدي ډول له محاسبې وتې، د اکثريت پښتنو ترڅنگ د ازبکو، ترکمنو، بلوڅو او ځينو نورو قومي لږکیو پر وړاندې هم له تعصب څخه کار اخیستل شوی. يوه انتخاباتي حقوقي پروسه پر يوه منظم سياسي جريان بدله شوې ده.

۱۳- لکه څنگه چې د انتخاباتو کميسيون د سياسي او تنظيمي اشخاصو په منگولو کې پرېوت، د غسې د شکايتونو کميسيون هم له سياسي غرضونو او مرضونو خوندي پاتې نه شو. ښاغلی

احمدضیا رفعت ددې کمیسیون د غړي او ویاند په توګه خپل سیاسي غرض او مرض پټ نه شو کړای، رفعت مخکې تردې د (ملي متحدې شورا) په اصطلاح نوبتي رئیس و. دا شورا د حفیظ منصور، ډاکټر مهدي او ځینو نورو له خوا جوړه شوې ده، احمدضیا رفعت د معنوي ترڅنګ د دې کسانو په ناقانونه کامیابۍ کې لوی لاس درلود. رفعت په هرات او د افغانستان په نورو سیمو کې د تقلب په نامه په لوی لاس او د تبعیض له مخې یو شمېر بریالي کاندیدان ناکام او د یو شمېر نورو ملتپالو د بریالیتوب مخه ونیوله.

۱۴- د انتخاباتو ټوله پروسه په تېره بیا د انتخاباتو تر ورځې وروسته چې د انتخاباتو واک له ولس څخه د انتخاباتو د کمیسیون لاس ته ورغی د دوو میاشتو په بهیر کې ډېره زیاته درغلي وشوه، د یوه کاندید د بریالي کېدو قیمت تر (۴) لکو ډالرو پورې ورسېده، په شهزاده سرای او دویۍ کې معاملي شوي، په شهزاده سرای کې «خدمات پولي عقاب تابان» کې چې د پنجشېریانو یوه صرافي ده، له لسګونو کاندیدانو سره پټې معاملي وشوي.

یادښت:

د رایو غټ توپيرونه:

- لومړۍ ورځ مجموعي: (۵۷۷۲۱۰۵)
- څو ورځې وروسته: (۴۳۳۲۸۷۱)
- لومړۍ ورځ: (۷۲۲) محلونه قرنطین وګڼل شو

- لېووروسته: (۵۴۲) محله
 - د غزني د ابتدايي رايو په شمول اوسني با اعتباره رايي: (۳۹۵۵۸۴۹)
 - په نهايي نتيجه کې باطلې شوې رايي: (۱۸۲۲۸۵)
 - له باطلو رايو پرته د نهايي او ابتدايي رايو توپير: (۲۰۵۲۵۲)
 - د باطلو رايو په ګډون د نهايي او ابتدايي رايو ترمنځ توپير: (۱۸۹۷۱)
 - د ناکامو کانديدانو د ټولو رايو مجموعه: (۲۵۷۴۴۳۳)
 - د بريالي ګڼل شويو کانديدانو د ټولو رايو مجموعه: (۱۴۰۲۵۸۲)
 - د ناکامو او برياليو ګڼل شويو کانديدانو د رايو ترمنځ توپير: (۱۲۰۹۷۳۹)
 - د لومړۍ ورځې د ټولو اعلان شويو رايو او د بريالي ګڼل شويو کانديدانو د ټولو رايو ترمنځ توپير: (۴۳۳۲۸۷۱)
- په مجموعي ډول د لومړۍ ورځې د اعلان شويو او د دويمې ورځې د اعلان شويو رايو ترمنځ څرګند توپير ليدل کېږي، له دې پرته د دويمې ورځې د اعلان شويو رايو او همدارنګه د وروستيو با اعتباره رايو ترمنځ هم ډېر توپير موجود دی.
- او داسې نورې ګڼې نيمګړتياوې او درغلي چې هره برخه يې پوره څېړنه غواړي، خو که دا هر څه په ډاګه هم ثابت شي څه نتيجه ځکه نه ورکوي چې د کميسيون مشر له داسې سياسي ملاتړه برخمن دی چې په هر حکومتي او سياسي کار کې د ويتو حق لري.

راځي چي حقيقتونه بيان كړو!

پر (۱۳۹۰ل) كال ماله (افغان جرمن انلاين) وېبپاڼې سره يوه ځانگړې مرکه كړې وه، ددې مرکې ځوابونه تر يوه حده د ليکنې بڼه لري. دلته يې کټ مټ وړاندې کوم:

پوښتنه: تاسو په يوه ليکنه کې د رسنيو تنظيمي امپراتورۍ ته اشاره کړې، دغه امپراتوري څومره پياوړې ده؟ د بيان د ازادۍ لپاره څومره گواښ جوړوي او کوم ډول سياسي يا تنظيمي ډلې په کې گډون لري؟

ځواب: د طالبانو نظام تر ړنگولو وروسته په مطلق ډول هغه اشخاص او ډلې واک ته ورسول شول، چې د طالبانو مخالفين او د امريکايي ائتلاف کورني غړي وو، دوی مخکې تر مخکې د پښتنو د سياسي، ټولنيزې او کلتوري کمزورۍ لپاره کار کاوه او يو شمېر گاونډي هېوادونه يې تر شا ولاړ وو. د (طالب) له نامه او (امريکايي) ځواکه يې ناوړه گټه پورته کړه او د پښتنو د ځورولو، کړولو او کډوالولو لپاره يې تر وروستي بريده کار وکړ، دوی پخوا هم له رسنيز ځواک او تبليغاتو څخه ډېره گټه اخيستله او دا ځل نو سياسي او پوځي واک هم ورسره مل و، لکه د نورو واردو شويو شيانو په څېر يې له وارد شوي ډيموکراسۍ څخه هم اعظمي گټه

پورته کړه او د رسنیو ډگر یې هم راخپل کړ. خو ډوله رسنۍ په دې ترڅ کې راوټوکېدې: حکومتي رسنۍ، انجویزې رسنۍ، ازادې رسنۍ، د ازادو رسنیو په نوم نا ازادې رسنۍ او تنظیمي رسنۍ. له شکلي پلوه اورېدنۍ رسنۍ، لیدنۍ رسنۍ، چاپي رسنۍ او کتنۍ یا انټرنټي رسنۍ وې. تنظیمي او حکومتي رسنۍ خو هسې هم د دوی خپلې وې، ځکه چې په همدې شمال ټلوالې کې راپاله تنظیمونه په حکومت کې د اساسي واک خاوندان شول، انجویزې رسنیو خو هسې هم ډېر سیاسي فعالیت نه درلود او که درلود یې هم د خپلو گټو د خوندیتابه په خاطر یې له تنظیمو اکانو سره ټکر نه کاوه، اکثره همغه انجیوگانې فعالې وې چې له همدې تنظیمونو سره یې قومي تړاو درلود، ازادې رسنۍ هم داسې وې چې اکثره په همدې ډلو پورې د فکري تمایلاتو لرونکو اشخاصو له خوا رامنځته شوې وې. دا مهال داسې یوه فضا حاکمه وه چې یوازې همدې ډلو او اشخاصو ته زمينه برابره وه، یو کم شمېر واقعي رسنۍ هم رامنځته شوې چې ځینې حقیقتونه یې بیانول، خود حاکم جبر د افشا جرئت یې نه کاوه، نورو ازادو رسنیو د ټولو شیانو د بیان صلاحیت درلود، خود حاکمو ډلو د مصنوعي اتلانو، د هغو د ظلمونو او غداريو، نه یوازې دا چې غندنه یې نه کوله، بلکې د تنظیمي رسنیو ترڅنګ یې اوږه په اوږه د هغو ستاینه هم کوله.

بله ډله رسنۍ بیا هغه وې چې د ازادو رسنیو په نامه خپرېدلې او یا یې په دې نامه جواز ترلاسه کړی و، خو په واقعیت او حقیقت کې همغه تنظیمي رسنۍ وې چې ځینو تنظیمي اشخاصو نه غوښتل په

تنظيمي نامه فعاليت وکړي او يا يې په دې نامه فعاليت موثر نه گڼه، نو د ازادو رسنيو په نامه رامنځته شوې. په ټوليز ډول په تېرو اتو نهو کلونو کې رسنۍ دولتي وې که ازادې او يا د ازادو په نامه نا ازادې، اکثره يې د څو تنظيمونو، په تېره بيا د جمعيت او په جمعيت کې هم د نظار شورا په انحصار کې وې. ددې رسنيو مالي ملاتړ بيا بله موضوع ده چې دلته يې ټول بيان ممکن نه دی. په عمومي ډول ددې رسنيو مالي لگښت د ايران او د امريکا متحده ايالتونو له خوا ورکول شوی، نورې سرچينې يې هم وې، خو په لويه کې دا دوه هېوادونه وو، ټول پوهېږو چې له سياسي او کلتوري پلوه دا دوه هېوادونه د چا تر شا ولاړ وو. دا په تېرو اته نهو کلونو کې د رسنيو يو عمومي تصوير و. په لنډيز سره ويلای شو په دې تېر بهير کې اکثره رسنيو؛ ازادې وې که ترلې، د دې جرئت ونه کړ چې په کابل کې د نظار شورا، اسلامي جمعيت او اسلامي وحدت ډلود اوسنيو او تېرو ظلمونو لږ تر لږه يو داستان بيان کړي، خو همدې رسنيو بيا ددې توان درلود چې د بناغلي کرزي په شمول د بل هر چا د مچ ووزر قدر ته عيب د غر په شان غټ کړي. يوه ډله وغندي او بله ډله د اتلانو په څېر وستايي، دې سره سره بيا هم يو شمېر رسنيو خپل ټولنيز مسوليت او رسالت ترسره کړی، خو ددې رسنيو شمېر خورا کم دی.

دلته نه شو کولای د رسنيو ټول حالت په يوه ليکنه کې بيان کړو. ما د خپلې ماسترۍ دورې تېزس د همدې رسنيو په اړه ليکلې دی. درانه لوستونکي کولای شي د زياتو معلوماتو لپاره (د افغانستان اوسنۍ رسنۍ (۱۳۸۰-۱۳۸۷) ولولي.

پوښتنه: څرنگه کېدی شي رسنۍ له دغه فاشيست او متعصب
تنظیمي انحصار څخه ووځي، څوک او څه ډول فعالیتونه ددغه
فاشيست خوځښت مخه نیولای شي؟

ځواب: ددې انحصار د ماتېدو لارې چارې شته. سره له دې چې له
محتوایي او فکري پلوه زموږ زیاتې رسنۍ لاهم په انحصار کې
دي، خو یو شمېر رسنۍ داسې هم شته چې خپل مسولیت یې
ترسره کړی دی. لکه څنگه چې دمخه مې وویل؛ ددې رسنیو شمېر
زیات نه دی خو اوس ورځ پر ورځ په زیاتېدو دی.

پر رسنیو د تنظیمي انحصار د ماتېدو لپاره یو اخلاقي، سیاسي
او علمي جرئت په کار دی، د تېرو څو کلونو پرمهال په بېلابېلو
برخو کې ځینو اشخاصو دا جرئت وکړ، یو څه ازادي رامنځته شوه،
هغه کسان چې د انتقاد وړ وو، خو له انتقاده معاف وو، پر هغوی
هم نیوکې وشوې، د معافیت کلتور تر یوه حده مخ په ړنگېدو شو.
زه کولای شم دلته له ټولو هغو اشخاصو مننه وکړم چې ددې
انحصار د ماتېدو لپاره یې په یو نه یو ډول هڅه کړې، خو زه خپله
تجربه دلته بیانوم: {د تېرو څو کلونو په بهیر کې د اسلامي
جمعیت او نظار شورا او یا په مجموع کې د شمال ټلوالې سیاسي،
فرهنگي او ټولنیز مبصرین او «مفکرین» کابل کې پر میډیا حاکم
وو. هېڅوک داسې نه و چې د دوی خبره ورتاوه کړي او دوی ته
مستقیم ځواب ورکړي، دې خلا دوی دومره زړور کړي وو چې هر
څه یې خپل حق گانه او د خبرې د منطق وړاندې وروسته حالت ته

يې هم نه کتل، لومړی سړی چې ما يې خبره ورتاوه کړه، هغه بناغلی صالح محمد ربگستانی و، چې د طلوع ټلويزيون په يوه گرم سياسي بحث کې ورسره برابر شوم. بناغلی ربگستانی نه حق په جانب و او نه يې هم منطق قوي و، په داسې يو مرحله کې چې ته د حق پلوی يې او د منطق وسله هم درسره وي، د مقابل لوري ماتول يا قانع کول اسانه خبره ده. هغه بحث (يو د څلورو په مقابل کې) و، بحث د حقيقت په گټه پایته ورسېد. کله چې بحث خلاص شو، نو زه پوه شوم چې دوی نه غواړي دا بحث نشر شي. ما (طلوعوالو) ته وويل چې بحث بايد حتمي نشر شي، هغوی وعده راکړه. د (گفتمان) دا پروگرام د اوونۍ پر ټاکلې نېټه نشرېږي. ماته پته ولگېده چې بناغلی ربگستانی نه غواړي دا بحث نشر شي، د کابل طلوعوالو ته مې بيا وويل، هغوی وويل: «موږ تر سياسي فشار لاندې يو، زموږ مشر، محسني صيب په دوبي کې دی، هغه سره تماس ونيسه» هغه ته مې ټلېفون وکړ، هغه دا مهال استراليا ته روان و، خو په پای کې مې ورسره اړيکي ټينگ کړل، هغه وعده راکړه چې بحث به نشرېږي، خپل پرسونل ته يې برېښنالیک وليکه چې بحث نشر کړي. بيا دا وېره راسره وه چې له بحث څخه زما اساسي خبرې غوڅې نه کړي، زما په ډېر ټينگار په خبرو کې کمی رانغی، بحث دوه اوونۍ وروسته نشر شو، خلکو به خپل قضاوت کړی وي، له هغې راهيسې بناغلی ربگستانی بيا ددې څو کلونو په بهير کې ما سره په بحث کې ناست نه دی او يا سره برابر شوي نه يو. هغه بحث چې (يو د څلورو په مقابل کې) وي او بيا هم دوی د بحث د سانسور غوښتنه کوي، د رسنيو واقعي تصوير له همدې

څخه څرگندېږي. د څو کلونو په بهير کې زه همېشه په يوه ناانډوله بحث کې د تنظيميانو پر وړاندې ودرېدلی يم. هغه څوک چې ډېر زيات په همدې رسنيو کې مطرح دي له هغو اکثرو سره زه مخامخ شوی يم. ما له «باغلي رېگستاني، بېژن، فهيم دستي، حفيظ منصور، واقف حکيمي، سردار محمد رحمان اوغلي، انجنير عاصم، جاراالله منصوري، احمد بهزاد، رهنورد زرياب، پرتو نادري، احمدضيا رفعت، صديق چکري، منيژه باختري او ځينو نورو سره په بحثونو کې گډون کړی، دا چې ما څه ويلي او دوی څه ويلي دا قضاوت خلکو ته پرېږدم او خلکو به هم خپل قضاوت کړی وي، خو يوشی چې درنو لوستونکو ته وایم هغه دادی چې ما د دوی خبره بې ځوابه نه ده پرې ايښې. همدې حرکتونو پر رسنيو د تنظيمي انحصار د ماتېدلو لړۍ پيل کړه، خود تنظيمي انحصار ماتېدا د يو تن او يا څو تنو کار نه دی، دا ډېر کار، ډېر وخت او داسې ډله ييز کار ته ضرورت لري چې د فکر او امکاناتو له دواړو وسايلو برخمن وي، د متبادلو رېښتينو ازادو رسنيو رامنځته کول، د زياتو کدرونو روزل، د اخلاقي او سياسي جرئت کارول، د دولتي ځواکونو او نړيوالو ځواکونو قانع کول، ټول هغه عوامل دي چې کولای شي زموږ رسنۍ رېښتيا هم د ازادو رسنيو لور ته سوق کړي. تراوسه چې کومه مبارزه شوې د دې زياته برخه بيا هم په شعوري ډول، د همغو رسنيو له لارې شوې چې اکثره تنظيم پلوه وې، تنظيم پلوه رسنيو په دې خاطر چې د ازادو رسنيو تمثيل وکړي د څو تنظيمپالو اشخاصو ترڅنگ به يې يوه ازاد شخص ته هم بلنه ورکوله چې راشي او بحث کې گډون وکړي. پر ما څو ځله د هغو

اشخاصو له خوا نیوکه وشوه چې نه خپله کار کوي او نه بل کار ته پرېږدي، د هغوی انتقاد دا و چې (طلوع) او دېته ورته نورې رسنۍ افغانستان کې ملي نفاق ته لمن وهي، هغوی بحث هسې هم په خپله گټه جوړوي، ستاسو گډون هلته پرته له دې چې هغوی ته مشروعیت ورکړي، نوره گټه نه لري؟ زما ځواب ورته دا و: «تر هغه چې رښتینې ازادې رسنۍ رامنځته کېږي، دا هم یوه وسیله ده چې خپل پیغام خلکو ته ولېږدو، دا چې (یو د څلورو په مقابل کې) په بحث کې گډون وي، خلک خپله پرې پوهېږي، که زموږ پیغام کې حقانیت وي، نو خلک به سم قضاوت وکړي. زموږ وظیفه د حقیقت بیان دی او قضاوت د خلکو کار دی» { اوس وایم موږ باید د سیاسي، علمي او کلتوري کدرونو یو نسل وروزو چې هغوی د افغانستان د ملي گټو او ملي ارزښتونو ټینګ ملاتړ وکړي، دا اشخاص باید فوق العاده علمي او اخلاقي جرئت ولري، د رښتینو ازادو رسنیو شمېر باید زیات شي او دوی باید د هغو رسنیو هر اړخیزه مقابله وکړي چې ازادې نه دي، خو د ازادو رسنیو په نامه فعالیت کوي. د ازادو رسنیو یو عنصر د هغو د مالي سرچینو شفافیت دی، د ساري په توګه که د رسنیو مالي سرچینې څرګندې شي، نو د بناغلي شیخ محسنی (تمدن) ټلوویزیون به په څو ورځو کې له فعالیتته وغورځي، همداسې ځینې نور یې هم درواخله. پوښتنه: تاسو په حکومت کې د تنظیمي برخې یادونه کړې، کېدی شي وویاست دغه ډله تر ټولو ډېره د حکومت پر کومو برخو واکمنه ده او څوک دي؟

ځواب: د طالبانو د نظام تر ړنگېدو وروسته په يو ځايي ډول د شمالتلوالې وسلوال او ناوسلوال پر کابل راخواره کړای شول. د دولت له واړه ماموريتنه بيا تر جمهوري رياسته ټول د دوی لاس ته ورغلل، بناغلی برهان الدين رباني چې نږدې پنځه کاله يې د کابل مخ نه و ليدلی، يو ځل بيا د «جمهور رئيس» په توگه راڅرگند شو، د يوه فرمان په ترڅ کې يې هغو کسانو ته چې د دوی په اصطلاح يې په «مقاومت» کې گډون کړی و، د غيابت پنځه کلن امتيازات وروبښل، دا داسې يوه مرحله وه چې رباني بايد همدا سبا په اصطلاح واک نوي موقت رئيس ته لېږدولای وای. کله چې د بن د توافقاتو پر اساس موقت حکومت جوړ شو، بيا هم په کې نظار شورا ته مطلق واک ورکړل شو، د کورنيو، بهرنيو چارو او دفاع وزارتونو، د ملي امنيت رياست او جمهوري رياست معاونيت او نور مهم پوستونه نظار شورا او يا هم پنجشېر درې ته ورکړل شول. په موقته اداره کې يوازې (۱۲-۱۷) تنه مسلکي او ديموکرات افغانان له حکومت سره يو ځای شول، دوی يوازې د افرادو په توگه مطرح وو، نه د يوه سيستم او د ټولني د کوم قشر د استازو په توگه. په دې ډول که دوی د کومې ادارې په راس کې هم وو، لاندې نورې چلوونکې او اساسي ادارې د همدې اسلامي جمعيت تنظيم په لاس کې وې. د همدې موقتي ادارې په بهير کې د ملگرو ملتو د يوه کارکوونکي وينا «هيلې مجلې» همغه وخت رانقل کړې او د هغه له خولې يې ليکلې وو چې يوازې په کابل کې د حکومت د (۱۱۰۰) حساسو پوستونو له جملې (۸۳۲) يې د نظار شورا يا د پنجشېر ولسوالۍ د وگړو په لاس کې دي.

په بېرني لويه جرگه کې يو شمېر هېوادپالو افغانانو هڅه وکړه چې دا تنظيمي انحصار ختم کړي، يو څه پرمختگ وشو، خو د قناعت وړ نه و، تر هغه وروسته په اتقالي دوره کې يو شمېر روښنفکران په حکومت کې داخل شول، خو بيا هم د عدالت د تامين لپاره لاډېر واټن پاتې و. په انتخابي اداره کې ټولو فکر کاوه چې د تنظيمي انحصار د ختمېدو وخت راغلی، خو د خلکو د هيلو خلاف د دولت مشرتابه بيا هم د مضر مصلحت عنصر ته ترجيح ورکړه، بيا هم تنظيمي او قومي انحصار په حکومت کې په قوت پاتې شو. د جمهوري رياست د دويمې دورې تر ټاکنو وروسته بيا هم د دې تنظيمي عنصر پر وړاندې هر اړخيزه مبارزه ونه شوه، که څه هم د پخوا په انډول تنظيمي انحصار يو څه کمزوری شو، خو ختم شوی لانه دی، اوس هم په حکومت کې د بل هر قومي او سياسي گروپ په پرتله د خپل نفوس او سياسي اغېز په انډول، د اسلامي جمعيت ونډه زياته ده.

پوښتنه: په افغانستان کې د اسلامي جمعيت يا نظار شورا يو شمېر غړي همېشه وايي موږ د حکومت سياسي اپوزېشن يو، دا اپوزېشن څه مانا او څومره واقعيت لري؟

ځواب: په افغانستان کې اپوزېشن په مروج مانا او عملي ډول نه شته. د دولت هر مخالف د سياسي او حقوقي مخالف په توگه نه شي انگېرل کېدلای. په نورو ټولنو کې اپوزېشن د حکومت په مقابل کې يو فعال سياسي جريان ته ويل کېږي، چې د دولت پر

نیمگرتیاوو نیوکه کوي او د سمون لاره وربښي، خو په خپله د حاکمیت برخه نه وي او نه له حاکمیت څخه د انتقاد په مقابل کې د واک امتیاز اخلي، کله چې بیا اپوزیشن واک ترلاسه کړي، نو حاکمیت بیا د اپوزیشن دريځ ته راځي، خو په افغانستان کې هغه څوک چې د اپوزیشن په نامه ځانونه مطرح کوي، هغه د اپوزیشن رول نه اجرا کوي. دلته حکومت څو ډوله مخالفین لري: یو هغه وسلوال ګروپونه دي چې د حکومت وسلوال مخالفین دي او په حکومت کې څه خاص امتیاز نه لري، لکه طالبان، د حکمتیار د اسلامي حزب وسلواله برخه او ځینې نور. بله هغه ډول مخالفین دي چې هم پټې او بنسکاره وسلې لري، هم په حکومت کې دي او هم یې یوه برخه تر حکومته بهر ده. اسلامي جمعیت، وحدت حزب او یو شمېر نور ګروپونه شته چې هم له حکومتي امتیازاتو تر هر چا زیاته ګټه اخلي او هم په میدیا کې د همدې ګروپونو یوه برخه تر هر چا زیات د دولت مخالفت کوي، دا په حقیقت کې د حکومت حکومتي مخالفین دي دې ډول اپوزیشن ته زه حکومتي اپوزیشن وایم. دا ډلې یا اشخاص تر یوه وخته د حکومت توند مخالفت کوي، خو کله چې بیا ورته کوم مقام ورکړل شي، له مخالفته لاس اخلي، بیا د همدې ډلې بل ګروپ یا نور اشخاص مخالفت ته رادانګي، یانې دا ډلې ډبل رول اجرا کوي؛ نه حکومت پرېږدي او نه مخالفت. دا یو ډول امتیاز غوښتونکی اپوزیشن دی، چې اکثره د دولت په دننه او یا د هغه ترڅنګ فعالیت لري. په خواشینۍ سره باید ووايو دې ډول اپوزیشن چې رسنیز ځواک هم ورسره دی، د اصلي سمونپال اپوزیشن مخه ډب کړې، دوی د خلکو او نړیوالې

ټولنې په سترگو کې خاورې شیندي او په دې ډول د کاذب دریخ له لارې له نړیوالې ټولنې څخه سیاسي امتیاز هم ترلاسه کوي. د نظار شورا غټ غړي ددې اپوزېشن بنسکاره بېلگې دي. ما په یوه مناظره کې چې بناغلي ډاکټر اشرف غني، ډاکټر احدي، ډاکټر سپنټا او بناغلي ډاکټر عبدالله عبدالله ټولو په کې گډون کړی و، بناغلي ډاکټر عبدالله ته ددې امتیاز غوښتونکي اپوزېشن څرنګوالي تشریح کړ، زما خبرې پر هغه بڼې ونه لگېدې. ما ورته وویل: «هغه څوک چې په دولت کې د ولسمشر مرستیال ولري، وزیران ولري، پارلمان کې مشرتوب ولري، د امنیتي سکتور غټه برخه یې هم په لاس کې وي، والیان، ولسوالان، قومندانان، سفیران او نور مهم پوستونه ولري، نو هلته اپوزېشن څه مانا؟»

بناغلي ډاکټر عبدالله په داسې حال کې چې ددې کار ټوله پړه پر کرزي اچوله، د اپوزېشن ټول حق یې ځانته خوندي وباله. د بناغلي عبدالله د ظاهري دلیل له مخې سره له دې چې بناغلی کرزي په مسولیت کې پوره شریک گڼل کېږي، خو اصلي محتوا چې عملي واقعیت لري، په هغې کې هم کرزي خپل خپل مسولیت لري او هم دا په اصطلاح اوسنی اپوزېشن د اپوزېشن په دریخ کې خپله مانا له لاسه ورکوي. د نظار شورا ظاهري مهارت په دې کې دی چې غواړي هم په حکومت کې خپل حضور وساتي او هم د مخالفت له لارې نور امتیازات راخپل کړي. له کرزي سره د دوی ډاگیز مخالفت له هغه ډاډ او قوت څخه الهام اخلي، چې دوی یې په حکومت کې لري. د بريالیتوب او ناکامۍ په دواړو حالتونو کې دوی ځانونه خوندي گڼي. که چېرې په هر ډول ټاکنو کې ناکام شي،

نو بیا هم د دولت دویمه څوکی د دوی په لاس کې ده، بیا دوی اکثره د همغه مقام پر محور راټولېږي، هغوی یې بیا په اصطلاح د خپل سهم له لارې په حکومت کې په حساسو ځایونو کې ځایوي او یو څو تنه بیا د اپوزېشن چیغې پورته کوي او که چېرې احتمالي بریالیتوب یې په نصیب شو هغه خو نو بیا نور اعلی نور، بیا نو هغه څوک چې حکومت یا کرزي سره ظاهراً ملګري وو، هغوی به بیا نو د دستوري اشخاصو په توګه په اتومات ډول په اصطلاح له همدې اپوزېشن سره یوځای کېږي. ما شخصاً د یوه افغان په توګه د تېرو اتو کلونو په بهیر کې هم د میدیا او هم د حکومت د ولسواکې برخې له لارې، د اسلامي جمعیت او ځینو نورو تنظیمونو او اشخاصو د دغه ډول رول د رسوا کولو او ختمولو لپاره تر وروستي بریده مبارزه کړې، یو څه نتیجه یې هم ورکړې ده. په همدې خاطر په یوه مناظره کې ښاغلي ډاکتر عبدالله عبدالله د اپوزېشن ددې ډول رول په هکله زما د نظر د تردید په هکله شدید لهجه وکاروله: «خبر داریم این گپها را هر روز در گوش آقای کرزی پوف میکنی». د ښاغلي کرزي کتنې ته خو هر وخت زموږ لاسرسی نه شته، خو کله چې مو ورسره کتلي، نورښتیا هم چې همدا خبره مې ورته کړې ده. د ښاغلي کرزي په تېره دوره کې زما د یوې مرکې پر وړاندې چې د جمهور رئیس پر لومړي او دویم مرستیال نیوکه شوې وه، د جمهور رئیس دواړو مرستیالانو شدید غبرګون وښود. سهار وختي جمهور رئیس خپل دفتر ته وغوښتم، په تونده لهجه یې وویل: «ته د دولت مامور یې، ته حق نه لرې چې زما د معاونانو پر ضد انتقادونه وکړې، د دولت یو مامور حق نه

لري د بل مامور په ضد دا ډول نیوکې وکړي» ما وویل: «رئیس صاحب که دا فورمول رښتیا وي، نو ستا مرستیالان خو هم د دولت لور رتبه مامورین دي، دوی ولې یو په مخالفه جبهه کې ناست دی او بل هم وخت پر وخت ستاسو پر وړاندې نیوکې کوي؟» همدې سره هغه بحث پایته ورسېد. لنډه دا چې ددې ډول کاذب اپوزېشن پر وړاندې چې د یوه تنظیم غړي دې ډبل ډول رول کاروي او په دواړو لوریو کې دې امتیاز اخلي، ما د یوه افغان په توګه خپل غږ پورته کړی او لابه دې لړۍ ته دوام ورکوم.

پوښتنه: لکه څنګه چې ویل کېږي، کېدی شي نړیوال یا امریکایي ځواکونه له افغانستانه ووځي، که دا کار وشي، عواقب به یې څه وي؟

ځواب: پر افغانستان د یرغل پر مهال هم امریکایانو له ډېرې بېرې کار واخیست، دا د دوی د هغه وخت غټه اشتباه وه. مخکې تر دې چې د طالبانو نظام د سقوط لپاره یوه عادلانه سیاسي بدیل جوړ کړي، دوی عجله وکړه او پر همغو جنګي جنګسالارانو یې ډډه ولګوله، چې طالبانو تر کولابه رسولي وو او د افغانانو ورسره تر وروستي بریده نفرت درلود. د همدې جنایتکارانو بیا واک ته رسول، په افغانستان کې د عدالت او ښې حکومتوالۍ پروسه په پوره ډول زیانمنه کړه او دا لړۍ لاتراوسه روانه ده. که په داسې ترینګلو حالاتو کې امریکایي یا په مجموع کې نړیوال ځواکونه افغانستان پرېږدي، نو دلته به د نویمو کلونو جګړې یو ځل بیا تکرار شي. کومه ابادي او پرمختګ چې د تېرو څو کلونو په بهیر

کې رامنځته شوي، ټول به له خاورو سره برابر شي. افغانستان به په لومړي گام کې د پاکستان او ايران د سياليو ډگر شي او نور نږدې او لرې هېوادونه به هم د خپلو اجنيسو له لارې په يوه يوه ډول بيا په جگړه کې راتاله شي. مذهبي افراط به بيا اوج ته ورسې، نه يوازې افغاني جغرافيه به راوغاړي، بلکې تر دې حده به هم واوړي، د متمدنې اروپا او امريکا وزرونه به هم وسپزي. اوس نړۍ د يوه کلي حيثيت لري، چې اور لگېدنه په کې له يو گوټه بل ته په اسانۍ سره سرايت کولای شي. لکه څنگه چې افغانستان ته د امريکايانو په بېرته راتگ يوه ستره اشتباه وه، دغسې يې په بېرته تگ هم يوه لويه اشتباه ده. تر هغه پورې چې په افغانستان کې يو واقعي عادلانه، مستحکم مرکزي او قوي حکومت نه وي رامنځته شوی او د افغانستان د گاونډيو د مداخلو ټول ډولونه نه وي کنټرول شوي، له افغانستانه د نړيوالې ټولنې وتل داسې يوه اشتباه ده چې افغانستان او نړيواله ټولنه به ټول په کې پوره پوره زيانمن شي.

پوښتنه: ستاسو په وينا، ستاسو د حقيقتونو د لټون او بيان يوه لړۍ پيل کړې ده. لطفاً په دې هکله معلومات راکړئ چې د حقيقتونو د لټون او بيان لړۍ يانې څه؟ فردي که ډله ييز کار دی؟ موخه يې په دقيقه توگه څه ده؟ د کومې کړنلارې پر بنسټ پرمخ ځي؟

ځواب: پر خپل وخت د حقيقتونو بيان اسانه خبره نه ده، قرباني غواړي، د طالبانو تر سقوط وروسته پر افغاني ميډيا د جنگسالارانو او د هغو د اړوندو ويندويانو د وهم سيوري خور و. د

کاذبو فاتحینو د کاذب منطق ماتول یوه افغاني او انساني جرئت ته اړتیا لرله، څو تنو ملتپالو افغانانو دا جرئت وکړ، ما هم تر خپله وسه خپله ونډه په کې واخیسته، اوس د هغو د تکبر د پوښه گوندو شوی، یو نوی نسل په زرغونېدو دی، چې د حقیقت له لټون او بیان سره مینه لري. موږ هیله لرو چې دا نسل د منطق او جرئت په وسله سمبال شي. د دې کار د سمبالښت لپاره یو فعال رسنیز مرکز ته اړتیا ده، داسې رسنیز مرکز چې د میډیا له اوسنیو عصري امکاناتو برخمن وي. له ورځپاڼې نیولې، تر راډیو، ټلوویزیون، وېبسایت، اژانس او نورو پورې ټول په کې شامل وي. دا مرکز کولای شي، په بېلابېلو ډگرونو کې په زرگونو افغان کدرونه وروزي. د داسې یو مرکز له لارې موږ کولای شو خپل ملتپال پیغامونه په څو دقیقو کې خپل ملت ته ورسوو. میډیا اوس یو موثر قوت دی، بېلابېل تنظیم سالاران او جنگسالاران اوس له دې قوت څخه د خپل ځان د بقا او د ملت د کمزورۍ لپاره کار اخلي، خو ملتپال افغانان لاتراوسه پورې له داسې یو موثر قوت څخه برخمن نه دي. موږ په ډله ییز ډول د داسې یو موثر رسنیز مرکز د جوړولو نیت کړی، که لوی رب یې پر جوړولو بریالی کړو، نو بیا به د حقیقتونو په لټون پسې لا څراغونه بلوو او حقیقتونه به روښانوو.

پوښتنه: د افغانستان دښمنان او دوستان څوک دي؟ د دښمنانو د

دسیسو د مخنیوي په خاطر باید څه وشي؟

ځواب: افغانستان په سیمه او نړۍ کې ډېر دښمنان لري، خو خواخوږي هم لري. د ټولو سپرل او یادول یې ډېر وخت غواړي. په

ګاونډيو هېوادونو کې د پاکستان او ايران د پراختيا غوښتنې ستراتيژۍ افغانستان ته ډېرې خطرناکې دي. ددې هېوادونو پټې اجنسی، روغ مرستې افغان ملت او سوکال افغانستان نه شي زغملای، ددې ترڅنګ پخواني شوروي اتحاد افغانستان کې ډېرې قومي تفرقې ته لمن ووهله، ايران او پاکستان هم همغه لړۍ په بېلابېلو رنگونو تعقيب کړه، ددې لړۍ کورني تعقيبونکي او پالونکي د افغانستان کورني دښمنان دي، دوی په ډېره سپين سترګۍ سره په رسنيو کې د افغانستان پر ملي وحدت، جوړښت او ملي هويت په زغرده ملنډې وهي، دا کورنۍ ډلې او اشخاص له بهره الهام اخلي. زه هيله لرم چې رښتيني افغانان به ان شاءالله د وخت په تېرېدو سره ددې وس پيدا کړي چې خپلو نړيوالو خواخوږو سره د تفاهم له لارې خپل دوستان نور هم زيات او د يوې ملي ستراتيژۍ له لارې خپل مغرض ګاونډيان مهار کړي. کورني تالي خټي کېدی شي د اصولي منطق او يا هم په نړۍ کې د يوه هېواد د کورنيو مخالفينو د مهارولو د دوديز منطق له لارې اصلاح او کنټرول شي.

پوښتنه: د خپلو فرهنگي فعاليتونو په باب لږه رڼا واچوه؟

ځواب: خپلو فرهنگي کارونو ته مې ډېر پام دی، په داسې يو دفتر کې کار کوم چې خپله ډېره پاملرنه مې همدې برخې ته ده، په سياسي مسایلو کې خو ځکه په اصطلاح ډېر مطرح او رابښکېل شوی يم، چې زه د يو محسوس او نامحسوس سياسي ظلم پر وړاندې ژر غبرګون ښيم، سياسي مرکې او د حقيقت بيان د وخت

يو ضرورت او د خپل مظلوم ولس يو حق گڼم. دا غبرگون کله کله د يو سياسي فعاليت په توگه انگېرل کېږي، که نه نو نور نه په کوم سياسي گوند کې وم او نه اوس يم، د ملي گټو پالونکي سياسي گوندونه ډېر فعال نه دي، نو ځکه د هغوی د مسوليت پېټی هم د ازادو ملتپالو افغانانو پر اوږو بار دی. دا ډول سياسي-فرهنگي فعاليت د خپل هېواد د هويت د خونديتابه او د فرهنگ د بډاينې په خاطر ترسره کوم، غواړم سياست د فرهنگ په خدمت کې شي، نه فرهنگ د سياست په چوپړ کې. کله چې مو په شعوري ډول په ارگ کې وظيفه واخيسته، نو يو شمېر تنگنظرو او لنډ فکرو په ما پسې پټ او بنسکار تبليغ پيل کړ، ځينو به د زيار صيب په اصطلاح «سوی تبسم» هم وکړ: همدا به يې ويل: «والله نو خلک خو درباريان شول، موږ خو سياست نه کوو فرهنگ ته کار کوو...»

خو ما د فرهنگي کار لپاره ځان سره پټ پلان جوړ کړی و. د نږدې درې کلونو په ترڅ کې مې شلکلن فرهنگي کار او ثمر سره منظم کړ؛ (۳۳) عنوانه کتابونه مې يوځل چاپ کړل. نږدې (۳۵) زره مخه ايډېټ مې وکړ، پر دې ټولو کتابونو نږدې (پينځه ملیونه افغاني) لگښت راغی، چې اکثره زما د فرهنگي او فرهنگپالو دوستانو له خوا ورکړل شو او يوه برخه يې زما د څو کلونو معاشونو زېرمه کړې پيسې وې چې سختې ورځې ته مې ساتلې وې، په دې ټولو د کتابونو لگښت پرې شو. دا ټول کتابونه مې د افغانستان گوت گوت ته، د روزنځيو، ښوونځيو، پوهنځيو او نورو علمي مرکزونو کتابتونونو ته په وړيا ډول ورکړل، سي ډي انې مې هم ترې جوړې کړې او انټرنېټ ته مې هم پورته کړل، دا کار د هغو کسانو پرمخ

یوه درنه خپېره وه چې پښتانه یې نالوستي او بې کلتوره گڼل او هم د هغو تنگنظرانو پر وړاندې چې هېڅ کار یې له واکه نه کېږي او خپله ټوله انرژي د نورو پر تخریب لگوي؛ په اصطلاح شفاهي لیکوال دي. اوس هم د خپلو او نورو دوستانو د فرهنگي کارونو لپاره یو پلان لرم خو افشا کوم یې نه، کله چې دا پلان ثمرته ورسېد، دوستان به خپله ترې خبر شي.

پوښتنه: د وروستی پوښتنې په توگه خپلې لویې او کوچنۍ هیلې

راټه بیان کړه!

ځواب: لویې هیلې خو لویې وي، هغه ایډیالونه وي، مهمه نه ده چې پر یوه ورځ، کال، لسيزه او یا سليزه کې دې پوره شي. لویې هیلې مې دا دي چې افغاني واکمنۍ خپلو طبیعي سرحدونو (له امو څخه تر اټکه) ته ورسېږي، دې سره به د (اقلیت) او (اکثریت) مقولې خپل اوسنی کړېدونکی مفهوم له لاسه ورکړي. بله هیله مې داده چې طبیعي اکثریت پر طبیعي کیفیت بدل شي. تر هغه چې په اوسني او راتلونکي هیله من لوی افغانستان کې طبیعي اکثریت پر طبیعي کیفیت بدل نه شي، په ټولنه کې ماهر اقلیت کولای شي ټولنه اخلاص او د اکثریت حقوق ولوتي.

د یو داسې لوی، مستحکم، غښتلي او پرمختللي افغانستان جوړېدنه مې لویه هیله ده، چې عدالت په کې واکمن وي، فردي خپلواکي په کې تضمین وي، سریتوب او لیاقت د ژوندانه معیار وي، نړۍ سره سیال وي، نه د چا په چارو کې مداخله وکړي او نه بل چاته په خپلو چارو کې د مداخلې حق ورکړي. کوچنۍ هیله مې

داده چې خپلې مېرمنې او څلورو ګالايو ماشومانو او خپلې مور سره په مينه او صميميت ژوند وکړم، کور کې دې خدای کوم غم نه راکوي چې د ملت او هېواد کارونو ته وخت او ځواک پيدا کړم.

يون صيب ستاسو له دې اوږدې او هر اړخيزې مرکې ډېره مننه.

د افغان جرمن انلاين له وېبپاڼې هم ډېره مننه چې د واقعيتونو په بيان کې يې وخت پر وخت خپل مخکښ رول ادا کړی، ټولو کارکوونکو ته يې کور ودانی وایم. مننه

ستاسو ټولو يون

خپلو هېواد والو ته يو ډاډ

(د حقيقت په لټه)

دا ليکنه د کابل کنفرانس د جوړېدو پر مهال (۱۳۸۹ل) کال شوې او د يوې ټلويزیوني مرکې په پای کې د يوې پېښې انځورنه کوي.

د ټلويزیوني بحثونو په لړ کې څو موده دمخه (اريانا) خصوصي ټلويزيون د کابل کنفرانس په اړه يو گړدی مېز جوړ کړی و. زه له نږدې څلورو پنځه میاشتو راهيسې ټلويزیوني بحثونو ته نه وم تللی. که څه هم په دې موده کې په لسگونو ځله او په ډېر ټينگار سره بېلابېلو خصوصي ټلويزیونونو بللی يم، خو نه مې غوښتل په ټلويزیونونو کې ډېر څرگند شم. اريانا ټلويزيون په دې ترڅ کې څو څو ځله بلنه راکړې وه، خو ما خپل عذر وړاندې کړی و. دا ځل د اريانا ټلويزيون يو وياند ښاغلي (لطيف محمود) په ډېر ټينگار راته وويل او د ښاغلي احسان الله اريزي سپارښتنه يې هم راته وکړه، راته يې وويل چې ښاغلی (فاضل سانچارکی) د «اپوزېشن» او ښاغلی (وحيد عمر) د دولت په استازی او تاسې د پوهنتون د يوه استاد په توگه په دې گړدي مېز کې گډون کوئ. که څه هم ما ښاغلي لطيف محمود ته وويل چې زه جلال اباد ته په سفر يم خو هغه ډېر ټينگار وکړ او هيله يې څرگنده کړه. لنډه دا چې اريانا

ټلويزيون ته لارم، زه (يون) او بناغلی سانچارکی تر ټاکلي وخت لږ دمخه ورسېدو. تر بحث وړاندې مو پر فرهنگي مسایلو یو څه شخصي بحث وکړ، گردې مېز ته لالږ وخت پاتې و چې بناغلی (عبدالحفیظ منصور) هم ستوډیو ته رانتوت، که څه هم بناغلي محمود ماته د منصور په اړه نه وو ویلي، خو ما ځکه په بحث کې گډون وکړ چې بیا دا بناغلي فکر ونه کړي چې دی (يون) گنې زموږ د ځواب نه دی. تر دې دمخه ما له بناغلي منصور سره دوه بحثونه یو په (اریانا) او بل په (طلوع) ټلويزيون کې تېر کړي وو، هلته ماته د بناغلي منصور د منطق وزن معلوم و چې په کومه کچه دی. هغه دواړه بحثونه د منطق، زغم، استدلال او سیاسي پرنسیپ له مخې دې بناغلي بایلولي وو. هغه وخت ماته د منصور منطق او اوسپله بڼه معلوم شوي وو؛ هر ځل چې بحث پای ته رسېدلې، نو ده له خدای پامانۍ پرته یو څو ترڅې خبرې خوشې کړي او بیا همداسې په منډه له ستوډیو څخه وتلی دی. یو ځل یې په اریانا ټلويزيون کې تر بحث وروسته په ډېره ترخه او مسخره بیزه لهجه وویل: «او یک کتاب شما را خواندم». ما ورته وویل: «ما هم او دو کتاب تانرا خواندیم» ده وویل: «ما خو هشت کتاب نوشته کردم، تو کدام اش خوانده اید؟» ما ورته وویل: «ما سی و سه عنوان کتاب نوشته کردیم تو کدام اش خواندی؟» همدې سره په ډېره بیره له ستوډیو څخه ووت.

په طلوع ټلويزيون کې د (صد روز نخست) پروگرام کې هم له سختې ماتې سره مخامخ شو، هلته هم کله چې بحث خلاص شو له خدای پامانۍ پرته له ستوډیو څخه ووت، په تلو تلو کې همداسې

ځان سره گړبېده. خدای حاضر دی چې دا دواړه ځله زه تصادفاً له ده سره مخامخ شوی يم، کېدی شي دی دمخه خبر و، خو زه خبر نه وم، دا درېيم ځل هم همداسې و.

کله چې د بحث وخت نږدې شو، نو د پروگرام چلوونکي بناغلي (نصير احمد فياض) بناغلي لطيف محمود ته وويل: «څنگه شوه دولت نماينده؟» هغه وويل: «(اروان دی)» خو دقيقي وروسته بناغلی (رفيع فردوس) چې د حکومت د رسنيو مشاور دی، رانتوت، بحث پيل شو، دا بحث کېدی شي اکثرو ليدونکو ليدلی وي، قضاوت به يې هم پرې کړی وي، زه نه غواړم هغه خبرې شوې خبرې بيا تکرار کړم، خو زه غواړم هغه څه چې سانسور شول او نشر نه شول او دا چې تر بحث وروسته څه پېښ شول؟ پر هغو لنډه رڼا واچوم:

لومړۍ سانسور شوې برخې ته راځم:

ما د خپلو خبرو په ترڅ کې وويل: «حکومت په عمومي ډول له دوو کټه گوريو خلکو جوړ دی: يوه تنظيمي برخه ده او بله د روښنفکرانو برخه، تنظيمي برخه د تنظيمي ملاحظاتو او روښنفکره برخه د خپل ظرفيت او کفايت له مخې په حکومت کې ونډه لري.» کله چې بناغلي منصور ته بل ځل نوبت ورسېد، نو ويلي: «اگر جامعه جهانی در افغانستان حکومت درست ميخواست چرا يک شخص (کرزی) بيسواد سر مردم تحميل کرد» و اينها (يون) که از روشنفکران نام ميبرد، اين روشنفکران را ما (دزدان کمپيوتری) ميگويم».

ده نورې هم ډېرې خبرې وکړې چې اکثره هغه نشر شوي، خو دا پورته دوه غټې خبرې يې نشر نه شوې، زما هم ډېرې خبرې نشر شوي، خو دده د دې پورته دوو خبرو «بيسواد» او «دزدان کمپيوټري» ځواب يې نشر کړ. ددې دوو سپوره الفاظو په باب زما ځواب داسې و: «سواد په دوه ډوله دی: يوه ته رسمي سواد وايي او بل ته نارسمي، رسمي هغه ته وايي چې يو څوک له لومړي ټولگي څخه بيا تر فاکولتې پورې پروسه طی کړي او نارسمي هغه ته وايي چې يو څوک له خپلې ټولنې څخه سم برداشت ولري او هغه سمه تحليل کړي، مهمه نه ده چې دی دې رسمي سواد ولري. اوس خو ټوله دنيا پوهېږي چې کرزی د سواد دا دواړه ډولونه لري، دا چې ته يو باسواده سړي ته بېسواده وايي، زما ستا پر سواد شک پيدا شو چې ته سواد لرې که نه؟ هو کرزی دا سواد نه لري چې کعبه کې قسم وخورې او بيا يې تر پېنولاندې کړي، که دا د سواد برخه وي نو تاسې بيا په دې کې اول ياستئ. دا چې ته د هېواد روښنفکرانو ته، چې خپل فکر او ټول توان د هېواد د ابادۍ لپاره لگوي «دزدان کمپيوټري» وايي دا نو ستا د اخلاقو نمايندگي کوي. پاتې شوه اصلي موضوع، نننۍ موضوع کابل کنفرانس ته ځانگړې شوې ده، حاشيې ته بايد لږ نه شو، پر اصلي موضوع بايد بحث وکړو...»

کله چې مې د شپې «اريانا» ټلويزيون تعقيب کړ، زما د خبرو پر پورتنۍ برخې سربېره يې زما د خبرو يوه بله اساسي برخه هم سانسور کړې وه. د شپې مې لطيف محمود، نصير احمد فياض، حاجي صيب اسمعيل (د اريانا ټلويزيون سرپرست) او احسان الله ارينزي صيب ته چې دا مهال په هالنډ کې وو، ټلېفونونه وکړل،

حاجي صيب اسمعيل وويل: «مور ته ټلېفون وشو چې دا بحث بايد قطع كړو.» دا چې چا ټلېفون كړی و، معلوم نه شو، زما په ډېر ټينگار يې بحث سهار لس بجې بيا كېښود، زما د ځوابونو يوه برخه يې ورسره كېښودله، خو هغه برخه چې پورته مې ورته اشاره وكړه او ځينې نورې بيا هم ترې كت شوې وې.

اريانا ټلويزيون بيا د بهر لپاره دا مرکه نوره هم كت كړې وه او هغه برخه چې اوس (You Tube) ته پورته شوې، هغه هم نيمگړې ده. د اريانا ټلويزيون سرپرست ښاغلي حاجي اسمعيل په دې پلمه چې هغه (منصور) جمهور رئيس ته سپكې سپورې كړې وې او دا زموږ پاليسي نه ده چې دا ډول كنځلې نشر كړو. د مركې د مهمې برخې د قطع كېدو علت وگانه. ما ورته وويل: «تر دې دمخه هم همدې ښاغلي منصور د همدې اريانا ټلويزيون له لارې تر دې ډېرې سپوره كلمې، هم ښاغلي كرزي او هم خپلو نورو مخالفانو ته كارولي، هغه تاسې نشر كړي، خو دا ځل يې چې منطقي ځواب ويل شوی، هغه نه نشروي؟»

زما دلايل كه هر څومره پرځای وو، خو د سانسور مخه يې ونه شوه نيولای.

اوس راحم دويمې برخې ته!

كله چې بحث خلاص شو، ما له خپلې كورتنې څخه ميک خلاصوه، زه پر څوكې ناست وم، دا وخت منصور ودرېد، په ډېره قهرجنه لهجه يې وويل: «تو وجدان داری؟» ما وويل: «مشكل دې څه دی؟» دی نور هم گرم شو «به خدا می کشم ات» ما وويل:

«اعصاب دې پرځای دي که نه؟» بیا یې ما ته وویل: «تو انسان هستی؟» ما ورته وویل: «زموږ او ستاسې اختلاف تر دې مېزه پورې و، ته چې بحث ته راځې باید د بحث اوسپله ولرې، د یوه افغان په شان، د یوه انسان په شان او د یوه مسلمان په شان باید خبرې وکړې!» دی نور هم گرم شو، له خولې یې لارې باد بدلې، ویې ویل: «گوش کو! من افغان نیستم، کسی که مرا افغان میگوید، بد میکند.» ما وویل: «خیر که افغان نیستی ما همراهت هیچ مشکل ندارم ما خو همراهی پاکستانی و ایرانی گپ نمیزنم، تو که افغان نیستی خیر چرا یکبار خود را به ریاست جمهوری انتخاب کردی و دوبار هم به پارلمان؟ قانون اساسی افغانستان میگوید کسی که افغان باشد حق دارد رایه بگیرد و رایه بدهد، به خارجی ها این حق را نداده.» دې سره نور هم په جوش شو، رابړگ شو، زما کورتۍ ته یې لاس راوړ، ما ورته وویل: «چې منطق درسره نه وي او د بحث اوسپله نه لرې هېڅ بحث ته مه راځه، اول خپل کور کې مشوره وکړه بیا بحث ته راشه او که ته رښتیا هم د منطق خاوند یې له اریانا ټلويزیون څخه به لایف وخت واخلو، دواړه به ازاد بحث وکړو.» ده نور هم خپل کنټرول له لاسه ورکړ، غوښتل یې زما غاړې ته لاس راوړي، ما یې لاس ونیو، دا مهال په ستوډیو کې ولاړ کسان (فیاض، سانچارکی، محمود، فردوس او څو تنه نور ترمنځه شول، سره جلا یې کړو، دی د دېوال خواته دوو تنو له لاسونو نیولی و او زه هم دوه تنو نیولی وم. دی که څه هم دوه تنو نیولی و خو خوله یې تړلې نه وه، د یوه کوڅه ډب شخص په توګه یې چې څه خولې ته ورتلل، هغه یې بادول، هغه کنځلې چې ده کولې د کاغذ پرمخ یې

لاتراوسه د ليكلو كلتور نه شته، يو ځل يې بيا كښلې تکرار كړې او غوښتل يې پر ما گوزار وكړي، دې كې نوزه هم پر ځان پوه شوی نه يم چې څنگه مې ځان له دې دوو تنو خلاص كړی، زما يوه لغته خدای پاك دده پر سينه ور برابره كړه، جك يې نارې كړ او دی د بوال سره وموښت.

گوره حمزه خوله په خوله چې نه شي له رقيب سره

تاته دي ښكاره چې د سړو خبرې نورې دي.

دې كې خلكو سره خلاص كړو، دی له ستودو يو څخه په وتو شو، خو تر اخره يې كښلې كولې، ما ورته وويل: «ستا كركتر ستا له دې خولې څخه معلومېږي» ښاغلي سانچاركي ته مې وويل: «دغه دي ستاسې د جبهه يانو اخلاق، كله چې د بحث اوسپله نه لری ولې بحث ته راځئ؟» ستودو يو كې ټول اته نهه كسان وو، پر ټولو مې غږ كړ: «وگورئ اخلاقو ته يې، په دې به هم سبا څوك ملامت وي چې خوله يې ورسومي، تاسې ټول د دې شاهدان ياست چې نن ده دلته كوم الفاظ استعمال كړل؟» لطيف محمود ته مې وويل: «زه دوه غوښتنې لرم: يو دا چې دا شوی بحث به كټ مټ نشروئ او بل تر بحث وروسته چې ده كوم حركت كړی ددې فلم به ماته راكوی؟» هغه وويل: «بحث څو كټ مټ نشروو، خو تر بحث وروسته جريان نه دی ثبت شوی، ځكه چې موږ خپلې كمري گل كړې وې.» ما ورته بيا وويل: «هسې نه چې سبا خپله دا ملامتي پر بل چا وانه چوي؛ دوی همدا سې دي.»

په دې كې ده نورې هم ځينې سپوره ترخې خبرې باد كړې خو غټ ټكي يې همدا وو. دا چې ولې ښاغلی منصور د انفجار دې مرحلې

ته ورسېد، اوس راځم دې خبرې ته: ددې کار يو علت شايد دا وي چې کېدې شي د هغه کرکټر او اخلاق همداسې وي؛ د يوه منطقي دوه اړخيز بحث اوسېله نه لري، بل علت دادی چې د اوو اتو کلونو په بهير کې د نظار شورا او اسلامي جمعيت، ويندويانو، خبرلوڅو او «مفکرينو» د ازادې ميډيا ترچترلاندي د رسنيو يوه تنظيمي امپراتوري جوړه کړې وه، يوازې دوی د خبرو فاتحين وو، په هر بحث کې به هم ځانته او هم جوړه جوړه راڅرگندېدل او چا يې خبره ورتاوه کړې نه وه.

د تېرو درې څلورو کلونو په ترڅ کې څو تنو ملتپالو افغانانو خپل هېواد او ملت سره د مينې او پر لوی الله(ج) د توکل په قوت د دوی دا امپراتوري ونړوله، دا چې ددې نامشروع رسنيزې امپراتورۍ په نړولو کې چا اساسي نقش درلود، دا قضاوت لوستونکو ته پرېږدم؛ کاغذي فيلان او کاغذي اتلان نور د حقيقت د ويندويانو پر وړاندې د منطقي بحث د تداوم جوگه نه دي، نو ځکه دوی دې ډول عمل ته لاس اچوي. هر کله چې ته يو څوک د منطق په توره مات کړې، نو د ماتې خوږلي لومړی حرکت به بې ځايه احساسات وي، دويمه مرحله به يې کنځاوې او سپوره خبرې وي او درېيم حالت يې همدا فزيکي لاس اچونه ده. پر بناغلي منصور او د نظار شورا پر نورو «بلبلانو» دا درې پړاوونه اوس اوس د تېرېدو په حال کې دي، د دوی غټه وسله چې نور به يې پرې په اصطلاح لخوا به کول هغه (جهاد) و، ما له ده سره په يوه ټلويزيوني بحث کې د جهاد له اصلي او فرعي، حقيقي او جعلی يا پروتوکولي څېرو څخه پرده پورته کړه، نور دوی هغه وسله د دې مجاهد ولس پر ضد نه شي

استعمالوالاى، همداسې د «مقاومت»، «اپوزېشن»، «دېموکراسي» او نورو اصطلاحاتو څخه د ناوړه گټې اخیستنې ټولې لارې مې پرې وتړلې، نو کله چې پر دوى د منطق ټولې لارې بندې شوې، نو ځکه يې دې ډول عمل ته لاس واچوه.

بناغلي منصور هلته په سپکو سپورو بسنه ونه کړه، تر هغه وروسته بيا د بناغلي رفيع فردوس په وينا، هغه ته يې هم سپکې سپورې وکړې، تر هغه وروسته يې بيا خپلو تنظيمي اندېوالانو ته هم ځان ور رسولی و، غوښتي يې وو، دې پېښې ته بله بڼه ورکړي. دې بناغلي د جمهوري رياست او په تېرو پارلماني انتخاباتو کې تر ناکامۍ وروسته يو ځل بيا له کابل څخه ځان ولسي جرگې ته کاندید کړی دی، غواړي په دې ډول يوه ماجرا پيدا کړي او خپل ځان په کې د پخوا په څېر کاذب شهرت ته ورسوي. ما نه غوښتل د ورو اشخاصو دا ډول چلندونه د رسنيو مخ ته راوباسم، خو څرنگه چې دوى له دې حالت څخه هم ناوړه گټه پورته کوي او پېښې ته بل ډول رنگ ورکوي، نو ځکه مې دا ليک وليکه. اکثره ملتپال افغانان هم د وخت د نزاکت په پام کې نيولو سره د سياسي چارو د کارپوهانو په بڼه د ځينو جنگسالارانو چلندونو ته په ژوره توگه متوجه دي، هغوى ته د وضاحت او ډاډ په خاطر مې هم دا کار غوره وباله.

واقعيت دادى چې افغانستان کې د اوسنيو ازادو رسنيو اکثره برخه په مستقيم او نامستقيم ډول د يوه فاشيست او متعصب تنظيمي انحصار په منگولو کې راگير ده. دوى غواړي خپل دې ډول انحصار ته دوام ورکړي، نو که يو څوک له يوې وړې کړکۍ

څخه هم د دې نامعقول تنظيمي انحصار د ختمولو او د هېواد د ملي گټو د خونديتابه لپاره کار کوي، د دوی له خوا به له ډول ډول گوانبونو سره مخامخېږي، ان په مستقيم او نامستقيم ډول به د ځينو رسنيو له خوا هم ټکول کېږي. زه خپلو مظلومو هېوادوالو ته ډاډ ورکوم چې نور نو د منطق په ډگر کې د افغانستان د ملي هويت د مخالفينو زور اوبه شوی، يوازې د پرديو تر سيوري لاندې يې خپل څه ناڅه جنگسالاريز قوت او خصلت ساتلی، هغه به هم د لوی رب په فضل يو وخت د باد بڼکه شي. موږ د حقيقتونو د لټون او بيان لړۍ پيل کړې، هيله ده دا حقيقتونه يو وخت پر واقعيتونو بدل شي. د افغانستان د لاسرلورې او د هغه د دښمنانو د لاسرټي په هيله.

ستاسو ټولو

يون

د افغانستان او پاکستان پارلمانونه او گلډه غونډه

په کابل کې د افغانستان او پاکستان د امن تړون جوړېدو (۱۳۹۱ل) ل کال نږدې دوه کاله وروسته د هېواد ملي شورا ځينو وکیلانو د مدني ټولنو او ازادو رسنيو استازو د يوه هيئت په ترکيب کې د پاکستان اسلام اباد ته سفر وکړ او هلته يې په يو علمي کنفرانس کې گډون وکړ، ما په دغه کنفرانس کې لنډه وينا وکړه، چې ليکلی متن يې دا دی دلته وړاندې کوم.

تر هر څه دمخه د افغانستان او پاکستان د پارلمانونو د غړو، مدني ټولنو او درسيو د استازو ددې مهم کنفرانس برخوالو ته سلامونه او احترامونه وړاندې کوم. هيله لرم، دا کنفرانس او علمي او مشورتي غونډه د نورو دا ډول غونډو بڼه پيلامه شي. دا ډول غونډې د دواړو هېوادونو د مخورو، سياستوالو او قلموالو د خلوص ښکارندوی کوي، نن چې اسلام اباد ددې پرتمينې غونډې کوربه دی، موږ هيله من يو چې بل وخت کابل او د افغانستان نور

لوی ښارونه د ډول غونډو کوربه شي. دا راسه درشه طبعاً د زیاتې مینې او خلوص سبب کېږي. زموږ د ادبیاتو یوه بېلگه ده وایي: مینه په تلو راتلو زیاتېږي --- کله راځه کله به زه درځم مینه له نن څخه نږدې دوه کاله دمخه چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ د امن ګډه جرګه جوړه شوه، د دواړو ولسونو تاریخ کې یې د ورورۍ یو نوی باب پرانیست، ولسونو ثابته کړه چې که د حکومتونو ترمنځ وخت ناوخت سیاسي اختلافونه هم وي، خو هغه ولسونه چې د ګډ دین، مذهب خاوندان دي او تر ډېره حده کلتوري مشترکات لري، سیاسي اختلافات او د نظریاتو توپیر د ولسونو طبیعي پیوستون او ورورې له منځه نه شي وړلای ولسونه چې کوم پیوستون وکړي، نو حکومتونه هم مجبور دي چې هغو پرېکړو ته غاړه کېږدي. خوشال بابا فرمایي:

ولسونه چې سند یو بله وکا بادشاهان ورله سجود کاندې افتاد

د افغانستان او پاکستان د امن ګډه جرګه هم د دواړو ولسونو د نظریاتو د پیوستون او توافق ښکارندوی وه، د یادې جرګې په پرېکړه لیک کې ګڼې پرېکړې هم راغستلي چې هر یوه یې د دواړو هېوادونو د ولسونو لپاره د سوکالی-زېږی لري. د دغو پرېکړو په جمله کې د دواړو هېوادونو ترمنځ پارلماني روابط، په بېلابېلو کلتوري، علمي، اقتصادي، تجارتي، صحي او نورو ډګرونو کې د هڅیتونو تبادله شامله ده. نننۍ غونډه د همغې لویې غونډې د هیلې او پرېکړې د عملي تطبیق یوه بېلگه ده، خو په خواشینۍ سره باید وویل شي چې د امن ګډې جرګې ډېرې پرېکړې لا تر اوسه پورې عملي شوې نه دي.

که څه هم د افغانستان خواد امن گډې جرگې د پرېکړو تطبيق ته تياره ده او په دې برخه کې يې ددې جرگې د پرېکړو مطابق د جرگه گۍ لپاره کميسيون هم جوړ کړي، خو په پاکستان کې حالات داسې راغلل چې دا خواددې جرگې د پرېکړو د تطبيق په لار کې ستونزې لري. که څه هم دې خواد جرگه گۍ لپاره خپل کسان معرفي کړي، خو په پاکستان کې لاهم د دويمې جرگې د جوړېدو پر وړاندې لپاره ستونزې شته.

مور هيله من يو چې افغانستان او پاکستان دواړه په دې هېوادونو کې پر پرتو جگړه بيزو ستونزو او نورو ډول مشکلاتو لاسبری پيدا کړي.

نه يوازې په پاکستان کې د افغانستان او پاکستان د امن جرگه جوړه شي، بلکې د دا ډول نورو کنفرانسونو، علمي او مشترکو غونډو جوگه هم شي.

د همدې ورځې په ارمان

امریکایان او پښتانه تقابل او تفاهم

دا تحلیل پر (۱۳۹۲ل = ۲۰۱۳م) کال لیکل شوی و، ځینو سیاستوالو ته مې هم ورکړ او همدارنگه مې ځینو هغو افغانانو ته چې امریکایي تابعیت یې درلود، هدف مې دا و چې که امریکایي مقاماتو ته یې ور ورسولای شي. دا چې چا به دا نظرونه اړوندو مسولینو ته ورسولای وي که نه، په درک یې پوه نه شوم.

امریکا په نړۍ کې د یو ستر ځواک او پښتانه په سیمه کې د یو لوی قوم په توګه ډېرې ګډې ګټې لري، یو بل ته زیات ضرورتونه او یو له بل سره د همکارۍ او ملګرتیا ښه فرصتونه، خو په تېرو لسو کلونو کې نه یوازې له دغو ګډو فرصتونو، ضرورتونو څخه مثبتې او لږمه ګټې نه ده پورته شوې، بلکې د امریکا د متحده ایالتونو او پښتنو د نړیوالو او سیمه ییزو غلیمانو له خوا، په پټه او ښکاره، قصدي او شعوري توګه له هر ډول توطیو څخه کار اخیستل شوی، چې د نړۍ او سیمې دا ستر پوټنسیال او ځواک یو د بل په مقابل کې وکاروي. په نتیجه کې دواړو ته زیان وپروي، دواړه کمزوري

شي، امریکا له سیمې څخه وتلو ته اړه کړي او د پښتنو د کمزوري کېدو له وجې دوی په سیمه کې خپله واکمني ټینګه او خپل ستراتیژیک هدفونه تعقیب کړي.

د پورته سریزې هدف دادی چې د یوه نړیوال قوت او یو سیمه ییز بشري ځواک ترمنځ باید مفاهمه، همکاري او همغږي رامنځته شي. دا همکاري باید د دواړو خواوو ترمنځ د دوه اړخیزو گټو پر بنسټ وي او یو بل په دقیقه او سالمه توګه درک کړي. زموږ په نظر پښتانه په سیمه کې د امریکا متحده ایالتونو طبیعي دوستان دي او دواړه په سیمه کې مشترک رقیبان او سیالان لري. دلته کېدی شي د پښتنو او امریکایانو د گډو سیالانو او نورو مشترکاتو په باب یو څو مهمو ټکو ته اشاره وکړو:

الف- د سیمې هېوادونه:

۱- روسیه: روسیه یا پخوانی شوروي په نړۍ کې د امریکا پخوانی او ان اوسنی سیال دی. د روسیې په استخباراتو، دولتي کړيو او سیاسي ډلو تپلو کې اوس هم داسې اشخاص شته چې غواړي امریکا په افغانستان کې ماته شي او په دې ډول په افغانستان کې له امریکا څخه خپل غچ واخلي. روسان پر دې پوهېږي چې په افغانستان کې د دوی د ماتې ستر علت، د پښتنو

سرسختانه مقاومت او د امریکا او غربي هېوادونو بې درېغه مرستې وې. سره له دې چې د روسانو په ماتې کې ټولو افغانانو خپله ونډه اخیستې، خو د پښتنو افغانانو ونډه په کې تر ټولو زیاته او ټاکونکې وه. روسان غواړي په یوه نه یو ډول پښتانه له سیاسي صحنې څخه گوښه کړي او خپلو پلویانو ته، چې د منځنۍ اسیا له قومیتونو سره قومي اړیکې لري او له څو لسيزو راهیسې په افغانستان کې د دوی د گټو پلوي کوي، د واک زمينه برابره کړي. په سیاسي او اقتصادي صحنه کې د پښتنو حذف، په افغانستان کې د بې ثباتۍ سبب گرځي، دا بې ثباتي امریکا او افغانستان دواړو ته ستونزې راولاړوي.

۲ - چین: په سیمه کې بل ځواکمن هېواد دی، سره له دې چې په افغانستان کې یې سیاسي لاسوهنه ډېره پراخه نه ده، خو په افغانستان کې یې د امریکا حضور په هېڅ وجه پر زړه نه اوارېږي. چین په تېرو لسيزو کې له هغو سیاسي ډلو تپلو سره اړیکې درلودل چې اکثره ناپښتانه وو او چپي افکار یې درلودل. چین د پاکستان د گټو په پام کې نیولو سره نه غواړي له پښتنو سره ډېر نږدې اړیکې وساتي.

۳- ایران: ایران په سیمه کې یو بل ځواکمن او امریکا دښمنه هېواد دی. لکه څنګه چې د ایران رژیم په تېرو دوه دېرشو کلونو کې له امریکا سره خپله دښمني نه ده پټه کړې، دغسې یې د پښتنو پر وړاندې هم هر وخت خپله دښمني په ډاګه ثابته کړې ده. له امریکا سره د ایران د دښمنۍ تاریخ ايله دوه دېرشو کلونو ته رسېږي، خو له افغانستان او په تېره بیا له سني مذهب پښتنو سره یې دښمني سوونو کلونو ته رسېږي. له پښتنو څخه کرکه او د تاریخ په اوږدو کې له هغوی سره متواتره دښمني اوس د ایران د تاریخ او تفکر یوه برخه ګرځېدلې ده. ایران په هېڅ وجه په افغانستان کې یو سني مذهب او ملي افغاني حکومت نه شي زغملی، په همدې خاطر په افغانستان کې هغو قومي، مذهبي او ژبنيو ګروپونو ته وده ورکوي، چې د ایران پلویان دي. ایران اوس غواړي، د افغانستان د دولت او امریکایانو مخالف ځواکونه وسلوال کړي، جګړه د پښتنو سیمې کې جاري وساتي، په دې ډول که یو سني مذهب پښتون افغان وژل کېږي هم د ایران په ګټه ده، که پښتون مېشته سیمې وړاندېږي نو هم د ایران په ګټه ده او که امریکایي عسکر وژل کېږي نو هم د ایران په ګټه ده، په افغانستان کې اوسنۍ روانه جګړه په واقعیت کې د ایران لپاره یو طلايي مثلث دی چې ایران یې له هرې

ضلعې گټه او خوند اخلي او زيات زيان يې پښتنو او امريکايانو ته دی.

۴- پاکستان: کله چې پخوانی شوروي ژوندی و او په تېره بيا د افغانستان د اشغال پر وخت، هغه وخت پاکستان، امريکا او غربي نړۍ ته خاص ارزښت درلود، په همدې خاطر يې پاکستان سره ډېرې زياتې مرستې وکړې. د پخواني شوروي له خوا د افغانستان د اشغال پر وخت، پاکستان ته د دې لاره اواره شوه چې د امريکا او غربي نړۍ له پراخو مرستو څخه گټه پورته کړي او افغانستان کې خپل ستراتيژيک اهداف تعقيب کړي. د پاکستان د پوځيانو په ذهن کې د استعمار نشه وگرځېده او افغانستان کې يې پراخه لاسوهنه پيل کړه. د سپټمبر تر (۱۱) نېټې وروسته حالات بدل شول، امريکايان خپله افغانستان ته راغلل، نور نو پاکستان هغه پخوانی ارزښت او رول نه لري، چې امريکا او غربي نړۍ ته يې پخوا درلود. پاکستان لکه څنگه چې د پخواني شوروي پر ضد يې په افغانستان کې د جگړې پخه تجربه ترلاسه کړې وه، د همغې تجربې په رڼا کې يې د امريکايانو پر ضد هم په مهارت سره جگړه پيل کړه. طالبان يې په بېلابېلو پلمو وسلوالو کړل، دا جگړه يې ټوله په پښتون مېشتو سيمو کې متمرکه کړه، له دې څخه د پاکستان هدف دا دی چې يو خو نړيوالو ته وښيي چې پښتانه (د طالبانو په

لباس کې، د نړۍ د پوځي حضور مخالف دي او له بلې خوا يې اصلي هدف دادی چې ددې سيمې خلک دومره کمزوري شي چې د نړيوالو ځواکونو تر وتلو وروسته، د ځان د انسجام او عصري دولتمندي ټول ځواک له لاسه ورکړي، نو يو ځل بيا به د دوی تر مستقيم او نامستقيم واک لاندې راشي. د پاکستان د پراختيا غوښتنې سياستوال او نظاميان فکر کوي چې که په افغانستان کې پښتانه سوکاله وي او د سياسي واک خاوندان وي، نو په افغانستان کې ثبات د افغاني ټولني د سوکالی او پرمختيا سبب کېږي، کله چې د ډيورنډ تر کرښې خوا، د پاکستان تر واک لاندې سيمو کې پښتون مېشتې سيمې د افغانستان د پښتنو سوکالي وگوري، نو په اتومات ډول په هغو کې له افغانستان سره د پيوستون انگېزه پياوړې کېږي او يا هم د پښتونستان داعيه بيا راژوندي کېږي، نو پاکستان غواړي د پښتونستان د داعيې د له منځه وړلو لپاره همېشه په افغانستان کې پښتانه کمزوري وساتي. دوی نه يوازې په افغانستان کې د پښتنو کمزوري غواړي، بلکې د پاکستان تر چتر لاندې پښتانه يې هم نه خوښېږي، هغوی په پاکستان کې د لاس د اضافي گوتې په توگه گڼي. هلته يې هم د تروريزم په نامه جگړه د پښتنو په سيمو کې گرمه ساتلې، علت يې دادی چې دوی غواړي په دايمي ډول پښتانه د ژوند له اساسي

اسانتیاوو بې برخې وي. دا څه تصادفي خبره نه ده چې په پاکستان کې د ټولو مذهبي گوندونو مشران له قومي پلوه پښتانه دي، د سيکولرو او نورو گوندونو مشران ناپښتانه، د پاکستان استخبارات غواړي، په پښتنو کې مذهبي افراط تر وروستي حده پورته کړي، داسې افراط چې د ژوند د هر ډول پرمختګ مخه ونيسي، پښتانه د مذهب د دفاع په نامه په جنگ اخته کړي او د دوی د ژوند لازه خپله کړي. پښتانه لږ دي او که بر په مجموعي ډول د پاکستان له پنجابي واکمنو او استخباراتي کړيو سره مشکل لري. د پاکستان همدا استخباراتي کړی دي چې امریکا او ټولې نړۍ ته يې سردرد پيدا کړی دی.

تېروتنې:

دلته غواړم ځينو هغو نیمګړتیاوو، تېروتنو او ناسم پوهاوي ته هم اشاره وکړم چې په دې تېرو درېو لسيزو او په تېره بیا په تېرو لسو کلونو کې په افغانستان کې پېښ شوي دي.

لومړۍ تېروتنه: د غربي نړۍ او په تېره بیا د امریکایانو لویه تېروتنه دا وه چې د پخواني شوروي تر ماتې وروسته يې افغانستان

یوازې پرېښود او دا کار د سیمې هېوادونو په تېره بیا ایران او پاکستان ته لار اواره کړه چې افغانستان کې پراخه مداخله وکړي.

دویمه تېروتنه: مخکې تر دې چې پر طالبانو برید وکړي، بدیل حکومت یې جوړ نه کړ او په ډېره عاجله توګه یې د طالبانو نظام ړنګ کړ، دې کار ددې زمینه برابره کړه چې د طالبانو پخواني وسلوال مخالفان (شمال ټلواله) چې تر طالبانو یې هم د افغانستان خلکو ته بدرنګه ماضي درلودله، یو ځل بیا واک ته ورسېږي، شمال ټلواله اساساً د روسیې او ایران طبیعي دوستان وو او د امریکا له واک و ځواک څخه یې د خپل واک لپاره ناوړه ګټه پورته کړه. په دې ډول مخکې تر دې چې د (بن لومړی نړیوال کنفرانس) جوړ شي، شمال ټلواله عملاً په واک وه، په دې مانا چې د افغانستان واک په نامستقیم ډول د روسیې او ایران لاس ته لوېدلی و. امریکایانو ته د سپټمبر د یوولسمې نېټې د پېښې له امله سخت درد ور رسېدلی و، نو له هرې هغې ډلې ملاتړ یې کاوه چې د طالبانو مخالف وو، که څه هم دا ډله جنایتکاره وه، یا یې له روسیې او ایران سره نږدې اړیکې درلودل. په دې ډول نظامي پروسه تر سیاسي هغې نږدې دوه میاشتې دمخه شوه او دې کار افغانستان کې سیاسي عدالت سخت زیانمن کړ.

درېيمه تېروتنه: درېيمه تېروتنه بن کنفرانس کې وشوه؛ هغه دا چې واک په کې په عادلانه ډول ونه وېشل شو، هغه نظامي ډلې چې يوازې په سلو کې پر پينځه برخې خاورې يې واک درلود، د واک اکثره برخه ورکړه شوه، دا هغه ډلې تپلې وې چې د افغانستان په کورنيو جگړو کې يې لاس درلود او د بشر حقونو ناقضين گڼل کېدل، خو فقط په دې خاطر نامعقول امتياز ورکړای شو چې د طالبانو پر ضد يې جنگ کې برخه اخيستې وه. د ساري په توگه د پنجشېر ولسوالۍ زورواکانو ته هغه وخت د جمهوري رياست مرستيالي، کورنيو، دفاع، بهرنيو چارو وزارتونه، د ملي امنيت رياست او نور مهم پوستونه ورکړای شول، دا په داسې حال کې وه چې په مرکز کابل کې د دې ولسوالۍ کسانو (۸۳۲) نور مهم رياستونه هم نيولي وو. د دې ولسوالۍ وگړي د ټول هېواد په کچه (۰، ۳) سلنه کېږي، خو په بن کنفرانس کې د دوی واک په ناکتيروله ډول زيات شو او په عملي ډگر کې يې د واک کچه تر (۸۵) سلنې هم زياته وه.

خلورمه تېروتنه: خلورمه تېروتنه دا وه چې کله موقت حکومت پايته ورسېد، بايد انتقالی حکومت ته جنگسالارانو لاره نه وای

پیدا کړی، خو دوی بیا هم لاره پیدا کړه، دا کار په حکومت کې د فساد سبب شو.

پینځمه تېروتنه: پینځمه تېروتنه، چې هم د افغانستان د حکومت، په تېره بیا د جمهور رئیس له خوا او هم تر یوه حده نړیوالې ټولنې له خوا ترسره شوه، هغه دا وه چې په تېر لس کلن بهیر کې یې په حکومت کې د پښتنو متناسبه استازي تضمین نه کړای شوه. اوس د افغانستان په ټول حکومت کې د پښتنو ونډه په مهمو پوستونو کې په سلو کې (۳، ۲۵) ده، د تاجکو (۲، ۲۶) او د هزاره گانو (۴، ۴) ده، په ملي اردو، ملي پولیسو او ملي امنیت کې د پښتنو ونډه تر دې هم کمه ده، یو شمېر هغه پښتانه چې د دولت په حساسو پوستونو کې کار کوي، هغوی هم له سیاسي پلوه له شمال ټلوالې سره تړلي دي او یا د هغو له خوا یې د تقرر اجازه ورکړې شوې ده. په دې ډول په اوسني حکومت کې د جمهور رئیس په شمول پښتانه سمبولیکه ونډه لري.

حل لارې: پورته مو یو شمېر سیمه ییزو، کورنیو او نړیوالو ستونزو او تېروتنو ته اشاره وکړه، خو اوس راځو د پته چې څنګه د پخوانیو تېروتنو د تکرار مخنیوی وکړو او څنګه مثبت پرمختګ وکړو.

مفاهمه: پښتانه د جرگې او مرکې خلک دي، هره پېچلې مسئله دوی په جرگه او مرکه حلوي، جرگه، مفاهمه او مذاکره په حقیقت کې په افغاني- پښتني ټولنه کې د ستونزو او ټولنیزو لاندو د حل اجتماعي فورمول دی، خو څوک چې غواړي له پښتنو سره د مفاهمې لاره خلاصه کړي، باید د مفاهمې په ژبه پوه شي. هر څومره چې څوک دې قوم سره په نرمه او ملایمه ژبه وپراندي لار شي، همغومره زیات امتیاز ترلاسه کوي او څومره چې د زور خبره مطرح کېږي، همغومره مسئله ستونزمنېږي. امریکایان چې له څومره زور او طاقت څخه کار اخلي، که د همغې انرژۍ په سلو کې (دوه) برخې پر سوله ییزو لارو چارو ولگوي، نو د پره گټه به یې ترلاسه کړي وي. له دې خبرې څخه هدف دادی چې که امریکایان له پښتنو سره د تقابل لاره ونیسي، نو دا کار د روسانو په شان دوی هم له ستړي ماتې سره مخامخ شي.

طالبان: طالبان په افغاني ټولنه کې د ټولنیز موقف له مخې په لومړۍ کټه گوري کې نه راځي، یوازې په تېرو (۳۰) کلنو جنګونو او په تېره بیا په تېرو (۲۰) کلنو جگړو کې د یو سیاسي او نظامي قوت په توګه مطرح شول. طالبانو د پښتنو اجتماعي جوړښت ته زیان ورساوه، د پښتنو په سوونو قومي مشران یې ووژل، نږدې دوه

مليونه پښتانه ماشومان يې د زده کړې له نعمت څخه بې برخې کړل او پښتانه يې د تمدن له کاروانه شاته پرېښودل. ځينو نړيوالو سره داسې يو تصور دی چې پښتانه مانا طالبان او طالبان مانا پښتانه. پر اکثره پښتنو دا تعبير ډېر بد لگېږي او وايي هغه څوک چې د پښتنو ماشومان ښوونځي ته نه پرېږدي، ښوونکي يې وژني، پر نجونو يې تېزاب شيندي؛ هغه د پښتنو د استازو په توگه يادوي، دا نو له پښتنو سره غټه بې انصافي ده. طالبان يو مذهبي قشر دی او په کار ده چې په خپله د طالبانو په نامه ياد شي.

که امريکايان غواړي له پښتنو سره د تقابل مخه ونيسي او يا ورسره د دايمي ملگرتيا نيت ولري، نو مذهبي او نظامي ډلې بايد له پښتنو څخه بېلې کړي او په جلا جلا ډول يې مطالعه کړي.

اوسني واکمن سياسي مشران: په اوسني حکومت کې اکثره سياسي مشران د پښتنو استازولي نه شي کولای، د دوی يو شمېر هغه کسان دي چې خپلو سيمو ته هم نه شي تللی، د اوسني حکومت په مهمو پوستونو کې د پښتنو ونډه په سلو کې (۳، ۲۵) د تاجکو (۲، ۲۲) د هزاره (۴، ۴) او پاتې د نورو قومونو ده. د پوځ په درېواړو ارگانونو کې د پښتنو ونډه تر دې حده هم کمه ده، کوم پښتانه چې د حکومت په مهمو پوستونو کې کار کوي، هغوی هم له سياسي پلوه له شمال ټلوالې سره تړلي؛ تر څو چې د شمال ټلوالې

تأیید نه وي، دوی پر هغو پوستونو نه شي مقررېدلای. دې کار ددې زمينه برابره کړه چې د اکثره پښتون مېشتو سيمو رابطه له مرکزي حکومت سره کمزورې شي، دې کار په سيمه کې د قدرت خلا رامنځته کړه او طالبانو يو ځل بيا له دې خلا څخه گټه پورته کړه. طالبان د پاکستان په لمسون او شمال تلواله په کابل کې د خپل زيات واک د بقا په خاطر دواړه غواړي، پښتون مېشته سيمې نارامه او پښتانه د پرمختگ له کاروانه شاته پاتې شي. نو که امريکا غواړي، په سيمه کې ثبات ټينگ شي، بايد د مرکزي حکومت په امنيتي سکتور کې د عدالت پر بنسټ فوق العاده مثبت تغيرات راشي، د افغانستان پوځ په بشپړ ډول نانتظيمي او له سياسي عناصرو خلاص شي، د پښتون مېشتو سيمو په گډون په ټول افغانستان کې د متوازنې ترقي لپاره کار وشي.

رسنۍ: له پښتنو سره د تفاهم يوه لاره داده چې پښتنې ازادې رسنۍ بايد پياوړې شي. رسنۍ دي چې هم د حکومت او هم نړيوالې ټولنې مثبت پيغام پښتون مېشتو سيمو ته رسوي او هم د پښتون مېشتو سيمو له مشکلاتو څخه حکومت خبروي. د افغانستان اوسنۍ ازاده (۱) ميډيا اکثره د ايران په کنټرول کې ده. دا ميډيا اکثره په فارسي ژبه ده، دا رسنۍ نه يوازې په پښتون مېشته سيمو کې گټورې نه دي، بلکې زيان رسوونکې هم دي.

پښتنو ته په خپله ژبه د رسنيزو خدمتونو وړاندې کول د خلکو د ذهنيت په روښانتيا کې ډېره مرسته کولای شي، که امريکا غواړي د ايران پالې ميډيا د تبليغاتو مخه ونيسي، بايد پښتني ازاده ميډيا او په مجموعي ډول ټوله ازاده ميډيا پياوړې کړي.

د پښتنو مشرانو سراسري جرگه: امريکايان کولای شي له پښتنو سره د ښه تفاهم په خاطر د پښتنو د رښتينو مشرانو؛ هغو مشرانو چې په ولس کې يې خبره وزن لري، يوه سراسري جرگه راوبولي، که د داسې يوې جرگې جوړېدل ممکن نه وي، کېدی شي له بېلابېلو مطرح قومي مشرانو او هغو روښنفکرانو سره، چې د افغانستان حالات ورته په ښه ډول معلوم دي؛ په جلا جلا ډول په انفرادي توگه وگوري، د هغوی نظريات او وړاندیزونه واخلي. دا کار هم کېدی شي د سولې او ثبات په راوستو کې مرستندوی شي. داسې نورې ډېرې لارې او وړاندیزونه شته چې د دوو لوريو (امريکايانو او پښتنو) ترمنځ مناسبات ښه کولای اود اوږدې مودې لپاره د يو بل گټې تضمینولای شي، خو موږ يې يوازې خوو ته اشاره وکړه.

که حالات همداسې روان او د تفاهم پرځای د تقابل تله درنه وي، نو دا کار امريکايانو ته هم په درانه زيان تمامېږي او پښتنو ته هم. پښتانه په نړيواله کچه يو ځواکمن ملگري ته اړتيا لري، د داسې يو

ملگري په شتوالي کې پښتانه کولای شي له سیمه ییزو مارانو او لړمانو څخه ځان وژغوري او امریکا هم په سیمه کې یو باثباته او ځواکمن سیمه ییز پارټنر ته. که په دې دوو قومونو پورې اړوند سیاستوال له سیاسي ځیرکۍ څخه کار واخلي، نو کولای شي د یوه بل ځواک څخه د ځان په گټه کار واخلي او له هغې پرته د حالاتو اوسنی بهیر دواړو لوریو ته گټور نه برېښي.

افغانستان او د ایران لاسوهنه

دا یو لنډ تحلیل دی چې پر (۱۳۸۸) ل کال لیکلی شوی او په افغانستان کې د ایران د ډول ډول لاسوهنو یو انځور وړاندې کوي.

ایران په افغانستان کې اوږده او ستراتیژیک هدفونه لري، دې هدفونو ته د لاسرسي لپاره دوی ډول ډول پلانونه لري او مختلفې ډلې، ګوندونه او اشخاص یې د هغو د تطبیق لپاره ګومارلي او هر ډول ملاتړ یې کوي. دلته به په لنډیز سره د دوی د ځینو پلانونو او لاسوهنو یادونه وکړو:

۱- په سیاسي برخه کې: د جهاد په کلونو کې د ایران رژیم ته ښه موقع په لاس ورغله چې په ایران کې افغاني شيعه ګوندونه وروزي او ملاتړ یې وکړي، افغانستان ته یې راولېږي او تر خپل کنټرول او تاثیر لاندې یې راولي. نو ځکه خو یې لومړی په ایران کې ((اته ګوني)) شيعه ګوند جوړ کړل او وروسته یې بیا دوی د عبدالعلي مزاری تر مشرۍ لاندې د ((حزب وحدت اسلامی افغانستان)) په نامه یوه واحد شيعه ګوند کې راټول کړل. په نویمو کلونو کې دې ګوندونو د کابل په وړاندې، تنظیمي جنګونو، ائتلافونو او لوټماری کې غټه ونډه لرله.

۲- مذهبي برخه کې: ایران غواړي د شيعه مذهب د تبلیغ او افغاني شيعه ګانو د تقويې او انسجام له لارې افغانستان

ته د یوه شيعه هېواد رنگ ورکړي، يا لږ تر لږه په افغانستان کې د شيعه گانو رول او اغېز دومره زيات کړي چې د ايران گټې او غوښتنې د دوی له لارې په افغانستان کې خوندي شي. له همدې کبله دوی د جعلي احصايو له مخې غواړي په افغانستان کې د شيعه گانو شمېر پورته وښيي، په ايران کې د ځينو چاپ شويو کتابونو او اثارو له مخې يې په افغانستان کې د شيعه گانو شمېر تر ۳۵% فيصديو پورې پورته کړ، خو د نورو رښتينو سرشمېرنو له مخې په افغانستان کې د شيعه مذهب د پلويانو شمېر تر ۸% نه پورته کېږي. ايران غواړي په افغانستان کې د حنيفي مذهب او احنافو دوديز واک کمزوری او د شيعه مذهب اوشيعه گانو رول غښتلی کړي، له همدې کبله هڅه کوي چې په تعليمي نصاب او يا هم د افغانستان په قضايي سيستم کې د جعفري فقهې د ځايونې له لارې دې هدف ته ورسېږي. سربېره پر دې دوی د بېلابېلو مدرسو له لارې چې مستقيماً د ايران له خوا جوړې شوي او جوړېږي غواړي د شيعه مذهب لمن پراخه کړي، غوره بېلگه يې د شيخ محمد اصف محسني تر چتر لاندې د ((حوزه علميه خاتم النبیین)) په نامه د يوې مدرسې جوړېدل دي چې په يوه وخت کې به تر لس زرو زيات زده کوونکي په کې د شيعه مذهب او جعفري فقهې زده کړه کوي، مدرسین به يې اکثره افغاني شيعه گان او لارښوونکي يا مشاورين به يې ايراني شيعه گان وي. پر دې مدرسې د ايران له خوا تر پنځوس ميلونو ډالرو زيات لگښت راغلی دی.

۳- کلتوري او ژبني برخه کې: پر مذهبي او سياسي لاسوهنو سربېره ايران په افغانستان کې ډېره کلتوري او ژبني مداخله کوي. دوی په مذهبي او ژبني برخه کې د افغانستان د شيعه گانو ملاتړ کوي خو په کلتوري برخه کې دوی د افغانستان د نورو فارسي ژبو لکه حُينو تاجکو، قزلباشو او ايماقو ملاتړ هم کوي، هغه گوندونه لکه جمعيت اسلامي او نور چې له ژبني او کلتوري پلوه د فارسي ژبې او کلتور سخت پلويان دي د هغوی ملاتړ هم کوي. دوی د افغانستان د تاجکانو يا فارسي ژبو له لارې غواړي تاجکستان او د منځنۍ اسيا نورو وړو فارسي ژبو سيمو ته لاره پيدا کړي، لومړی هلته خپله ژبه او کلتور عام کړي او تر څنگ يې د شيعه مذهب د تبليغ لپاره لاره اواره کړي. په همدې خاطر دوی د ((فارسي ژبو تلویزيون)) په نامه يو تلویزيوني چينل جوړوي چې تاجکستان، افغانستان او ايران به يې په گډه چلوي خو د لگښت او واک اصلي چارې به د ايران له خوا سمبالېږي. که څه هم افغانستان اساساً فارسي ژبی هېواد نه دی خو د افغانستان د بهرنيو چارو مخلوع وزير له ايران سره د خپل ژبني پيوستون او تمايلاتو له امله دا تړون لاسليک کړی او د افغانستان نور قانوني مراجعو لکه وزيرانو شورا، ملي شورا او سترې محکمې لا دا تړون نه دی تائيد کړی، دغه راز تر لسو زيات داسې تلویزيوني چينلونه او تر (۴۰) زياتې داسې چاپي خپرونې شته چې په مستقيم او نا مستقيم ډول د ايران له خوا ورسره مرسته کېږي. له هغې جملې څخه يې د ((تمدن)) په نامه

د شیخ محمد اصف تلویزیون ټول لگښت د ایران له خوا ورکړل شوی او نږدې سل کسان یې د ایران له خوا روزل شوي دي.

۴- په اقتصادي برخه کې: ایراني شرکتونه د افغانستان په دولت کې د خپلو پلوي افرادو په مرسته غواړي په افغانستان کې پر تجارتي مارکیت خپل کنټرول حاصل کړي، له ښاروالیو سره د اعلاناتو له قراردادونو نیولې بیا د ځینو ساختماني چارو په برخه کې پانګه لګوي، ایران د خپلې پانګې لپاره د زمينې برابرولو ترڅنګ غواړي د افغاني سوداګرو، پانګوالو او د نورې نړۍ د پانګې اچونې مخه هم ونيسي. خو موده وړاندې د ایران ځینو پټو شبکو له خوا په هرات کې ځینو افغان پانګوالو ته وړاندیز وشو چې په هرات کې خپلې جوړې شوې فابریکې بندې او د اسلام کلا تر بندر اخوا د پنځه شپږو کیلومترو په واټن یې د ایران په خاوره کې جوړې کړي او ایران به د دوی د لګښتونو په سلو کې د (۲۵) برخې سبسایډي ومني. که چېرې دا کار عملي شي نو په هرات کې به پر یوه وخت تر سلو زیاتې فابریکې سقوط شي، دغه راز ایران هڅه کوي د نفتو او ګاز نلیکې هغه لویه پروژې له ناکامۍ سره مخ کړي چې ټاکل شوې له ترکمنستان څخه د هغه هېواد نفت او ګاز د افغانستان له لارې پاکستان، هند او نورې نړۍ ته ولېږدوي. ددې پروژې له لارې افغانستان ته ډېره اقتصادي ګټه رسېږي خو ایران د افغانستان دا ګټه نه شي زغملای.

۵- په نظامي برخه کې: په نظامي برخه کې د ایران پالیسي دا ده چې په افغانستان کې وضعه یې ثباته کړي، یو وخت یې له شیعې ګوندونو سره زیاته او مستقیمه مرسته کوله، بیا کله چې طالبان واک ته ورسېدل نو دوی ټولو طالب مخالفو ډلو په تېره بیا شیعې ګوندونو او اسلامي جمعیت سره زیاته مرسته کوله، خو اوس چې طالبان له واکه غورځېدلي، دوی له طالبانو سره پوځي مرسته کوي. د دې مرستې هدف دادی چې له یوې خوا امریکایانو ته زیانونه واړوي او غربي نړۍ دلته مصروفه کړي، له بلې خوا که طالبان هم زبان ګوري، د دوی په ګټه تمامېږي او که سیمه هم وړانږې دوی ترې ګټه پورته کوي. دا سیمې په مطلق ډول سني مذهب پښتون مېشتې سیمې دي چې له مذهبي پلوه او هم له قومي پلوه د ایران له ستراتیژۍ او پراختیا غوښتنې سره مخالفې دي، نو ایران په دې سیمو کې د جنګ دوام د خپلو ګټو د تضمین لپاره یوه ښه طلايي چانس ګڼي نو ځکه غواړي په مستقیم او نامستقیم ډول دولت مخالفو وسلوالو ډلو ته پوځي امکانات وړلېږي. هرات، نیمروز، فراه او دایکنډې کې د ایران پوځي لاسوهنو څرګندې بېلګې لیدل شوي. د ایران پوځي کړۍ په تېره بیا «سپاه پاسداران» په دې ساحه کې زیات فعال دي.

۶- د ملکیتونو د رانیولو په برخه کې: د ایران یوه بله پالیسي دا ده چې خپلو پلوي مذهبي اوسیاسي ډلو ته پیسې او مالي امکانات برابر کړي چې د افغانستان د ځینو مهمو ښارونو

مرکزونه او حساسې ستراتیژیکې جغرافیایي سیمې ونیسي، د ایران په مالي امکاناتو او سیاسي ملاتړ د تېرو پنځه لسو کلونو په بهیر کې په لسگونو زره شیعه مذهبي له بامیانو او نورو هزاره مېشتو سیمو څخه مزار شریف ښار ته راوړل شول او هلته میشته کړای شول، مزار شریف چې تر دې دمخه یو سني مذهبه ښار گڼل کېده که په همدې حالت روان وي نو یو وخت به پر یو شیعه مذهبه ښار بدل شي. د داسې لویو پروژو پلي کول د ایران له مستقیم مالي، نظامي او سیاسي ملاتړ پرته ممکن نه دي، دغه راز ایران غواړي د بامیانو، غور له لارې تر هراته یوه مذهبي او قومي لیکه وغځوي او بیا یې په هرات کې له شیعه مذهبه لږکیو سره وصل او وروسته بیا دا لیکه د ایران تر پولې وغځوي، دغه راز دوی غواړي دلته بیا دا لیکه د بامیانو له لارې له میدان وردگو او بیا له کابل سره وصل کړي، په دې ډول به ایران له خپلې پولې بیا د افغانستان تر مرکزې یو مصئون مذهبي، کلتوري او قومي تونل ځان ته خلاص کړي وي. ایران دغه راز غواړي د افغانستان له هرات څخه نه تر شمال غرب او بیا له شمال غرب نه شمال شرق ته د یوه کلتوري او ژبني تونل له لارې د افغانستان له شمال شرق سره وصل شي او بیا له هغه ځایه سني مذهبي خو فارسي ژبي تاجکستان سره وصل شي، په دې ډول به دوی دا سیمې د مذهبي او ژبنيو عناصرو په کارولو سره تر خپل اغېز لاندې راولي. سید حسین انوري په هرات کې ددې پروژې یوه برخه عملاً پیل کړې او د نویو ښارگوتو د وېش او نورو ځمکو د رانیولو له لارې په لسگونوزره شیعه ګان په

هرات کې مېشت کړي. حاجي محمد محقق او نورو لا دمخه په مزار شريف کې ددې پروژې يوه برخه عملي کړې او کریم خليلي په کابل کې د خپلو ورونو او نورو له لارې د نويو ښارگوټو د جوړولو له لارې غواړي دا پروژه عملي کړي. کریم خليلي د خپل ورور حاجي نبي تر چتر لاندې د کابل په غرب کې د يو نوي شيعه مېشتې ښارگوټي د جوړونې کار پيل کړی چې لږ تر لږه د پنځه لس زره کورونو د جوړونې ظرفيت لري او همدا اوس پرې کار روان دی. کریم خليلي او دهغه ورور (حاجي نبي) غواړي ددې ښارگوټي نورې شا او خوا سيمې هم را خپلې کړي. دا ښارگوټی د کابل د لويديځ په داسې يو ځای کې موقعيت لري چې نيم کابل يې تر سينې لاندې دی، د سولې پر وخت د سوکالی ځای او د جنگ پر مهال د مصئونيت او نور ښار ته د تهديد ظرفيت لري.

ايران په کابل کې د (کمېته امداد خمينی) په نامه يو بنسټ هم لري چې له دې لارې خپلو پلويانو سره ډول ډول مرستې کوي.

۷- د دولتي پوستونو د اشغال په برخه کې : د ايران د پالیسی يوه برخه دا ده چې د افغانستان د حکومت په مهمو پوستونو کې خپل پلوي مذهبي او سياسي اشخاص ځای پر ځای کړي، څوک د ژبې او څوک د مذهبي اړيکو پر بنسټ د افغانستان په اساسي قانون کې د شيعه مذهب ځايول، له رايو پرته د جمهور رئیس د دويم مرستيال څوکۍ نيول، د عدلیې د وزارت او ځينو نورو مهمو وزارتو د پوستونو تر لاسه کول، د ايران پلوه ډلو لوی

بری دی. دا بری د هغه مقیاس په تناسب چې سونې مذهبي مسلمانان یې په ایران کې لري، رښتیا هم د ایران لپاره لویه لاسته راوړنه ده. پر دې هم ټول پوهېږي که د ایران مستقیم ملاتړ نه وي نو دې ډول ډلو او اشخاصو هېڅکله هم تر خپل استحقاقه پورته دومره امتیاز نه شو اخیستلای. د دولت په وړو پوستونو کې حالت نور هم خراب دی. ایراني غواړي یو شمېر خلک له ژبني پلوه او یو شمېر خلک له مذهبي پلوه په حکومت کې خای پر خای کړي، په حکومت کې د ایران پلوه اشخاصو شمېر زرگونو څه چې لسگونو زرو کسانو ته رسېږي، همدا وجه ده چې تر اوسه پورې دولتي او نا دولتي میدیا د ایران د مداخلو یادونه نه ده کړې.

رسنیزه برخه کې:

لکه څنگه چې د مخه مو یادونه وکړه ایران افغانستان کې په رسنیز ډگر کې تر هر چا زیات فعال دی.

ځینې رسنۍ یې په بشپړ ډول ستر واک لاندې او ځینې په نیمه ډول او ځینې نورې تر یوه بریده تر کنټرول لاندې دي. تمدن ټلوېزیون په مستقیم ډول د دوی له خوا جوړ شوی، راه فردا سره یې هم تخنیکي او مالي مرستې کړې دي، خبر گزاری فارس، پریس ټلوېزیون، صدا و لیما جمهوري اسلامي ایران او د ایران نورې رسنیزې ادارې په افغانستان کې فعالیت لري او له دې لارې به د افغانستان خپلې پلوې رسنۍ تقویه کوي. گڼ شمېر چاپي رسنیو سره هم مرسته کوي.

په تراژیدۍ کې ژوندی قوم

دا د هغې وینا لیکنۍ بڼه ده چې (پښتون په تراژیدۍ کې) تر نامه لاندې په هغه نړیوال علمي سیمینار کې اورول شوې وه چې د افغانستان د ملي تحریک له خوا پر (۱۳۹۲ل) کال په کابل کې جوړ شوی و.

بسم الله الرحمن الرحيم

درنو او قدرمنو حاضرینو، د سیمینار قدرمنو ګډونوالو، د هېواد له بېلابېلو سیمو او له هېواده بهر راغلو مېلمنو، درنو پښتنو، ښاغلو او اغلو ټولو ته تر هر څه دمخه د افغانستان ملي تحریک په استازۍ سلامونه، درناوی او احترامونه وړاندې کوم.

هر کله راشئ، په خیر راغلی!

درنو مشرانو، لیکوالو، پوهانو او ددې پرتمین او فکري سیمینار ګډونوالو!

تاسو تر هر چا زیات پوهېږئ، پوره درې نیمې لسيزې کېږي، چې افغان ملت په تېره بیا پښتون ولس په یوه لویه تراژیدۍ کې راګیر دی. دې غمیزې کې د پښتون ولس ایسار بدل، څه تصادفي، او ناقصدي خبره نه ده. په دې تراژیدۍ کې په سیمه

او نړۍ کې د پښتنو لري او نږدې ټول دښمنان او رقيبان شامل دي. دا داسې لويه تراژيډي ده چې نه يوازې پښتون په کې د رقيبانو له خوا ټکول کېږي، بلکې خپله پښتون يې هم د خپل ځان دښمن کړی دی. قاتل او مقتول دواړه له يوه قوم څخه دي. د پښتنو هغه متل دی چې هم مړ يم هم مړ يم.

پر پښتنو دا راغلي غميزه دومره څو اړخيزه ده چې څوک په کې پښتنو ته د زگېروي او فرياد ايستلو مجال هم نه ورکوي. که هر شعوري، بادرده او با احساسه پښتون افغان له دې غميزې څخه د راوتلو فرياد پورته کوي، نو نه يوازې د پښتنو د شعوري دښمنانو او سيالانو له خوا گوانبل کېږي، د نشنلستانو او فاشيستانو ټاپې پرې لگول کېږي، بلکې په خپله د يو شمېر ځانپلورو، ورځپاڼو، ځانساتو، ځان خوښو او ځانگټو پښتنو له خوا هم پرې په دې پلمه توروڼه پورې کېږي چې دا خلک حساسيتونه راپاروي او د دوی په اصطلاح ملي تفرقي ته لمن وهي. دا ډول پښتانه د بې غيړتۍ او مضر احتياط په وروستي حالت کې ژوند کوي او د پښتنو د ناپښتنو مخالفينو تېر ته لاستي جوړوي.

په هر حالت! همدغو ناانډوله کارونو پښتون قام دې غميزې ته تېلو هلی او په دې تراژيډۍ کې يې دا دومره موده ساتلی دی.

د افغانستان ملي تحريک چې له ډېرو شعوري، هېوادپالو، ملتپالو، اسلامپالو او سمونپالو افغانانو څخه رغېدلی دی.

پر پښتون ولس او ټول افغان ملت که لږدی او که بر، هېڅ ډول څرگند او ناڅرگند ظلم که له خپل لوري وي که د بل، نه شي زغملای او تردې زیاته ورته ددې تراژیدي غځېدل په هېڅ ډول د زغم وړ نه دي. په همدې خاطر يې (پښتون په تراژیدي کې او د ژغورنې لار) دا علمي سیمینار جوړ کړ، ددې سیمینار هدف همدا دی چې په علمي ډول له دې اوږدې غمیزې څخه د ژغورنې لارې چارې په گوته او بیا يې د يوې تگلارې په توگه پښتنو سیاستوالو او واکوالو ته په لاس کې ورکړي. که چېرې پښتانه سیاستوال ددې تگلارې د پلي کېدو لپاره هڅې وکړي، نو کېدی شي له دې غمیزې څخه ددې قوم د ژغورنې هیله پیدا شي.

د افغانستان ملي تحریک څو موده وړاندې ددې سیمینار د جوړونې وعده کړې وه، دا دی نن يې خپله دا وعده پوره کړه، ملي تحریک په ډېره کمه موده کې د هېواد په کچه ډېر مهم پاموړ کارونه ترسره کړي دي. په سروبي ولسوالۍ کې سېلابخپلو ته د مرستو رسول او نورو مرستو ته د خلکو هڅول، د پښتونستان واک د نوم تازه کول، بېوزلو او اړمنو هېوادوالو ته د وینې ډالۍ، د زمري د (۲۸) جشن نمانځل او ځینې نور کارونه، چې نه غواړم د ټولو تفصیل دلته وړاندې کړم. د افغانستان ملي تحریک د یوه منظم سیستماتیک او شعوري حرکت په توگه خپل میاشتنی، درې میاشتنی، شپږ میاشتنی او کلني پلانونه لري، چې د همغو په رڼا کې حرکت

کوي. د افغانستان ملي تحریک په پام کې لري د سنبلې پر
(۹) مه نېټه له پښتنو او بلوڅو سره د پیوستون ورځ یاد
پښتونستان جشن هم په شاندارو مراسمو سره ولمانځي او یو
ځل بیا لري او نږدې رقیبانو او سیالانو ته دا په ډاگه کړي چې
دا قوم په تراژیدي کې هم ژوندی دی او لا هم خپل ارزښتونه
پالي او د مرگ له گوانښه نه وپرېږي.

نور موږ پروخت نه نیسم، د لوی، اباد او سوکاله افغانستان د

جوړېدو په هیله

په درناوي

ڊيورنڊ مردی، کربنه یی مره ده (ابی مره تبه شلبدلی)

داد هغی وینا لیکنی بنه ده چې ماد ملی تحریک او ژوندون
تلو پزیون له خوا پر (۱۳۹۲ل) کال له پښتنو او بلوڅو سره د
پیوستون د ورځې په ویاړ په جوړه شوې غونډه کې اورولې وه.

بسم الله الرحمن الرحيم

ټول عمر درنه ده سپکېدو ته یې چې پرې نه ږدئ
خاوره پښتنه ده او پردو ته یې چې پرې نه ږدئ
بیامې د خوشال توره چې تاو هوس د شرنګ لري
تاو په شرنګ بنه ده چوپېدو ته یې چې پرې نه ږدئ

(اسحق ننگیال)

قدرمنو مشرانو، پوهانو، لیکوالو، ځوانانو، د مدني او سیاسي
ټولنو غړو او ددې پر تیمني غونډې ټولو گډو نوالو ته تر هر څه

وړاندې سلامونه، درناوی، نېکې هیلې او د زړه له تله خپلې
پېرزوینې وړاندې کوم، هر کله راشئ!

الله (ج) مو په ټول ژوند کې اباد، سوکال او ښاد لره.

درنو حاضرینو! نننۍ غونډه د یوه لوی مقصد لپاره رابلل شوې. دا
مقصد زموږ د ملي ارزښتونو پالل، ساتل او ځلول دي.

دا د هر باشعوره، باخبره او بادرده افغان دنده ده چې پر خپلو ملي
ویارونو وویاړي او هغه وپالي، که څه هم (۳۵) کلنې غمیزې، د
هغې بهرنیو عواملو او کورنیو رزایلو زموږ ټولو ټولنیزو، ولسي،
مدني او ملي ارزښتونو ته پوره زیانونه اړولي او لایې هم لورپه
لاس کې دي او مثر ښاخونه یې رېبې، خودې سره سره لاهم په
هېواد کې داسې افغانان شته چې غرونو سره سره جنگوي، خپل
تندي ماتوي، خو چا ته یې ټیټوي نه:

دا سر ربه مات شوی دی ټیټ شوی چاته نه دی

خو تاته یې پنځه وخته محراب کې راوړم.

داسې سرونه لا ډېر ژوندي دي او داسې سرونه به لا نور هم را
وتوکېږي. دې وطن کې لا اوس هم هغه څلي ولاړ دي، چې نه پرې د
سکندر زور ورسېد، نه هم د کروش، نه هم د انگرېز، نه هم د روس،
نه هم د پنجابیانو او نه هم د صفویانو!

هر کله چې پر ديو په مستقیم ډول ددې هېواد پر څلو او نرخونو زور
نه دی رسېدلی، نو بیا یې د یو شمېر کورنیو تالیختو په زور، په

نامستقیم ډول له دې ملته خپل غچ اخیستی دی. د غچ اخیستنې
دا لړۍ لا تر دې دمه روانه ده.

خو پښتون ولس او په ټولیز ډول ټول افغان ملت د لویې او سپلې
خاوند دی که څوک پرې بلو سېدللی هم دی، نو ده ورته او سېله
کړې، دا ځکه چې پښتون د یوه مستحکم تهذیب او کلتور خاوند
دی، پښتون د شرم او حیا پرتوگ او د شرم پوزه لري.

ورځ دوه مخکې د هند د کشمیر د پښتنو یو خان، (ثنا الله خان لالا)
له ژوندون سره په یوه مرکه کې وویل: ((د پښتون د کلتور یوه غټه
نښه داده، چې پښتون د شرم پرتوگ لري، هغه څوک چې د پښتنو
پخواني او اوسني مخالفین دي، تاسې ورته وگورئ، هغوی اکثره
پرتوگونه نه لري او یا یې ناغوندي.)) ددې خبرې محتوا او فزیکي
واقعیت رښتیا هم حیرانوونکی دی. هغه قومونه چې د پښتنو په
شان او یا د پښتنو په پیروی پرتوگ لري، هغوی هم له حیا څخه
ډک دي او د پښتنو په کلتوري محتوا کې خوندي شوي دي.

باچا خان، فخر افغان ته یو ماشوم وویل: ((بابا، پوزه دې ډېره غټه
او جگه ده!!)) بابا ورته موسکې شو، ویې ویل: ((بچیه ولې به غټه
او جگه نه وي، دا د ټول پښتانه پوزه ده.))

خو نن په پښتنو پسې هغه څوک ډېرې سپکې سپورې وایي او دا
طبیعي سوله ییز قوم د ((ترهگر او وحشي)) په نامه یادوي چې نه د
شرم پرتوگ لري او نه هم د شرم پوزه. نن چې مور کومه غونډه جوړه
کړې ده یو پیغام یې همدا دی، چې ځینو کسانو ته د شرم د جوهر
څلا وړ انتقال کړو.

د بې شمېره پښتون ضد او افغان ضد کړيو له جملې څخه يوه ډله هم (ډيورنډ خېل) دي، دا هغه ډله او اشخاص دي چې د ډيورنډ مسلې په باب له انگرېزه او پنجابه دوی زيات گرم دي او لکه راساً چې ډيورنډ سره جنسي اړيکي لري، تر دې څخه ډېره گرمه ده. دوی دا څو کاله په رسنيو کې داسې وتې بوتې ولي، چې ژر تر ژره بايد دا کړنښه رسمي شي. دوی غواړي، پاکستان او انگرېزان خوشاله شي. دوی وايي دا مهمه نه ده چې موږ ازاد يو، خو دا مهمه ده چې موږ اباد يو. د ډيورنډ خپلو مثالونه ډېر دي، خو زه به يې دلته يوازې د يوه تن نوم واخلم. (بناغلی حاجي محمد محقق)، ده څو موده وړاندې اسلام اباد ته په جلا جلا سفرونو کې د تور پنجاب سپينې پي ورودلې، کله چې مستی واخيست، نو په واز کومي يې وويل: ((موږ له پاکستان سره د ډيورنډ د کړنې پر سر څه مشکل نه لرو، موږ حق نه لرو چې دا مسايل ياد کړو او يا د هغې دعوه وکړو.

دا ډول بناغلي خو له هېڅ خارجي سره مشکل نه لري، اکثر ته يې لبيک او مرحبا وي، مشکل خو زموږ دی، ډيورنډ واحد پښتون بدن پر دوو ټوټو وېشلې، د ظلم ددې قمچينې داغونه د پښتون پر ملا لگېدلي، نه پر محقق، محقق خپلو او ډيورنډ خپلو. بناغلي محقق ته بايد وويل شي چې که بناغلی کریم خليلي، ډاکتر صيب صادق مدير، حاجي صيب عبده، فاطمه نظري، ډاکتر صيب مهدوي او نور درنه څوک په زوره او د برچې په زور جلا کړي، يا هم د باميانو او دايکندي ترمنځ پوله راکاږي او تا ورته له وېزې او اجازې پرته پرې نه ږدي، بيا به هم ورسره مشکل ونه لري که څنگه؟

او که دا تاته مشکل نه بنکاري، نور اڅه دا عملیه پر ځان تطبیق کړه. بیا به د دوو ورونو د جبري بېلتون پته درته ولگي!

نوموږ وایو چې نه ډیورنډ شته او نه یې کرنښه، ډیورنډ یو انگرېز و، لار مې شو او خر شو، کرنښه یې هم مړه شوه. (ابې مړه تبه یې شلېدلې) او که احياناً څوک ځان ته د ډیورنډ وارثان، لمسیان او یا ډیورنډ خپل وایي، دهغه لاره تعقیبوي، نو دهغه د وارث سند دې راوړي، چې موږ ورسره خپل نور حسابونه هم تصفیه کړو.

اوس راحم دویمې مسئلې ته!

هغه د افغانستان د جهاد مسئله ده.

پر دې خبره ټول افغان ملت متفق دی، چې د افغانستان جهاد د ټولې نړۍ په کچه یو بې سارې حماسه وه، چې په شلمه پېړۍ کې د مسلمان افغان ولس له خوا رامنځته شوه او ټول ملت په دې حماسه کې شریک و، خو دا چې دا جهاد چا کړی؟ کوم شخص، کوم تنظیم او کومې سیمې؟ او چا زیات کړی چا کم؟ په دې کې د نظر اختلاف موجود دی؟ خو دا په دې مانا نه دی چې د رښتینو مجاهدینو د تثبیت لپاره هېڅ فورمول نه شته!

زموږ او زموږ په شان د نورو افغانانو په نظر هغه څوک مجاهد دی، چې د روس د یرغل له پیله بیا تر پایه یې له روسانو سره هېڅ ډول پټه معامله او اوربند ونه کړ او تر اخره پورې په نره و جنگېدل. دا رښتیني مجاهدین دي او هغوی چې اوربند وکړ او روسان یې خوشاله کړل، دا نه مجاهدین دي او نه هم رښتیني افغانان، دا د

روس گوډاگيان دي او د جهاد بربادوونکي. ددې فرضيې دويمه برخه داده چې د روسانو تر وتلو وروسته چې چا وسله پر ځمکه کېښوده او خپل نفس يې تذکيه کړ، نه يې په کورنيو جگړو کې ونډه واخيسته او نه هم په فساد کې دا هم واقعي مجاهدين دي او هغوی چې پر تنظيمي جگړو او فساد اخته شول، هغوی بيا هم د جهاد بدناموونکي او د هېواد بربادوونکي دي.

خو اوس د افسوس خبره داده، هغه څوک د جهاد د وراثت چغې وهي، چې د جهاد په وخت کې يا ماشومان وو او يا هم تر جهاد وروسته د پخوانيو مجاهدينو له کوم ټولگي سره يوځای شول. هغه د چا خبره (جنگ سوړ شو، ميری تود شو).

يوازې دوه کسان به د بېلگې په توگه ياد کړم:

بناغلی امرالله صالح: دا بناغلی د جهاد په شپو او ورځو کې ماشوم و، د روسانو تر راتگ وروسته (۳۵) کاله او تر وتلو وروسته يې (۲۵) کال تېرېږي. د نوموړي سن و ارزوئ چې هغه وخت کې څو کلن راته؟

خو په سياسي غونډو او ميټنگونو کې دا او د پته ورته بناغلي د جهاد د وراثت دعوه کوي.

بناغلی ډاکټر عبدالله عبدالله: پر (۱۳۲۷ل) کال له پوهنتون څخه فارغ شو، همدا کال و چې روسان له افغانستانه وايستل شول، دې بناغلي لکه چې تر جهاد وروسته جهاد پيل کړ؟

دا او دېته ورته څېرې هغه کسان دي چې د يو نيم مليون شهيدانو پر حماسې يې خېټه اچولې ده.

زموږ په نظر جهاد حکمتيار کړی، جهاد مولوي محمد نبي کړی، جهاد حاجی عبدالقدیر کړی، جهاد حاجي عبدالحق کړی، جهاد اسمعيل خان کړی، جهاد تورن امان الله کړی، جهاد کریم کره باغ کړی، جهاد انور خان هر دم شهيد کړی، جهاد عبدالسلام راکتبي کړی، جهاد شيخ محمد اصف محسني کړی، جهاد عبدالرب رسول سیاف کړی، جهاد ملا نسیم اخوندزاده کړی، جهاد کشمیر خان کړی، جهاد بشیر بغلاني کړی، جهاد احمد شاه احمدزي کړی، جهاد جمعه خان همدرد کړی او جهاد ټول مظلوم افغان ولس کړی، نه دې څو غورږ سرو او بنوی سرو.

اوس چې د څلوېښتو نامسلمانو هېوادونو لښکرې دلته پرته دي او څوک ځانته مجاهد وايي، دې ډول اشخاصو ته که څوک احمق ونه وايي، نو ساده گان خو به ورته ضرور وايي:

درېيمه مسئله د ټلوالو ملوالو او چلوالو يادوم:

پرون راته يو بادرکه افغان وويل: موږ تېره شلکلنه دوره پر څلورو برخو وېشلي ده:

۱- د شر او فساد دوره، دا هغه دوره ده چې د استاد رباني گرځنده حکومت په کې راځي.

۲- درنځ و عذاب دوره، چې د طالبانو د واکمنۍ دوره رانغاړي.

۳- لوټ او تالان دوره، چې د حامد کزوي (۱۲) کلنه دوره په کې راځي.

۴- د حساب او کتاب دوره، چې تر دې وروسته ورته سترگې په لار يو.

زه هم د همدې وروستۍ هيله منتيا له مخې له دې ټولو ملوالو سره غواړم يو څه حساب کتاب وکړم.

ددې اوسنيو ائتلافونو اصلي زړې، د پنجشېر په دره کې د نظار شورا پخوانۍ ډله ده، چې په تېرو (۱۲) کلونو کې يې تر (۱۲) زياتو عنوانو لاندې کار کړی، خو ماهيت کې يې کوم تغير نه دی راغلی، ملي جبهه، تغير و اميد، جريان سبز، افغانستان نوين، نهضت ملي، ائتلاف ملي، شوراى متحد ملي او نور نومونه.

پنجشېر دره کې ټول وگړي د افغانستان د ټول نفوس (۳، ۰) سلنه جوړوي او جغرافيايي حدود يې تر دې هم کم وي، خو په حکومت کې مطلق واک لري او د تصنعې ابوزېشن سرليکونه هم د همدې درې له وگړو څخه دي.

تر (۱۸۰۰) زيات جنرالان، (۱۷) معينيتونه، (۳) وزارتونه، تر (۱۰۰۰) زيات مهم رياستونه، د جمهوري رياست مرستيالي، مارشالي، (۸) اداري واحدونه، په بهر کې د افغانستان گڼ شمېر سفارتونه او په زرگونو واړه رياستونه او مديريتونه له همدې (۳، ۰) سلنه خلکو څخه د همدې شمېر بناغلو په لاس کې دي.

د نړۍ په هېڅ هېواد او هېڅ حکومت کې د واک داسې نا انډوله او ناقانونه وېش نه دی رامنځته شوی، خو په اصطلاح سیاسي اپوزېشن هم له همدوی سره دی، بناغلی قانوني، عبداللہ، امراللہ، منصور، احمدضیا مسعود، احمدولي مسعود، عتیق اللہ بریالی او نور په اصطلاح اپوزېشن کې دي. فہیم خان، بسم اللہ خان، دین محمد جرئت، حسام الدین خان، شریفی او نور په سلگونو بیاپه پوزېشن کې، اپوزېشن او پوزېشن دواړو په یوه محدودہ جغرافیي دایرہ کې، یونس قانوني په اپوزېشن کې، ورور یې شریفی صیب په پوزېشن کې، یو وخت یې خسر په اپوزېشن کې و، زوم یې په حکومت کې، بیایې خسر حکومت ته لار، زوم یې اپوزېشن ته!

د نا انډوله واک په دې دایرہ کې بیاهم نورې وړې دایرې دي، په دایرہ کې بله دایرہ ده.

له دغسې یو وړې ذہني، جغرافیایي، تنظیمي، سمتي، قومي او له تعصبي چلندہ چې هر څه راوتو کېږي، نه د ملت په خیر دي او نه هم دوام مومي.

د ((انتخاباتي اتحاد)) په نامہ چې کوم نوی ائتلاف جوړ شوی، دا هم هغه او مغلن ماشوم ته ورته دی، چې اول خودا ژوندی نه پاتې کېږي او که پاتې هم شي تر اخره به معیوب وي.

دا هغه ډول اپوزېشنونہ دي، چې امتیازاتو ته منتظر دي، یوازې د وړې ولي او کوم واقعي قوت نه دی، دوی د ولسمشر کرزي د ضعف پر ټکي تر هر چا ښه پوهېږي، کله چې خپلې سینې وډبوي،

چغې او نارې سورې پورته کړي، نو کرزی صیب پرې پی پرېږدي، سملاسي څوکی ورکړي، دا ډله بیا غلي شي، بیا بله ډله پیدا شي. هغوی هم د خپلې درې همغه خلک راپورته کړي، بیا بل امتیاز واخلي، بیا بل مخالف شي، همدا دورې کوي، کرزی صیب ته لاس وروړي او گوړې راباسي، خو کرزی او د هغه په شان نور چارواکي لا په (۱۲) کلونو کې د دې ټلوالې پر اصلي ماهیت او قوت خبر نه شول، چې څوک څوک دي، څومره دي او څه کوي؟

کله کله سړی مجبورېږي دې خلکو ته ځینې داسې مثالونه وړاندې کړي چې دوی سره مناسب دي، خو په پرده کې نه دي. د ډاکتر صیب اشرف غني په اصطلاح چارچوب یې ډېر ښه نه دی، خو د هغو اشخاصو لپاره چې خپله هم چوکاټونه ماتوي، د دې ډول مثالونو راولړ یوه مجبوري وي.

دوی یو ډول خلک تیار ساتلي کله یو له حکومته خفه شي، همغه خلک راوباسي، بیا چې پرې امتیاز واخلي بل بیا همدا خلک راوباسي، دا چې تغذیه شي، بیا بل همدا خلک راوباسي، خو هېڅوک پیدا نه شول چې ورته ووايي په یوه دره کې د (۱۰) جبهو او (۱۰) گوندونو مشرانو! مهرباني وکړئ پر یوه ورځ غونډه جوړه کړئ، چې د هر چا خپل خلک معلوم شي، چې کوم یو څومره خلک لري او څومره درباندي رسېږي؟ یو سړی (۱۲) ځله مه خرڅوئ!

تصنعي او کاغذي زمريان هېڅکله د اصلي هغو په شان نه دي، که دوی هر څومره اتلافونه او د اوسپنې کلاگانې ځانته تاوې کړي،

خو بيا هم وپره يې په زړه کې ده او د حامد کرزي په شان طلايي مرغه بيا په لاس نه ورځي.

دا ائتلافونه هغه د چرسي او ملا کيسې ته ورته دي چې ملا هر تازه اودس د اوسپنې يوه کلا گنله، خو چرسي بيا ويل چې دا ټولې کلاگانې په يوه باد الوزي. نو د دوی ائتلافونه هم په يوه باد ختمېدی شي.

اوس به راشو ددې نوي ائتلاف يوازي (۳) څېرو ته:

۱- بناغلی حاجي محمد محقق: په (۱۲) کلونو کې تر (۱۲) ځله زيات خپل موقف بدل کړی، پوزېشن او اپوزېشن دواړه يې خوړلي، محقق (۸۰) باډيگاردان لري، په تېرو (۱۲) کلونو کې يې لږ تر لږه (۱۴۴) مليونه افغانۍ يوازي د باډيگاردانو معاش شوی، خو اپوزېشن کې هم دی.

۲- بناغلی جنرال دوستم: د ټول وسلوال پوځ درستيزوال يا رئيس ارکان دی، په تېرو لسو کلونو کې يې يوه ورځ هم حاضري نه ده ورکړې، (۳۵۲۰) ورځې غير حاضر دی، خو معاش يې هم حواله دی او هره مياشت د (۱۴۰۰) ساتونکو په نامه معاش هم ترلاسه کوي. له قانوني پلوه د سياسي فعاليت حق نه لري، خو هغه ځان نه پېژني نو قانون به څنگه وپېژني.

۳- بناغلی احمد ضياء مسعود: د (۳۳۷) رايو په مقابل کې (۵) کاله د جمهور رئيس مرستيال و. د لوی خدای په فضل دده په پنځه کلنه موده کې په حکومت کې هېڅ ډول فساد او تالان نه و، تر

دې دمخه دوه کاله ډاکټر عبداللہ عبداللہ د بهرنیو چارو، یونس قانوني د کورنیو چارو، پوهنې وزیران، انجنیر عارف سروري او امراللہ صالح د امنیت رئیسان وو.

دې دوره کې هم حکومت د زمزم د اوبو په شان پاک و او هېڅ غلا او درغلي په کې نه وه. اوس چې د (۵) کلونو لپاره ښاغلی فهیم خان مرستیال دی، بیا هم د لوی خدای په فضل او د پرښتو په برکت په حکومت کې هېڅ غلا نه شته.

ښاغلی ضیا مسعود چې د احمد شاه مسعود پر مسند ناست دی او د هغه په نوم چلېږي، تر ټولو لومړی یې د خپل ورورد نظریاتو خلاف ګامونه پورته کړل. قومندان احمد شاه مسعود به د جنګونو پر مهال ویل، عبدالعلي مزاری له ایران او دوستم له ازبکستان سره تړلي او له همغو ځایونو خړوبېږي او ددې دواړو ښاغلو پر ضد تر وروستي حده وځنګېده، خو ښاغلی ضیا مسعود، بیا مزاری یو اتل او جنرال دوستم خپل پوخ انډیوال ګڼي، نو په دې ډول تر هر چا لومړی ده خپله د خپل ورورد نظریاتو پر وړاندې ګامونه پورته کړل.

دا هغه ډول اپوزېشنونه دي، چې په ټاکنو کې مخالفت او تر ټاکنو وروسته په حاکمیت کې خپل واک ته دوام ورکوي. ښاغلی عطا محمد نوري یې بله نمونه ده.

هغه یوه مشهوره کیسه ده چې بارانونه چا ودرول او غوښتونه په کې څوک کوي؟ انتخابات چا وګټل او واک په کې څوک چلوي؟

څلورمه او وروستۍ برخه:

د ملي شخصيتونو يادونه بايد تازه وساتل شي.
د څو محدودو اشخاصو د نمائځلو لپاره دې د ملت بودجه نه
مصرفېږي.

په تېرو (۱۲) کلونو کې تر (۱۵) مليونو ډالرو زياتې پيسې د يو څو
محدودو کسانو په نمائځلو مصرف شوي او لاهم مصرفېږي، که
دا د چا شخصي پيسې وي، هېڅوک د اعتراض حق نه لري، خو که
د بيت المال په پيسو تنظيمي اشخاص نمائځل کېږي دا له دې
ملت سره لويه جفا ده.

د نظار شورا، ستمي ډلو او يو شمېر نورو په اصطلاح کارپوهانو
له خوا مو په سلگونو ځله په راډيو ټلوېزيونونو کې اورېدلي چې
(ما يک ملت نيستم) نو کله چې موږ کوم ملت نه يو، نو بيا خو ملي
قهرمان څه مانا؟

ملت نه شته او قهرمان يې شته؟ امت نه شته او پيغمبر يې شته؟

نو موږ له ټولو هېوادوالو غواړو چې د خپل ملت ملي گټې وپالي،
څو سرزورو جگړه مارو ته تسليم نه شي او (۳۰) مليونه وگړي د يو
نيم زرتوپکوالو، جنگسالارانو له منگولو وژغورئ.

پر دې هم پوهېږو چې د ملت چوپتيا د بې تفاوتۍ مانا نه لري، د
ملت مجبوريته د زورواکو او غلو لپاره يو امتحان دی. که موږ نن د
يوه ملت په توگه غلي يو، نو غلي نه يو. ځينې بهرني جبري
مجبوريتونه دي:

چې يې وليدم مجبور په لار کې پروت
له خپلو سره مې هريو پر سر خوت
ما په لار کې و ځان دې ته غورځولی
په دې چل مې د يارانو ايمان کوت

په درنښت

د لوی افغانستان د جوړېدو په هيله

شل دلايل

کله چې پر (۱۳۹۲ل) کال يو شمېر چارواکو په چل او فرېب په ملي شورا کې د هويت په تذکرو کې د ملت او دين ستون د ليکلو مخه ونيوله، نو همغه وخت ملتپالو افغانانو غبرگون وښود، ما هغوی ته د ملت او افغان د کلمو ليکلو لپاره دا لاندې شل دلايل وليکل.

۱. **ملي شورا:** کله چې ملت نه وي نو ملي څه مانا؟ ملي شورا بيا څه مانا؟ د کوم ملت شورا؟

۲. **د ملت کور:** شورا خپل مقرته د ملت کور وايي. د کوم ملت کور؟ د ايراني، پاکستاني، عرب، روس، هندو کوم يو؟ دا د کوم ملت کور دی؟ که د افغان وي، نو ولې يې نوم نه ليکئ!

۳. **د ملت نوم:** که دا بناغلي د ملت له نوم سره حساسيت لري، نو بيا يې په شورا کې ولې ناست دي؟

۴- **دين:** د دين، جهاد او اسلام په نامه راغلو اشخاصو، اوس (دين) هم له تذکري لري کړ، اوس به مورې (بې دينه) تذکري په جيب کې گرځوو.

۵- **ملت:** تذکره د يوه شخص د عقيدې او ملي هويت څرگندويه ده، کله چې د يو چا دين او مليت نه وي څرگند، نو تر دې لور ارزښتونه او ځانگړتياوې کومې دي چې يو څوک پرې تشخيص شي؟

۶- تخلص: د يوه شخص فردي تشخص د همغې ټولني له ورته بل شخص څخه پر همدې تخلص سره کېږي، نو چې تخلص دې هم ختم کړي، ملت او دين هم، نو بيا يې يوازې خپل نوم پاتې شو، درې مشخصې له منځه لاړې يوه پاتې شوه.

۷- ملي: کله چې د ملت له مفهوم سره حساسيت ښودل کېږي، نو بيا خو (ملي) کلمه چې ملت ته يې نسبت دی، هم بايد له منځه لاړه شي، ځکه چې اصلي ريښه يې نه شته، نو بيا خو ملي دفاع، ملي امنيت، ملي اردو او په ټوله کې امنيتي سکتور ته هېڅ اړتيا نه شته.

۸- دفاع: کله چې په يوه هېواد کې ملت نه وي، نو د نورو ملتونو له يرغل څخه يې دفاع ته څه اړتيا ده؟ خلاصه دروازه ده هر څوک چې ځي او راځي، دروازه ورته خلاصه ده، مدافع يې هم معلوم نه دی، نو بيا د ملي دفاع وزارت څه مانا؟

۹- د ملت استازی: د کوم ملت استازی؟ د همغه ملت چې دی يې په مقابل کې ولاړ دی؟ هم يې استازيتوب کوي، هم يې هويت ختموي؟ عجيبه استازيتوب، ايا که يو بل څوک د همدې استازو همداشان استازيتوب وکړي، نو دوی به يې ومني؟

۱۰- هويت: يوه شخص ته تذکره ددې لپاره ورکول کېږي چې هويت يې مشخص شي، نو کله چې په تذکره کې د يو چا اعتقادي او ملي هويت پتېږي، نو بيا تذکرې ته څه اړتيا ده؟ هر څوک دې همداسې گرځي.

۱۱- قومیت: (ملیت) د قومیت قرباني شو، ایا همدا قومونه نه دي چې ملت ترې جوړېږي؟ یو شمېر سمتپالو او قومپالو چې د پردیو په اشاره یې دې مسلې ته لمن وهله، د فکر د ایره یې خومره ورپه ده. په خپلو خبرو کې د لویو ملتونو یادونه کوي، خو په عمل کې د قوم د ایره د ملت پر دایرې لوړه گڼي. ښه خو دا وه چې دوی د لویو خلکو په شان لوی فکر کړی وای:

خو دې توان رسي په لوی دریاب گرځه

په ویاله کې دې زوال وینم نهنګه

۱۲- افغانستان: افغانستان له (افغان) څخه رغېدلی نوم دی، د افغان مکان نوم (افغانستان) دی. کله چې یو څوک د (افغان) له کلمې سره حساسیت لري، په حقیقت کې له افغانستان سره هم حساسیت لري، نن یې د پردیو په مرسته او د یو شمېر کورنیو نافکرانو په ملګرتیا د افغان د کلمې پر ضد هڅه وکړه، د پېر ژر به د (افغانستان) کلمې ته هم پورته شي.

۱۳- اسلامي: د (اسلامي) کلمې نسبت (اسلام) ته دی. (ي) ته نسبتې (ي) وایي چې له ما قبل سره د یو مابعد شي نسبت ښيي، خو کله چې ما قبل نفې شوی وي، مابعد څه مانا؟ دې ښاغلو چې له تذکرې څخه د دین کلمه حذف کړه، د دین توضیح لپاره به ضرور په سلو کې نهه نوي اعشاریه نهه نوي (اسلام) لیکل کېده، نو (اسلامي) بیا چاته نسبت کېږي؟ دا دا مانا لري چې یو څوک ووايي: زه مسلمان نه یم، خو اسلامي که راته وویل شي پروانه کوي.

۱۴- یو نیم ملیون شهیدان: موږ هره ورځ وایو چې زموږ ملت د اسلام او افغانستان لپاره یو نیم ملیون شهیدان ورکړي، ایا دا شهادتونه د همدې لپاره وو چې د شهیدانو په ارمان؛ اسلامیت او افغانیت دې ملنډې ووهل شي او دا دواړه ستر معنوي ارزښتونه دې حتی د هغوی په پېژندل پانځه کې رانه شي.

۱۵- لوری: تش په نامه د ملت استازو(؟) نه یوازې له مظلوم او هر دم شهید ملت خڅه لوری او تگلوری ورک کړی، بلکې د هويت په تذکره کې هم یې له خلکو لوری ورک کړ. په نړیوالو تړونونو کې به راتلل: افغان لوری، جرمن لوری، قزاق یا ازبک لوری، افغان لوری، پاکستانی، هندي یا امریکایي لوری. اوس چې له (افغان) کلمې سره حساسیت بنودل کېږي، افغان لوري ته به څه استعمالېږي؟ افغاني او یا د دوی په اصطلاح (افغانستاني) کلمې خو هم له همدې رینښې سره تړلې دي. بیا به څه کېږي؟

۱۶- جنجال ختموو: یو شمېر ډارن، ورځپاڼي او ځانساتي وکیلان او یا هم دولتي چارواکي وایي، موږ جنجال ختموو. د دوی په نظر جنجال په (افغان) کلمه کې دی، نه په هغو خلکو کې چې جنجال راتوکوي، دوی جنجال په (هويت) کې گڼي نه په بې (هويتۍ) کې.

۱۷- ملي وحدت: یو شمېر ډارن او مضر احتیاط کاري بیا وایي: موږ باید د (ملي وحدت) لپاره له ډېرو شیانو تېر شو، اوسپله وکړو. دې بناغلو ته باید وویل شي، چې تاسو د (ملي غفلت) او (ملي وحدت) ترمنځ فرق نه شئ کولای. ملي وحدت دې ته وایي

چې د یو هېواد ټول وګړي، په عادلانه او مساویانه توګه د خپل هېواد په برخلیک کې شامل شي، نه دا چې ډېر تر لږو قرباني شي او یا د کمو، خو سپین سترګو او جنجالي اشخاصو خبره ومنل شي. زموږ په نظر د نامعقولو جنجالونو او نامشروع غوښتنو د ختمولو له لارې ملي وحدت تامینېږي، نه د ناروا امتیازاتو د ورکړې له لارې.

۱۸- قوانین که جنجال: د ملي شورا دنده داده چې قوانین تصویب کړي او د ولس ګټې خوندي کړي، د اساسي قانون په یو اتیایمه ماده کې راغلي: ((د افغانستان اسلامي جمهوریت دولت ملي شورا د ستر تقنیني اورګان په توګه د افغانستان د خلکو د ارادې ښکارندویه ده او د ټول ملت نمایندګي کوي. د شورا هر غړی د رایې د څرګندونې په وخت کې د افغانستان د خلکو عمومي مصلحتونه او سترې ګټې د خپل قضاوت محور ګڼي.)) اوس ګورو چې د خلکو کومه اراده دوی تمثیل کړې؟ همدا د ولس اراده ده چې ملي او اسلامي ارزښتونه یې تر پښو لاندې شي؟ او شورا ولس ته نوي جنجالونه پیدا کړي؟

۱۹- خدمات که تخریبات: د قوانینو د تصویب او اسانۍ تر څنګ د شورا بله دنده داده چې حکومت اړ کړي، ولس ته خدمات ورسوي، د شورا پر پيالي غړي اوس پردې مصروف دي چې په ملت کې د نفاق نوي تخمونه وکړي، کله چې اساسي قانون حکم کوي: د (افغان) کلمه ددې ملت پر هر فرد اطلاقېږي، نو بیا پردې خبره بحث په کار نه دی، خو د شورا پر پيالي غړي نه یوازې دا چې

د قانون او ملت طبيعي مسير او هويت نه مني، بلکې ملت ته لا زياتې ستونزې ټوکوي.

۲۰- له خيره مو توبه شر مه رسوه: ملي شورا ددې پرځای چې د ملت د يووالي او استحکام لپاره هڅه وکړي، پخواني ارزښتونه او هډونه لاپسې کوشپړ کړي، ملت ته نوې گټې ورسوي، هېواد ته د تجزيې احتمالي خطرونه رفع او دفع کړي، سرکښه زورواکي چارواکي مهار او د فساد جرړې وباسي، د گاونډيو پټې او ښکاره توطيې خنثی کړي، د جگړې ختمولو لپاره لاره چاره پيدا کړي، دې هېواد او ملت ته نوي غمونه ټوکوي او له گاونډيو څخه نوي رالېږل شوي تعريفونه وړاندې کوي.

په ملي شورا کې د ملتپالو، هېوادپالو او اسلامپالو استازو شمېر هم کم نه دی او رښتيا هم ددې مظلوم ولس رښتيني استازي دي، خو څرنگه چې ملت مظلوم دی دا استازي هم مظلومين دي، دوی هم د ملت په شان نه زلري او نه زور چې په شورا کې يې وکاروي او د تقلبي، ايرانيانو او پاکستانيانو په اصطلاح وکيلانود غرضونو او مرضونو مخه ډب کړي.

مور او س په شورا کې له همدغو مظلومو خو باغروره او باعزته و کيلانو څخه هيله کوو چې خپل تيت و پرک حالت ته د پای ټکی کېږدي. د محدودو، خو منظمو، زورواکو او پرديپالو تش په نامه وکيلانو پر ضد يو گډ حرکت، تگلاره او انسجام رامنځته کړي، په شورا کې راتوکېدلي زهر په خپله له منځه يوسي او د پرديپالو او هېوادپالو وکيلانو ليکه يوه له بله جلا کړي. له اسکېرلي باغیرته

ملت خخه مو هيله ده لکه څنگه چې مو له چنگېزه تر هلاکو، له هلاکو تر انگرېزه او له انگرېزه بيا تر روسه او له روسه بيا تر دې نورو ډول ډول انگرېزانو پورې، د هر بهرني پرضد بنسکاره مبارزه او جهاد کړی، د غسې يو ځل بيا خپل ملي غرور، عزت او وحدت لا پسې غښتلی کړی، د هر گاونډي په تېره بيا د ايران او پاکستان د بنسکاره او پتو توطيو او د هغوی د کورنيو تالي ختو پرضد خپله شعوري، ملي او اسلامي مبارزه او جهاد ترسره کړی! په پای کې کې وایم، دې ډول کورنيو او بهرنيو خاينونو ته د دې خبرې يادول هم په کار دي چې:

لا تراوسه يې ماغزه په کرار نه دي

چا چې ما سره وهلی سر په څنگ دی

○○○

تیت مې مه بوله غورځنگ راباندې مه کړه

زه په دې افتادگی کې لوی گړنگ یم

ژوندون ټلوېزيون او لويه څارنوالی

د (۱۳۹۲ل) کال د لیندۍ میاشتې په دویمه اوونۍ کې خبر شوم چې د اطلاعاتو او کلتور وزیر (سید مخدوم رهین) له لویې څارنوالۍ څخه د ژوندون ټلوېزيون د بندولو امر یا هم د نشراتو د تعلیق غوښتنه کړې ده. ما هم لوی څارنوال سره کتنه وکړه او خپلې غوښتنې مې مطرح کړې.

ددې کتنې جزیات به په لاندې لیکنې متن کې وگورئ!
کله چې زه لوی څارنوال سره کېناستم، نو هغه هېڅ داسې دلایل نه درلودل چې ماته یې وړاندې کړي، زه یې حق په جانب گڼلم، بیا هغه زه خپلو مرستیالانو ته ورمعرفي کړم، مرستیالانو یې یو هیئت جوړ کړی و، هغوی سره مې تفصیلي بحث وکړ، هغوی هم زما د دلایلو پر وړاندې څه خاص دلیل نه درلود، زموږ دلایل یې مقنع وگڼل، زه بېرته ټلوېزيون ته راغلم، خو ورځ وروسته لویې څارنوالۍ د سیاسي فشارونو له امله د (سید مخدوم رهین) غوښتنې منلې وې او په ناقانونه ډول یې د ژوندون د تعلیق حکم کړی و، دلته غواړم درانه لوستونکي لومړی همدا متن او بیا وروسته د ژوندون په څپو زما د وینا لیکنی متن ولولي او بیا تر هغه وروسته د ملت د حماسې له امله له ملت څخه د مننې متن په ځیرتیا سره ولولي.

ژوندون رادیو ټلوېزيون لویې څارنوالۍ ته دافغانیت، اسلامیت، افغان او افغانستان ضد اشخاصو، رسنیو او کړیو د توطیې پر وړاندې خپل غوښتنلیک وړاندې کړ.

په هغه کتنه کې چې نن سهار ما (یون) له لوی څارنوال ښاغلي (محمد اسحاق الکو) سره درلودله، له لوی څارنوال څخه وغوښتل هغه ملي حرکت چې د افغان، افغانیت، اسلام او اسلامیت د خونديتابه لپاره د مدني ټولنو، افغانپالو او اسلامپالو خوځښتونو له خوا پیل شوی، قانوني او حقوقي ملاتړ وکړي او یو شمېر ایراني پالې کړۍ او رسنۍ پرې نه ږدي چې د هېواد ملي هویت مسخه کړي.

ما له لوی څارنوال څخه وغوښتل چې ملتپالو افغانانو دغه عادلانه غوښتنې د قانون په چوکاټ کې وڅېړي. لوی څارنوال زما غوښتنې هغه موظف هیئت ته راجع کړې چې د اطلاعاتو او کلتور وزارت د وزیر (سید مخدوم رهین) او د یو شمېر نورو کړیو د غوښتنې له امله جوړ شوی دی. دا کمیسیون د سید مخدوم رهین په غوښتنه چې په هغه کې د ژوندون ټلوېزیون او یوې بلې چاپي رسنۍ د تعلیق غوښتنه شوې وه، غور کوي. ما دې موظف کمیسیون ته خپل وضاحت وکړ او ددې یادونه مې وکړه چې ښاغلی رهین، د مشرانو جرگې مرستیال او د فرهنگي او دیني چارو د کمېسون مشر له ژوندون ټلوېزیون سره سیاسي ستونزې لري او د سیاسي انګېزې له مخې د ژوندون ټلوېزیون پر وړاندې دا حرکت کوي. د رسنیو د سرغړونو کمیسیون هم د ښاغلي رهین تر فشار لاندې دی او ان د عطا محمد نور فشار هم په دې برخه کې احساسېږي.

نو ځکه خو دا مکتوب او نظرونه او دا ډول اشخاص سیاسي انګېزه لري، ژوندون ټلوېزیون ته ددې ډول اشخاصو نظر د منلو وړ نه دی او نه هم قانوني بڼه لري.

له لوی څارنوال څخه مې د (ضمير) د قاضي کولو غوښتنه هم وکړه، ومې ويل مخکې تر دې چې موږ پر يو چا باندې د کاغذي او فزيکي اسنادو خبره وړاندې کړو، ضمير بايد قاضي کړو. زه هم پر دې پوهېږم، ته هم، ولسمشر هم او ټول افغانان هم چې د محسني صيب مدرسه او تمدن ټلويزيون له ايرانه خړوبېږي، ددې په مقابل کې چوپ پاتې کېدل له ستر افغان او مسلمان ولس سره ستره جفا ده.

مالوی څارنوال ته وويل چې د ښاغلي رهين پر بکړه شخصي، سياسي او له قومي تعصبه ډکه ده او هېڅ ډول قانوني بنسټ نه لري، د رسنيو د سرغړونو د کميسيون په نامه يې خپله ذهني پر بکړه رالېږلې ده او يوه بله کوچنۍ چاپي رسنۍ يې ځکه له دې مسلې سره يو ځای کړې چې له ژوندون ټلويزيون سره خپل پخوانی او اوسنی تعصب پټ کړي. هغه غوښتنليک چې ما د ژوندون ټلويزيون په استازۍ لويې څارنوالۍ ته وسپاره، په دې ډول دی:

د افغانستان اسلامي جمهوريت د لويې څارنوالۍ محترم مقام ته!
په دې ورځو کې د يو شمېر پرديپالو، ايرانيپالو، افغان ضد، اسلام ضد او هېواد ضد کړيو له خوا د افغان، افغانيت، اسلام او اسلاميت پر ضد پټې او ښکاره هڅې زياتې شوي، يو شمېر پرديپالې رسنۍ هم په دې ناوړه هڅو کې شاملې دي.

ژوندون داسې يو ټلويزيون دی چې د افغانانو په مالي پانگه، بسپنو او مرستو جوړ شوی او د خپل فعاليت له پيله يې بيا تر دې دمه د افغان او افغانيت، اسلام او اسلاميت او هېواد د ملي گټو لپاره تر خپل وروستي وسه کار کړی دی.

ژوندون راډيو تلوېزيون په دې وروستيو کې د يو شمېر ايرانيانو او پنجابپالو کړيو او رسنيو تر پراخ يرغل لاندې دی. دوی غواړي د هېواد ددې ملي او رسنيز مرکز پر وړاندې خنډونه پيدا کړي، په حکومت کې له تنظيمي کړيو، تنگنظرو او هغو اشخاصو څخه هم کار اخلي چې نه غواړي افغان ملت د ځلانده هويت او قوت خاوند شي، نو ځکه خو د ټولو د فشار تمرکز پر ژوندون راډيو تلوېزيون باندې دی. ژوندون راډيو تلوېزيون د هغو هېواد پالو، اسلامپالو او ملتپالو افغانانو غږ په بڼه ډول منعکس کړ چې غوښتل يې د هويت د تذکرې پر لومړي مخ د اساسي قانون له حکم سره سم د اسلام او افغان کليمې وليکل شي، دې خبرې د يو شمېر ايرانيانو، پنجابپالو او نورو پرديپالو حساسيتونه راوپارول، نو ځکه خو يې له هغو دولتي ارگانونو څخه چې په يو نه ډول يې ځينې اشخاص د افغان ملت له ملي هويت سره حساسيت لري، ناوړه گټه پورته کړه او د ژوندون تلوېزيون پر ضد يې عرايض وړاندې کړل. دا ډلې غواړي له دې ملي موضوع څخه د خلکو پام قومي موضوعگانو ته واړوي.

مور د افغانستان له لويې څارنوالۍ څخه دغه لاندې غوښتنې لرو:

۱- له لسو کلونو راهيسې دې ټولې رسنۍ وارزول شي چې څومره نشرات يې د هېواد د ملي گټو لپاره کړي او څومره نور يې د ملت، اسلام او افغانيت پر ضد دي.

۲- د ټولو رسنيو د تمويل سرچينې او پرسونل دې په هر اړخيز ډول وارزول شي، هره نا مشروع سرچينه دې رڼه شي او هغو رسنيو چې له ايران، پاکستان او يا نورو نا مشروع سرچينو څخه پيسې تر گوتو کړي، بايد عدليي او قضايي ارگانونو ته معرفي شي.

۳- د ملي او قومي رسنيو تر منځ دې سره كرنښه راکاږل شي: څوك، افغان، افغانستان، اسلام او د هېواد ملي گټې غواړي او څوك قومي مسايل خپروي. قومپالي اوس دومره سپين سترگي دي چې هم قومي تفرقه اچوي او هم يې پره پر بل باروي.

۴- څوك چې په تلوېزيونونو كې د افغانستان ملي سرود او ملي بيرغ پر ځای نور سرودونه خپروي او نور بيرغونه خپروي، له هغوی سره دې قانوني چلند وشي.

۵- پر ځانگړي ډول د ژوندون، تمدن او يو شمېر نورو تلوېزيونونو په اړه يادونه كوو چې لويه څارنوالي دې يوشپږ، ناپېېلی، مسلکي هيئت وټاكي، په دې هيئت كې دې د تمدن تلوېزيون او ژوندون غړي هم شامل وي. د دواړو تلوېزيونو او همدارنگه د ښاغلي محسني د مدرسې مالي سرچينې دې وپلټي، هره مالي سرچينه چې ايراني او پاكستاني وه، قانوني چلند دې ورسره وشي.

۶- لويه څارنوالي دې هغه اشخاص چې په ډاگه د افغان، افغانستان پر ضد شعار ورکوي او د افغان ملي هويت پر ځای پر قومي هويت ټينگار کوي، هغوی دې هم محاکمې ته راکاږي، که هغه په دې دولت کې په هره کچه وي، که وکیل وي، که وزير، که والي او که بل هر څوك.

۷- لويه څارنوالي دې هغه گوندونه او ډلې هم تر څار لاندې ونيسي چې د اساسي قانون د روحيې خلاف يې ټول كړه وړه د قوم، سيمې او ژبې پر محور راڅرخي.

ژوندون تلوېزيون ټول افغان ملت او ددې هېواد رښتینو بچیانو ته ډاډ ورکوي چې دخپل فعالیت او ژوند تر وروستۍ سلگۍ به اسلامیت،

افغانيت او انسانيت پالي، د ايرانپالو، سمتپالو، پنجايپالو، فساد گرو،
ناقانونه زورواکو، هر ډول پرديپالو او نورو مکروبونو پر ضد به خپل
رسنيز جهاد ته دوام ورکوي او په دې لاره کې به د هر ډول خنډ،
مشکل او زور په مقابل کې په نره ودرېږي.

ژوندی او پیاوړی دې وي افغان ملت
مړه او سپېره دې وي د افغانستان دښمنان
رپانده او ځلانده دې وي په سیمه او نړۍ کې
د افغانستان او اسلام بیرغ
په درناوي
پوهنوال محمد اسمعیل یون
د ژوندون رادیو تلوېزیون د امتیاز خاوند

يوه ناقانونه پر بکړه او زموږ مدني غبرگون

د (۱۳۹۲) ل کال د ليندۍ مياشتې په نيمايي کې د اطلاعاتو او کلتور وزير (سيد محدوم رهين) او لوی څارنوال (محمد اسحق الکوا) د ژوندون ټلوېزيون د نشراتو د تعليق په هکله ناقانونه پر بکړه وکړه، ما (يون) د ژوندون ټلوېزيون په استازۍ د يادو اشخاصو ددې پر بکړې پر وړاندې غبرگون وښود، هغه مې په کلکو ټکو وغندله، زما دا وينا همغه مهال د ژوندون ټلوېزيون پر څپو خپره شوه چې دادی دلته يې ليکنۍ بڼه وړاندې کېږي.

بسم الله الرحمن الرحيم

د لوی، مهربانه، لوروونکي او بښونکي څښتن تعالی په نامه

هغه ځوان چې د وطن په درد سوځېږي

که سل ځله پرمخ لوېږي پور ته کېږي

ماترې سل ځله قربان او صدقه کړي

چې د مرگ په پوله ناست وي لا خوځېږي

خپل نجیب، ویاړمن، پرتمین، غښتلي، پیاوړي او سرلوړي ملت ته تر

هر څه وړاندې د زړه له کومي سلامونه او احترامونه وړاندې کوم.

غواړم د ظلم او استبداد، جبر او اختناق د عواملو، د ایران د شنه او د

پنجاب د تور استعمار د پټو او ښکاره افغان ضد عملونو او د هغو د

کورنیو تالیختو د وروستیو توطیو په باب ستاسو پاملرنه څو مهمو ټکو ته راواړوم:

۱- له هغې ورځې چې په افغانستان کې ژوندون ټلو بزیون خپل نشرات پیل کړي او په هېواد کې نویو، شعوري او ځوانو مدني خوځښتونو سر را پورته کړی، له هماغه وخته راهیسې د ژوندون ټلو بزیون پر ضد توطیې روانې دي. هېڅ بل ټلو بزیون ته پردیپالي، ایرانیپالي او پنجابیپالي دومره د خطر په سترگه نه گوري، لکه ژوندون ته چې گوري.

۲- کله چې ژوندون ټلو بزیون د افغان او افغانیت، اسلام او اسلامیت د لارویانو او رښتینو افغانانو غږ پورته کړ او د هويت د تذکرو پر لومړي مخ یې ددې سترو ارزښتونو د تثبیت غوښتنه وکړه، نو پردیپالو عناصرو ددې داعیې پر وړاندې دومره تېز غبرگون وښود چې د هېواد په تاریخ کې یې ساری نه و لیدل شوی.

۳- روس پلوه او ایرانیپلوه ډلې چې له پخوا څخه د حکومت په داخل او بهر کې فعالې دي، په ژوندون ټلو بزیون کې د افغانیت او اسلامیت د خوندیتابه بحث، له قومي تعصبونو سره غوټه کړ او د یوه شخص یوه کلیمه یې د هېواد ځینو وگړو ته په ناسم ډلو تعبیر کړه.

۴- ایرانیپالو او پردیپالو رسنیو د ژوندون ټلو بزیون د ژورلیدونو خپرونې یو بحث چې د (اسلام)، (افغان) او (اسلامیت) او (افغانیت) د خوندیتابه لپاره ځانگړی شوی و، کاپي او په هغه کې یې ځینې جملې وړاندې وروسته کړې، مانا یې ورته کړه کړه او بیا یې له خپلو رسنیو څخه خپور کړ او هڅه یې وکړه له دې لارې قومي حساسیتونه

راوپاروي او تر شا يې خپل شوم افغان ضد هدفونه پر ملي او اسلامي داعيې واگمن کړي.

۵- دې ايرانپلوه تنظيمي کړيو په مشرانو جرگه کې يو شخص چې تر دې وړاندې يې د هويت په تذکرو کې د افغان او اسلام کليمو د ليکنې پر ضد کارت پورته کړی و، د يوې همفکره وسيلې په توگه وکاروه، هغه له اطلاعاتو او کلتور وزارت څخه د ژوندون ټلوېزيون د نشراتو د تعليق غوښتنه وکړه، اطلاعاتو او کلتور وزير ښاغلی (سید مخدوم رهين) هم چې له پخوا څخه د همدې ډلو ټپلو تر اغېز لاندې دی، ژر تر ژره يې لويې څارنوالۍ ته مکتوب وليکه، له ژوندون ټلوېزيون سره يې د خپل تعصب د پټونې په خاطر د يوې بلې نومورکې چاپي خپرونې د تعليق غوښتنه هم وکړه. حقيقت دادی چې د ژوندون ټلوېزيون مقابل طرف تمدن ټلوېزيون، محسنې مدرسه او نورې ايرانپلوه رسنۍ دي، نه يوه لاسپانه او نومورکې چاپي خپرونه.

۶- د اطلاعاتو کلتور وزارت په تېر لس کلن تاريخ کې هېڅکله داسې پرېکړه نه ده کړې چې پر يوه ورځ، په يوه گړۍ کې دې هر څه فيصله کړي. رهين صيب ددې پرځای چې د رسنيو د سرغړونې کمېسيون خبر کړي او يا د هغه کمېسيون غونډه جوړه کړي چې هغوی خپل نظر ورکړي او يا مقابل لوری خبر کړي، په ډېرې چټکۍ سره څارنوالۍ ته مکتوب وروولېږه. ښاغلي وزير په ډېر څرگند ډول په خپله هغه کمېسيون چې دوی به له خلکو غوښتل، هغه ته شکايتونه وکړي، په خپل دې عمل، لغوه، پيکه او بې ارزښته کړ.

۷- لوی څارنوال، ښاغلي (اسحق الکو) هم ددې پرځای چې د خپل ټاکلي هئيت څېړنو ته منتظر شي، لکه قرطاسيه چې حواله کوي، د

بناغلي رهين پر وړاندیز وليکل: ((متن پيشنهاده منظور است.)) په افغانستان کې په زرگونو خلک وژل شوي، افغان ملي هويت، افغانستان، اسلامي مقدساتو، ملي اتلانو، اکثريت هېوادوالو او ټولو بشري ارزښتونو ته سپکې سپورې ويل شوي، خو نه (رهين صاحب) او نه هم (الکو صيب) سر څه چې غوړ پرې هم نه دی گړولی، خو څرنگه چې ژوندون ټلو بزيون د ټولو هېوادپالو افغانانو يوه رښتينې رسنۍ ده، ددې پرضد دومره چټک غبرگون او له دولتي امکاناتو څخه د ملي رسنۍ د خپه کولو هڅه څه مانا لري؟

ددې لپاره چې خبرې ډېرې اوږدې نه شي، موږ غواړو په دې برخه کې خپل نظر او خپل عقلي، منطقي اصولي، حقوقي او دفاعي دلايل وړاندې کړو:

۱- در سنيو په قانون کې له رسنيو څخه د سرغړونې کمپسيون تثبيت شوی، ولسي جرگې هم دا کمپسيون تائيد کړی، له ژوندون سره د پردیپالو عناصرو په دې قضيه کې اصلاً دا کمپسيون چا خبر کړی هم نه دی. کوم وزير او يا هم کوم شخص ددې صلاحيت لري چې ددې کمپسيون له پرېکړې او مصوبې پرته د يوې رسنۍ په باب داسې حکم وکړي؟ که چېرې دا د يو اصل په توگه ومنل شي، نو ښه داده چې د رسنيو دا کمپسيون ژر ختم شي او ټول صلاحيتونه يې ځانگړو اشخاصو ته حواله شي.

۲- دولت چې کوم ارگان تاسيس کړی وي، ولسي جرگې هم تائيد کړی وي، ايا کوم شخص دا حق لري چې تر قانون پورته عمل وکړي او هغه ارگان ته ورکړل شوي صلاحيتونه ځان ته مختص کړي؟

۳- پر کومه ورځ چې بناغلي رهين خپل دا غوښتنليک لاسليک

کړی، پر هماغه ورځ یې ځان پر یو بهرني سفر مصروف کړی، ځکه چې ځان له دې قانوني تېروتنې وژغوري.

۴- د اطلاعاتو او کلتور وزارت پرته له دې چې د قضیې ادعا شوی لوری خبر کړي، د یو تنظیمي شخص مکتوب ته یې هرکلی ویلی او څارنوالی هم مخکې تر دې چې له ژوندون ټلو بزیون څخه وضاحت وغواړي، یوه اړخیزه پر بکړه کړې ده.

۵- د رسنیو تعلیق د شخص د وظیفې تعلیق نه دی، چې بېرته جبران او معاش یې ور حواله شي. رسنۍ په هره ثانیه کې خپل لگښتونه او خپلې مادي او معنوي گټې لري، که یوه رسنۍ د محکمې له حکم پرته زیانمنه شي او تر تعلیق وروسته بېرته اصلي حالت ته وگرځي، برائت هم واخلي، نو کوم اورگان د خسارې د جبران تضمین کولای شي؟ د زیان کچه به څوک تثبیتوي؟ د ادعاوو او واقعیت ترمنځ به عدالت او انصاف څنگه په گوته کېږي؟

۶- ایا قوانین ددې اجازه ورکوي چې یوه حقوقي، رسنیزه او یا اعتراضی موضوع دې ژر تر ژره سیاسي شي او چارواکي دې په کې ناقانونه مداخله وکړي؟ په دې پر بکړه کې مور د ولسمشر د مرستیالانو سیاسي فشار او په خپله د ولسمشر همپېشنی مضر مصلحت او ځینې خاصو کړیو ته د تېرو سیاسي امتیازاتو د ورکړې په تعقیب، د نورو امتیازاتو او خوړلنیو د ورکړې عنصر دخپل گڼو.

۷- هغه ډلې چې مستقیماً له ایرانه خړوبېږي، پر حکومت او په خپله پر ولسمشر خاص اغېز لري، د هغو ټولو اغېزې په دې ناقانونه بېرني پر بکړه کې دخپلې دي.

۸- ايا تر دې دمخه د داسې پر بکړو بېلگې شته چې ددې پر بکړې د عملي کېدو لپاره لاره پرانيزي؟ که د يوه کارپوه يوه خبره چې په خپله کارپوه يې د پوره وضاحت وړ کولو جوگه دی ايا ددې ډول پر بکړې ايجاب کوي؟

۹- که د يو چا يوه خبره د يوې رسنۍ پر وړاندې دومره چټک غبرگون ته دلايل برابر وي، نو بيا خو په افغانستان کې بېلابېلو اشخاصو او رسنيو په دې برخه کې دومره څه استعمال کړي، چې د ژوندون پر څپو يې د (جنرال طاقت) خبره په خروار کې د مثال تر مثاله هم وړه ده. د هغوی پر وړاندې په دې تېرو لسو کلونو کې هم د لويې څارنوالۍ او هم د اطلاعاتو کلتور وزارت د چارواکو چوپه خوله پاتې کېدل کومې ماناوې لري؟ ايا له هغوی سره د همغږۍ، همفکرۍ، يا بې تفاوتۍ په مانا ده او که نورې مانا لري؟ ښه به وي چې په دې برخه کې د يو شمېر اشخاصو او رسنيو نومونه هم واخلو: دولتي ښاغلي دې پر حافظې فشار راوړي، د ښاغلي لطيف پدram، عظامحمد نور، عبدالحفيظ منصور، انور سادات، حاجي محمد محقق او نورو څرگندونې دې هم را په ياد کړي. د طلوع تلوېزيون، نور، نورين، تمدن، راه فردا، ائينه او همدارنگه د نورو گڼو چاپي رسنيو نشرات دې هم له نظره تېر کړي.

۱۰- هغه پر بکړه چې له دولتي چارواکو پرته، نه په کې نه عارض معلوم وي، نه په کې مقابل طرف او نه هم د قضيې ټولې خواوې، خپله غوښتنليک والا هم پښې له ميدانه سپکې کړې وي، ايا له قانونه او منطقه د تېښتې په مانا نه ده؟

۱۱- خپله لوی څارنوال، د اطلاعاتو او کلتور وزیر او نور ټول اشخاص پر دې پوهېږي، چې پر بکړه یې قانوني اساس نه لري. د لوی څارنوال تر حکم وروسته ما له لوی څارنوال سره تر (۵۰) څلو زیات تېلفوني تماس ونيو، خو زه چې ددوی په نظر د قضیې یو اړخ گڼل کېږم، له ما څخه ځان پټونه کوم حقیقت پتوي؟

۱۲- لویې څارنوالۍ او بل هیڅ اورگان د ژوندون له خوا د جنرال طاقت د خبرو اصلي سي ډي (CD) له هغو سي ډي گانو سره پرتله نه کړه چې د ژوندون د مخالفینو لخوا برابره شوې وه. جملې په کې وړاندې وروسته شوې وې او مانا په کې بدله شوې وه.

۱۳- کله چې له یوې رسنۍ څخه د یوه شخص یوه خبره چې هغه هم یوه بل شخص په ځانگړي ډول (لطیف پدرام) چې غازي امان الله خان ته یې کنځلې کړې وې، راجع وه، خو پردیپالي بیا دا د پلمې په توگه قوم ته منسوبوي او د ځینو ناسم تعبیر راپاروي او بیا هغه شخص په همغه رسنۍ کې د خپلې خبرې وضاحت کوي، نو د دې ډول رسنۍ په اړه چې د پردیپالو پخوانی ذهنیت له کینې ډک نه وي، نو ددې رسنۍ په باب بیا چټک خبرگون له ایرانیانې او پردیپالې بله څه مانا لري؟

۱۴- پر دې هم پوهېږو چې که ټول افغان ولس یوه خوا وي، جنگسالاران او تنظیمسالاران په تېره بیا ایران پورې تړلي اخوندان بله خوا، نو ولسمشر ته دا دوه وروستي عناصر ډېر محترم دي، له ولس سره د ولسمشر ددې جفا په مقابل کې به د قیامت پر ورغ د ولس لاس او د ولسمشر کرزي گربوان وي او دا به هغه وخت وي چې د جبران لپاره به هېڅ مجال پاتې نه وي.

۱۵- د هېواد د ټولو عدلي قضايي اورگانونو، دولتي چارواکو، ځانساتو او څوکۍ پالو اشخاصو پر وړاندې دا پوښتنه هم ېدم چې د (۱۴۰) افغانانو قاتل (حکیم شجاعی) او د ملي اردو او ملي پولیسو وژونکي (امیر گل) او (کمین) چېرته دي او ولې تر قانونه پورته گرځي او لا هم تر عدالت لري خوندي ژوند تېروي.

۱۶- ایا د (۶۵) زره کابل ښاريانو قاتلان په همدې نظام کې تر ټولو محترم، مقدم او واکمن نه دي؟

۱۷- کله چې د ملي شورا مخې ته د افغان ضد کړيو له خوا له قومي تعصب ډکه مظاهره وشوه او ځينو يې د ايرانپلوه ډلو په لمسونه د افغانستان پر ضد او (ما افغان نیستم) شعارونه ورکړل، دا ښاغلي چېرته وو؟ ددې پرځای چې دې ډول اشخاصو او محرکینو ته يې سزا ورکړي. اوس يې څارنوال صیب او وزیر صیب غوښتنو ته هرکلی وایي.

اوس راځم خپل مسلمان با ایمانه، باوجدانه غیرتي افغان ملت ته! زه د یوه افغان او مسلمان په توګه د لوی خدای (ج) پر نصرت او د خپل ملت پر غیرت پوره ډاډه یم. په دې پوره باوري یم چې د واحد افغان ملت ټولې څانګې او ګلونه چې د هېواد له هرې سیمې، هر قوم، هر ټبر او هرې ژبې سره تړاو لري او له ملي او اسلامي هويت، اسلام او افغان سره مینه لري، په نره د ژوندون ټلو بزیون ملاتړ کوي او هر ایرانيالي، پنجابيالي او پرديپالي ته مناسب ځواب ورکوي.

خو زه د یوه متمدن انسان، افغان او مسلمان په توګه د خپلې ملي او اسلامي برحقې داعیې د ترلاسه کولو لپاره له تشدد، خشونت او زور څخه کار اخیستل نه تائیدوم او نه يې پلوي کوم. زموږ او د جنگسالارانو او ناقانونه ایرانيالو کړيو تر منځ د توپیر سره کرښه همدا

ده چې مور اسلاميت، افغانيت او انسانيت غواړو او د افغانستان کورني او بهرني مخالفين، وحشت، خشونت او لا قانونيت. پر دې خبرې بيا ټينگار کوم چې د هويت په تذکرو کې له اسلام او افغانه تېرېدونکي نه يو او دا اوسنۍ قرباني هم د همغو ارزښتونو لپاره ده.

د ژوندون ټلوېزيون په مليونونو هېوادپالو مينوالو څخه په ډېر درنښت هيله کوم، چې په پوره زغم، اوسېلې او سرې سينې خپلو مشروعو او قانوني داغيو ته دوام ورکړي. د ژوندون ټلوېزيون د ملاتړ لپاره د سړيتوب داسې يوه بېلگه وړاندې کړي چې هېوادپلورو، کلتورپلورو، او پردیپالو ته يو بې ساری سبق شي.

مور د لويې څارنوالۍ په گډون د هيواد هرې قانوني سرچينې ته تر هغه وخته د قدر په سترگه گورو چې د قانون د تطبيق لپاره عادلانه پرېکړې وکړي. دا چې په ځينو عدلي، تقنيني او قضايي اورگانونو کې ځينې اشخاص د سياسي اغېز تر فشار لاندې قانون تر پښو لاندې کوي، ددې کفاره او جبيره به خپله ورکوي.

زه د يوه افغان په توگه ځانته دا حق ورکوم چې د يوه مدني انسان په حيث د پردیپالو پر ضد خپله ملي او انساني مبارزه جاري وساتم، هر کلي، هر مسجد، هرې بانډې او هرې تپې ته لاړ شم او د ظلم او استبداد په مقابل کې خپل غږ پورته کړم.

زه حق لرم د ايرانيالو ډلو د سياسي فشارونو له امله د لويې څارنوالۍ ددې پرېکړې پر وړاندې سترې محکمې ته خپل غوښتنليک وړاندې او ژوندون ته د رسېدونکي زيان د جبران غوښتنه وکړم. که احياناً ستره محکمه هم د لويې څارنوالۍ په شان د مضر او نامشروع

مصلحت پر رنج اخته شي، نو د خپل ملت عدالت او د نړۍ هر بل عدلي اورگان ته به عريضه کوم او د دې ظلم په مقابل کې به ودرېږم. د خدای نصرت او د ملت همت مې همېشني ملگری دی او په دې لاره کې د څو تنگه سرو، ځان پلورو، ضمير پلورو پروا نه لرم، له خپل ولسه د ژوندون د تېر ملاتړ له امله هم منندوی یم او پر راتلونکي ملاتړ يې هم پوره ډاډه یم.

زه له هغو زرگونو او لکونو افغانانو هم مننه کوم یم چې د لويې څارنوالۍ د ناقانونه حکم د تطبيق په حالت کې يې موږ ته ډاډ راکړی چې د دوی له رسنيو، راډيوگانو، تلوېزيونونو، ټولنيزو خپرونو او د تبليغ له نورو زرايعو څخه پوره پوره گټه پورته کولای شو.

خپل ملت ته د يو څو نورو راتلونکو احتمالي خطرونو وړاندوينه هم کوم. د افغان کلمې تر حذف وروسته، د پردیپالو دويم يرغل پر (افغانی) دی، چې زموږ د پولي او ملي هويت ښکارندويي کوي او تر هغه وروسته وروستی يرغل او جگړه د خوږ افغانستان د نامه د بدلولو لپاره ده. هېوادپال افغانان دې ټول خبر وي. ځانساتي، ورځچاري به بيا هغه وخت لکه د مچانو په څېر لاسونه مروړي، خو اوبه به له ورڅه تېرې وي، ملت به د مملکت د نامه پر سر پر جنجال اخته وي او د ولس د سوکالی لپاره به د خدماتو رسولو ته د چا پام نه وي.

په پای کې وایم چې:

نه مې د چا مال خوړلی نه مې څوک وژلي دي
نه مې چاته ورک شه یا گم شو کله ویلي دي
نوره گناه نه لرم په دې گناه مې مه نیسه
زړه کې چې مې پټ ظالم ته بد غوندې کتلي دي
وخت د اعتراف دی گناه خپله درته وایمه
نه یمه منکر په مظلومانو مې ژړلي دي
نه ومه خبر پرده مې لږه ځنې پورته کړه
نه دي د ویلو هغه څه چې ما لیدلي دي
رسي لوړ مقام ته چې بوتونه پاکوي د بل
ډېر په دغه شغل ریاست ته رسېدلي دي

ژوندی او سرلوړی، متحد او غښتلی دې وي افغانستان

سوکاله، ارام او بريالی دې وي افغان ملت

مړه دې وي د افغانستان پټ او ښکاره دښمنان

ومن الله التوفيق

د ملت حماسه

د (۱۳۹۲) ل کال د لیندۍ پر (۲۳) مه نېټه د ژوندون ټلوېزيون د بندولو په اړه د لويې څارنوالۍ او اطلاعاتو کلتور وزارت د پرېکړې خلاف ولس لويې مظاهرې ته راووت او د سترې محکمې مخې ته راټول شو، خپل مدني اعتراض يې وکړ، سترې محکمې هم د ولس غوښتنه ومنله او د ژوندون ټلوېزيون د تعليق په اړه يې د لويې څارنوالۍ ناقانونه پرېکړه ملغې کړه. ما پر هماغه ماښام د ولس د پراخ ملاتړ له امله له خپل ولس څخه مننه وکړه، دا وينا د ژوندون ټلوېزيون پر څپو خپره شوه چې دلته يې ليکنې متن وړاندې کوم.

بسم الله الرحمن الرحيم

د کایناتو د هغه لوی څښتن تعالی په نامه

چې د زړې زړې حساب او کتاب ورسره دی

خپل ولس ته د مننې پیغام

د ملت حماسې ته درناوی

مرگ زما په پوهه ښه تر دا ژوندون دی
له عزت سره چې نه وي زیست روزگار
ولسونه چې سندن یو بله وکا
پادشاهان ورته سجود کاندې اختیار

داسې يو حالت کې چې ملت د وياړ او پرتم، تورې او قلم، جنگ او فرهنگ يوه ستره تاريخي او مدني حماسه وټوکوي، سړي نه پوهېږي چې له کومې جملې يې پيل کړي، له چا څخه لومړی مننه وکړي؟ چاته د ستاينې گلونه او د مننې او بښکې ډالۍ کړي؟ خو بڼه به وي چې د مننو او ستاينو د معمول خلاف، زه د ټولو ژوندونوالو، ټولو اسلامپالو او ټولو هېوادپالو افغانانو په استازۍ له هغو ميندو د مننې لړۍ پيل کړم چې مور ته يې په پنځه وخته لمانځه کې د دعا لاسونه لپه کړل، مور ته يې د دعا لښکري راو لېږلې، له هغو خویندو به يې پيل کړم چې نه يې په دعاگانو کې هېر کړو، نه يې په عملي ملاتړ کې، د همدې اسکرپولو خو غیرتي خویندو له خوا په سوونو تېلفونونه راغلل، د مظلوميت د څپو، په ژرغوني، خوله ډېر عزت، عفت او همت نه په ډک او از يې زموږ ملاتړ وکړ او همدا به يې ويل: که له زلمو نه پوره نه شوه... له هغو سپين ږيرو مشرانو او مخورو به يې پيل کړم چې د عمر اوږده برخه يې ددې وطن په غم او درد کې تېره کړې، خو لا هم په سپېرو او دود وهلو خونو کې اوسي او هريو به همدا ويل:

پام چې وار دې خطا نه شي

ما منلي غرغري دي

له هغو ماشومانو به يې پيل کړم چې له تندي يې سپينې ټوټې تاوې کړې وې او پرې ليکل شوي وو: اسلاميت غواړو، افغانيت غواړو او ژوندون غواړو، بښکلو ماشومانو، لکه د پغمان د سرو منو په شان پر خپلو بښکلو انتگيو د افغانستان بښکلی درې رنگه بيرغ رسم کړی و او مخونه يې دومره بښکلي بښکار بدل، لکه د

بودی. تال. د رنگونو په شان. دې امتیازاج او بنکلا ته هېڅ با
احساسه افغان د خپلو او بنکو سېلاب نه شي ټینګولای.

له هغو مسافرو افغانانو به یې پیل کړم چې د نړۍ په
(پنځوسو) هېوادونو کې مېشت دي او هره ورځ د وطن د لیدو په
هیله او بنکې تویوي، د هغو افغانانو د دعاگانو برکت و چې په
مکه معظمه، د خدای په کور کې یې مور ته د دعا لاسونه لپه کړل.

له هغو ځوانانو به یې پیل کړم چې له سرونو یې سپین کفونونه
تړلي وو او د خپلو سترو ایډیالونو اسلامیت او افغانیت د ملاتړ
لپاره یې د ظلم او استبداد په مقابل کې سر په لاس کې نیولی و.

له هغو میندو او پلرونو به یې پیل کړم چې د خپل ځیگر توتې
یې، سره له دې چې د ظلم او استبداد له خوا هر ډول خطرونه ورته
متوجه وو، خو بیا یې هم د عدالت د تامین لپاره د مبارزې لومړۍ
کرنې ته راوړلې. په نړۍ کې به د قربانۍ داسې بېلګه څوک پیدا
کړي چې خپل منصور اولادونه په داسې حال کې د جګړې ډګر ته
ولېږي، چې نه توپ لري او نه توپک او په تش لاس د ظلم او
استبداد په مقابل کې ودرېږي؟

له خپلو قدرمنو علمای کرامو به یې پیل کړم چې په نره یې د
شریعت د منطق په ژبه د اسلامیت او افغانیت ملاتړ ته راودانګل.

د هغو ولایتونو له ځوانانو به یې پیل کړم چې په کابل کې یې
تر لویې مظاهرې ځان د مخه کړ، خپله لاس په کار شول، پرته له دې
چې د چا منفي نظر، فرمایش او یا زور ته سر ټیټ کړي، په خپل
تفکر یې پر لویو لاریونونو لاس پورې کړي.

له هغو زنداني ورونو به يې پيل كړم چې د زندان د تورو تمبو تر شا يې مور ته د ملاتړ پيغامونه راو لېږل. زندانيانو خپل ملاتړ د غذايي اعتصاب له گواښ سره وصل كړ او ويې ويل چې كه چېرې د ژوندون د تعليق پرېكړه بېرته وانخيستل شي، نو دوى به پر لوى غذايي اعتصاب لاس پورې كړي.

له هغو ځوانو خوځښتونو، مدني ټولنو، سياسي گوندونو، حركتونو، صنفی اتحاديو او قومي شوراگانو به يې په پيل كړم چې په پوره يووالي يې په لاريون كې گډون وكړي.

له هغو ټولو هېواد والو به يې پيل كړم چې په پراخه او سېله يې په مظاهره كې گډون وكړي، له سهاره تر ماښامه يې له خوراك او څښاك پرته د خپلې برحقې داعيې لپاره چغه پورته كړه.

له هغو ځوانو څارندويانو او د مظاهري له منتظمينو به يې پيل كړم چې په ډېره سره سينه يې د مظاهري نظم خوندي كړي، ډېر فشارونه پرې راغلل، خو خپله او سېله يې په هېڅ ډول له لاسه ورنه كړه.

د مظاهري له ټولو گډونوالو څخه به يې پيل كړم چې له ډېرو لوړو كلتوري اخلاقو، سرې سينې او پوره زغم څخه يې كار واخيست او يو ځل بيا يې د يوه متمدن، با كلتوره او غيور ملت په توگه نړۍ ته ځان ثابت كړي.

د سترې محكمې له عالي شورا به يې پيل كړم چې د ژوندون ټلو پزيون د تعليق په اړه يې د لوى څارنوال او اطلاعاتو كلتور وزير ناقانونه پرېكړه ژر تر ژره ملغى كړه او د لاريونوالو د نورو غوښتنو د څېړنو ژمنه يې وكړه.

له خپلو ملي پوليسو به يې پيل كړم چې په پوره نظم، دقت او عزت يې د امنيت په خوند يتابه كې خپله مرسته او همكاري وكړه. د هېواد له درېو نسلونو څخه به يې پيل كړم چې هم په كې كشر شامل و، هم په كې ځوان او هم په كې د نوي كلونو د عمر خاوندان. د هېواد د سپين زيرو، مخورو، ځوانانو او تنكيو ځوانانو د درېواړو نسلونو يووالی زموږ د هېواد والو د اوچت ملي شعور بنسكارندوی كوي.

له خپلو ټولو هغو هېواد والو، خویندو، ميندو، پلرونو، ځوانانو، مساپرو او نورو څخه به يې پيل كړم چې د مظاهري تر بريا او كتنې وروسته يې له ډېرې خوشالۍ په سترگو كې او بنسكې گرځېدلې او په سلگو سلگو يې د بريا مباركي وويله.

د ژوندون ټلو بزيون له ټولو كار كوونكو به يې پيل كړم چې دا خو پر له پسې او ونۍ يې شپه ورځ پر ځان يوه كړې او د خپل مظلوم ولس په خدمت كې دي.

له ټولو پورتنيو بناغلو او اغلو څخه تر مننې او ستاينې وروسته غواړم، له ټول افغان ملت څخه مننه وكړم چې په خپله لمن كې يې داسې گلالي غمي او سړي روزلي چې د غره په شان خويونه لري؛ هر څه يې په لاس كې دي، خو څوك نه ازاروي، هر څوك ويشلی شي، خو څوك نه ولي:

لمن مې ډكه ده له كانو خو څوك نه پرې ولم

په عادتونو كې دا يو عادت د غره لرمه

زما ملت يو ځل بيا پرديپالو او نورو رقيبانو ته په ډاگه كړه

چې د څومره لويې او سېلې خاوند دی، د تاتري په شان، د سپين

غره او شمشاد په شان او د پامير او هندو کش په شان زغم او اوسپله لري، که خپل ناهله زامن يې پر سپينې لمن داغونه هم ږدي، نو تريوه وخته ورته اوسپله کوي، خو يو مهال بيا سبق هم ورکوي.

زما قدرمن او غيرتي ملته!

پرديپالو او ځينو تالپختو غوښتل، يو ځل بيا ددې ولس ټولنيز، ملي، اسلامي او هېوادني شعور امتحان کړي. زموږ ولس چې د سختو ازموينو له ډگره تل بريمن او پتمن وتی، يو ځل بيا له دې ستر از مېښته پتمن او بريمن راووت. په دې وطن کې خو ځينې مظاهري د قدرت پر سروي، د څو کيو پر سروي، د غوږو او چرېو پر سروي، خو زموږ د ملت مظاهره، د معنوي ارزښتونو پر سره او ددې ارزښتونو د بنسکلا او ځلا په خاطر وه، د اسلاميت او افغانيت پر سره د ژوندون پر سره. زما ملت شعار ورکړ چې اسلاميت غواړو، افغانيت غواړو، ژوندون غواړو او قانون غواړو. په مقابل کې يې ايرانپالو شعار ورکړی و، چې نه افغانيت غواړو، نه اسلاميت غواړو نه قانون او نه ژوندون: وگورئ ددې دوو شعارونو د څرنگوالي ترمنځ څومره توپير دی، څوک څه کوي؟

ډېر تفاوت شته په انسان کې د مانا په لحاظ

واړه مشغول دي ځينې ځان ځينې جهان جوړوي

ددې مظاهري پيغام دا و چې سيمې او نړۍ ته په ډاگه کړي چې افغان ولس يو متمدن، فرهنگپال او توريالی ملت دی، هغه ډلې او اشخاص چې ددې هېواد پر مظلوم اکثريت کله کله د بې کلتوري، تور داغ پورې کوي، اوس دې راشي او ودې گوري چې

څوک د لوړو کلتوري او معنوي ارزښتونو لرونکی دی؟ او څوک د
نورو د کلتور د سمالونه پر غاړه ګرځوي؟

دښمنانو غوښتل چې زموږ د ملت چغه خپه کړي، فریاد یې وچ
کړي او ژبه یې غوڅه کړي، خو هغوی په دې کار کې لاندې راغلل:

که ظالم مې ژبه غوڅه کړه تېره شوه

توره څومره چې تېره شوه لا خوږه شوه

اوس که نر یې نو غوږونه دې خپل پرې کا

چې زما نغمه سره نه شوله سره شوه

ددې لاریون بل پیغام دا و چې افغان ضد ډلو ته دا وښيي چې
دا مظلوم خو غیرتي ولس له گڼو ناخوالو او ستونزو سره سره لاهم
د خپلو سترو معنویاتو د حفاظت په خاطر په خپل منځ کې وحدت،
یووالی او پیوستون لري او که چېرې وغواړي هر پټ او ښکاره
پردیپالی د نابودۍ په سیند کې ډوبولای شي.

د مظاهري بل پیغام دا و چې مخالفین او نور مذبذب
اشخاص که غواړي په آینده کې سوله ییز لاریون وکړي او د
سریتوب لاره خپله کړي، نو له دغسې مظاهري دې عبرت او پند
واخلي.

ددې ستربریمن لاریون بل پیغام دا و چې ځانساتو،
ورځچارو، دولتي او نادولتي مامورینو او مامورگيو ته دا په ډاگه
کړي چې ستاسو له مرستې، همغږۍ، فکر، نظر او ملگرتیا پرته او
ان له مخالفت سره سره بیا هم دا ولس ددې زور او ځواک لري چې
خپل برخلیک او د خپل ژوند تگلوری په خپله وټاکي.

ددې مظاهري بل ستر پيغام دا و چې اسلاميت او افغانيت داسې سره غاړه غړي شول او داسې سره واو بدل شول چې د هېواد په تاريخ كې يې ساري نه دي ليدل شوي، همدا دوه ستر مشالونه دي چې موږ له تيارو څخه ژغوري، د لومړي ځل لپاره مسجد او هوجره، ملا او معلم، بنوونځي او مدرسه، كشر او مشر پريوه لاره روان وو او يو بل ته يې د وروړي لاسونه سره وركړي وو، دا په هېواد كې د ملي يووالي تر ټولو ښه سمبول و.

نو اوس د خپل ولس دغه درايټ، كفايت، ايمان، هوډ، تكل، فكر او لرليد ته په كتو او له هغو څخه په الهام اخيستو سره، راتلونكي ته ډېره هيله لرلای شو. د همدغه قوت موثريت ته په پام سره موږ په دې ډاډه يو چې گام پر گام به خپلو ملي او اسلامي هدفونو ته رسېږو، د هويت د تذكري پر لومړي مخ به سل په سلو كې د اسلام او افغان كليمو د تشييت په خاطر د (دين) او (ملت) ستون ليكل كېږي، ددې هدف د عملي تطبيق لپاره به لومړی د مشرانو جرگې او ولسي جرگې د گډ كميسيون پرېكړې ته انتظار باسو، كه بيا هم دا دوه ايډيالونه پكې ونه ليكل شول او يا يې له دې څخه يو وليكه، يو يې حذف كړ، نو بيا هم ملت ته د منلو وړ نه دي، په دې حالت كې به مظلوم اكثریت، دا ځل د (پښتونستان واټ) ته راتولېږي او مخكې تر دې چې ولسمشر د ملي شورا دا ناقانونه مصوبه لاسليك او توشيح كړي. په ياد واټ كې به د يوې لويې مظاهري په ترڅ كې له ولسمشره وغواړي چې هېڅكله بايد زموږ پر ملي او اسلامي هويت خاورې وانه پروي. ولسمشر بايد دا قانون رد او د سمون لپاره يې كورنيو چارو وزارت ته ولېږي،

هغوی باید د افغان او اسلام د تثبیت په خاطر له سره، نوی کارت دیزاین او د تصویب لپاره یې قانوني مراجعو ته واستوي. ولس له ولسمشره غواړي چې د څو محدود فسادگرو، غلو، داړه مارو او جنگسالارانو د لوټ او تالان له امله د افغانستان نوم په نړۍ کې د فساد په لومړۍ لیکه کې راځي، حقیقت خودا دی چې افغانستان یو سپېڅلی نوم دی چې له فساد سره هېڅ اړیکه نه لري، دا خو فسادگري چې فساد یې کړی، نه افغانستان، نو په کار خودا دي، هغه کسان چې د افغانستان سپېڅلی او نېک نوم یې بد کړی، د هغوی نومونه دې د رسنیو له لارې افشا شي چې زموږ د سپېڅلي هېواد نوم له فسادگرو جلا شي.

له ولسمشر څخه غواړو په تېرو (۱۲) کلونو کې ټول دولتي تشکيلات د رسنیو پر مخ خواره کړي، چې ولس ته پته ولگي، څوک په کې څومره دي؟ چا د کوم لیاقت پر اساس کومې څوکۍ اخیستي، چا قومي او سیمه ییزو مسایلو ته لمن وهلې؟ د ساري په توگه دې ژر تر ژره یوازې د هغې ولسوالۍ لست خپور کړي چې د (پوزېشن) او (اپوزېشن) دواړه پوستونه یې اشغال کړي، هم ورسره حاکمیت دی او هم تر ټولو زیات د مظلومیت چغې وهي.

له ولسمشر څخه، دده له دفتره نیولې بیا تر وروستۍ دولتي ادارې پورې، په ټولو کې، د اساسي قانون له محتویاتو سره سم د بشپړ ژبني عدالت تامینول غواړو.

ولسمشر څخه دا هم غواړو چې د یوه ناپېیلي هئیت د توظیف له لارې دې د تمدن ټلو پز یون او شیخ محمد اصف محسني مرکز په گډون ټولې هغه رسنۍ چې په تېره یوه لسيزه کې یې رسنيز فعالیت

لرلی دی. ددې ټولو رسنیو مالي سرچینې او د پرسونل څرنګوالي باید وڅېړل شي او نتیجه یې ولس ته اعلان شي.

د اساسي قانون د ساتندوی او پالندوی په توګه له ولسمشر څخه دا هم غواړو، هغه ټلو پزیرونو چې د هېواد د ملي بیرغ پرځای، نور بیرغونه رپوي او د ملي سرود پرځای نور سرودونه خپروي او همدارنګه د اساسي قانون د (۲۰، ۱۹، ۱۲، ۴، ۳، ۲۲، ۳۴) او نورو مادو د محتویاتو خلاف نشرات کوي، له قانون سره سم سزا ورته ورکړي.

مورې ټولو هېوادوالو ته ډاډه ورکولو چې زموږ مبارزه د افغان او افغانیت، اسلام او اسلامیت او په هېواد کې د ټولو افغانانو د ملي وحدت او برابری لپاره ده، مورې د قومونو د تساوي شعار نه ورکولو، ځکه چې دلته د تساوي د کلیمې په عملي تطبیق کې اصلاً تساوي نه بنکاري، مورې ټولو افغانانو ترمنځ تساوي غواړو او دې رښتیني بشري اصل ته د زړه له کومې کار کوو.

مورې په افغانستان کې هر ټبر، هر قوم او هر ټولنیز ټولې ته ډاډه ورکولو چې د قومي او جنګي ټوپکوالو له اسارت څخه د دوی د خلاصون لپاره هم په ټینګه مبارزه کوو. مورې خپلو هزاره افغان ورونو ته ډاډه ورکولو چې د څو جنګسالارانو له اسارته مو ژغورو، مورې تاجک افغان ورونو ته هم ډاډه ورکولو چې د یوې محدودې درې د جنګسالارانو له منګولو څخه ددې قوم د ژغورنې لپاره هلې ځلې کوو.

مورې ازبکو ورونو ته هم ډاډه ورکولو چې د یو یا څو محدودو جنګسالارانو له ظلمه مو ژغورو.

مورد هېواد د هر تېر هر قوم، هر خپل او هرې ژبې افغان وگړي ته وايو چې له مظلوميت څخه د خلاصون لپاره مو هليې حلې کوو. مورد هغې ورځې په ارمان يو، هغه زورواکي چې د قوم، ژبې، سمت، مذهب او نورو شعارونو تر چتر لاندې يې ناکنټروله او بې شمېره نامشروع پانگه پيدا کړې، داسې ورځ به راشي چې له مشروع او قانوني لارې به ددې پانگې رڼاوی کېږي. مورد له ولسمشر څخه هيله کوو چې په تېرو لسو کلونو کې د هغو لسو ملياردانو پانگه ملي اعلان کړي او د بيت المال برخه يې وگرځوي چې له نامشروع لارې يې پيدا کړې ده. مورد له خپل مومن، مسلمان او مجاهد ملت څخه هيله کوو لکه څنگه چې د جهاد پر مهال، په مليونونو افغانانو له اسلاميت او افغانيت څخه خپل سرونه قربان کړل، اوس دې يو ځل بيا د خپل ملي او اسلامي هويت د ملاتړ لپاره په ټينگه راوډانگي.

درنو او قدرمنو هېوادوالو!

په تېرو څو اوونيو کې په زرگونو، په لکونو او مليونونو هېوادوالو د افغان او افغانيت، اسلام او اسلاميت او ژوندون ټلوپزيون پراخ ملاتړ وکړ، په دې کې په لسگونو مدني ټولنو، ځوانو خوځښتونو، قومي شوراگانو، سياسي گوندونو، د علماو شوراگانو، فرهنگي ټولنو او زرگونو مخورو شخصيتونو ډېر مخکښ رول درلود، داسې شخصيتونه هم وو چې د نوم له يادونې پرته يې په نومورکي ډول په دې ملي مبارزه کې ډېره فعاله ونډه واخيسته، مورد کونښن کاوه چې په ترتيب سره ددې ټولو بنسټونو او بناغلو نومونه واخلو، مننه ورڅخه وکړو، خو څرنگه چې له دې

ټولو نومونو او بنسټونو څخه داسې اوږد لست جوړېده چې بيان يې پوره ورځ غوښته او ددې خطر احتمال هم و چې هم د ځينو مستحقو قدرمنو نومونه به بيا هم له يادونې پاتې شي، نو ځکه مو له ټولو څخه په يو ځايي ډول مننه غوره وبلله.

گران او قدرمن ولسه! په تېرو څو اوونيو کې په

مليونونو افغانانو که هغو د بهرنيو مساپرو افغانانو په بڼه وو، يا په ولايتونو کې د بېلابېلو لاريونونو په بڼه، يا هم په ژوندون کې د لسگونو غونډو په شکل، يا هم د لوی لاريون په ترڅ کې او يا هم د بېلابېلو لويو شخصيتونو له خوا، ماته بېلابېل القاب: لکه خالد بن وليد، سلطان محمود غزنوي، ميرويس نیکه، لوی احمد شاه بابا، خوشال بابا، افغان بابا، اسلاميون، افغان يون او نور راکړل شول، زه ددې تر څنګ چې ځان د خپل ولس د احسان پور وړې گڼم، د خپل ولس ددې پراخه او بې کچې مينې، لوريښې، پېرزوينې او ستاينې مننه کوم، خو ددې خبرې يادول هم ضروري گڼم چې زه په هېڅ ډول ددې ډول القابو او ستاينو مستحق نه يم. زه ددې ټولني داسې يو وروستی فرد يم چې تر هغه زيات پر کوچني واحد نه تجزيه کېږي، زه د هېواد د يادو سترو او نورو اتلانو د پښو گرد ته هم نه شم رسېدلای.

زه درې کاله مخکې د هندوستان (پاني پت) ته په دې خاطر لارم چې د لوی احمد شاه بابا دمېراني، تورې او سرپتوب څلی وگورم او تر هغې ونې لاندې ودرېدم چې (۲۴۷) کاله وړاندې ترې احمد شاه بابا لاندې ولاړ و او تر همدې ونې لاندې يې د جنگ قومنده ورکړې وه. هلته ماته داسې يو ارمان راغی چې کاشکې زه

هم د هغه وخت افغان او د احمد شاه بابا د لښکرو یو قلموال وای، چې ما د بابا د تورې، مېراني او سریتوب کیسې ټکي په ټکي لیکلې وای او د تاریخ حافظې ته مې سپارلې وای.

زموږ د اتلانو کیسې نورو موږ ته لیکلې او هغه یې اکثره تر یوه مضر فلتر وروسته موږ ته رارسولې دي. احمد شاه بابا د نړۍ په (۷) امپراتورانو کې هغه شخصیت دی چې هم یې توره وهلې، هم یې قلم چلولی او هم یې په مفتوحو سیمو کې خپل راییت او عزت ساتلی دی، دا خصلتونه بیا په دې نورو اوو امپراتورانو کې نه وو.

زه نه غواړم چې د شهرت په داسې څپو کې ډوب شم چې ورنه یې یم، کارونه رانه پاتې شي او دا کار په ما کې د ځانپالنې، ځان غوښتنې غریزه وټوکوي او نورو ته د تنگنظرۍ پلمه په لاس ورکړم، له خپل ولس څخه مې هیله ده چې زما او د خپلو ارمانونو ملاتړ وکړي، زه که د پورته یاد شویو او نورو اتلانو د لارې په لارویانو کې حساب شم نو دا به زما لپاره د لوی ویاړ ځای وي، زه ځان د هېڅ ډول القابو او ویاړنو مستحق نه گڼم.

خو د خپل ولس د یوه خدمتگار په توگه د تل لپاره د خپل مظلوم ملت خدمت ته چمتو یم، د خپلو مشرانو له خوا به امر وي او زموږ له خوا به چټک گامونه.

درنو هېوادوالو او د رسنیو د بیان پلویانو!

زموږ په اوسنۍ مبارزه کې دا په ډاگه شوه چې کومې رسنۍ هېوادپالې دي، کومې پردیپالې او کومې تنظیم پالې؟ پردیپالو رسنیو د ملت د دې سترې حماسې پر وړاندې تبلیغات وکړل، خو له شرمه یې تصویرونه نشرنه کړای شول. ان ملي ټلوېزیون چې په کار

وه د ټول ملت ټلو پزبون وای، یوازې د اسلامي جمعیت او په هغه کې هم د نظار شورا د ډلگۍ د یوې انحصاري رسنۍ په گوته یې خپله خپره څرگنده کړه. د ژوندون ټلو پزبون پر ضد یې ډېرې وړې مظاهري هم نشر کړې، خود ژوندون، اسلامیت او افغانیت په ملاتړ یې د ډېرو لویو مظاهرو خبر هم خپور نه کړ. د خپل مظلوم ولس په استازی له ملتپالو رسنیو مننه کوم او د تنظیمپالو او پردیپالو رسنیو غندنه کوم، د هغو پر وړاندې به زموږ مبارزه دوام لري.

درنو هېواد والو !

یو ځل بیا له خپل ټول مظلوم، غیرتي، با احساسه، با درکه، با درده، بانظمه، مفکر، مدبر، اوسپله ناک، صابر، با کلتوره، باشهامته ملت څخه د زړه له کومې مننه کوم، مننه مننه مننه او بیا هم مننه، د خپلو میندو، خویندو، علمای کرامو، مساپرو، کورمېشتو او بهرمېشتو افغانانو د دعاگانو او ملاتړ په هیله.

ژوندی دې وي افغانستان

سر لوری دې وي افغان ملت

رپانده دې وي د افغانستان درې رنگه ملي بیرغ

تل دې وي اسلامیت او افغانیت

مړه او سپېره دې وي د افغان او افغانیت

اسلام او اسلامیت پټه او ښکاره د ښمنان

مړه دې وي پردیپال

ژوندي دې وي هېواد پال

بیا هم افغانیت او ملي هویت

دا لیکنه په واقعیت کې یوه ویناده او تر هغه یوازې یوه شپه وروسته د ژوندون ټلو بزیون پر خپو خپره شوه چې بناغلي ډاکټر اشرف غني تر خپل حاکمیت وروسته په پټو سترگو په رسمي جریده کې د نفوسو د احوالو ناقانونه مصوبې د خپرېدو امر ورکړ. په دې کې د بې هویته تذکرې مسئله هم راغلې وه.

د کایناتو د هغه ستر رب په نامه چې د زرې زرې حساب او کتاب ورسره دی، نه له چا پیدا دی او نه ترې څوک پیدا دي، خو لکه څنګه چې یې دا ټول موجودات پیدا کړي د سترگو په رپ کې یې فنا کولای شي، له امیر څخه فقیر، له فقیر څخه امیر، له غریب څخه غني او له غني څخه غریب جوړولای شي، هغه چې د غرور په نیلي سپوروي او د پاچاهۍ نشې یې د عقل وزرونه تړلي وي، خو دی ددې توان لري چې:

په یوه گردنبت یې پر بېاسي له برمه

نه یې غشی نه لېندی وي نه یې سپار

ګرانو هېوادوالو! زه نن نه د کومې ډلې، نه د کوم ګوند، نه د کوم تنظیم، نه د کوم ولایت، نه د کوم سمت، نه د کوم رسنیز مرکز او نه هم د کوم زور او کوم زرو له ادرسه او نه هم د کوم چا په استازی تاسې ته مخاطب یم، زه یو عادي افغان یم او پردې ویارم چې د

خپل عمر په نږدې (۴۷) کلن بهیر کې مې نه د چا مال خوړلای او نه مې څوک وژلي دي، نه مې چاته ورک شه یا گم شو کله ویلي دي، خو وخت د اعتراف دی گناه خپله درته وایمه، نه یمه منکر په مظلومانو مې ژړلي دي.

گرانو او خوږو افغانانو! له هغې ورځې چې د پخواني شوروي اتحاد لښکرو زموږ پر هېواد يرغل وکړ، نو نو له هغې ورځې راهیسې هېڅ افغان بڼه ورځ نه ده لیدلې، د روسانو په يرغل کې نه یوازې زموږ هېواد ته درانه زیانونه ورسېدل، بلکې ستر معنوي او کلتوري زیانونه یې هم واړول. د کلتوري او ملي زیانونو په لړ کې زموږ ملي هویت ته هم سخت زیان ورسول شو. روسانو او د هغو کورنیو تالیختو د ملي هویت او واحد افغان ملت لپاره نوي، متضاد او بېلابېل تعریفونه وړاندې کړل، خو هغه هېواد پال افغانان چې د روسانو پر غرضو او مرضونو پوهېدل، پر خپل وخت یې د روس پلوه ډلو د شومو حرکتونو پر وړاندې مبارزه وکړه، کله چې شوروي لښکرې ماتې شوې، نو بیا یې ځای د فارس او پنجاب نویو راتوکېدلو قوتونو او عربي شېخانو ونيو او روس غچ اخیستونکي ورسره یو ځل بیا ملګري شول او بیا هم زموږ پر ملي هویت او ملي وحدت له خوځو او ویرغلو نه پیل شول. ددې مثلث او مربع لمبې لا سړې شوې نه وې چې د طالبانو د ترخه نظام او نړیوالو اړیکې د اور لیکې ته ورسېدل او یو ځل بیا هېوادوال د اور پر تې کېنول شول، د بن په کنفرانس کې یوې محدودې سیمې، یوې ولسوالۍ او یوه روس پلوه او ایران پلوه متعصب ګروپ ته سیاسي واک و سپارل شو، د ولسواکۍ انگازې او اوازې

هرې خواته خپرې شوې، خو په نظام کې د واکمنو جنگسالارانو پر خلاف چا د نیو کې چغه نه شوه پورته کولای، یو تن د ولس په اصلي رایو نږدې درې ځله ولسمشر شو، خو (ولس) شاته پاتې شو او (مشر) د ارگ د دېوالونو دننه د جنگسالارانو په ډول ډول ناقانونه معاملو پوره دیارلس کاله تېر کړل، هر ملتپال او هېوادپال شخص چې په دې بهیر کې د عدالت چغه پورته کوله او په نظام کې د واکمن فساد او سیکتاریزم پر وړاندې به ودرېده، هغه به په بېلابېلو فاشیستي او نشنیلستي تورو تونډو تونډه او د فعالیت ساحه به یې محدودېدلې. په (۱۳) کلونو کې د پخواني فارس او اوسني ایران، فاشیستي مکرور دومره د دولت په رگونو کې ننوت چې نږدې هر رگ یې د ایران د هیلو تمثیل کاوه، له هرې خوا پر افغاني هويت بلوسې روانې وې، د پنجاب فاشیستي کړیو چې لا له نیمې پېړۍ راهیسې یې له افغاني هويت او ملي وحدت سره اساسي کینه لرله، د ایران له خاینو کړیو سره هماهنگ عمل ته راودانگل. ایرانپالې رسنۍ په حکومت کې دومره فعالې وې چې معاش او مادي امتیازات یې له نړیوالو ټولني په تېره بیا له غربي نړۍ څخه ترلاسه کول، خو فکر، انگېزه او عقیده یې د ایران اخوندانو پالنه. د هېواد اکثریت چې د طالبانو د افراط قرباني شوی و، په قصدي ډول حاشیې ته راکارل شو او په هېواد کې د ځمکنۍ بشپړتیا او د ملي هويت د حفاظت لپاره د وراثت خلا رامنځته شوه، له دې څخه ایرانپالو او پنجابپالو کړیو په سرعت سره گټه پورته کړه او د یادو شویو کړیو د نفوذ لپاره یې پراخه زمينه برابره کړه، پر ملي ترمینالوژي او نومونو د ایران د

فارس ژبنی یرغل پیل شو او په زره بین یې هغه کلمه یا لغت څارل چې له کلونو کلونو دلته دود وو او د افغانیت رنګ یې لاره، نو اتومات به یې ورته ایرانی لغت د متبادل په توګه غوره کړ او ایرانپالو رسنیو به یې پر تبلیغ لاس پورې کړ. په تېرو دیارلسو کلونو کې تر (۵) زیات ټلوېزیوني چینلونه او تر (۲۰) زیاتې چاپي رسنۍ په مستقیم ډول د ایران له خوا وچلېدل او لاهم چلېږي، د دغسې یو حالت په مقابل کې چې هر مسلمان او هېوادپال افغان سرپورته کړی، نو هغه ته د سرترو پښتانو زیات د بنسټان راتوکول شوي دي. زه د هغو افغانانو له جملې څخه یم چې له تېرو (۳۰) کلونو او په تېره بیا د تېرو (۱۳) کلونو په بهیر کې د روس، ایران او پاکستان دې شیطان مثلث ته ښه په څېر سره متوجه وم او څه چې مې له واکه شوي، هغه مې د هېواد د ملي ګټو او ملي هویت د خوندیتابه لپاره کارولي دي.

کله کله داسې هم شوي چې زموږ د ملي، اسلامي او انساني مبارزې پر وړاندې موږ ته خپل خلک لمسول شوي، تطمیع شوي، سپکې او سپورې یې راته ویلي، په سلو نومونو یې یاد کړي یو، خو موږ خپله او سېله او زغم له لاسه نه دي ورکړي.

له هغې ورځې چې په افغانستان کې د هویت د تذکرو یا الکترونيکي تذکرو د جوړښت او وېش خبره مطرح شوې، نو له هغې ورځې ایران او ایرانپالې کړۍ په هڅه کې دي چې هم د هویت د تذکرو په ښه او ژبه کې تغیر راوړي او هم یې په محتوا کې، د دوی د شومو هڅو پر وړاندې له هماغه پیله ما او موږ هم خپلې ملتپالې هڅې پیل کړي، هره دروازه، هر وروموتکولی، د هر

ملتپال، هېواد پال چارواکي، زورواکي، کمواکي، کورواکي،
ډېرواکي، مفکر او نامفکر زني او لاسونه مونيولي، عذرونه مو
ورته کړي چې د خدای لپاره لږ متوجه شی، د ملت پر هويت يو
سېلاب راروان دی. پخواني ولسمشر حامد کرزي ته شپږ میاشتې
منتظر شوم چې د هويت د تذکرو په باب ورته خپل نظر ووايم، سره
له دې چې دده د دفتر په لس مترۍ کې مې دفتر و، خو وخت يې را
نه کړ، بیا مې ورته ليک وليکه، ويل يې هېڅکله به داسې نه کېږي
چې هويت ته زیان ورسېږي، خو اخريې هغه څه وکړل چې هیله ترې
نه کېده، د نفوس د احوال ثبت قانون په داسې يوه بڼه ملي شورا ته
لاړ چې د وزیرانو شورا او عدليې وزارت ترمنځ هم په متنونو کې
توپيرو! وزیرانو شورا يو متن تصویب کړی و او عدليې وزارت
بل څه لېږلي وو، ملي شورا کې ایرانيالي او پرديپالي گروپونه له
بېلابېلو لارو، چل، فريب، مهارت، توطيې، تطميع او دولتي زور
څخه په گټې اخیستنې د (دين) او (ملت) د دواړو کلمو په
مخنيوي کې بريالي شول، دې خبرې نو هغه وخت زور واخیست
چې په شمال کې يو ميليارد زورواکي چارواکي پنبې ودرېولي
چې د هويت په تذکرو کې دې د (افغان) پرځای د هر چا (قوميت)
ولیکل شي، نو په کابل کې د سمبولیک ولسمشر زړه هم سست
شو. کله چې په ولسي جرگه کې يو شمېر ماهرو پرديپالو منافقینو
په چل او فريب د ملي شورا اکثریت هېواد پال، خو کم کفایته او بې
کفایته وکیلان غافلگير کړل او د هويت له تذکرې يې د (دين) او
(ملت) دواړه ارزښتونه حذف کړل او د يوې (بې دينه) او (بې ملت)
تذکرې د وړاندې کولو هڅه يې وکړه، نو يو زیات شمېر هېواد پالو

او ملتپالو، اسلامپالو افغانانو د هغوی پر وړاندې لاریون وکړ. کله چې ایرانپالو کړیو د ولس د غبرگون زور ولید، نو بیا یې ژوندون ټلو بزیون ته پلمې جوړې کړې او په دې کړې کې ټولې ایرانپالې او پنجابپالې کړې سره راټاله شوې، خود لوی خدای (ج) په فضل او د خپل ولس په ملاتړ ژوندون لکه څنگه چې ازاد و، هماغسې ازاد پاتې شو، سترې محکمې لاریونوالو سره ژمنه وکړه چې کله هم حکومت دا قانون سترې محکمې ته محول کړي، نو د هېواد والو دې قانوني غوښتنو ته به قانوني جامه ور واغوندي. کله چې ملي شورا د هېواد والو غبرگون ولید، نو په خپل گډ کمیسیون کې یې پرېکړه وکړه چې د (دین) ستون دې ولیکل شي او په مقابل کې دې ټولو ته (اسلام) ولیکل شي خو پر (ملت) یانې (افغان) یې بیا خاورې واړولې. مور بیا سترې محکمې ته لاړو، قاضي القضاة وویل چې ستاسو دا عیبه قانوني ده، خو ولسمشر باید مور ته دا قانون راو لېږي چې له اساسي قانون سره یې تطابق وڅېړو، ټولې هڅې مو وکارولې چې ولسمشر کرزي سره باید وگورو، خو هغه، هغه مهال مور ته وخت راکړ چې ولسمشر ته د دې قانون د مصوبې پنځه لسمه ورځ وه، دا چې پردې ورځ څه تېر شول او څوک په دې مجلس کې شامل وو، دلته یې کټ مته د ټولې ناستې راپور وړاندې کوم. دا ناسته د ۱۳۹۲ ل کال، د دلوي میاشتې پر (۶) مه نېټه شوې وه.

ملي هويت او ولسمشر (له ولسمشر حامد کرزي سره د اسلامیت او افغانیت په باب د ځانگړې کتنې جزیات)

((مخکې تردې چې ولسمشر حامد کرزي سره د افغانیت او اسلامیت په باب د ځانگړې کتنې جزیاتو ته راشم، مجبور یم، لږ لنډې تېرې ماضي ته ورستون شم.

له تېرو څو میاشتو راهیسې د ملي هويت یاد تابعیت د تذکرو پر سر جنجال روان دی. خبره ان تر مظاهرو، خوابدیو او ډېروزه بد او یو پورې هم ورسېده. په دې بهیر کې رښتیني، اسلامپال، هېوادپال او ملتپال افغانان هم معلوم شول. ورځپاڼي، ځانساتي، ځانگتبي او افغان ضد اشخاص او ډلگۍ هم ټول په ډاگه شول. خبره له شف شف څخه شفتالو ته راووته!

د افغانستان ملي تحریک په گډون گڼ شمېر مدني ټولنو، ځوانو خوځښتونو او مدني حرکتونو یو ځل د ملي شورا او بیا د سترې محکمې مخې ته لویې مظاهرې وکړې. دا مظاهرې که څه هم پر ځینو پردیپالو او ځانساتو بڼې ونه لگېدې، خو د ولس روحیه یې تردې حده پیاوړې کړه چې سړی ورته یو نسبي، فرهنگي، مدني او حقوقي وړوکي او بښتون ویلای شي. دې مظاهرو د ټولو هېوادوالو په تېره بیا د مظلوم اکثریت ولوله راوپاروله او روحیه یې ورته دومره قوي کړه چې هېوادوال یې د لا لویو مظاهرو لپاره جوگه شول.

د لاریونوالو غټ هد فوننه همدا او و چې د هویت په تذکره کې د (دین) او (ملت) ستون ولیکل شي او په دې ډول دې د اسلام او افغان د تثبیت لپاره له اساسي قانون او ټولو بشري او مدني قوانینو سره سم اقدام وشي. ددې دوو ارزښتونو پټو او ځینو څرگندو مخالفینو هڅه وکړه پر (ژوندون ټلو بزیون) او شخصاً پر ما (محمد اسمعیل یون) فشار راوړي چې له دې سترو ارزښتونو او ایډیالونو څخه لاس په سر شم، چې د ملي داعیې دا خبره همدا سې گونگه پاتې شي. پر ژوندون ټلو بزیون له فشار راوړلو څخه هدف همدا و چې ددې رسنۍ له لارې د خلکو پیغام رسول کېږي او د ولس غږ پورته کېږي، که دا رسنۍ ټکنی او یا وتړل شي، نو پر اوسني وخت دا کار د افغانیت او اسلامیت د داعیې د تړلو او یا هم ددې ایډیالونو د ټکنې کولو په مانا گڼل کېږي. د دوی بل هدف دا و چې د خلکو ذهنیت له اصلي موضوع (اسلامیت او افغانیت) څخه څنگزني موضوع (ژوندون ټلو بزیون) او د هغه تعلیق ته راوړوي. خو زموږ باغیرته ملت د شعوري هڅو او لاریونونو په ترڅ کې هم د ژوندون د تعلیق او تړلو خطر د پر ژر دفع کړ او هم د خپلو ایډیالونو د بریا په لټه کې شو. د ولس رښتینو بچیانو د مشرانو او ولسي جرگې له مشرانو او بېلابېلو غړو سره د خپلو کتنو په ترڅ کې هغو ته په ډاگه کړې او دا خبره یې تعقیب کړې وه چې دوی له دې دوو ارزښتونو څخه تېرېدونکي نه دي. سترې محکمې ته یې د خپل (۱۳) ماده یې پرېکړه لیک په ترڅ کې هم دا په ډاگه کړې وه چې د اساسي قانون د درېیمې او څلورمې او نورو مادو له محتویاتو سره سم دوی سل په سلو کې د (اسلام) او

(افغان) د کليمو ليکل غواړي. د گرانو هېوادوالو د گڼو فشارونو له امله د مشرانو او ولسي جرگې گډ کمپسيون پرېکړه وکړه چې د هويت په تذکرو کې دې د نوم ترڅنګ (تخلص) او د (دين) ستون زيات شي، خود ملت په نامه راغلو په اصطلاح استازو يو ځل بيا د (ملت) ستون ته شا وړوله، خو زموږ گرانو هېوادوالو، تحريکوالو، ژوندونوالو، ليکوالو او نورو مخورو پردې فشاري پرمختګ بسنه ونه کړه، دوی وويل که څه هم دا يو پرمختګ دی خو لا هم په سلو کې پنځوس برخې مزل پاتې دي، موږ نه غواړو د يوه ارزښت په ليکلو سره بل له منځه یوسو؛ اسلام وليکو، ملت هېر او نفې کړو او يا ملت وليکو اسلام له سره تېر کړو، موږ دا دواړو ايډيالونه غواړو او دواړه د تذکرې پر لومړي مخ غواړو.

تحريکوالو، ژوندونوالو، مدني او فرهنگي ټولنو او ځوانو خوځښتونو يو ځل بيا د بېلابېلو غونډو او متواترو اعلاميو له لارې له ولسمشر، سترې محکمې او د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمپسيون څخه وغوښتل چې د ملي شورا د گډ کمپسيون دا نيمگړې او ناقانونه پرېکړه رد او د تعديل لپاره يې پرېکړه وکړي.

زه (يون) په خپله د افغانستان ملي تحريک او گڼو فرهنگي ټولنو په استازي، سترې محکمې ته عارض شوم او د بېلابېلو ټولنو گډه اعلاميه او غوښتنه مې د سترې محکمې سرپرست (قاضي القضاة پوهاند عبدالسلام عظيمي) ته ورسوله له هغه سره مې په دې اړه رسمي ملاقات وکړ او د ټولو هېوادوالو غوښتنه او اندېښنه مې ورسره شريکه کړه، ما له قاضي القضاة صيب څخه وغوښتل څرنگه چې د ملي شورا وروستی پرېکړه د اساسي قانون

د څلورمې مادې له پنځمې فقرې سره په تضاد کې ده، ستره محکمه باید د نفوسو د احوالو د ثبت د احوالو د اساسي قانون له محتوياتو سره وڅېړي چې سمون ورسره لري که په تکرر کې ده؟ او په دې باب خپله پرېکړه ولسمشر ته صادره کړي، قاضي القضاة پوهاند عبدالسلام عظيمي ماته وويل ((ستاسو خبره سمه ده د ملي شورا پرېکړه د اساسي قانون د محتوياتو او په تېره بيا له څلورمې مادې سره سمون نه لري موږ له اساسي قانون سره د نورو قوانينو مطابقت څېړو، په دې شرط چې حکومت يې له موږ څخه وغواړي، نه په خپل سرد قوانينو مطابقت څېړو او نه هم له دولت يا حکومت پرته د نورو نادولتي، سياسي، ټولنيزو او نورو ټولنو په غوښتنه د قوانينو مطابقت مطالعه کوو))، پوهاند عظيمي چې د اساسي قانون د تدقيق د کمېسيون غړی هم و، دا هم وويل: ((کله چې اساسي قانون جوړېده، نو فکر وشو چې که د هر چا په غوښتنه له نورو قوانينو سره د اساسي قانون د تطابق څېړنه مطرح شي، نو له سترې محکمې څخه به خپل ټول اساسي کارونه پاتې وي، همدا قوانين به څېړي، نو ځکه ددې غوښتنې اعمال حکومت ته محول شو)) پوهاند عظيمي بيا قانون ته لاس کړ په دې باب يې يوه ماده ولوستله چې ستره محکمه د حکومت په غوښتنه له اساسي قانون سره د نورو قوانينو مطابقت څېړي. پوهاند عظيمي وويل: ((که تاسې غواړئ چې د ملي شورا دا پرېکړه له اساسي قانون سره په مطابقت کې وڅېړل شي، بايد حکومت ته خپل عرايض وړاندې کړئ چې هغه يې موږ ته راوړېږي او موږ به بيا دا موضوع د سترې محکمې د عالي شورا په غونډه کې مطرح کړو)) کله چې زه د

قاضي القضاات له دفتره راوتلم، نو پر همغه ورځ مو جمهوري رياست ته د همغې اعلاميې د متن يوه کاپي ورو لېږله: يوه کاپي مې د ولسمشر فرهنگي چارو مشاور بنا علي (سر محقق زلمي هېواد مل) او بله مې هم د ولسمشر د دفتر رئيس بنا علي (کریم خرم) ته، چې دوی يې ولسمشر ته ورسوي ددې اعلاميې په متن کې راغلي وو: ((تر هغه پورې چې جمهور رئيس له سترې محکمې، د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمېسيون او نور حقوقو هانو سره سلا مشوره نه وي کړې، بايد د ملي شورا ناقانونه مصوبه توشيح نه کړي)) له نېکه مرغه چې اعلاميه ولسمشر ته رسېدلې وه، يوه ورځ وروسته ورته د توشيح لپاره د ملي شورا مصوبه هم راغله، ولسمشر د اعلاميې د متن منطق ته په کتو سره د ملي شورا مصوبه معطل او له توشيح څخه يې ډډه وکړه. خود هېواد پالو، ملتپالو، اسلامپالو بنسټونو اعلاميه ساعت په ساعت د ژوندون تلو بزيون) پر څپو خپرېدلې او هېڅ وقفه په کې نه راتلله دې سره موږ جوخت له بېلابېلو لارو او اشخاصو، لکه بنا علي (سر محقق زلمي هېواد مل)، (کریم خرم)، (ډاکټر رنگين دادفر سپنتا)، (ډاکټر صادق مدبر) او نورو اشخاصو له لارې هره شېبه او پرله پسې ډول هڅه کوله چې له ولسمشر سره ليدنه وکړو او د بې هویتۍ ددې سترې غميزې په باب ورته خپل دلايل ووايو، خو په خواشینی سره چې بريالي نه شو، يوه اوونۍ وروسته ولسمشر د عدلي او قضايي چارو کمېسيون په غونډه کې دا موضوع مطرح کړه. په دې غونډه کې قاضي القضاات (عبدالسلام عظيمي)، د عدلي او قضايي چارو د کمېسيون غړي نصرالله ستانیکزی، د

عدليې وزير (حبيب الله غالب)، د ملي امنيت شورا سلاکار (ډاکټر رنګين دادفر سپنتا)، د جمهور ريس دفتر ريس (کريم خرم)، د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمپسيون ريس (گل رحمن قاضي) او ځينې نور اشخاص شامل وو. په دې غونډه کې هم د هويت پر تذکرو بحث وشو، ډاکټر سپنتا او نصرالله ستانیکزي د هويت په تذکرو کې د (افغان) کليمې پر ليکلو ټينګار کړی و او په دې برخه کې يې ګڼ شمېر دلايل راوړي وو، خو غونډې کومه پايله نه لرله، يوه خبره په کې دا شوې وه چې د (سردار محمد داود خان) د وخت تذکره دې په بام کې ونيول شي، همغه تذکره يې غونډې ته راوړې وه. څرنگه چې هغه وخت (ملت) نه و ليکل شوی، نو د (ملت) د کليمې مخالفينو ته دا يو غټه پلمه په لاس ورغله، د غونډې عمومي په تېره بيا د ولسمشر روحيه دا وه چې همدا تذکره ښه ده. کله چې مور خبر شو نو بيا له کريم خرم، ډاکټر سپنتا او هېواد مل صيب سره په تماس کې شو او ورته ومو ويل چې په هېڅ وجه دا خبره د منلو وړ نه ده، تاسې د داود خان د وخت په تذکره کې يوازې همدا د (ملت) د يوې کليمې نه ليکل معيار نيسئ او که ټوله تذکره؟ ما له بناغلي کريم خرم او هېواد مل صيب سره ډېر تېزې خو له ډاکټر سپنتا سره په ټول تللې خبرې وکړې:

کريم خرم راته وويل: ((د داود خان د وخت تذکره څنگه ده؟ هلته خو ملت نه شته؟)) ما ورته وويل: ((د داود خان د وخت په تذکره کې خو نورې ژبې هم نه شته، هغه کاغذي وه، دا الکترونيکي، هغه ټوله پښتو وه، دا په څو ژبو ده؟ ايا دا حکومت هم د داود خان د حکومت په معيارونو برابر دی؟ د داود خان په وخت کې کوم والي له

افغانیته انکار کولای شو؟ شورا ددې جرئت درلود چې افغان ضد او اسلام ضد حرکت وکړي، داودخان خو قومي او سیمه ییز تخلصونه هم په همدې خاطر لغوه کړي وو چې واحد ملت جوړ او قومي شي، اوس خو ټول حکومت پر سیمو او قومي ډلو وپشل شوی، کوم کار مو د داودخان د حکومت پر معیار برابر دی، چې یوازې هلته د (ملت) کلمې له نشتوالي څخه ناوړه ګټه اخیستل کېږي، که د داودخان تذکره معیار وي، نو بیا ټوله تذکره معیار کړئ، نه یوازې یوه کلمه. په هغه تذکره کې خو (دین) هم ذکر و، خو د اوسني حکومت په طرحه کې خو نه (دین) و او نه (ملت).

له بناغلي هېواد مل سره مې همدا خبرې وکړې، ډاکتر سپنتا راته په تېلفون کې د قضایي کمېسیون د غونډې په باب وویل چې زما نظر له پخوا څخه په دې باب معلوم دی، زه د افغان د کلیمې پلوی یم (افغان) زموږ ملي او سیاسي هویت دی، تاسې کولای شئ له بناغلي کریم خرم څخه چې په هغه جلسه کې ناست و، خو په جلسه کې یې هېڅ خبرې ونه کړې، زما د نظر په باب وپوښتئ. سپنتا وویل: ((باوجودیکه ما یک فارسی زبان هستم، مسئله قوم برایم مطرح نیست اما باید یک هویت داشته باشیم ان هویت ملي افغان است، صرف نظر از اینکه بعضی ها از کلمه افغان تعبیر دوگانه دارد، بعضی ها افغان به معنی پشتون تلقی میکند، اما ما افغان نه به معنی پشتون، بلکه به معنی هویت ملی و سیاسی و مدرن ان تلقی مینمایم. ما در جلسه قضایی به رئیس جمهور گفتم که در فرانسه (۳۵) درصد (فرانس) زندگی میکنند اما همه باشندگان فرانسه (فرانس) را به حیث هویت ملی خویش قبول کردند، در

افغانستان هم کدام مشکلی وجود ندارد که افغان را به حیث هویت ملی خود قبول نمایم.)) سپنتا زیاته کړه: ((په دې مسله کې زه تاسره هم نظره یم، سره له دې چې په ډېرو برخو کې زما او ستاد نظرونو ترمنځ اختلاف و او شته خو په دې مسله کې زه ستاد نظر پلوی یم.)) البته ډاکتر سپنتا د (دین) په انډول د (ملت) پر عنصر زیاته تبصره وکړه او پر همدې توکي یې ټینګار کاوه، ځکه بحث هم د (ملت) پر کلیمې و.

له ډاکتر سپنتا، سرمحقق زلمي هېوادم ل او کریم خرم سره زما ټلېفوني ارتباطات له دې امله وو چې همدا کسان جمهور رئیس ته لاسرسی لري.

ددې خبرې یادول هم ضروري دي چې نصرالله ستانیکزي هم ډېر زیات معقول حقوقي دلائل وړاندې کړي وو، خو چا ورته څه خاص ارزښت نه و ورکړی. موږ چې د جمهوري ریاست دې حالت ته پام وکړ؛ نو خواشینی شو، د ملي تحریک په ګډون موږ بېلابېلو مدني ټولنو، قومي شوراګانو، ځوانو خوځښتونو او فرهنگي ټولنو مطرح اشخاصو ته بلنه ورکړه، له هغوی سره مو مشوره وکړه او د یوې بلې لویې مظاهرې په لټه کې شو، یو شمېر ولایتونو کې هم له مطرح شخصیتونو سره په تماس کې شو او پر یوه وخت مو په ګڼو ولایتونو کې د لویو مظاهرو د جوړولو تکل وکړ. د مظاهرې لپاره مو د تدارک کمپسیون هم په پام کې ونیو، خو یو شمېر ملګرو وویل: ((یو ځل بیا به له ولسمشر سره تماس ونیسو، که نتیجه یې ورنه کړه، نو بیا به خپل وروستی زور په مظاهرو کې راټولوو او څرګندوو.)) بیا بیا مو کونښن وکړ، خو زموږ د څو ځلي

او پرله پسې هڅو سره سره له ولسمشر سره پر ملاقات بريالي نه شو. يوه اوونۍ وړاندې راته هېواد مل صيب زنگ ووايه چې رئيس صيب وايي تاسې د ملاقات لپاره خپل لېست راوړئ، رئيس صيب ماته ويلې چې ملاقات برابر كړه. ما ويل څومره كسان؟ هغه ويل، لس پنځلس متخصص او پوه كسان چې له هر قومه وي، ما د (۲۲) كسانو لېست و برابر كړ، چې د بېلابېلو سيمو او بېلابېلو قومونو مخور شخصيتونه پكې وو، لېست مې ورو لېږه، دوه ورځې وروسته له جمهوري رياسته رنگ راغی، ستاسو لېست ډېر اوږد دی، رئيس صيب وايي، د (يون) په شمول يوازې پنځه تنه بيا مې په لېست كې كمنېت راوړ: يو (شېرعلم امله وال) چې په قوم پشه يي او بنه ليكوال دی، بل (جنرال غلام حسين هزاره)، د سياسي چارو كارپوه، بل (عبدالحكيم تورسن)، په قوم تاجك او د سياسي چارو كارپوه دی، څلورم شخص (چرند سنگ) د خوست د افغان سكانو له جملې څخه دی، او پنځم زه خپله وم، دالست مې وركړ، د دلوې پر (شېرپمه) د يکشنبې پر ورځ مازيگر څلورنيمې بجې ملاقات برابر شو. كله چې په گلخانې ماني كې د ملاقات ځای ته ورسېدو، نولوی څارنوال (اسحاق الكو)، قاضي القضاة (پوهاند عظيمي)، ډاکتر مدبر، ډاکتر سپنتا، كريم خرم، او نور هم راغلي وو، پوه شو چې دوی هم دې غونډې ته راغلي دي، ولسمشر هم تشریف راوړ، ترستري مشي وروسته يې ټول د كابينې د غونډو خونې ته دعوت كړو.

ولسمشر پر خپله څوكۍ او نورو په مشترك ډول دواړو خواوو ته كېناستو، د غونډې ټول تركيب په دې ډول و:

- ۱- ولسمشر حامد کرزی
- ۲- قاضي القضاة پوهاند عبدالسلام عظيمي
- ۳- لوی څارنوال محمد اسحق الکو
- ۴- عبدليې وزير حبيب الله غالب
- ۵- د علماوو شورا رئيس مولانا قيام الدين كشاف
- ۶- د ملي امنيت شورا سلاكار ډاكتور رنگين دادفر سپنتا
- ۷- د اساسي قانون پر تطبيق د څار كمپسيون رئيس گل رحمن قاضي
- ۸- د چارو د ادارې لوی رئیس ډاکتر صادق مدبر
- ۹- د ولسمشر د دفتر رئیس کریم خرم
- ۱۰- پوهنوال محمد اسمعیل یون
- ۱۱- جنرال غلام حسین هزاره
- ۱۲- شپږ علم امله وال
- ۱۳- عبدالحکیم تورسن
- ۱۴- چرند سنگ

غونډه ولسمشر په دې ډول پیل کړه: ((بسم الله الرحمن الرحيم)). ورونو دا غونډه یوه غیر رسمي مشورتي غونډه ده، چې د یوې خاصې موضوع یانې د تذکرو په باب جوړه شوې ده. یو شمېر ورونه چې د بېلابېلو فرهنگي، مدني ټولنو نمایندګي کوي (همداسې ده که نه؟) ماته یې وویل، ما وویل هو) ماته عارض شوي وو او خپلې پانې یې رالېږلې وې، په هغو کې یې له ما غوښتي وو چې په تذکره کې دې د (دین) او (ملت) یا (اسلام) او

(افغان) کلمې وليکل شي، دا ورونه اوس راغلي د دوی دلايل به او رو چي دوی څه وايي، بيا به په دې موضوع غور وکړو)).
ماته يې وويل: ((شروع يې کړه، !)) ما وويل: ((زه يې پيل کړم؟ ده وويل: ((هو !)) ما خپلې خبرې په دې ډول پيل کړې: ((بسم الله الرحمن الرحيم. د قدرمن ولسمشر، قاضي القضاات صيب او نورو ټولو قدرمنو مشرانو او د غونډې د برخوالو په اجازه !... ماسره د هويت په تذکره کې د (دين) او (ملت) يا (اسلام) او (افغان) کليمو د ليکلو لپاره ډېر زيات دلايل شته، خو نه غواړم دلته ټول بيان کړم، نه وخت ددې ايجاب کوي او نه دلته داسې خلک ناست دي چې هغوی پر دې موضوع او يا ددې موضوع پر باريکۍ نه پوهېږي، بلکې دلته ټول داسې خلک دي چې پر دې موضوع او د دې موضوع پر حساسيت، نزاکت او ضرورت ډېر زيات او ښه پوهېږي، نو ضرورت نه شته چې ډېر زيات توضيحات ورکړل شي. خو غټو ټکو ته مجبور یم اشاره وکړم: زموږ لرې ماضي، نږدې تېرې ماضي او حال ته په کتو سره (افغان) او (اسلام) داسې ارزښتونه دي چې دا ملت ورڅخه په هېڅ وجه تېرېدونکي نه دی، دې ملت پرې قرباني ورکړې، دا دواړه ارزښتونه نه د رايگري موضوع ده، نه په رايگري راغلي، نه پرې بحث او نظر غوښتنه کېدی شي. او نه څوک ددې حق لري چې پر هغو بحث وکړي. ټول بشري او زموږ انساني قانون ددې حق راکوي چې دا ارزښتونه خوندي وساتو، د افغانستان اساسي قانون (قانون مې وروښود) د څلورمې مادې پنځمه فقره او نورې مادې واضح کوي چې ددې ملت پر هر وگړي د (افغان) کليمه اطلاقېږي او تذکره موږ فرد ته

ورکوو، د هر فرد هويت (افغان) دی، هېڅ قانون، هېڅ شخص حق نه لري چې له ما څخه په چل او فرېب او يا د قوانينو د دوران له لارې دا حق سلب کړي. افغانستان کې هېڅ قانون د اساسي قانون له محتوياتو سره په ټکر کې وضع کېدی نه شي. کوم قانون چې اوس ملي شورا له بېلابېلو لارو او يا هم د څو اشخاصو او کړيو د چالاکۍ او فرېب له لارې تاسو ته رالېږلی، دا د همدغه اساسي قانون د محتوياتو مخالف دی، نو ځکه مردود دی. د افغانستان نورو تېرو تذکرو ته په پام سره چې هلته په اکثره کې (دين) او (ملت) راغلي، د اسلام او افغان کليمې يې تسجيل کړي دي، د همدې اوسني حکومت په تذکره کې هم د (دين) او (ملت) کليمې ليکل شوي، ريس صيب! تاسو په خپله غالباً پر ۱۳۸۲ ل کال يو فرمان صادر کړ چې د هويت په تذکره کې دې د ټولو لپاره افغان کليمه وليکل شي))، پر دې مهال ولسمشر وويل ((بې شکه، ما په همدې خاطر دا کار وکړ چې ملي وحدت تامين شي)) ما ورته وويل: ((نو دا څوک و چې هم يې (دين) له تذکرې څخه وويست او هم (ملت)؟!)) ما ورته ټولې تېرې تذکرې وړنښکاره کړې. ((بله خبره داده چې د نړۍ نورو مطرح هېوادونو د هويت تذکرې که هم وگورئ، اکثره په کې خپل ملي هويت درج کړی دی))، د لسو هېوادونو لکه قطر، کويت، نايجريا، المان، برېتانيا او ځينو نورو هېوادونو تذکرې مې هم ورته ښکاره کړې، مخکې تردې چې زه تذکرې وښيم، ولسمشر وويل، ((نور هېوادونه څنگه دي؟!)) ما ورته وويل ((د اکثره هېوادونو په تذکره کې نشنيلتي ذکر ده)) ده وويل: ((پاسپورت مه يادونه، تذکره رانښيه، ما ورته د لسو

هېوادونو تذکرې راوړې وې، هغه مې ورته لاس په لاس مخې ته کېښودې، د المان هم په کې وه په نشنيلتي کې يې ليکل شوي وو (ډوچ) او د نورو هېوادونو هم، ولسمشر وويل: (سپنتا ته يې وربښکاره کړه) ډاکټر سپنتا د ولسمشر ښي لاس ته په وروستی ليکه کې ناست و. هغه ته يې لاس په لاس ورکړې. هغه چې تذکرې وکتلې، د تائيد سر يې وخوځوه.

جمهور رئيس د داود خان د وخت تذکره په لاس کې ونيوه، ويې ويل: ((دادي دلته خو يې ملت نه دی ليکلی؟ خو ورځې مخکې موږ په جلسه کې همدا د داود خان د وخت تذکره معيار ونيوله، څرنگه چې هلته ملت نه و، نو موږ وويل چې دلته هم ورته ضرورت نه شته)).

ما ورته وويل: ((رئيس صيب د داود خان په تذکره کې مو همدا يو معيار په پام کې نيولی، چې ملت په کې نه شته که څنگه؟ هلته خو (دين) هم شته، تاسو ولې دين کښلی و، ايا د اوسنی تذکرې بڼه هم د هغې تذکرې په شان ده؟ شکل، ژبه او محتوا يې ټول په همغه شان دي؟ بله خبره داده چې د داود خان په وخت کې خو ملت ته هېڅ خطر نه و او نه چا ددې جرئت کولای شو چې د ملت پر وړاندې ودرېږي، د داود خان په تذکره کې (دين) معيار نه نيسي، خو (ملت) چې په کې نه شته بيا همغه راتينگوئ؟)) دې وخت کې يوځل عدليې وزير غالب صيب غږ کړ، ((در تذکره ما دين بود)) ما ورته وويل: ((نه و، چېرته؟ نه دين و، نه ملت، دين بيا دويم ځل د مولوي صيب تره خپل په وړاندیز ولسي جرگې تصويب او په تذکره کې يې ځای کړ، د مشرانو جرگې په مصوبه کې نه دين شته نه

ملت)) غالب صيب بيا ټينگار وکړ، ما وويل: ((زه دوه ځله نورو ملگرو سره شورا ته په همدې خاطر لارو چې تذکره کې نه (دين) و نه (ملت))، غالب صيب بيا ټينگار وکړ: ((دين بود تو خبر نداری)) ما وويل: ((لار به شوه ولسي او مشرانو جرگې لومړيو بحثونو او تائيد شويو طرحو ته)) دې وخت کې پوهاند صيب عظيمي د غالب صيب د نظر په باب وويل: (دين و، خو په ارشيف کې پاتې شوی)) دا چې د ارشيف مانا دلته څه ده؟ په دې پوه نه شوم، خو څه ناڅه پته ولگېده، هغه طرحه چې وزيرانو شورا پاس کړې وه، په هغې کې د (دين) کلیمه وه، خو کومه طرحه چې د عدليې وزارت له خوا شورا ته لېږل شوې، په هغې کې د (دين) کلیمه نه شته او يا هم ددې خبرې يادونه نه ده شوې چې د تذکرې پر لومړي مخ دې (دين) وليکل شي.

دې وخت کې ولسمشر بيا وويل: ((نو چې پورته ليکل شوي د افغانستان اسلامي جمهوريت د تابعيت تذکره، نو بيا خودواړه په کې راغلل، افغانستان او اسلامي، نو بيا (ملت) او (دين) ته څه اړتيا ده؟)) ما وويل: ((رئيس صيب د افغانستان اسلامي جمهوريت د دولت عنوان او رسمي نوم دی، نه د (ملت) نوم دی، نه د (دين). دا عنوان وخت پر وخت بدلېږي، خوزمور (دين) او (ملت) نه بدلېږي، (اسلام) او (افغان) نه بدلېږي. يو وخت دلته د افغانستان شاهي دولت و، بيا جمهوريت، شو، بيا دموکراتيک جمهوريت شو، بيا اسلامي دولت، بيا اسلامي امارت، بيا موقته اداره، اتقالي اداره او دادی اوس اسلامي جمهوريت دی، يو څو فيصده ددې احتمال هم شته چې سبا ته بيا اسلامي امارت شي. د

دولتونو عنوانونه بدلېږي، خو (ملت) او (دين) نه بدلېږي. زموږ (دين) اسلام او (ملت) مو (افغان) دی، دا د دولت په عنوانونو پورې نه تړل کېږي. بله خبره داده چې دې ته د ملي هويت تذکره هم وايي، نو چې زما ملي هويت په کې معلوم نه وي نو د څه شي تذکره ده؟ هغه تذکره چې ستا ملي او عقیده يې هويت نه شي څرگندولای، هغه نو د څه شي تذکره ده؟ څه ارزښت لري؟ لنډه دا چې موږ (بې دينه) او (بې ملته) تذکره نه غواړو او نه يې زغملای شو. دلته يو دولت په دې پلمه سقوط شو چې په تذکره کې يې د (دين) ستون نه وليکل شوی، او س به يو حکومت په دې پلمه سقوط کېږي چې په تذکره کې يې د (ملت) ستون نه دی ليکل شوی، نن چې يې د (افغان) کليمه له تذکرې وويستله سبا ته به يې له پاسپورته باسي، بل سبا بيا د افغانستان کلمه هم نه مني، پر هغې به هم راسره بحث کوي. بل په دې کې تاوان څه دی، که وليکل شي؟) جمهور رئيس وويل: ((هېڅ تاوان نه لري، بلکې گټه لري، اته نوي فيصده گټه لري.)) دې وخت کې يې عدليې وزير ته مخ ورواړوه، ويې وويل: ((شما بگويد!!)) هغه وويل: ((او جا گفته شد که جمهوری اسلامی افغانستان امده، ديگر ضرورت نيست، همين افغانستان ملت ما است ديگر ضرورت نيست که ملت نوشته شود يا نه شود، همانجا همين فيصله شد.)) دا چې چا چېرې او څنگه دا فيصله وکړه موږ ته پته ونه لگېده، خو دومره اخیستنه مو وکړه چې د کابينې تر غونډې وروسته نور خلک هم شته چې ځانگړې پرېکړې کولای شي او (ملت) د خصوصي اشخاصو کار دی چې راوړي يې او که نه، دا خلک معلومېږي نه خو کارونه

کولای شی. ما سملاسی وزیر صیب ته وویل: ((افغانستان زموږ د هېواد نوم دی، د ملت نوم مو (افغان) دی، موږ باید د ملت او هېواد ترمنځ فرق وکړو. افغانستان رغېدلې له افغانه دی، نو څوک چې (افغان) نه مني (افغانستان) خو اتومات نه مني)).

ما وویل: ((زه نور دلایل هم لرم که وخت و، وروسته به یې ووايم، خو اوس خپلو ملگرو ته نوبت ورکوم.)) جمهور رئیس، (حکیم تورسن) ته اشاره وکړه چې خبرې پیل کړي! تورسن صیب وویل: ((به اجازه رئیس صاحب جمهور و تمام حاضرین محترم در این مجلس، ما میخواهم گفته های خود را در چند کلمه مختصر عرض بدارم، تنها در مورد همین موضوع، شخص سری تذکره تابعیت بحث میکنم گرچه موضوعات دیگر نیز وجود دارد که فعلاً وقت اش نیست، اکثر رئیس صاحب لازم دید، در یک فرصت مناسب دیگر باز بحث میکنم، رئیس صاحب محترم! باید عرض شود که در طول سی، سی و پنج سال بسیاری ارزشهای مهم به این و ان عنوان از ما گرفته شد، تنها افتخار که مانده، همین افغان و افغانیت ما و شما است، که تمام ملت را وصل کرده، کلمه افغان به همه اقوام، خورد و کلان و هر فرد این مملکت اطلاق میشود، این مشخص به یک قوم نیست، افغان افتخار ماست، این افتخار از ما گرفته شود، دیگر خو چیز نه مانده، که گرفته شود، همین هویت ملی ما (افغان) و (افغانیت) مانده اگر این هم گرفته شود، دیگر چیزی نمی ماند، حالا که خارج میروم، همه ما به افغان یاد میشویم، اگر تاجک و ازبک، پښتون و اینها نوشته شود در خارج برای ما چه بگوید، تاجک کجا استی؟، تاجک تاجکستان،

ازبک ازبکستان، پشتون پاکستان، ما قرغیز هم داریم، تاتار هم داریم، اینها را چه بگویند؟ قرغیز قرغزستان یا قرغیز افغانستان، تاتار روسیه یا تاتار افغانستان، در روسیه چندین قوم زندگی میکنند ولی همه آنها را روس میگویند، در تذکره هویت شان برای همه شان روس گفته میشود. همین هندوهای افغان ما، اینقدر وطنپرست هستند، که ما هندوستان رفته بودیم، یک هندو افغان ما را تابعیت هندوستان میداد، یک شرط برایش مانده بود، که فقط جای تولد تاتار افغانستان نوشته نکو، هندو افغان ما برایش گفت، ما در افغانستان تولد شدم، ما افغان هستیم، افغان و افغانستان افتخار ما ست، به خدا قسم که او هندو ما خاص از خاطر نام افغان و افغانستان تابعیت هندوستان را قبول نکرد، این وطن خانه مشترک ما است ما به هیچ وجه از افغان و افغانیت تیر شدنی نیستیم و این افتخار باید از ما گرفته نه شود و نه ما به کسی به شمول شخص خود شما را حق میدهم، که هویت ملی ما از ما سلب شود، یک مورد دیگر را نیز میخواهم جناب رئیس جمهور به شما بگویم، که شما همیشه در مبارزه جاری تان به خارجیها از دید کوچه اهنگری انتقاد مینماید، خوب است که از کوچه اهنگری به کوچه زرگری هم قدم بزنید از زرگران هم مشوره بگیرید، زرگران مشوره بسیار باریک و ظریفانه را میدهد، خوب است، کارشناسان و افراد چیز هم را نیز وقت به وقت دعوت نماید و از آنها نیز مشوره بگیرید!!)) د تورسن صیب په خبرو کې د (کوچه اهنگری) کلیمې جمهور رئیس ته ډېر خوند ورکې، ویې

ویل: ((چون جنگ جنگ اهنگری است، از این خاطر از کوچه اهنگری داخل میشم))

تورسن صیب وویل: ((ما گپهای دیگر رانیز دارم خو فعلاً وقتش نیست که همه شان رابیان کنیم، فعلاً به همین گپهای خود اکتفا مینمایم، تشکر از توجه شما !))

د تورسن صیب په خبرو پسي بيا جمهور رئیس خبرې پيل كړې: ((گپهای تورسن صیب راست است، ما یک وقت در (شمله) بودیم، در شمله هندوستان، یک روز در یک کوچه بازار پیاده میرفتم، یک دو سه تا طفل پشت ما می آمد، خیرات میخواست، ما به یکی از آنها یک چند روپیه دادم، فکر کردم که هر سه اش از یک فامیل است، چند قدم دیگر که رفتم از همین سه طفل یک دختر پشت ما میدوه، به او از بلند میگوید که به او پیسه دادی برای ما هم بدهید، ما پیسه ندادم، در آخر به او از بلند دوزدن شروع کرد، عجیب این که دشنام زدنش به پشتو بود، داسې ترخې کنځلې يې کولې چې ای ستا پلان او مدان چې هېڅ د یادولو نه دي، زه حیران شوم چې دا جلی څنگه پښتو وايي، دلته دا جلی او پښتو؟ بیا مې ورپسې ورمنده کړه چې ويې نیسم، پیسې ورته ورکړم، دې راخه منده کړه، ما هم دویدم اینا هم، خو گیرش نه کردم، طفل دیگر که همرایش بود و از او کرده کمی خورد بود او را گیر کردم، همداسې رپنده له داره، ما ویل مه د ارپره، وهم دې نه، دا راته ووايه چې تاسې دلته څه کوئ او دا پښتو دې څنگه زده کړې؟ ده راته وویل چې موږ خو پښتانه یو، دلته او سپرو موږ کور کې پښتو وایو، هغه بله مې خور وه، ټول کور کې پښتو وایو، بیا

می دهلک پر سرلاس تپر کری. این ها پشتونهای بودند که سابق از پاکستان به هندوستان رفته بودند و در شمله در نزدیک کوه های همالیه زندگی میکرد، پشتورا یاد داشت اما کلی انها خود را هندی میگفتند، و در تذکره شان (انڈین) نوشته بود، به همه هندی ها انڈین (اطلاق) میشود، همین (سلمان خورشید) که فعلاً وزیر خارجه هندوستان است از لحاظ قومی پشتون است و در پشتون اپریدی است، در اپریدی هم کو کخیل است، مگر فعلاً نمیگه که پشتون هستم، اپریدی هستم یا کو کخیل هستم، بلکی میگه که هندی یا انڈین هستم. در هندوستان صدها قوم و صدها مذهب هستند، به همه شان انڈین اطلاق میشود، حتی مسلمانان هندوستان هم نشنلیتی خود را (انڈین) میگوید. پس گپ های تورسن صیب راست که هندوهای افغان ما، در هر جای دنیا که باشد، خود را افغان میگوید و به افغان بودن خود افتخار میکنند.)

ولسمشربیا جنرال غلام حسین هزاره ته نوبت ورکړ، جنرال هزاره خپلې خبرې داسې پیل کړې: ((به اجازه رئیس صاحب جمهور و همه محترمین حاضر در این جلسه ما کمکی ملا هستم ملایی صحبت میکنیم، الله (ج) در قران عظیم الشان می فرماید: بسم الله الرحمن الرحیم، يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ... هدف ما ازین ایه کریمه اینبود که خداوند (ج) ما را شعبه شعبه افریده، برای تعارف یکدیگر مگر به نزد خداوند (ج) مکررم کسی است که تقوا داشته باشد. وقتیکه ما برای تعارف خویش یک

هویت نداشته باشیم، مردم ما را به نام چی و از کجا میشناسد؟ افغان و افغانستان افتخار ماست، ما سر افغان بودن خویش افتخار میکنم، یک تعداد اشخاص که آنها نه نمایندگی از کدام قوم میکنند. نه از کدام زبان و سمت گپ آنها جدا است، هیچکس حق ندارد افغانیت ما را از پیش ما بگیرد، از این خاطر ما تأیید میکنم، اسلامیت و افغانیت باید در تذکره ذکر گردد. ما از گپهای برادر خود آقای یون پشتیبانی میکنم و طرفدار این هستیم که (دین) و (ملت) (اسلام) و (افغان) در تذکره ذکر گردد که هویت ملی ما مستحکم گردد.

گپ دیگر من به رئیس جمهور این است که ما خو این طرف و آن طرف در تلویزیونهای گپ میزنم، دولت را گوشتزد میکنم، کاستیها، نواقص و کامیابیها را برجسته میسازیم، خوب است که رئیس صاحب وقت ناوقت این کارشناسان، اهل خبره و دیگران را دعوت نماید، از اینها در مورد مسایل کلان مملکت مشوره بگیرد، تنها سر چند نفر که این طرف و آن طرف رئیس جمهور حلقه زده به اینها مملکت جور نه میشود، به هر حال در بعضی مسایل از عملکردها و نظر رئیس جمهور به خصوص در مورد عقد قرارداد امنیتی پشتیبانی مینمایم و در بعضی مسایل گپها و انتقاد های رانیز دارم. در آخر یک بار دیگر گپهای برادران خود را تأیید مینمایم، و خواهان ذکر کلیمه (اسلام) و (افغان) در تذکره هستیم.))

جمهور رئیس د جنرال هزاره تر خبر و وروسته وویل: ((جنرال صیب گپهای ته در تلویزیونها میشنویم از همه چیز خبر دارم.)) بیایه

شېرعلم امله وال ته د خبرو نوبت ورکړ! شېرعلم امله وال وويل: ((د جمهور رئيس او ټولو قدرمنو مشرانو په اجازه، زما نوم شېرعلم امله وال دی، په قوم پشه يي يم، په پشه يي، پښتو او دري ژبو درېو او بڼې خبرې کولای شم او په همدې درېو او ژبو ليکنې کوم. تراوسه مې څو عنوانه کتابونه چاپ شوي چې دلته مې راوړي هم دي، رئيس صاحب تاسو ته به يې وروسته درکړم، په پوهنتون کې استاد يم، د حقوقو او سياسي علومو مضمون تدريسوم، لکه څنگه چې مې مخکې په خبرو کې يادونه وکړه، زه په قوم پشه يي يم، خو ملت مې افغان دی او پر افغان وياړم، افغان زما ملي هويت دی او د ټولو افغانانو ملي هويت دی، دا وياړ تقريباً زر کاله وړاندې مور ته را کړل شوی په دې جغرافيه کې ټول او سپدونکي افغانان دي. مور هېچا ته، حتی رئيس صيب تاسو ته هم اجازه نه درکوه، چې زموږ د ملي هويت پر وړاندې ودرېږي. رئيس صاحب تاسو چې له امريکا سره د امنيتي تړون په باب دا دومره جنجالونه جوړ کړي او دومره ناندري وھي، دا په دې خاطر چې افغان ملت ته گټه ورسوي، دا ولس سوکاله کړي، که دا هدف نه وي، نو دومره جنجالونه ته څه اړتيا ده؟ رئيس صاحب تاسو په دې تېرو دولسو کلونو کې د ملي وحدت د ټينگښت لپاره ډېر کارونه کړي دي، د خپلې واکمنۍ په دې وروستيو شپو ورځو کې دا بل گام هم پورته کړه، دا قانوني کار دی، تاسې د اساسي قانون ساتونکي او عملي کوونکي ياست که چېرې تاسو دا کارونه کړي نو اينده کې به پر تاسو سخت تور پورې شي او گټلی نوم به مو له خاورو سره خاورې شي.

نوموږ غوښتنه ده چې قانون تعديل او د اساسي قانون له روحيې سره سم د افغان او اسلام كلمه د هويت په تذکرو کې راوړئ، تر اسلاميت او افغانيت نور پورته ارزښتونه موږ نه لرو، هېڅوک حق نه لري چې له موږ څخه دا ارزښتونه واخلي. موږ هر ډول قربانۍ ته حاضر يو، که د ويني توييدنې تر بريده هم ورسېږي، له تاسې څخه د يوروشنفره افغان په توگه هيله کوم، چې اساسي قانون تطبيق کړئ، ستاسې اساسي دنده هم د اساسي قانون تطبيق او ساتنه ده.))

د شپږ علم امله وال تر خبرو وروسته ولسمشر (چرند سنگ) ته چې د افغان سکانو له جملې څخه دی، نوبت ورکړ. ولسمشر وويل: ((چرن سنگ اوس ستا نوبت دی وايه)) چرند سنگ وويل: دريس صاحب او ټولو په اجازه، زه افغان يم او پر افغانيت وياړم، البته (دين) مې له نورو افغانانو جلا دی، خو افغانيت کې ټولو سره شريک يم او ملت مې افغان دی، موږ پخوا هم په تذکره کې د (دين) او (ملت) د ليکلو غوښتنه کړې وه، اوس چې دين په کې ذکر شو، ښه شوه، څوک چې مسلمانان دي، هغه ته به د (دين) ستون په مقابل کې (اسلام) ليکي او څوک چې هندو وي، هغه ته به هندو ليکي، هندو خوزموږ مذهب يا دين شو، نو دا ملت مې څه شو؟ که زه يو بل ملک ته لاړ شم، نو هغه به ماته څه ووايي؟ د کوم ځای هندو يې؟ د هندوستان هندو يې که د بل ځای؟ ملت دې څه شی دی، نو زه به ورته څه ووايم؟ څه موده وړاندې د (قاضي نذير حنيفي) په نامه يو وکیل په ولسي جرگه کې وويل: هندوان او سکان دې موږ ته دا ثابته کړي چې دوی څه وخت له هندوستان

څخه افغانستان ته راغلي دي؟ دې بناغلي ته بايد وويل شي چې هندوان او سکان له هندوستانه افغانستان ته نه دي راغلي، بلکې دوی له دې ځايه هندوستان ته تللي دوی ددې وطن اصلي اوسېدونکي دي)).

دې وخت کې جمهور ريس وويل: ((بې شکه، بې شکه چې ددې وطن اصلي اوسېدونکي دي، بنه يې نه دي کړي چې ويلي يې دي، دوی له هندوستانه راغلي دي، دوی ددې وطن اوسېدونکي دي.)) چرند سنگ زياته کړه: ((دازه افغان يم، ددې وطن ټول هندوان او سکان ځان افغانان بولي، پر افغانيت وياړو، مور چې د دنيا هر ملک ته لاړ شو، ځان ته افغان وايو، په هندوستان کې هم مور ځان ته افغانان وايو، پر افغان وياړو، هلته زموږ عزت هم په همدې کېږي چې افغانان يو، مور غواړو چې دا افتخار له مور څخه څوک وانخلي، زموږ او د هندوستان د هندوانو او سکانو خو فرق په همدې افغانيت کېږي، که نه مذهب خو مو له هغو سره يوشان دی، خو ملت مو توپير لري، اوس چې څوک مور څخه دا ملي هويت اخلي، دا د هېچا حق نه دی، نورئيس صاحب په پای کې بيا وایم چې په تذکره کې د (ملت) او (دين) کلیمې ليکل حتمي او ضروري دي، د ملت په مقابل کې دې ټولو ته افغان وليکل شي او د (دين) په مقابل کې څوک چې مسلمان وي، هغه ته (اسلام) او څوک چې هندو مذهبي وي، هغه ته دې (هندو) وليکل شي، دا زمانه نظر و چې تاسې ته مې وړاندې کړ.))

د چرند سنگ په خبرو پسې ولسمشر د امنيتي چارو سلاکار (ډاکټر رنگين داد فر سپنتا) ته نوبت ورکړ، چې خپلې خبرې وکړي.

دکتر سپنتا وویل: ((به اجازه همه دوستان! اول باید ما متذکر شویم که ما در بسیاری مورد با همکار سابق خویش آقای یون اختلاف نظر داشتیم و دارم ولی در این مورد ما نظر اینها را تأیید مینمایم.

با وجودیکه ما یک فارسی زبان هستیم، قوم معلوم نیست که از کدام قوم هستیم، و نه خود ما به قوم متعقد هستیم، مادر ما مربوط قوم طاهری است و در خانه ما آخرین کسیکه پشتو حرف میزد پدرم بود، ما به قوم عقیده ندارم، ولی فارسی زبان هستیم و زبان فارسی ما بعد از استاد و اصف باختری خوب است، جناب رئیس صاحب من در این مورد بارها به شما صحبت کردم و در جلسه اخری نیز سر موقف خود دوباره تاکید کردم. در این جلسه یک بار دیگر یاد آور می شوم که من یک افغان هستم، و افغان یک هویت ملی و سیاسی ما است، صرف نظر از آن که بعضی ها افغان را تعبیر دوگانه میدهد، برای ما افغان بودن هویت ملی است، در هر مملکت چندین قوم زندگی مینماید، ما نمیتوانیم، به هر قوم خورد و کلان یک هویت علیحده ملی بدهیم ما این مثال را چند بار یاد آور شدم، یک بار دیگر تکرار میکنم که یک جامعه یا ملت مانند یک کوریا پوش پیاز است، که پرده اخری یا پوش کلان تمام پرده های انرا پوشانده، حالا ما نمیتوانیم که به هر پرده ان نام علیحده بدهم، کلش به نام پیاز یاد میگردد، افغانستان هم کشوری است که در ان اقوام گوناگون زندگی میکنند ولی همه اینها در پوش افغان گنجانیده میشود، و پرده افغان همه اینها را افاده میکند. تمام جوامع بشری، کشورهای پیشرفته این مشکل

را حل نموده، بطور مثال فرانسه، در فرانسه سی و پنج درصد (فرانس) هستند، ولی همه باشندگان آن کشور (فرانس) رابه حیث هویت ملی خود قبول کرده.)) دکتر سپنتا د المان په باب وویل: ((در المان به همه المانیها (دوچ) نوشته میکند، هفت سال پیش ما پاسپورت المان داشتیم، شما خبر داشتید که ما او را پس تسلیم دادم، فعلاً پاسپورت ندارم، ولی اولادهای ما پاسپورت المانی دارد، در پاسپورت آنها (دوچ-افغان) نوشته است. مثال های زیادی وجود دارد، رئیس صاحب ما از روز اول برای تان گفتم، که افغان هویت ملی ماست و حالا نیز ما نظریات برادرها را درین مورد تأیید مینمایم. اگر ستون (ملیت) ذکر گردد و در مقابل اش به همه (افغان) نوشته شود کاری درستی است.))

تر دکتر سپنتا وروسته (استاد نصرالله ستانیکزی) ته نوبت ورسید. هغه خپلې خبرې داسې پیل کړې: ((د محترم رئیس صاحب او ټولو دوستانو په اجازه، زه نه غواړم ډېرې خبرې وکړم، اکثر دوستانو خبرې وکړې، زه د دوستانو خبرې تأییدوم، منتها د داودخان د وخت د تذکرو په باب یوه یادونه کوم، په تېره جلسه کې هم دا تذکره یاده شوه چې (ملت) په کې نه دی یاد شوی، هلته هم ما خپل دلایل درلودل، اوس یو ځل بیا د هغې تذکرې په باب خپل دلایل وایم. د داودخان تذکره د ۱۳۵۳ل کال په بهیر کې ووبشل شوه، دا هغه وخت و چې د مدني حقوقو قانون نه و تصویب شوی، پر ۱۳۵۵ل کال د مدني حقوقو قانون تصویب شو. په دې قانون کې راغلي چې فردي او ملي هویت د یوه هېواد د هر تبع حق دی او دا قانون هم د داودخان په وخت کې تصویب شوی، که داودخان دویم

ځل تذکرې وپشلي نو ضروري په کې د ملت ستون زیاتوه، ځکه چې د هويت يا تابعیت تذکرې له دې قانون سره په مخالفت کې نه شوې تقسیمېدلای، خو داود خان وخت پیدا نه کړ او نور مشکلات تاسې خپله ولیدل چې رامنځته شول. ددې لپاره چې دا مشکل حل شي ډاکتر صیب سپنتا د افغان د تشییت لپاره د (ملیت) کلمه پیشنهاد کړه، خو زه د (ملیت) پر ځای (ملت) د کلیمې وړاندیز کوم، ځکه چې له (ملیت) کلیمې څخه روسانو خلکو ته بل ډول ذهنیت ورکړی، هغوی (ملیت) د (قومیت) لپاره کاراوه، نه د نشنیلتي یا (ملت) د تعبیر په مانا.)) دې وخت کې ډاکتر سپنتا وویل: ((منظور ما همان نشنیلتي است نه قومیت)) ستانیکزي زیاته کړه، ددې په خاطر چې له یوې واحدې کلیمې څخه دغه دوه گونې تعبیر له منځه لاړ شي نو بڼه ده چې د (ملت) ستون زیات شي او په مقابل کې یې ټولو ته (افغان) کلیمه ولیکل شي.)) ولسمشر هم د (ملیت) د کلیمې د دوو گونې تعبیر په باب سر و خوځوه او ویې ویل: ((دا د روسانو تعبیر و، ملیت همدا نشنیلتي ده)). دې وخت کې ما (یون) وویل ددې لپاره چې ټول ناسم تعبیرونه له منځه لاړ شي همدا د (ملت) کلیمه سمه ده، او سنی تذکره کې چې همدا اوس تقسیمېږي هم همدا د (ملت) کلیمه لیکل کېږي او په مقابل کې یې ټولو ته افغان.

تر دې وروسته د علماو و شورا رئیس مولانا قیام الدین کشاف خبرې پیل کړې، هغه وویل: ((اسلامیت) او (افغانیت) او (اسلام) او (افغان) داسې حقیقتونه دي چې د لمر په شان روښانه دي، دا داسې دي چې یو څوک ووايي زه شپه ورځ، تور او سپین نه منم او

له هغو څخه انکار کوم. زه افسوس کوم د هغو خلکو په حال چې ځانته نه مسلمان وایي، نه افغان، ماته یو زیات شمېر علما راغلل راته یې وویل، چې موږ باید په دې برخه کې یوه فتوا صادره کړو، چې ولې د هويت په تذکرو کې (دین) نه دی راغلی، ما څو ځله دا خبره کړې چې افغانستان له اسلام پرته تش کالبد دی، داسې چې په تن کې روح نه وي، ما علماو ته وویل چې دې برخه کې صبر کوو، نو اوس زه وایم، رئیس صاحب چې دا دواړه کلیمې (دین) او (ملت) دې په تذکرو کې راشي، که نه له دې څخه غټ جنجال جوړېږي، دا څه مانا ورکوي چې تذکره کې دې نه (دین) وي نه (ملت) نو دا تذکره د څه لپاره ده؟ افغانستان یو اسلامي هېواد دی، دلته باید دې مسلې ته ډېر پام وشي، د خلکو احساسات ونه پارول شي.)

دې وخت کې عدلیې وزیر وویل: ((دین است چرا نیست!)) ما بیا وویل: رئیس صیب د حکومت په طرحه کې نه دین شته نه ملت، دا چې د حکومت کومو مامورینو له کومې لارې او څنگه دا کار کړی، دا بېله خبره ده، خو حقیقت دادی، چې حکومت کومه طرحه لېږلې وه په هغه کې نه (دین) شته نه (ملت). ((ولسمشر وویل: ((ولې نه شته؟ موږ خودا مسئله لېږلې وه.)) دلته عدلیې وزیر بیا وویل: ((دین است))، دې وخت کې بیا پوهاند صیب عظیمي وویل: ((دا په ارشیف کې شته)). د ارشیف مانا همغه مانا ده چې ما ورته مخکې اشاره وکړه. یانې دا چې که دلته په وزیرانو شورا یا هم عدلي او قضایي کمېسیون کې پرې بحث هم شوی، هلته نه ده لېږل شوي. ما وویل: ((دا خود ولس زور و چې (دین) یې د بنامار له

ستوني را وويست او د تذکري پر لومړي مخ يې ځای کړ، اوس بايد ملت هم د دې بڼا مار له ستوني را وځي.))

ما وويل: ((رئيس صاحب اصلي خبره داده چې په ملي شورا کې خلکو داسې فکر وکړ چې څه دين او ملت خو حکومت په تذکره کې راوړي، يو شمېر خلکو د تذکري پر لومړي مخ د قوميت د ليکلو غوښتنه کوله، د ولسي جرگې اکثر و غړو پرېکړه وکړه چې د تذکري پر لومړي مخ د قوميت ذکر ته اړتيا نه شته، دا کار واحد ملت پر قومونو وېشي، نو ټولو ته (افغان) ليکل سم دي. قوميت لکه څنگه چې په ډېټا بېس کې و، ډېټا بېس کې پاتې شو، خو ملت نه په ډېټا بېس کې و نه د حکومت په وړاندیز کې، نو ځکه هم له ډېټا ووت هم د تذکري له لومړي مخه او کومو وکيلانو چې په شفاهي ډول د ملت يا افغان پر ليکلو ټينگار کاوه، د هغوی تصور دا و چې په متن کې شته، نو قوميت چې پر لومړي مخ رد شو نو خپله يوازې ملت پاتې کېږي، خو ويل کېږي چې د (ملت) په باب د وکيلانو شفاهي تصويب هم له ارشيف څخه ايستل شوی، نو په ليکلي متن کې خو غير له هغې هم نه و، نو ځکه (ملت) هم د تذکري له لومړي مخ او هم له ډېټا څخه ووت، ولسي جرگه وروسته متوجه شوه، چې (دين) هم پاتې شو، وروسته يې په بله غونډه کې د مولوي صيب تره خېل په وړاندیز هغه پاس او بيا يې مشرانو جرگې ته ولېږه. مشرانو جرگې د (تخلص) په زياتولو د حکومت طرح تائيد او ولسي جرگې د (دين) د ستون په زياتولو سره قانون مشترک کمېسيون ته حواله کړ، گډ کمېسيون پر اختلافي مسايلو بحث وکړ (ملت) د توطيو، دسيسو او ابهاماتو قرباني شو.)) پر

دې وخت عدلي وزير يوځل بيا وويل: ((کلمه افغان در ديتا است))
ما ورته وويل: ((نه شته، ريس صاحب نه په ډپتيا کې شته نه د
تذکرې پر لومړي مخ.))

ولسمشر ما ته مخ راواړوه: ((دا کار خو موږ کاوه، څه ضرورت و
مظاهرو ته، دومره غالمغال او ټلو بزيوني بحثونو ته!)) ما ورته
وويل: ((ريس صيب اجازه راکړه، يو دوه درې معترضې جملې
ووايم!)) هغه وويل: ((ووايه! ما وويل: ((يو نيم کال د مخه مې
احوال درولېږه چې ماته وخت راکړه د هويت د تذکرو په باب در سره
گورم، دا حساسه مسئله ده، يو شمېر کړي شته چې غواړي ملي
هويت ته زيان ورسوي، ماته چا وخت رانه کړ، تا وويل چې هېواد
مل صاحب سره تماس ونيسه، ما هغه ته وخت پر وخت خپل
نظريات ورکړي، کېدی شي هغه تا سره شريک کړي وي، خود يو
نيم کال په بهير کې موږ پر دې بريالي نه شو چې تاسو وگورو، کله
چې ما استعفی ورکړه، دنده مې پرېښودله او تاسو سره مې
ملاقات درلود، بيا مې يادونه وکړه چې که چېرې د ولسي جرگې
انتخابات عادلانه شوي وای نو نن به په ولسي جرگه کې افغان ضد
عناصرو د ملي هويت پر ضد کارتونه نه پورته کول، د افغان له
کليمې سره به يې حساسيت نه ښود، تا وويل چې دا څو محدود
کسان دي، هغه ده بيا يې لوله، تاسې سره دا تصور و چې اکثر و
(ملت) کليمه تاييد او تصويب کړه، خو نتيجه دا وه چې هرڅه د
ملت ضد عناصرو په گټه پای ته ورسېدل.

کله چې له حکومته اشتباه وشوه يا مامورينو درغلي وکړه، افغان
او اسلام يې حذف کړل، ولسي جرگې هم اسلام او افغان ذکر نه

کړل، مشرانو جرگه هم له اسلام او افغانه لاس پر سر شوه، نو خبره نوره خلاصه وه، یوازې خبره توشیح ته پاتې وه، دا خود ولس د مظاهرو برکت و چې ولسي جرگه او مشرانو جرگه یې خپلو نیمگړتیاو ته متوجه کړې، په نتیجه کې اسلام بېرته ځای پر ځای شو، نو چې نه دې حکومت عرض اوري، نه مشرانو، نه ولسي جرگه او نه هم کوم بل اورگان، له مظاهري او هغه هم له اصولي مظاهري پرته بله کومه لاره پاتې ده؟)) ولسمشر وویل: ((ما خو توشیح نه کړ دا دی پر مېز راته پروت دی)) قانون یې بنسټکاره کړ، ما وویل: ((ریس صیب دا د همغو مظاهرو برکت دی چې تاسو دا قانون توشیح نه کړ، مور نه یوازې دا غواړو چې دا قانون باید توشیح نه شي، بلکې غواړو چې په دې کې تعدیل راشي، که تاسو یې توشیح هم نه کړئ، هغه خپله پر قانون بدلېږي، مور خو ډېره هڅه وکړه چې ددې قانون د توشیح د معیاد تر پوره کېدو دمخه تاسو سره وگورو، خو چا زموږ غوښتنو ته غور و نه نیوه، که مور مظاهري نه وای کړی، نو دا خبره هم له حکومته او هم له شورا څخه تېره وه (اسلام) او (افغان) دواړه قرباني شوي وو)) ولسمشر بیا وویل: ((نه تاسې نور حساس کړل)) ما وویل: ((ولې حساس شي؟ مور خو اسلامیت او افغانیت غوښتی، ددې په مقابل کې ولې ځینې اشخاص حساس شي؟ بیا چې حساس شي، شي دې،)) (نو پردې وخت ډاکټر سپنتا وویل: ((حساسیت طرف مقابل را هم باید در نظر گیرم)) هغو کسانو ته یې اشاره وه چې ویل یې (افغان نیستم)، ما وویل: په سلو کې (۹۹) افغانان افغانیت او اسلامیت غواړي یو کم شمېر اشخاص او کړی چې له افغانیت او اسلامیت

سره دښمني لري، د هغوی خبرو ته اوس ترجیح ورکول کېږي او (۹۹) په سلو کې خلک له نظره لویېږي؟ ددې لوی اکثریت حساسیت ته پام نه کېږي خو د محدودو اشخاصو حساسیت ته پاملرنه کېږي.

بله خبره دا ده چې اوس د هويت په تذکرو کې د افغان کلیمې پر نه لیکلو ټینګار او پر لیکلو یې بې تفاوتی، له (ملت) او (دین) سره د مخالفت په مانا ده او بله وروستی خبره دا کوم چې که (دین) او (ملت) یا (اسلام) او (افغان) په تذکره کې ذکر شي، ددې تاوان څه دی؟ تذکره پرې سپزل کېږي؟ مصارف پرې زیاتېږي؟ د چا پر اوږو بار پرېوزي که څنګه؟ گټه یې ډېره ده که زیان؟) ولسمشر بیا وویل: ((نه گټه یې ډېره ده)) ما وویل: ((چې گټه یې ډېره ده نو ویې لیکه، فرمان ورکړه)) ده وویل: ((جوړوم یې خو تاسو موږ خپل کار ته پرېږدئ))

تر دې وروسته جمهور رئیس د نتیجې او جمع بندۍ په توګه وویل: ((ورونو موږ دلته شورا هم لرو، د هغوی نظر ته به هم ګورو، ښه پوره بحث وشو اکثریت په دې نظر دي چې په قانون کې باید تعدیل راشي)) (ډاکټر مدبر) ته یې غږ کړ د قانون د توشیح وخت تېر شوی که پاتې؟ ډاکټر مدبر او نصرالله ستانکزي ورته وویل: ((پنځلس ورځې یې پوره شوي، تېره سه شنبه یې وخت پوره شو، هغه اوس د قانون ښه خپله کړې دي وخت کې ولسمشر وویل: ((خیر نو حل لاره د قانون تعدیل دی؟)) نصرالله ستانکزي ورته وویل: ((هو د حل لاره یې همدا ده)) بیا ولسمشر وویل: ((ښه ده په دې به غور وکړو)) ما بیا وویل: ((ریس صیب موږ ته دې مشخص

ونه ویل څه وخت به دا کار تر سره شي؟ بیا خبره مبهمه پاتې شوه، هسې نه چې د تېر په شان بیا پاتې شي؟ موږ غواړو وخت رافکس کړې چې موږ ملت ته ډاډ ورکړو)) ده بیا وویل: ((درجوړو ویې نور نو ستاسو کار نه دی دا د حکومت کار دی، موږ خپل کار ته پرېږدئ، کوو یې خو تاسې به ټلو پز یوني بحثونه او مظاهرې نه کوئ)) ما بیا وویل: ((ریس صیب مو به ټلو پز یوني بحثونه او مظاهرې نه کوو خو تاسو به موږ ته ددې کار د عملي کولو تضمین راکوئ او وخت به راته ټاکئ چې تر دغه وخته دا مشکل حلېږي؟)) ده بیا وویل: ((دا بس کوو په دې ورځو کې به یې خلاص کړو، نور ډېرو بحثونو او جنجالونو ته حاجت نه شته، حکومت خپل کار ته پرېږدئ!!)).

په همدې جملو جلسه ختمه شوه ولسمشر بلې خونې ته د بل ملاقات لپاره لاړ.

په دې جلسه کې لوی څارنوال محمد اسحق الکوهلم ناست و، زموږ خبرو ته یې د تائید سر خوځاوه، خو خپله یې څه ونه ویل. (کریم خرم) او (ډاکټر صادق مدبر) هم خبرې ونه کړې. د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمیسیون مشر (گل رحمن قاضي) چې ددې غونډې بل برخوال و او لازمه وه چې خبرې یې کړې وې، تر اخره غلی و، هېڅ خبره یې ونه کړه.

تر ملاقات وروسته ما ته ډاکټر صیب صادق مدبر وویل: ((کلمه افغان در دیتا وجود ندارد)) هغه د قانون هغې مصوبې ته لاس ونيو چې ده سره وه او ملي شورا ورته رالېږلي وه.

ددې دومره جزیاتو له یادونې او د غوندې د (مینوت) له لیکلو څخه مې هدف دا و چې د ملي او عقیده یي هویت مسله یوه ډېره حساسه مسله ده، زه اوس هم د ولسمشر پر ژمنې سل په سلو کې باوري نه یم، موږ له جمهور رئیس سره ژمنه وکړه چې ددې قانون تر تعدیل پورې به نه تلو پزیني بحثونه کوو او نه مظاهري، خو که چیرې په یو معین وخت کې د ملت دا قانوني غوښتنې ونه منل شوې، نو بیا خو مجبور یو، هم به لاریون کوو هم به تلو پزیني بحثونه او هم به ټولې هغه قانوني لارې کاروو چې ددې برحقې داعیې لپاره په کار دي.

ددې تفصیلي لیکنې بل هدف او پیغام دادی چې راتلونکی پښت ته دا په ډاگه کړو چې تاسو چا د هویت له بحرانه ژغورلي یاست او چا درته د هویت پر ضد توطیې جوړې کړې دي؟

ولسمشر حامد کرزي نږدې یو کال پر موږ په صبر او انتظار کې تېر کړ، همدا یې ویل نن د سمون فرمان ورکوم او سبا یې ورکوم، په دې کې د ولسمشرۍ ټاکنې راوړسېدې، خو ولسمشر دمضر احتیاط له دایرې راونه ووت، خو بیا یې هم (نه) ونه ویلې، کله چې د ولسمشرۍ نوماندانو د ملاتړ خبره راغله، نو موږ له ښاغلي ډاکټر اشرف غني احمدزي څخه د ملاتړ پرېکړه وکړه، خو له یو لږ وړاندیزونو او شرایطو سره، په دې کې یو ویش وړاندیزونه او شرایط شامل وو، چې له نورو څخه تېرېږو یوازې (دولسمه) ماده یا برخه یې راخلم:

ملي هویت: په تېرو (۳۵) کلونو کې د افغانستان او افغان ولس د ملي هویت او ملي وحدت پر ضد زیاتې هڅې شوي. ځینې ډلې

غواړي په افغانستان کې د ملي وحدت او هويت لپاره نوي او
تصنعي تعريفونه وړاندې کړي، ان د (افغان) کلمه هم مسخه کوي
او شکلي بدلون په کې راوړي.

که چېرې اوسني دولت د هويت په تذکرو کې د (دين) او (ملت)
ستونونه ونه ليکل او د دين د ستون په مقابل کې يې هر مسلمان
افغان ته د (اسلام) او د دې هېواد د هر وگړي لپاره د (افغان) کلمه
ونه ليکله، نو له راتلونکي دولته غواړو چې هم د هويت په تذکرو
کې د اساسي قانون له محتوياتو او احکامو سره سم ضرور د
(اسلام) او (افغان) د تشييت لپاره د (دين) او (ملت) ستونونه
وليکي او په دې ډول خپل اسلامي او ملي مسوليت ادا کړي او هم
د افغان ضد او ملت ضد ډلو ټپلو او اشخاصو پر وړاندې ټينگ
گامونه پورته کړي).

ډاکټر اشرف غني دا او نورې شل مادې راسره ومنلې او د
برياليتوب په حالت کې يې راسره دهغو د تطبيق ژمنه وکړه.
مور په داسې زغرده کمپاين وکړ چې ساری يې د ده پر شاوخوا د
ټولو راټولو شويو اشخاصو گوندونو، ډلو او نورو غوره مالانود
کمپاين په ټول بهير کې نه وليدل شوی، منطقي، اصولي او
شعوري کمپاين. کله چې دده د برياليتوب څرکونه ولگېدل، نو په
سازشونو، ناوړه احتياط او نورو معاملو يې لاس پورې کړ، هر
خومره چې دا ناقانونه معاملي غځېدلې، زموږ او ډاکټر صيب
اشرف غني احمدزي تر منځ د اصولو پر بنسټ غځېدلی تار
سسټېده، نه نور هغه ډاکټر اشرف غني احمدزی و، نه يې هغه
پخوانی تفکر او نه هم ولس ته اړ مجبوريتونه، په نامه کې يې هم

تغییر راغی، په چلند کې هم، د ماضي خبرې هېرې او تېرې شوې او د وخت د تقاضا مطابق نوي ياران او نوي ماران راپیدا شول، پخوانیو مخالفینو د موافقینو او موافقینو د مخالفینو رنگ واخیست. زموږ توافق چې له سره د اصولو پر منطق ولاړو، نود حکومت د جوړښت پر څرنگوالي مو چندان سر نه گراوه چې احمد راځي که محمود، خو دا راته پته وه چې له څو تنو پاکو انسانانو پرته به نور همغه د بنگالي ټگان وي، همغه بناماران، ټوپکسالاران، جنگسالاران او یا هم د هغوی دویم او درېیم نسل، خود معنوي ارزښتونو د ساتلو لپاره مولا هم هیله وه، ددې ارزښتونو له جملې څخه یو ارزښت هم په کې همدغه د (افغانیت) او بل هم (اسلامیت) د خوندیتابه ارزښت و، چې له تېر ولسمشر څخه زخمي او ټکنی او سني دولت مشر ته راوړسېد او هیله وه چې دی پرې د مرحم پټۍ ولگوي، نه دا چې مالگې پرې ودرېوي. د حج په مراسمو کې وم، د لوی خدای (ج) دربار ته مې په لسگونو ځله د دعا لاسونه پورته کړي چې یا ربه دغه دوه ستر ارزښتونه (اسلامیت) او (افغانیت) راته خوندي ساتي. په همدې خاطر مې پر یوه ورځ نهه طوافونه وکړل او (۶۳) ځله د لوی څښتن له کوره راوگرځېدم، پر همغه وخت مې د لس دقیقه یې دمې پر مهال کابل کې بېلابېلو وزیرانو ته زنگونه ووهل، چې ډاکټر صیب ته ووايي د هویت په تذکره کې یې د دوو ارزښتونو ځایونې ته جدي پام وکړي او هغه غبن چې د یو شمېر پردیپالو کړیو له خوا شوی، هغه ته متوجه شي او د ملي شورا په اصطلاح مصوبه لاسلیک نه کړي، پخواني ولسمشر چې له خپلو گڼو مضرو و مصلحتونو سره هغه

لاسلیک نه کړه، نو دی خو یو مفکر سړی گڼل کېږي، دی خو باید په هېڅ وجه دا کار ونه کړي.

کله چې کابل ته راغلم، نو په سلگونو څه چې په زرگونو ځله مود نوي ولسمشر حقيقي او تصنعي یارانو ته زنګونه ووېل چې یا موږ ته وخت راکړي چې ډاکټر صیب ته دا موضوع تشریح کړو، یا دې خپله فکر وکړي او یا دې حقوقي مشاورین راوغواړي، ساړه دېوالونه هم تر دوی ښه وو. له دېوال څخه خو د سوال د ځواب انگازې راځي، خود ارګ له نویو بې روحو واکمنو څخه د (هو) او (نه) ځواب رانغی، د ارګ له چپراسي څخه نیولې، تر مشاور، اعلیٰ او ادنا وزیرانو ټولو پورې مې خپل غږ ورسوه او شپه هه په شپه مې موضوع تعقیبلوه، خود غرور او تکبر په نشه مست، له خپل ولسه لرې نویو لویو او وړو چارواکو د دې ملي غږ د اورېدو او سپله نه لرله، د پټو پردو شاته بیا پټه معامله وشوه او د شپې د ټلو بزیون پر رڼه پرده توره امضا راڅرګنده شوه، د ملي شورا یو کلنه رنځېدلې مکروبي مصوبه په ناقانونه ډول لاسلیک شوه، عیناً لکه چا چې د گندمک او یا هم ډیورنډ معاهده په پټو سترګو لاسلیک کړې وي، په هغو معاهدو کې خود افغانستان یوه فزیکي برخه او شتمني بل ته پرېښودل شوه، خو په دې تور لاسلیک پر ملي هویت خاورې واپول شوې، یو تورې لیکې د افغان سپینه کلمه د برېښنايي تذکره له مخه لرې کړه.

ښاغلي (غني) د خپلې (غنا) له خزانې څخه د افغان هویت مخالفینو ته دومره نامشروع امتیاز ورکړ چې نه یوازې یې دهغوی هغې غوښتنې ته لیبیک ووايه چې ځان افغان نه بولي، خو

د افغانستان ټوله شیره زېږېښي، بلکې ملتپال افغانان يې هم له خپله حق محروم کړل چې تاسې هم حق نه لرئ چې ځان ته د هويت په تذکره کې افغان وليکئ! دې ته وايي دملي وحدت! دحکومت مشر، د هويت په تذکره کې د (ملت) کلمه له منځه وړي خو د ملي وحدت حکومت جوړوي؟

نن کېدی شي د قدرت د هوسونو په درياب کې مست نهنگان ددې کار راتلونکي خطرناک عواقب سم حس نه شي کړای، خو کاشکې د دوی بل نسل يا درېيم پښت په خپل هېواد کې او سپدلای چې بيا يې راتلونکي بحرانونه کتلي وای او د خپلو نيکونو پر قبرونو يې لارې تو کړې وای او که نه مخ خو به يې ضرور ترې اړولی وای.

اوس نو ښاغلي ډاکټر اشرف غني احمدزي ته زه د يوه افغان په حيث د افغانانو ولسمشر خطاب نه شم کولای، ځکه چې دده ناقانونه لاسليک يو ناقانونه بهير ته د قانوني بڼې ورکولو لپاره استعمال شو، يوازې مشر به ورته وایو، ځکه چې ولس له ارگه بهر پاتې شو او مشري يې په ارگ کې او يا هم کېدی شي د يو سپين رېبري خطاب ورته وکړو.

دا چې يو جمهور رييس او حکومت د افغان کلمه، چې هېڅ لگښت پرې نه راځي او هېڅ خوله پرې نه تويېږي، هغه په هويت پاڼه کې نه شي ليکلې، نو که افغان ولس او افغان خاوره د ايران او پاکستان تر بريده لاندې راشي او هلته خو طبعاً گڼو قربانيو ته اړتيا ده، هلته به دا جمهور رييس او دا گډوله حکومت څه توره وکړي؟

يو حکومت مشر چې د خپلې کابينې ټاکنه (۹۰) ورځو ته غځوي، نو هغه به د هېواد نور چارې څنگه سمبال کړي؟ خير په هر ډول په

دې برخه کې لا قضاوت تر وخته د مخه دی، خو کوم څه چې اوس څرگند دي، هغه د افغانيت پر ستوني د پرديو په لاس د هغې تېرې چېرې تېرول دي. چې جوړه شوې بله چېرته وه، خو لاستی ورته دې اوسني دولت مشر ورکړ.

وېره خو لا داده چې بناغلی غني به تردې هم وړاندې لاړ شي، د يو شمېر تنظيمي عناصرو د فشار له امله به په افغاني بانکونو کې هم د هغو غوښتنې ومني يا به د هغو د مشرانو عکسونه او يا يې د قبرونو عکسونه پر پيسو چاپ کړي، د پيسو ژبه او بڼه به هم بدله شي.

گړانو هېوادوالو او قدرمن افغان ولسه! ضرور به ستاسو په ذهن کې دا خبره راگرځي چې خیر نو اوس به څه چل کېږي؟ مظاهري به کېږي؟ لارې به بندېږي؟ گډ وډي به جوړېږي؟ تذکرې به اخیستل کېږي او که نه نور څه به کېږي؟ غواړم دې هرې پوښتنې او تشويش ته لږ تم شم.

دا حکومت هسې هم چينجن او وروست حکومت دی، جوړښت يې د اعدادو مجموعه ده، په خپله د بحران زېږنده ده او په خپله يې بحران ټوکولای، نه د ولس زور لري، نه د وسلوالو مخالفينو او نه هم د مدني حرکتونو، مظاهرو او لاريونونو!

نو که هر ډول مظاهري او مدني حرکتونه وشي او بيا وضعه د بحران خواته لاړه شي، نو بيا خو به دا دواړه حکومت مشران؛ ډاکټر صاحبان وايي، چې موږ خو له دې وطن څخه گلشن جوړوه! خو چا پرې نه بنودو، دا دی دوی په يوه تذکره باندې مظاهري پيل

کړې، ملک یې بحران ته بوته! په دې خاطر چې د واک د مجنونانو دا پلمه ختمه شي او د دوی اصلي جوهر ولس ته څرگند شي، تر هغه پورې چې ددې نوي حکومت، سترې محکمې او دولت نورې اجزایې بشپړېږي، مظاهرو ته باید انتظار و باسو او په دې باب هر اړخیزه مشوره وکړو او بله خبره داده چې مظاهري چاته وشي، هغه چاته چې باید عرض وړاندې شي هغه خپله د شخړې یو عنصر دی، نو ځکه خو وایو چې درې څلورو میاشتو کې د ولس له مظاهرو څخه د افغان ضد اشخاصو د ناوړه گټې او چتولو امکان شته، نو ځکه خو د مظاهرو پر ځای په لومړي گام کې د نورو تدبیرونو د لټون هڅه په کار ده. ولس سره پراخه مشوره او تر مشورې وروسته مظاهري او یا هم بل کوم غوڅ عمل.

له حل لارو څخه یوه لاره دا هم ده مخکې تر دې چې خبره بحران ته لاړه شي بناغلی غني دې خپل فرمان بېرته مسترد کړي او دا مسله دې سترې محکمې ته محول کړي.

لارې بندول هم اصلي لار ځکه نه ده چې خپله حکومت په سلگونو ځایه لارې بندې کړي، نو که په لارې بندولو اصلاح راتلای، نو په دوی به راغلي وای، هره گډوډي هم د ولس په زیان ده او د همغو چارو اکو په گټه یې گڼو چې له گډوډۍ څخه یې گټه اخیستې او ځان یې واک ته رسولی دی.

تذکرې سره بایکات او نه اخیستل هم حل لاره نه ده او دا کار تر ټولو زیات خطرناک دی، اصلاً د افغانستان د بنسټمنان غواړي، اکثریت افغانان مایوسه او نهیلی کړي چې تذکرې وانه خلي او یوازې د دوی لاسپوڅي تنظیمونه او د هغو پلویان برېښنايي

تذکرې ترلاسه کړي، دې سره به هغوی په راتلونکو ډول ډول ټاکنو کې د خپلې خوښې اشخاص بریالي کړي او بیا به خدای مه کړه د افغانستان د نوم د ورکولو لپاره هم له همدغه (دام) څخه کار واخلي چې د ولسمشر کرزي په واکمنۍ کې یې غورولې و او د دولت مشر اشرف غني نږدې شپېته ورځنۍ نیم واکه واکمنۍ کې یې ترې هدف ترلاسه کړ، نو که مور غواړو د هېواد د کورنیو او بهرنیو دښمنانو توپيې شنډې کړو، نو باید زور، ځوان، صغیر او کبیر، بنځه او نرد تذکرو د اخیستلو هڅه وکړو، که څه هم په دې تذکرو کې واکمن بنامار زموږ گران او ملي هویت (افغان) تر ستوني تېر کړ، خو هر افغان زلمی باید مومن خان شي او د هر بنامار له ستوني د خپل هویت جوهر بېرته راوباسي او دا کار هله کېدلای شي چې مور همدا بې هویته تذکرې واخلو؟ د جبري زهرود یو گوت په شان یې تر ستوني تېر کړو. او بیا وروسته د منطق پر ژبه همدا بې هویته تذکرې د ملي هویت پر تذکرو بدلې کړو. کله چې مور اتلونکو ټاکنو کې د ولسوالۍ له شورا نیولې تر ولسمشرۍ پورې خپل رښتیني استازي وټاکل، نو بیا به له قانوني لارو څخه له عادي لاسپوڅي وکیله نیولې، تر دولت مشره او حکومت مشره پورې ټولو سره حساب او کتاب کېږي.

زه خپله ولس ته ډاډ ورکوم چې هېڅکله به له خپل ملي او اسلامي هویته تېر نه شم، تر هغه پورې چې زما ملت په دې برخه کې خپلو وروستیو ارمانونو ته رسېږي، نو زه د یوه افغان په توگه ددې داعیې د ژوندۍ ساتلو هڅه کوم، له دولت مشر څخه نیولې تر حکومت مشره پورې او بیا له هغه څخه نیولې د هغوی تر واره

تنخوا خور پورې، ټولو ته حاضر يم چې علني مناظره ورسره وکړم
او خپله ملي داعيه ثابته کړم. هغوی چې تل به يې نورو ته د مناظرو
بلنه ورکوله، بڼه ده چې اوس مور هغو ته د مناظرې او مباحثې بلنه
ورکړو، چې ولې دې د ملي هويت دا دومره ستره مسله، لکه په ملي
شورا کې د شوي غبن په شان په غبن کې تېره کړه.

تل دې وي ملي يووالی
سر لورې دې وي افغان ملت

خو چې دا ځمکه اسمان وي
خو چې ژوند په دې جهان وي
خو چې پاتې يو افغان وي
تل به دا افغانستان وي
تل به دا افغانستان وي

د اختر نوي کالي دې مبارک!

ناکامي دې مبارک!

(د نړۍ ستر مفکر دې په غور ولولي)

[دا ليکنه هغه وخت شوې وه چې د ټاکنو وروستۍ نتيجې پاکې او ناپاکې رايې رامعلومې نه وې، خو ډاکټر اشرف غني احمدزي او ډاکټر اشرف غني احمدزي او ډاکټر عبدالله عبدالله يو بل سره په مساويانه ډول د حکومت د شريکولو پروتوکول وکړ، دا د ټول هېواد په کچه لومړۍ ليکنه يا لومړۍ غبرگون و چې د اشرف غني ددې عمل پر وړاندې څرگند شو، نور لوستونکي د ليکنې تر لوستلو وروسته قضاوت کولای شي.]

بناغلی ډاکټر صيب اشرف غني احمدزی! له سريزې او تصنعی خبرو به تېر شم، پر اصلي مطلب به پيل وکړم، دلته خو دود دی چې څوک واک ته ورسېږي، خلک يې مبارکۍ ته ورځي او هغوی چې نه شي ورتلای، نو مبارکي ورلېږي، خوشالی کوي، اتڼونه کوي، څښې غوروي او د بريالي شخص پر وړاندې تبسم او تظاهر کوي، خو زه ستا د برياليتوب له امله تاسو ته ستا د ماتې مبارکي وایم. د برياليتوب په لومړيو شېبو کې چې ولس لاتر اوسه د خپل تندي خوله نه ده وچه کړې او ستا د برياليتوب د شکرانې لمونځ يې نه دی ادا کړی، نو ستا د ماتې څرک ولگېده. ستا ماته هغه وخت پيل شوه چې د ملت د دښمنانو او توطيه گرو پر وړاندې دې د ملت د رايو ملاتړ ونه کړای شو، نه دې خپله دې ملاتړ ته ورو دانگل، نه دې مذبذب او نامتجانس ټيم، نه دې د ولس خواخوږي په دې پلمه دفاع ته پرېښودل چې کړکېچ رامنځته کېږي او نه دې هم خپله ولس ته لار خلاصه کړه چې له خپلو رايو

په خپله ملاتړ وکړي. د کرکېچ په پلمه د بحران زامنو، بحران نور هم پسې اوږد کړ او کله چې هم ستاسو پر سیاسي جرئت او هېوادني تدبیر پوه شول، نو خپلې غوښتنې یې لاپسې وغځولې، ان تر هغه پورې چې د امریکا او نړیوالې ټولنې پښه یې هم په کې داسې دخپله کره چې تر احتمالي بريالي، احتمالي ناکام ته په کې زیات امتیازات ورکړل شوي دي. له بابا ادمه تر دې دمه چې د ولسواکۍ کومې تجربې په نړۍ کې تکرار شوي، په هغو کې له هېڅ مفکر او هېڅ نا فکره سره داسې لوبه نه ده شوې چې یو چا دې هم ټاکنې گټلې وي او هم دې ملامت وي، هم دې غلی وي او هم دې ننتلی وي، مخالف لوری چې په واقعیت کې ملامت دی، هغه دې سلامت وي. هم دې د اپوزېشن امتیاز واخلي او هم دې په پوزېشن کې تر نیمایي زیات واك ولري. صلاحیت دې ولري، خو مسؤلیت دې ونه لري، هم دې امتیاز اخلي، هم دې انتقاد کوي. افسوس د هغه ملت پر حال چې مشران یې د مضر مصلحت پر نري رنج اخته وي.

خدای دې مل شي د وطن او د ملگرو

خرخویني رهبران په سوداگرو

مور خبر نه وو چې مشران مو کوم لوري ته بیایي، هسې په اتنونو او نارو سر وو او نه مو د شاعر دې بیت ته پام و:

خه خبر یې چې په کوم لوري دې بیایي؟

چې روان یې په گله او په سندرو!

دا منم چې تاسو به ولسمشر شی، په نړۍ کې اوس هم یاد یاست، نور به هم یاد او بناد شی، خو ولس به لاپسې برباد شي، ته به مخکې لاړ شي خو قافله په شا راغله.

منم رهبر په خپله مخکې لاړو خو قافله خو يې په شا راوسته

هر چا چې دې مظلوم ملت ته په کمه سترگه کتلي او پر جنگسالارانو يې ډډه لگولې، برخليک يې ډېر ذليل دی. ډاکټر نجيب الله هم پر همدې ډول اشخاصو ډډه ولگوله، برخليک يې هغه شان شو، ولسمشر کرزی هم د ولس په رايو ولسمشر شو، خو خواره يې جنگسالارانو ته ورکړل او تاسو چې تر هر چا د فساد او زورواکۍ پر ضد خبرې کولې، تر ټولو ژر دې د جنگسالارانو گواښونو ته اوږه ټيټه کړه. تاسو خو تر ډېرو تاريخ زيات لوستی دی، ايا دا ولس ډېر زور لري که پنځه جنگسالاران؟ او که يو ځل بيا د ولسمشر کرزی د مضر احتياط د فورمول او تجربې تکرار دی چې د مصلحت او ملي گټو تر نامه لاندې يې هم ملي گټې زيانمنې کړې او هم يې پر مصلحت ريشخند وواهه. مصلحت خو هغه مرحله ده چې د عدالت او واقعيت تر منځ انډول برابر شي، نه دا چې پر ولس داسې يو منفي واقعيت وټپل شي چې هر ځل تجربې يې ولس له گټو زيانونو سره مخ کړي دی، دا ولس ډېر صابر او صبور ولس دی. دې ملت ستا تر څنگ جنگسالاران، فسادگر، غوره مالان او نور ورځچاري يوازې په دې خاطر تحمل کړل چې ستاسو ماضي وينا ته په کتو سره يې پر تا باور درلود، خو دا باور تر (تحول او تداوم) د مخه نا باوره شو. درد ځپلي، سپين زړي پښتانه او نور ملتپال افغانان ټول درپسې ودرېدل، روښنفکر، ملا، لوستی، نالوستی، پېغله، ځوان، سپين ږيري او مخور ټول په دې خاطر په يوه ليکه کې ودرېدل چې د شر او فساد د اصلي عواملو له رنځ او عذاب څخه وژغورل شي. خو اوس چې

شر او فساد په خپله له تحول او تداوم سره غاړه غړې شول، نو د
ولس قافله مجبوره ده چې په خپله د ځان غم وخورې:

قافله دې هم منزل نه ځان خبر کړې

کله کله رهنما نه لار خطا شي

فکر کوم چې د افغانستان شخړه دومره پېچلې ده چې د ((نړۍ
مفکر)) څخه هم لار خطا شوې ده، د لارېچې رسۍ لکه چې د بل
چا په لاس کې ده، یوازې ممثلین یې افغانان دي، یو شاعر لا
پخوا ویلي وو:

خومره چې زه یم خبر له ملکه

د مشورې سر دی بهر له ملکه

زه ډېره بېنښه غواړم که زما (کم فکره) خبرې دې پر (مفکر) ذهن
بښې نه لگي، خو زه ځکه ځانته دا حق ورکوم چې تر تا وروسته،
تاته ما تر هر چا زیات کمپاین کړی دی، که ستا غوره مالان او یا
ځینې دوه روله کمپاینران یې مني که نه، خو مخالفین او عام
افغان ولس پر دې واقعیت متعرف دی چې زه (یون)، زما مېرمن
(اریون یون)، (ژوندون ټلوېزیون) او (د افغانستان ملي تحریک) په
سوونه ځوانان تر هر چا زیات ستا په کمپاین کې سترې شولو. ان
ستاسو پر ضد مظاهره کې هم مخالفینو ستاسو پر ځای د
(ژوندون) پر ضد د مرگ شعارونه ورکول، عجیبه وه! د مرگ
پلویانو پر (ژوندون) مرگ وایه، دا په دې مانا نه وه چې گنې
ستاسو شخصیت یا ملي حیثیت ته یې د احترام په خاطر ستاسو
نوم نه اخیست، هسې خو یې په خپلو نورو تبلیغاتو کې د اسلام
له دایرې څخه هم ایستلی وې، خو هغوی د (ژوندون) نوم ځکه
زیات یاد او په چې همدې ټلوېزیون ورته سرخوږی جوړ کړی و او

ولس ته يې يو فکري ليد لوری ورکړی و، خو ستا غوره مالانو او
ځينو کمپاينرانو (ژوندون) ته هم په همغه سترگه کتل، لکه د
(اصلاحاتو او همپالنې) تيم چې ورته کتل. خو بيا هم موږ ستا
له ملاتړه لاس وانه خيست او نه مو د ((ستر مفکر او ستر
جنگسالار)) اوسنی ملگرتيا او تېرې ماضي ته د تصوير په ژبه
اشاره وکړه. دا په دې خاطر چې د ملي گټو لپاره د زهرو گوت
تېرولو ته هم تيار وو. تاسو هم په دې خاطر له ژوندون ټلوپزين او
ما څخه واټن ونيوه چې تر څنگ دې يو شمېر متعصبين،
تنگنظره او مخالف گروپونه، د خپل فاشيزم او تعصب د پټونې
په خاطر درباندي د (فاشيست) او (نيشنلسټ) ټاپه ونه لگوي،
موږ ستا تر څنگ فسادگر، جنگسالاران او غوره مالان وزغمل،
خو تا زموږ مشروع مبارزې، د حق، عدالت او سپريتوب چغې،
افغانيت، اسلاميت او انسانيت ته هېڅکله هم هر کلی ونه وايه.
اوس خلك خبرې نه تلي، عمل تلي:

د عمل د خاوندانو په حضور کې

د وينا خاوند ولاړ لاس په سلام دی

تاسو ته چې خلکو رايه درکړه، په دې خاطر چې فکر يې کاوه د
ډاکټر اشرف غني وينا او عمل برابر دي، غوڅ، قاطع او پاک
سړی دی، له ناپاکو خلکو يې کرکه ده او له وطن څخه به دا تېره
شل کلنه گندگي ورکه کړي، خلك د حامد کرزي له مضر
مصلحت او ناوړه احتياط څخه ستړي شوي وو، خلکو سره يو
احساس و، عاطفه وه، خلکو د سياسي سوداگرۍ په باب هېڅ
فکر نه کاوه، خبر نه وو چې:

سوداگر خلك د احساس نزاكت څه پېژني

معیار یې وزن دی او تول دی ساه مې بنده شوله

زه د هغو میلیونونو افغانانو له جملې څخه یم چې ستا د بریالیتوب لپاره مې په سر او مال مبارزه کړې، خو هغه خلك چې په کلیو او بانډو کې اوسي، ستا مینوال وو، نه تاته لاسرسی لري او نه هم د لیک او لوست له نعمته برخمن دي، د هغوی په زړه کې به څه سرې سکروټې باد پېري، زه خو بنه یم، د زړه غوټه د قلم په نوکه خلاصوم، خو هغوی چې دا وسیله نه لري، څومره اور به زغمي، زه هیله لرم چې زما دا لیک د همغو میلیونونو افغانانو د زړه د داغونو انځور هم وگڼې، د خلکو نظر، رایو او هیلو ته درناوی وکړې، د قانون حاکمیت پلي کړې، د مصلحت پر ځای قانونیت او د سیمه ییز نا مشروع جوړجاړي پر ځای د افغانیت د پراخې مفکورې حاکمیت ته لاره اواره کړې. پاچاهان ځي او راځي، مري، رنګېږي، خو ولسونه ژوندي وي، ولس نه مري، تسلسل لري، همدا ولسونه دي چې یو څوک پر تخت کېږي او یو څوک له تخته پرېباسي.

ولسونه چې سند یو بله وکا

پادشاهان ورته سجود کاندې اختیار

تاسو د کمپاین په شپو او ورځو کې ویلي وو، چې زه تاسو ته د خپل حکومت په سلو (۱۰۰) ورځو کې امتحان درکوم. که پارچه مې خرابه وه، ناکام مې کړی. اوس خو تاسو د گډې اعلامیې تر لاسلیک وروسته فیصله کړې چې په امنیتي سکتور او ځینو نورو برخو کې به تر (۹۰) ورځو پورې تغیر نه راځي، دا خو دا مانا لري کوم فساد، بې عدالتی نا سم کارونه چې په دې ارگانونو کې له

پخوا څخه موجود دي، هغه به لاپر خپل ځای وي. اوس به نو د امتحان او پارچې خبره وکړو: پوره (۲۳) کاله کېږي چې زه په پوهنتون کې استاد يم او تاسو هم کلونه کلونه په بهر کې استادي کړي، راځه چې د استادی يوه محاسبه سره وکړو! اوس نو که تاسو په هرو (سلو ورځو) کې سل په سلو کې کار وکړئ او زه هره ورځ يوه يوه نومره درکړم هغه هم چې ټول سوالونه دې درست وي، نو پوره سل نومرې شوي، خو څرنگه اوس چې تا د امنيتي سکتور د امتحان پارچه کې (۹۰) ورځې ضايع کړي، دا که د ازموينې هر ډول سستم وي، ته مطلق محروم يې، په دې مضمون کې هېڅ د امتحان مستحق نه گرځي او بل که په امتحان کې شامل هم شي، نو (۹۰) نومرې خو دې له لاسه ورکړي، که په پاتې (لسو ورځو) کې پوره (لس نومرې) هم يوسې، نو ته له سلو څخه په (۱۰) نومرو مطلق ناکام گڼل کېږي، دا د واقعي امتحان نتيجه ده.

دا چې امنيتي سکتور، پر اقتصادي، سياسي، فرهنگي، ټولنيزو او نورو ټولو برخو مستقيماً اغېز لري، نو په ټولو مضامينو کې دې نومرې ټيټېږي، نتيجه دا راوځي چې په مجموعي نيمايي (نصف مجموع) کې پاتې راځي او هر شاگرد چې د (نصف مجموعي) له خطر سره مخامخ شي، هغه د حل هېڅ بله لاره نه لري او ناکام گڼل کېږي.

نو بڼا غليه ډاکټر صيب او راتلونکی احتمالي ولسمشره! دا ولس که غريب دی، خو حساب او کتاب ورسره شته، مور چې ټولو ستا د ملاتړ لپاره ودانگل، په تا کې مو يو کیفیت او يو ظرفيت لیده، که نه په کميت او لباس کې خو کېدی شي تر تا، ستاسو نور رقيبان غښتلی وو، مور حسابي خلک يو، خبرې په حساب

کوو، د الفت صیب په وینا: [(۹) په کیفیت کې تر (۱) غټ دی، خو د عدد له مخې دواړه عددونه دي، که موږ یو (۱) تر نهو (۹) د مخه ولیکو، نولس (۱۹) کېږي خو شل (۲۰) کېږي نه، خو که نهه (۹) تر یوه (۱) د مخه ولیکو نو یو نوي (۹۱) ورڅخه جوړېږي، خبره ان سلو (۱۰۰) ته رسېږي]. موږ ځکه ته مخکې کړې چې کیفیت او ظرفیت دواړه درکې وو. په ټاکنو کې چې موږ، ته پنځه (۵) تر ډاکټر عبدالله عبدالله یو (۱) غوره بللې او د مخه کولې مو، د همدې کیفیت له امله و، ځکه په دې حالت کې پنځوس + یو (۵۰+۱) پوره کېدل، خبره قانوني حد ته رسېدله، خو که یو (۱) درڅخه دمخه شوی وای، خبره پنځه لسو (۱۵) ته رسېدله، شل (۲۰) کېدله نه، خو ولس سره اوس اندېښنه ده چې تاسو ډاکټر عبدالله عبدالله په نا مستقیم ډول تر ځان د مخه کړې، نو ځکه خو دې خبره شل نه کړه. اوس یو ځل بیا وایم چې دا کیفیت او ظرفیت د مضر سیاسي مصلحت له امله مه قربانونه، خپله ماضي مه بدرنگوه. ستا تریخ ولسي او ټولنیز چلند هم پر ولس ځکه بڼه لگېده چې خلکو فکر کاوه، په وطن کې د حاکمې ناپاکۍ د پاکولو لپاره همدغسې یو ترڅه شخصیت ته اړتیا ده که نه خو دا ولس د هېچا دومره ترڅه او تروه ژبه نه شي زغملای، خو داسې بنکاري چې دا تريخوالی یوازې د هغو کسانو په مقابل کې استعمالېږي چې خپل پلویان دې دي، مخالفینو سره خوږ او موافقینو سره تریخ چلند تر ډېره وخته پورې هېچا ته د زغم وړ نه دی. که د ښاغلي عبدالله عبدالله د ټیم د پرله پسې غوښتنو پر وړاندې ستاسو د ټیم له خوا هم پرله پسې، خو معقولې غوښتنې مطرح شوې وای، نو خبره دې یو طرفه افراطي حد ته نه رسېده او نن به نړیوالو منځگرو د دواړو خواوو په معتدلو او معقولو

غوښتنو کې منځنی حد ټاکلی و، هم به تاسو او هم به ولس ته په گټه و، خو څرگنده خبره ده چې ستاسو په استازی غالباً هغه کسان په مذاکراتو کې گډون کوي چې نه قوي ولسي بېز او بنسټ لري، نه قوي سياسي جرئت او نه هم فرهنگي مهارت، دا ډول اشخاص اکثره د پخوانۍ شمالتلوالي پاتې شوني او د هغو تپساري دي، داسې څوک ما ونه لیدل چې مقابل ټیم سره د مخالفت پخوانۍ (سره کرښه) ولري چې یو بل تر هغې وانه وړي او هر یو خپل برید وپېژني، ځکه خويي په اعلامیه کې د «مقاومت» اصطلاح هم په خاص مهارت تېره کړې ده. ستاسو له سياسي تجربې، علمي او سياسي تفکر څخه دا هیله نه کېده، هغه الفاظ او یا اصطلاحات دې د ارزښتونو او درناوي په توگه ومنل شي چې لاهم ترې د وینو بوی راځي. تاسو پوهېږئ چې د «مقاومت» د اصطلاح تر چتر لاندې یوه خاصه ډله، سیمه او یو خاص گروپ له دې ملت څخه ناوړه باج اخلي او دا د خپلو سياسي او بشري جنایتونو د پټونې لپاره یوه وسیله گڼي. کله چې د پنځه (۵) سلنه خلکو «مقاومت» د یو اصل په توگه منل کېږي، د پنځه نوي (۹۵) سلنه خلکو ارزښتونه بیا کوم دي؟ د (جهاد) له مقدس نامه څخه هم ځینې روس پلوه پرتوکولیان خپله سياسي گټه پورته کوي، جهاد چې د ټول افغان ولس حماسه گڼل کېږي، اوس څو محدودو جنگسالارانو یرغمل کړی او د جهادي ارزښتونو پر ضد ترې گټه اخلي. کله چې د افغانستان اساسي قانون د ټولو وگړو تر منځ د تساوي اصل او اسلامي ارزښتونه معیار گڼي، نو بیا هېڅ، اړتیا نه شته چې په دې منځ کې دې هغه تنظیمي اصطلاحات چې د نفرت بوی ورڅخه راځي پر خلکو په زوره تحمیل شي، دا له طالبانو او نورو جمعیت ضد ډلو سره د

پخلاينې بهير ته څرگند زيان رسوي او جگړه لاپسې غځوي. د جهاد له مقدس ارزښت پرته چې د ټول ملت مشترکه حماسه گڼل کېږي، نورو هېڅ ډول تنظيمي اصطلاحاتو ته اړتيا نه وه، ددې ډول اصطلاح کارول ددې څرگندونه کوي چې ستاسو ټيم کې لا هم د نظار شورا د فکري خط پلويان خپل اغېز لري. اوس چې په اوبو ورگډ شوی يې، نو د ډوبېدو احتمال دې زيات دی، هر څوک چې بې گودره اوبو ته ورگډېږي، کښتۍ به يې ضرور ډوبېږي.

مانو اخر به دې کښتۍ په سمندر ډوبه شي

چې بې گودره ورگډېږي دا مې ياده لره

په دې خاطر چې ته اوس مانو يې او ټول ملت تا سره په دې کښتۍ کې سور دی، نو د ملت د نجات لپاره هڅه وکړه، د ملت د ژغورنې يوه حل لاره دا ده چې کله د ټاکنو نتيجې رڼې او ټولو تائيد کړي او ته سپين باز شوي، بيانو پر لور غره کېنه، خپل ملت او نړيوالو ته خپلو پيغام واوره، ووايه چې ما د څوکۍ او مقام لپاره مبارزه نه وه کړې، ما د ملت د سوکالي لپاره دا ټولې هلې ځلې کړي، زما ملت له جنجالي ائتلافي حکومت او د هغه له ماهيت څخه ښه خاطر نه لري، له هغه څخه کرکه کوي، که دا ائتلافي حکومت په هر نامه وي، د (ملي وحدت) د حکومت په نامه، د (اسلامي دولت)، (اسلامي امارت)، (اسلامي جمهوريت) (ديموکراتيک جمهوريت) او يا تر بل کوم نامه لاندې، خو چې ماهيت يې ائتلافي وي، نه دوام کوي او نه يې خلك مني، ښه لاره خو داده چې ډاکتر صيب عبدالله عبدالله دې د ټاکنو له قانون سره سم تاسو د ولسمشر په توگه ومني او خپله دې د (اپوزېشن) مشر شي او ته په مقابل کې خلکو ته ډاډ ورکړه او ژمنه وکړه چې

زه په حکومت کې د افغانانو تر منځ له هر ډول تبعیض پرته د لیاقت پر اساس د ټولو افغانانو استازیتوب تضمینوم او خپل ولس ته مسؤل یم.

که چېرې نړیوالې ټولنې او ډاکټر عبدالله عبدالله بیا هم د (ملي وحدت) د حکومت په نامه پر گډ حکومت ټینګار کاوه، نویو اخلاقي جرئت وکړه، ټول حکومت ډاکټر عبدالله ته پرېږده، ته او په ټیم کې چې دې څه وفادار خلک دي، هغه دې اپوزېشن ته لارښي او ووايه چې د انتخاباتو له گټلو سره سره زه د څوکۍ شوق نه لرم، عبدالله ته لکه څنګه چې وايې، ووايه زما ورور دی، دا حکومت دې دی وکړي، هغه نو بیا د ډاکټر صیب عبدالله عبدالله کار دی چې څنګه حکومت کوي او د نړیوالې ټولنې کار دی چې څنګه ورته دوام ورکوي. درېیمه لار هم شته چې تاسو او ډاکټر صیب عبدالله دواړه موافقه وکړئ او ووايئ چې مور په گډه د ملي وحدت حکومت جوړوو، خو اساسي شرط به یې دا وي چې نه د ډاکټر عبدالله او نه هم ستاسو د انتخاباتي ټیم یو غړی به هم د حکومت په عادي او لوړ پوړي پوست کې دنده نه اخلي. حکومت دې د ولس د پراخو پرگنو له منځه له داسې باکفایته اشخاصو څخه جوړ شي چې هم لیاقت ولري او هم دې له دې دواړو ټیمونو، یوه سره هم اړیکې ونه لري. د دواړو انتخاباتي ټیمونو اشخاص دې په گډه د اپوزېشن یوه کمېټه جوړه کړي، بایلونکی نوماند دې په راس کې وي، هر هغه کار چې دې ناپیيلي حکومت کاوه او نیمګړتیا په کې وه، پر هغه دې نیوکه کوي او ولسمشر به هغه اصلاح کوي. که دا ټیمونه رښتیا هم هېواد ته وفادار وي او څوکۍ نه غواړي، نوښه لاره یې داده چې څوکۍ نورو هېوادوالو ته د خدماتو لپاره پرېږدي او دوی دې

د خدماتو د سر ته رسولو څار وکړي او که د څوکۍ خبره نه وي، نور خو هېڅ مشکل نه شته، کله چې د دواړو ټيمونو مکس شوي تگلاره تطبقېږي، نو نوره په کې څه ستونزه پاتې کېږي؟ زه د يوه افغان او ستاسو د يوه نا رسمي کمپاينر او د هغه چا په توگه چې ستا په کمپاين کې تر ټولو زيات ستړی شوی او متضرر شوی، حاضر يم چې ستاسو په حکومت کې هېڅ ډول دنده وانه خلم او تر ځان بل مستحق ته ځای پرېږدم، نو ستاسو هر کمپاينر بايد د هېواد د گټو لپاره دې حالت ته حاضر وي.

خو له اوسني تصنعي او فشاري جوړجاړي څخه داسې بنسټګاري چې دا لاره ډېره اغزنه ده. په دې ترکیب کې د نړۍ يو مفکر څه چې سل مفکران هم راشي، حکومت يې دوام نه کوي، يو (علي بابا) او (خلو بنبت) غله نه چلېږي. او بيا خو چې د دواړو ټيمونو غله او فساد ګر سره يو ځای شي، نو بيا به يې بڼه جوړه کړې، د اپوزېشن مشر به هم د خپل اجرائيه رييس او نيم حکومت په زور وضعه اخلاص او ولسمشر به کار ته نه پرېږدي، هم به مسؤليت نه لري، هم به سپينه کوتره وي، ولسمشر به هم کېږدلی وي، هم به شرمېدلی، د عوامو بنسټو په اصطلاح هم به بوره وي، هم بدنامه، مزې به اپوزېشن کوي، کنځلې به په اصطلاح پوزېشن خوري، د ولسمشر کرزي د واکمنۍ دوره به بيا تکرار شي تر هغې څخه هم څو ځله په متبذله بڼه، خلک به ولسمشر کرزي ته د دعا په ارمان شي، او د «(تحول او اصلاحاتو)» او «(تداوم او همګرايي)» له يو ځای کېدو څخه به داسې يو «(شرم)» وزېږي چې پخواني شرمونه به ټول ورته له حيرته ګوته په غاښ شي. د (ملي وحدت) د حکومت تر نامه د سهامې شرکت جوړول همدا اوس عملاً د هېواد قوانين، انتخاباتي بنسټونه او نور اورگانونه پیکه

او نا اعتباره كړل، پر ټاكنو د خلكو باور له منځه لاړ او
افغانستان كې د ټاكنو تر چتر لاندې د ائتلافونو يوه نوې متبذله
لړۍ پيل شوه. نو كه د نړۍ ستر مفكر صيب دا حالت همدا سې
غواړي، مهرباني دې وكړي ورځي دې پرې، حكومت يې غير له
هغې هم په دې حالت كې تر لويې جرگې نه رسېږي، موږ ورته سر
له همدا اوسه د ماتې مباركي وايو.

وما علينا الا لبلاغ

غوڅ سړی او پڅ کارونه (د ډاکټر غني د واکمنۍ يو کال)

[د اليکنه د ډاکټر اشرف غني پر مشرۍ د ملي وحدت د حکومت د

قانون له مخې د يو کلنۍ په مناسبت شوې وه]

د (۱۳۹۴ل) کال د غبرگولي يا جوزا پر (لومړۍ) نېټه د ډاکټر غني

د واکمنۍ يو کال پوره شو. د اساسي قانون د (۶۱)مې مادې د

حکم له مخې ((د جمهور رييس وظيفه تر انتخاباتو وروسته د پنځم

کال د غبرگولي په لومړۍ نېټه پای ته رسېږي.

د جمهور رييس د کار تر پای ته رسېدو د مخه د نوي جمهور رييس

د ټاکلو لپاره انتخابات، له دېر شو تر شپېتو ورځو پورې، موده کې

(کېږي.)

که د اساسي قانون همدا حکم، رڼا او محتوا په پام کې ونيسو، نو

د ولسمشر ډاکټر اشرف غني دنده او کاري موده دده د واکمنۍ د

پنځم کال د غبرگولي پر لومړۍ نېټه پای ته رسي او د غبرگولي له

اوسنۍ لومړۍ نېټې څخه د مخه زمانه يې چې محاسبه کړو، نو

دده له واکمنۍ څخه پوره يو کال او يا هم (۳۲۵) ورځې وخت تېر

شوی، البته له عملي پلوه دده له واکمنۍ (د ۱۳۹۳ل کال د تلې يا

میزان له (۷) نېټې د يا د سوگند يادولو له ورځې څخه اته مياشتې

يا (۲۴۳) ورځې تېرې شوي، خو قانون دا وخت نه محاسبه کوي، د

قانون حساب قانوني دی او د سياستوالو مجبوریتونه او سازشونه

د هغوی په خپل کفايت پورې اړه لري. قانون چاته وخت نه بښي او

نه هم چا سره خپلوي او د بنمڼي لري اوس نو ډاکټر غني د خپلې واکمنۍ لپاره ټول (۴) کلونه يا (۱،۴۶۰) ورځې نور وخت لري. اوس ټول ضايع شوی يا تېر شوی وخت دده د ټولې قانوني واکمنۍ شل (۲۰) سلنه مهال جوړوي، يانې دا چې (شل) په سلو کې وخت ضايع شوی، خو (دوه) په سلو کې کارونه نه دي ترسره شوي، که له پاتې يوزرو څلور سوه او شپېتو (۱،۴۶۰) ورځو څخه د جمعې او پنجشنبې ورځې، د متفرقه رخصتيو ورځې، د بهرنيو سفرونو مهال، بېرني وختونه، د ناروغۍ مهال او نور داسې وختونه چې اټکل يې نه کېږي، له ياد وخت څخه وباسو، نو ډاکټر غني ته به ايله (۹۰۰) کاري ورځې پاتې شي او که په دې مهال کې حکومت په همدې سرعت روان وي، نو په سلو کې (شل) سلنه کارونه هم نه شي ترسره کولای.

اوس نو که زه د يوه افغان او مسلمان په توگه، له قانوني پلوه د ډاکټر اشرف غني تېره يوه کلنه دوره ونه ارزوم، حقيقت بيان او واقعيت څرگند نه کړم، نو د خدای (ج) او د خپل مظلوم ملت پر وړاندې به مې غاړه بنده وي، دلته غواړم تېريو کال کې شويو او ناشويو کارونو، نيمگړتياوو او ستونزو ته لنډه نغوته وکړم:

ژمنې: پخواني نوماند او اوسني ولسمشر (ډاکټر اشرف غني) دوه ډوله ژمنې کړې دي، تر ټاکنو وړاندې او تر ټاکنو وروسته ژمنې، تر ټاکنو وړاندې ژمنې نه يوازې دا چې عملي نه شوې، بلکې تر ډېره حده د هغو خلاف عمل هم وشو. طبيعي خبره ده چې تر ټاکنو وړاندې ژمنې له عملي تطبيق سره پوره سمون نه شي لرلای او په نړۍ کې به د ولسمشرۍ داسې لږ نوماندان پيدا شي چې

خپلې ټولې کرې ژمنې ټکې په ټکې او سل په سلو کې عملي کړي، خو داسې مثالونه هم ډېر کم پیدا کېږي چې یو کاندید دې د خپلو کرېو ژمنو مخالف لوری غوره کړي: ((اټیتلافي حکومت نه جوړوم، سهامی شرکت نه جوړوم، زورواکي له منځه وړم، قانون واکمنوم، د فساد جرړې باسم، د خلکو په دسترخوان کې تغیر راوړم، عادلانه نظام جوړوم، خلکو ته شغل ایجادوم، دا کوم او دا... او که چېرې دا کارونه مې ونه کړل، نو امتحان راڅخه واخلي، د سلو ورځو امتحان درکوم، که پارچه مې سپینه وه، ناکام مې کړئ)) او داسې نورې په لسگونو ژمنې.

دا تر ټاکنو د مخه ژمنې وې، تر ټاکنو وروسته ژمنې؛ په دوو اونیو کې کابینه جوړوم، په دوو میاشتو کې یې جوړوم، خبره نیم کال ته ووته، بیا هم پوره نه شوه، بنوونکو ته په شپږو میاشتو کې د کورونو لپاره نومرې ورکوم، دا کار په (۳۰) ورځو کې کوم، د ابل کار په شپږو ورځو کې کوم، د قاچاق مخه نیسم، ایران ته د هرات د قیمتي ډبرو مخنیوی کوم، نن سرپرستي ختموم، سبا یې ختموم، خبره کال ته نږدې شوه، خو سرپرستي ختمه نه شوه. د طالبانو تر حاکمیت وروسته چې په نامه سرپرست وزیران وو، خو پوره واک یې درلود، د نړۍ په تاریخ کې دا یو بې مثال اداره ده چې دومره عمر یې په ناقانونه سرپرستي کې تېر کړ. ولسمشر داسې یو دریغ کې دی چې چارواکي گونښه کولای شي، خو مقررولای یې نه شي، د پوځ اعلیٰ سر قومندان دی، خو د ولسوالۍ امنیه قومندان نه شي مقررولای، نه یوازې په تقرر کې پوره واک نه لري، بلکې دده په حکم مقرر شوي کسان هم د ((اجراییه رییس)) له

خواله کاره گونښه کېدی شي، ښه بېلگه يې د انتخاباتو د سمون کمپسيون لپاره د (شکريې بارکزی) او د سترې محکمې د اجراييه مقام لپاره د ښاغلي (حليمي) تقرر و، چې د دندې تر اشغال وړاندې له دندې لرې کړای شول او داسې نور گڼ مثالونه.

د فساد پر ضد مبارزه کې يو څه پرمختگ شوی، هغه هم د غني تر واکمنۍ وړاندې فساد په برخه کې، لکه د (کابل بانک) د دوسيې بيا سپړنه او دفاع وزارت کې د قراردادونو ارزونه، خو عام فساد چې د دولت په رگونو کې له پخوا راروان دی او اوس يې په دې دوره کې هم د نامسؤوليتۍ او سرپرستۍ له امله بېلا بېلې بڼې خپلې کړي، ددې فساد په مخنيوي کې نه يوازې مثبت پرمختگ نه دی شوی، بلکې فساد خپلې رينډې لاسې غځولې دي.

قانون: په افغانستان کې دا يو سياسي دود گرځېدلی، څوک چې کوم شعار ورکوي، تر ټولو د مخه دی په خپله د هماغه شعار پر وړاندې ودرېږي، ډاکټر اشرف غني هم تر هر چا زيات د قانون د حاکميت شعار ورکاوه، خو تر هر چا وړاندې ده د قانون ډډه تېر ونيوه. کله چې ډاکټر اشرف غني احمدزي د ولسمشر په توگه سوگند ياداوه، نو د سترې محکمې رييس ورته په اساسي قانون کې د مندرج سوگند له مخې قسم ورکړ، دا لوړه يا سوگند په دې ډول دی: ((د لوی خدای (ج) په نامه لوړه کوم چې د اسلام د سپېڅلي دين پيروي او ساتنه وکړم، د اساسي قانون او نورو قوانينو رعايت او د تطبيق څارنه وکړم. د افغانستان د خپلواکۍ، ملي واکمنۍ، زمکنۍ بشپړتيا ساتنه او افغانستان د خلکو حقوق او گټې خوندي کړم او د لوی خدای له دربار څخه د مرستې په

غوښتلو او د ملت په ملاتړ د افغانستان د خلکو پرمختګ او هوسايي په لاره کې خپلې هڅې جاري وساتم.) (تر پنځه لسو يا شلو دقيقو وروسته يې خپل دا کړی قسم هېر ، اساسي قانون يې تر پښو لاندې او د ډاکټر عبدالله لپاره يې له مخکينې ناقانونه تړون سره سم اجرائيه پوست رامنځته کړ. دا ډول پوست په اساسي قانون کې نه شته. ځينې ښاغلي کېدی شي ووايي چې دا خودده يو مجبوريت و ، د مجبوريتونو بحث جلا دی او د قانون بحث جلا. دلته دواړو ډاکټرانو ، يو د ځان لپاره د ناقانونه اجرائيه پوست په غوښتلو او بل يې په منظورولو سره قانون تر پښو لاندې کړی دی. همدغه اساسي قانون چې خو دقيقې وړاندې پرې دې دواړو ښاغلو قسمونه وخورل ، دواړو په گډه تر پښو لاندې کړ. په تېرو (۳۶۵) ورځو کې تر (۳۶۵) څلور زيات اساسي قانون او د هېواد نور قوانين تر پښو لاندې شوي دي. عجيبه خبره خو لاداده چې د همدې قانون ناقضين بيا کله کله طالبانو ته د سولې لپاره د همدې اساسي قانون رعايت د يوې سرې کرښې په توگه يادوي ، په داسې حال کې چې دوی تر بل هر شخص او سياسي جريان زيات همدا اساسي قانون تر پښو لاندې کړی او بې باوره کړی دی.

امنيت: ولسمشر د خپل حاکميت په پيل کې وويل ، چې ډېره پاملرنه يې پر امنيتي چارو راڅرخي ، کله چې دده له پاملرنې سره سره امنيت لاسپسي خراب شو ، نو بيا يې وويل چې په لومړنيو شپږو مياشتو کې مې ټوله پاملرنه بهرنيو اړيکو ته وه. امنيت تر دې بريده خراب شو ، چې طالبان او يا په ټوله کې مخالفين له چريکي جگړو څخه منظمو جبهه يي جگړو ته راووتل ، د امنيتي

خواکونو او ولسي وگړو مرگ ژوبله هم د پخوا په انډول خو ځله زیاته شوه. اوس لږ تر لږه د هېواد (۴۰) لوی او واړه ښارونه تر شدید تهدید لاندې دي.

اقتصاد: د ډاکټر اشرف غني د کمپاین تر ټولو مرکزي ټکی همدا اقتصادي ښېرازي او اقتصادي ستراتيژي وه، سره له دې چې په چاپ شوي منشور کې یې دا برخه نه ښکارېده، خو په خبرو کې یې ډېره یادېدلې، خلکو هم ده ته د یوه اقتصاد پوه په توگه کتل او دده له ژمنو سره سم یې فکر کاوه چې رښتیا به یې په دسترخوان کې بدلون راشي. بدلون راغی، خو منفي بدلون، ډاکټر غني تر بريالیتوب وروسته هېڅکله هم نه نظري اقتصادي طرحه وړاندې کړه او نه یې کوم عملي گټور اقتصادي گام پورته کړ، د پانگې تېښته لاهم روانه ده، بهرنۍ مرستې ورځ تر بلې کمېږي، یوازې چین او امریکا ته په دوو سفرونو کې د مرستې ژمنې وشوې، خو عملي بڼه یې لاهم خپله کړې. اوسنی حکومت په تېر نظام کې د ترسره شویو پروژو له امله هم د ځینو شرکتونو چې نږدې پنځه سوه (۵۰۰) میلیونه ډالراتکلېږي، پورورپی دی او د بودیجې کسر هم لري. افغانۍ هم د ډالرو په مقابل کې په سلو کې نږدې پنځه (۵) سلنه خپل ارزښت له لاسه ورکړی دی. د افغانستان بانک د دوه اعشاریه پنځه (۷،۵) ملیاردو ډالرو له زېرمې څخه د یوه کال په بهیر کې اته سوه (۸۰۰) ملیونه ډالره د افغانیو د ثبات پر ساتلو لگول شوي، خو دا ثبات لاهم تر اوسه ټینګ شوی نه دی.

اشتغال: د اشتغال په برخه کې هم ډاکټر اشرف غني ژمنه کړې وه چې لږ تر لږه (يو ميليون شغلونه) به رامنځته کړي، نه يوازې دا چې نوي شغلونه رامنځته نه شول، بلکې تر (سلو زرو) زياتو افغانانو خپل کارونه له لاسه ورکړل. ان دولتي ادارو کې چې تر (خلورو زرو) زيات پوستونه خالي وو، هغو ته هم د خپلمنځي اختلافاتو له امله څوک جذب نه شول. د بېکارۍ لړۍ په چټکۍ سره مخ په بره روانه ده او دا لړۍ به پر افغاني ټولني خورا منفي اغېزه ولري.

نړيوال اړيکي: سره له دې چې ډاکټر اشرف غني وويل، په شپږو مياشتو کې يې زيات تمرکز پر نړيوالو اړيکو او تردې وروسته به کورنيو چارو ته ډېره پاملرنه کوي، خو دا اړيکي هغومره موثر نه وو چې افغانستان ته عملاً اقتصادي گټه راوړي او يا هم د مرستو بهير رامنځته کړي. پاکستان سره ناسنجول شوي او ناباوره اړيکي هم ددې لامل شول چې د افغانستان يو شمېر طبيعي متحدين ځان په حاشيه کې احساس کړي.

طبيعي متحدين: د تېريو کال په تېره بيا د ولسمشر په توگه تر سوگند يادولو وروسته موده کې اشرف غني خپل يو زيات شمېر طبيعي متحدين له لاسه ورکړل، ځای يې يو شمېر غوره مالو او بېلابېلو تنظيمي اشخاصو ونيو، دا کار ددې سبب شو چې دی د خپل دولتي سيال پر وړاندې خپل پخوانی قوي دريځ له لاسه ورکړي او هغه هم دده پردې نيمگړتيا او کمزورتيا پوه شي او په حکومت کې خپلې ريښې لا پسې وځغوي. دا کار ددې سبب هم

شو چې حکومت کې د واک دوه سياسي سرچينې رامنځته شي. يوه سرچينه په خپله ولسمشر اشرف غني دی چې قانوني واک ورسره دی، خو عملي واک يې کمزوری دی او يا يې دی د تعمیل وړتيا نه لري. بله سرچينه اجرائیه رييس (ډاکټر عبدالله) دی چې قانوني واک نه لري، خو عملي واک ورسره دی؛ د ویتو صلاحیت هم لري او د ډاکټر اشرف غني قانوني صلاحیتونه يې فلج کړي دي. په تېره موده کې د دولت او يا حکومت عملي او قانوني سرچينې دواړه په ټکر کې وې، نو ځکه يې ولس ته څه پاموړ خدمتونه وړاندې نه کړای شول.

ټولنيز چلند: ډاکټر اشرف غني خپل يو زيات شمېر طبيعي او نا طبيعي متحدین، کاري مامورين د خپل ترخه ټولنيز چلند له امله هم له لاسه ورکړل، دده ذاتي، ټولنيز او شخصي چلند زموږ په ټولنه کې له واکمنو ټولنيزو، اسلامي ارزښتونو او اخلاقي معيارونو سره سمون نه خوري. ډاکټر اشرف غني يوازې او يوازې د دولتي مقام له مخې تر نورو لوړرتبه او ټيټرتبه دولتي چارواکو او مامورينو قانوني لوړتيا لري، خو د انساني او افغاني معيارونو له مخې او دده د خپل شعار په مصداق ((هېڅ افغان تر بل افغانه برتر نه دی او هېڅ افغان تر بل افغانه کمتر نه دی))، دی هم پر بل هېڅ افغان کومه ځانگړې لوړتيا نه لري. خو دده عملي ورځنۍ او کاري چلند داسې دی؛ يوازې هغه مامورين به ورسره گوزاره وکړای شي چې څوکۍ او مقام ته تر خپل حيثيته زيات اهميت ورکوي. يو شمېر خلکو ورڅخه د همدغه چلند له امله خپله لاره جلا کړې او دالړۍ به نوره هم پسې دوام پيدا کوي.

مايکرو منبجمنت: د ولسمشر غني ډېر وخت پر ورو ورو خبرو ضايع کېږي. خپل لومړی فعاليت يا کار يې له خپل اشپز سره له جنجاله پيل کړ، همداسې د ارگ د ورو مامورينو د سهار د چای تر څرنگوالي او نورو ورو خبرو پورې وغځېد او همداسې تر ولايتي کچې پورې يې وړې وړې خبرې تعقيب کړې، دا کار ددې سبب شو چې ولسمشر د کم ارزښته کاغذونو پر لوستو مصروف شي او د هېواد لوی لوی او مهم کارونه ترې پاتې شي، له ملازم څخه نيولې تر وزيره پورې، له ټولو افرادو څخه امتحان اخيستل د ولسمشر د وخت او کاري منبجمنت څرنگوالی په ډاگه کوي، چې په نورو هېوادونو کې ساری نه لري او نه هم شونی دی.

طرحې او ازموینه: ډاکټر اشرف غني ژمنه کړې وه چې زه د هېواد د پرمختيا لپاره طرحې لرم، ((د عادلانه نظام لار)) راته معلومه ده، د هېواد د پرمختگ ((منشور)) مې برابر کړی او که چېرې دا مې عملي نه کړل، نو په (سلو) ورځو کې راڅخه امتحان واخلي او که پارچه مې خرابه وه، ناکام مې کړئ، خو اشرف غني هېڅکله په (سلو) ورځو او ان په درې سوه پنځه شپېته (۳۶۵) ورځو کې حاضر نه شو چې کوم ناپېيلي بنوونکي ته د امتحان د پارچې لپاره کېږي او نه يې هم د هېواد لپاره کومه ليکلې طرحه وړاندې کړه، اوس له نورو خلکو طرحې غواړي، له ملازمه نيولې تر وزيره پورې هر څوک چې مقررېږي، دی ورته وايي طرحه دې راوړه! له دې څخه معلومېږي چې نه اشرف غني، نه يې اجرائيه رييس او نه هم د اوسني ادارې اړوندې متضادې ډلې کومه طرحه

لري چې وزير، معين، رييس او ملازم ته يې وړاندې کړي چې دغه زموږ پنځه کلن پلان دی، راته عملي يې کړه! نورو هېوادونو کې چې کوم نوماند بريالی شي له خپلې طرحې سره سم ژرد نظام چارې سمبال کړي، دلته د نظام مشران له مامورينو طرحې غواړي او بيا څوک دی چې دومره طرحې ولولي او بېرته يې ليکونکي ته درډ او يا تائيد ځواب ورکړي. دا ډول پلمې لور په لوته اچول او د وخت ضايع کول دي، هېڅوک نه شته چې اوس له ده څخه پوښتنه وکړي او ورته ووايي چې هغه ستا طرحه څه شوه؟ همغه راکړه چې عملي يې کړو!

سهامي شرکت: د اشرف غني له خولې د سهامي شرکت خبره زموږ په ولس کې اوس ډېره عامه ده، په تېره بيا ده موده کې خبره تر سهامي شرکت هم واوښته، سهامي شرکت کې خو خبره د ونډې د څومره والي په مقياس وي، يو څوک په سلو کې لس سلنه پيسې ورکوي، په شرکت کې يې ونډه هم همدومره وي. خودا سهامي شرکت چې اوس مهال له اوو (۷) ونډه والو جوړ دی، په ټاکنو کې د چا ونډه زياته، د چا کمه او د چا هم په صفر حساب وه، خو اوس يې د واک د څومره والي کچه معلومه نه ده. که احمدضيا مسعود له پنجشېر څخه يوازې خود گوتو په شمار رايې راوړي دي، بيا يې هم د خوست، پکتيا، پکتیکا تر ميليونونو رايو په حکومت کې د ونډې وزن زيات دی. پنجشېر دره او پخوانی نظار شورا بيا له څو لارو په نظام کې د زيات امتياز څښتنه شوه؛ (د ټولو نيمه نيمه د ابې شوه يوه نيمه) يو زيات شمېر يې له پخوا څخه په حکومت کې پر غوښنو څو کيسو ناست وو، يو شمېر نورو يې د احمد

ضیاء مسعود له لاري، ځينو نورو يې د ډاکټر عبداللہ له لاري او يو شمېر نورو يې د بناغلي ((مفکر)) د ((ملي تفکر)) له امله په حکومت کې پر تېر امتياز سر بېره نورې ونډې او امتيازات واخيستل. دا ډول بې عدالتي د تېرې بې عدالتي تداوم دی، دې کار د سهامی شرکت مفهوم نور هم د خلکو په ذهن کې څرگند کړ. اوس دې حکومت يا سهامی شرکت ته خلک اووه (۷) سړی حکومت او ځينې ورته (او ه سړی بنامار) وايي چې د مظلوم ولس پر ستوني ناست دی.

سرپرستي: د سرپرستي په باب مو دمخه هم يادونه وکړه؛ اوږده سرپرستي ددې سبب شوه چې هېڅ دولتي چارواکی په بڼه ډول د کارونو اجرا ته زړه بڼه نه کړي، ځينو له يوې مخې پر فساد لاس پورې کړ او فکري يې وکړ چې هسې هم له دندې لرې کېږي. له ځينو نورو څخه د مسؤليت احساس لار او ځينو نورو بيا د مخالفو ځواکونو پر ضد له مبارزې لاس واخيست، په ټوليز ډول ټول دولتي سيستم، د بې احساسۍ او بې مسؤليتۍ پر رنځ اخته شو، په لسگونو زره کارونه معلق پاتې شول او کله چې سرپرستي پسې وغځېدل او حکومتی لوړ پوړي او ټيټ پوړي چارواکي پوه شول چې ولسمشر په يو اړخيز واک کې روان دی، يوازې د انفکاک او سرپرستۍ صلاحيت لري او د نوي تقرر لپاره له خنډونو سره مخ دی، نو خبره لا پسې خرابه شوه.

کرکټرونه: که ډاکټر اشرف غني او ډاکټر عبداللہ هر څومره د ((ملي وحدت حکومت))، د صميميت، همغږۍ او يووالي خبرې کوي، واقعيت خودادی چې دا له دوو تنو او د هغوی له متضادو

تیمونو څخه جوړ حکومت دی او بیا هر یو تیم یې په خپل منځ کې هم د اضرارو د یوه مجموعه ده. خو د دې ترڅنګه د عبداللہ تیم پر پخوانۍ اډیالوژی سربېره د وخت له تقاضا سره سم ځان اعیارولی شي، زور، ماهر، چالاک، زورواکي او ډول ډول اشخاص په کې شته، له منفي جرئت څخه هم برخمن دي، خو د غني په استازی چې څوک مقررېږي اکثره یې مړخولي، پخ خولي، تپساري، مړاوي، ګوزن و هلي او داسې اشخاص دي چې د مقابل طرف د ځواب ویلو جوګه نه دي. دده په شمول دده په ټول تیم کې داسې څوک نه تر سترګو کېږي چې د قومندان عطا محمد نور د سپوره خبرو پر وړاندې ودرېږي او هغه ته قانوني ځواب ووايي.

اندول: دې کې هېڅ شک نه شته چې د اجراییه پوست رامنځته کول د اساسي قانون یو څرګند مخالف عمل و او په حکومت کې مقابل لوري ته د پنځوس سلنې ونډې ورکول هم د قانون خلاف کار و او هم د ملي یووالي پر ضد هڅه وه. دا حکومت که څه هم ((د ملي یووالي حکومت)) په نامه نومول شوی، یانې د (حکومت) کلیمه په کې قید ده، نه د (دولت) خو د ډاکټر غني سیال اوس په ټول دولت کې: په قضا، څارنوالۍ، خپلواکو ادارو او د مشرانو جرګې په انتصابي غړو کې هم همدومره ونډه غواړي. د ډاکټر غني له لوري هېڅوک نه شته چې ورته ووايي د همدې ناقانونه تړون محتویاتو ته دې مراجعه وشي.

کله چې د دواړو سیالانو ترمنځ په حکومت کې په سلو کې پنځوس ونډه ومنل شوه، نو هر طرف باید حکومت ته خپل خپل ټول پلویان معرفي کړي وای. دا وېش په داسې حال کې و چې ډاکټر عبداللہ لا

وارد مخه په حکومت کې په سلو کې اويا (۷۰) ونډه لرله. ډاکټر غني نه د هغوی د لږې کولو وس پيدا کړ او نه يې په تېره موده کې د خپلو پلويانو د چټک تقرر امکان. کوم ځای کې چې دا امکان پيدا شو، په هغه کې هم تېروتنې وشوې، د ساري په توگه د دفاع وزير تقرر د غني صلاحيت و، ده چې هر څوک غوښتل بايد راوستی يې وای، دده محاسبه دومره کمزورې وه؛ لوی درستيز چې تيار پر خپلې څوکۍ ناست و، دده هغه سيټ تش او لوی درستيز يې د دفاع وزير په توگه ونوماوه، بيا يې په ولسي جرگه کې بريالی هم نه کړای شو، هم دفاع وزارت او هم د لوی درستيز څوکۍ ترې لارې، د درانه پوځي کرکتر بناغلي شېر محمد کريمي شخصيت ته يې هم زيان واراوه، په دويم تفاهم کې عبدالله د لوی درستيز څوکۍ ونيوله او دفاع وزير بېرته غني ته پاتې شو، دا چې بريالی کولای يې شي که نه دا به وروسته څرگنده شي. په حکومت کې د غني سهم بيا هم پر (دانش)، (دوستم)، (احمد ضيا مسعود) او نورو اشخاصو وېشل کېږي او په وروستۍ نتيجه کې ده ته ډېر څه نه پاتې کېږي، د عبدالله ونډه هم دېته ورته ده، خو دده په انډول په خپل منځ کې همغږي لري او په حکومت کې پخوانی شتوالی يې خولا سرباری دی، نو اوس د حکومت په داخل کې پوره بحران دی، عدالت او انډول دواړه په کې نه ليدل کېږي. ډاکټر اشرف غني همدا پرله پسې تېروتنې وې چې له يوه غوڅ او قاطع سړي څخه يې يو سست او پېڅ شخص جوړ کړ، داسې يو شخص چې ورځ په ورځ په ټولنه کې خپل حيثيت او باور له لاسه ورکوي.

اوس راخم دپته که مور هر خومره ددې حکومت پر نیمګړتیا او وغرېږو، بیا به هم ډېرې نیمګړتیاوې همدا سې ناسپرلې پاتې شي، هر ځای کې یوه نیمګړتیا شته، د عوامو په اصطلاح ((ابې ټوله بې-ده))، خوراڅو حل لارو ته!

خو حل لارې او خو وړاندیزونه: دې کې هېڅ شک نه شته چې دا حکومت خورا متزلزل او کمزوری دی، د ګڼو اعتراضونو او درنو مظاهرو او نورو ولسي پاڅونونو تاب نه لري، هڅه باید وشي چې دې حکومت ته لاس ورکړل شي چې له دې لږزنده حالته ووځي. دا مهال بل بڼه بدیل هم نه لیدل کېږي، تر یوه (نه) حکومت، کمزوری او نیمګړی حکومت هم غنیمت دی، مور د بې حکومتۍ تجربه هم لیدلې، هغه تجربه باید بیا تکرار نه شي، هڅه باید وشي چې له ټولو ممکنو لارو همدا متزلزل او کمزوری حکومت پر ټینګ او غښتلي حکومت بدل کړو.

ولسمشر غني او اجراییه رییس که څه هم تردې دمه ډېر ناقانونه کارونه کړي، باید دواړه دې ته ژمن شي چې تردې زیات ناقانونه کارونه ونه کړي، دواړه باید د ناپېیلو او مسلکي اشخاصو پر ګومارنې، په تېره بیا په امنیتي، قضایي، انتخاباتي او عدلي ارګانونو کې له یو بل سره توافق وکړي.

ولسمشر باید خپل ټولنیز او شخصي چلند له افغاني کلتور، اسلامي اخلاقي معیارونو، او زموږ د ټولني له ټولنیز جوړښت سره اعیار کړي، خپل ولس او خپل کاري متحدین په غېږ کې ونیسي، د قانون حاکمیت له ځانه نیولې تر واره ماموره پورې، پر ټولو باندي یو شان عملي کړي، په حکومت او نورو سیاسي چارو

کې د ولس موثر شخصیتونه شامل کړي، دولت ته انجیوي بڼه ورنه کړي. انجیوي جوړښت له حکومته بهر وساتي، خپل وخت پر وړو خبرو او جزیاتو ونه لگوي. له خپل اجرايیه رییس سره یو ځای د بهرنیو مرستو د راجلبولو په لټه کې شي، د نظام د بدلولو پر ځای د نظام استحکام ته پاملرنه وکړي. د سولې شورا کې بشپړ اصلاحات راولي، د ټاکنو کمیسیون او امنیتي سکتور په واقعي مانا ناپییلی کړي او له تنظیمي مکروبه یې وژغوري، د جنگسالارانو د هر ډول گوانونو مخه ونیسي، د هغو د دویم نسل په گومارنه کې پوره احتیاط وکړي، په حکومت کې د حکومتي زورواکۍ مخه ونیسي.

دا او دپته ورته نور وړاندیزونه کولای شي د اوسني سست ائتلافي، سهامي او اوه سري حکومت له سمون او بیا وروسته له تداوم سره مرسته وکړي او که چېرې اوسنی حکومت په همدې بڼه او همدې محتوا روان وي، نو ډېر کم امکان دی چې دا حکومت دې خپل عمر پوره کړي.

وما علینا الالبلاغ

هوډ ، تکل او خپلواکي

دا د هغې وينا ليکنې بڼه ده چې ما (يون) په ژوندون ټلو پزبون کې د (۱۳۹۴ل) کال د اسد پر (۲۸) مه نېټه د هېواد د خپلواکۍ د (۹۲) مې کاليزې په وياړ جوړه شوې غونډه کې اورولې وه.

د لوی څښتن تعالی په نامه

چې د ټولو کائيناتو د زړې زړې حساب او کتاب ورسره دی

قدرمنو مشرانو، مخورو، ملت د بېلابېلو انتخابي بنسټونو استازو، ځوانانو، ديني عالمانو، پوهانو او ددې پرتميني غونډې ټولو گډونوالو ته السلام عليكم ورحمة الله وبرکاته وایم، هر کله راشئ، په خیر راشئ، شپې او ورځې مو نېکمرغه، خدای مو د غمونو له سيوري لرې لره.

نن د هېواد د خپلواکۍ د بېرته گټلو (۹۶)یمه کلیزه ده، زه د افغانستان ملي تحریک او ژوندون ټلو پزبون په استازۍ ددې پرتميني غونډې برخوالو، ټولو هېوادمېشتو او بهر مېشتو افغانانو ته ددې وياړلې، پرتميني او مبارکې ورځې له امله د زړه له تله مبارکي وایم او هغو مېرنيو افغانانو ته د زړه له تله د دعا لاسونه لپه کوم چې د خپلو سرونو په نذرانه يې موږ ته خپلواکۍ راگټلې ده.

درنو هېوادوالو! د زماني په تېرېدو سره يو شمېر ارزښتونه خپل رنگ او ماهيت بدلوي او يو شمېر ارزښتونه بيا داسې دي چې د زماني د توپانونو زور پرې نه رسېږي، ملي او عقیده يي ارزښتونه د همدې تلپاتې ارزښتونو له جملې څخه دي. خو په تېرو درې څلورو لسيزو او په تېره بيا په تېره يوه نيمه لسيزه کې چې هېواد د مثبتو او منفي ارزښتونو د ټکر پر يوه ډگر بدل شوی و، بهرنيو سرچينو او د هغوی د کورنيو تاليفاتو له خوا هڅه وشوه چې زموږ ملي او عقیده يي ارزښتونه هم تر گواښ لاندې راولي. د ملي ورځو پر ځای تنظيمي ورځې او د ملي شخصيتونو پر ځای د تنظيمي اشخاصو، قومندانانو او جنگسالارانو د نمانځلو لړۍ پيل شوه، دولتي امکانات هم د تصنعي اتلانو د ځلا لپاره وکارول شول، دولتي رسنيو د تنظيمي رسنيو بڼه خپله کړه او تنظيمي رسنۍ چې د تعصب او کينې بوی يې له ورايه محسو سېده د ملي رسنيو په نامه ډگر ته راووتې، د بيت المال په پيسو چلېدونکو دولتي رسنيو او ټلوېزيونونو د خپلواکۍ ورځې ته په کال کې دوه ساعته وخت هم نه ورکاوه، خو داسې وخت هم راغلی چې د متنازعه تنظيمي شخصيتونو لپاره يې د يوې مياشتې (۲۷) ورځې هم ځانگړې کړې وې.

دې ډول هڅو نو د ملت پر زخمونو د مالگې دورولو مانا درلوده. په داسې حال کې چې تېرو (پنځه لسو) کلونو کې ټوله دولتي دستگاه په سلو کې (۸۵) سلنه د يوې مشخصې ډلې او سيمې په لاس کې وه، د خپل مظلوميت مظاهره يې هم کوله او د اپوزېشن د تمساح او بڼکې يې هم تويولې، دې ډلو له دولتي امکاناتو څخه په

ناوړه گټه اخیستنې هم ملي شخصیتونه او هم ملي ارزښتونه گوانبل او هم یې د هغوی پر ځلا خاورې وراړولې، دوی له همدې امکاناتو څخه د خپلو کاذبو شخصیتونو د جبري لوړاوي لپاره هم کار اخیسته.

همدې ډلو تپلو دا مهال زموږ پر پخوانیو ملي ارزښتونو او ملي شخصیتونو پسې ډول ډول منفي کمپاینونه پیل کړل، په رسمي او نارسمي غونډو کې به یې په قصدي او ناقصدي ډول ویل چې ((دې پخوانیو نو موږ ته څه کړي، کوم اورگاډی یې راته جوړ کړي؟ تېلفون یې راته جوړ کړي؟ کمپیوټر او نور څه؟ تردې خو همغه انگریز او روس ښه وو، یو شی خو یې راکول، زموږ نیکونو غیر له جنگونو څه کړي؟ تردې خو یې چې هغوی ته پرې ایښې وای، هالا زندگی ارام میداشتم، مرا به ازادی چی)) او داسې نورې پتې او ښکاره قصدي او ناقصدي هڅې. د دوی د قضاوت له مخې دوی له میرویس نیکه څخه د اورگاډي د پتلی د تېرولو هیله کوله او له احمد شاه بابا څخه د موبایل تېلفون د جوړولو طمع. دوی په اوسنیو معیارونو او پرمختگونو دوه نیم سوه کاله وړاندې دوره ارزوله، خودایې نه ویل چې افغانستان هغه وخت کې تر کومه سیاله کم و؟ هم یې ازادي لرله، هم ژوند، نه یوازې یې د ښمن مقابله کوله، بلکه پر ښمن برلاسی هم و. دا خود وروستیو نسلونو دنده وه چې تېرې بریاوې وساتي او د زمانې له پرمختیاوو سره ځانونه همغاړي کړي، لکه اوس چې موږ څه نه شو کولای او ټوله پړه پر تېر پښت وراچوو. د روحي، رواني، رسنیز، تنظیمي، کورني او بهرني تبلیغاتي جنگ او د ارزښتونو د ټکر پر داسې یوه

مهال ډېره سخته وه، چې يو څوک دې راولاړ شي او د حاکم منفي جريان په مقابل کې دې خپل سر پورته او خپله سينه دې د منطق په زغرو هغوی ته سپر کړي. له هغې ورځې چې ژوندون ټلوېزيون جوړ شو او ورپسې د افغانستان ملي تحريک، لومړی کار تکل او هوډ يې دا و چې د غسې سختې مبارزې ته بايد په شعوري ډول ورو دانگي چې تر دې دمه هېچا د هغو پر وړاندې بغاوت نه و کړی، سرتيتو، ځانساتو او ورځپاڼو ورته لا خپل سرونه تیت کړي وو. ژوندون ټلوېزيون تر هر څه وړاندې د جنگسالارانو د خپل سيرت او صورت، خپلې وينا او عمل له مخې (تصوير خبرې کوي) پروگرام کې له کومې تبصرې پرته د هغوی واقعي څېره د هېوادوالو مخې ته کېښوده، دې کار د جنگسالارانو او د هغوی د غوره مالانو غوصه راو پاروله او ان څېره پر ژوندون د بريد تر کچې ورسېده، ولس له خپل ژوندونه ملاتړ وکړ او ژوندون د رښتيا ويلو لړۍ لا پسې وغځوله، کله چې ملي تحريک جوړ شو، نو د ملي شخصيتونو، ملي ورځو او ملي ارزښتونو د نمانځنې لړۍ پيل شوه، ژوندون ټلوېزيون، ملي تحريک او نورو کلتوري، مدني ټولنو او ملي خوځښتونو په گډه هڅه پيل کړه چې د ملي ورځو او ملي شخصيتونو د نمانځنې لړۍ دې پيل شي. درې کاله مخکې مو پر همدې ورځ، په همدغه ځای کې د خپلواکۍ د نمانځنې غونډه جوړه کړه، دا داسې مهال و چې د تېر ائتلافي حکومت مشرتابه په ټوله حکومتې کچه د دې جرئت نه درلود چې د خپلواکۍ ورځ په شاندارو مراسمو سره و نمانځي. يو کال وروسته د حکومت په ځانساتو چارواکو او ځينو نورو رسنيو کې هم لږ ساه وغورځېده او د

خپلواکۍ ورځې ته يې يو څه پام وکړ، خو بله ملي ورځ د سنبلې (۹) مه نېټه (له پښتنو او بلوڅو سره د پيوستون ورځ) لکه څنگه چې په کار وه، نه نمانځل کېده، نه حکومت او نه هم نورو رسنيو په دې برخه کې کوم با جرئته گام او پت کړ، ملي تحريک تر پنځوس کلن ځنډ وروسته (پښتونستان واک) کې د هغه له استحقاق سره سم د هغه لپاره لوجې جوړې او پر خپل ځای يې نصب کړې او همدارنگه د هېواد په يو شمېر نورو سيمو کې يې د هغو له قانوني او رسمي نومونو سره سم يې د هغو لپاره سرلوجې جوړې کړې. دا مهال نو که تنگنظرو، پرديپالو، ملت ضد عناصرو، ځانساتو او د مېرې پر مزله روانو احتياط کارو هر څومره پر مورې پسې بدورد وويل، خو مور د حقانيت لمن نيولې وه، خپلې ملي مبارزې ته مو دوام ورکړ، پر خپله ټولنه موناروا، نا مشروع او ناقانونه حاکم جريان مات کړ او د ملي ارزښتونو د ځلولو لپاره مويوه دريځه بېرته کړه.

نن د لوی خداي (ج) په فضل اکثره هېواد مېشتي او بهر مېشتي افغانان د حالاتو د ترينگلتييا او د ستونزو له زياتېدنې سره سره، په ډېر جوش او خروش سره د هېواد د خپلواکۍ ورځ په شاندارو مراسمو سره نمانځي، حکومت کې هم يوازې په دې برخه کې څه ناڅه د سرپيتوب څرک پيدا شوی، سر کال نه يوازې په ولسي کچه بلکې په حکومتي کچه هم د دې ورځې د نمانځنې لپاره ښه ترتيبات نيول شوي دي. په کابل، ننگرهار، خوست، لوگر، بلخ، هرات، پکتيا، کندهار، لغمان او اکثرو ولايتونو کې ترتيبات په دې ډول دي چې په (تېرو پنځه لسو) کلونو کې يې ساری نه دی

ليدل شوی، مورې د حکومت دا کار ستايو او له ولس څخه هيله کوو چې حکومت ته نورې هم د جرئت گولۍ ورکړي او د ډار درد تعويذونه ورته غاړه کې واچوي چې د ملي ارزښتونو د ځلولو په برخه کې له هېچا څخه ونه ډار شي، خو حکومت ته لا ډېر کارونه هم په مخ کې پراته دي، چې دنده او مسؤليت يې گڼل کېږي او دا د دې مانا نه ورکوي چې دا نمانځنه به د هغو نورو ارزښتونو د مخنيوي سبب کېږي او يا به هغو ته پاملرنه نه کېږي. دلته غواړم د همدې مهمو کارونو له جملې څخه د ځينو يې لنډه يادونه وکړم.

۱- برېښنايي تذکرې: له هغې ورځې چې د برېښنايي ياد هويت د تذکرود جوړښت، چاپ او وېش موضوع مطرح شوې، نو له هماغې ورځې زموږ ټولو هېوادپالو او اسلامپالو هېوادوالو د هويت په تذکره کې د اسلاميت او افغانيت د تثبيت غوښتنه کړې، لاريونونه، غونډې، احتجاجونه، له اړوندو چارواکو سره کتنې، قانوني لارې چارې او ټول ممکنه امکانات چې د ولس د خواخوږو لاس کې وو، هغه ټول وکارول شول. د ولس د رښتینو بچيو همدې هلو ځلو زموږ عقیده يې هويت (اسلام) د توطيو د بنسټ په ستوني راوويست او د هويت په تذکره کې يې ځای کړ، خو ملي هويت مو د پخوانيو چارواکو د بې کفایتي، مضر احتیاط او د اوسنيو چارواکو د بې جرئتي، ډار او مضر مصلحت له امله لاهم خپل حقوقي مقام ته نه دی رسېدلی. که څه هم اوسنيو چارواکو د ژمنو يوه اوږده لړۍ تېره کړې، خو پر خپل تعهد يې وفانه ده کړې، موږ له همدې ځايه اوسنيو چارواکو، مفکرينو او نامفکرينو، ځان ساتو او پرديساتو او ټولو اړوندو چارواکو ته اخطار ورکوو او

ورته وایو چې د هويت په تذکره کې اسلامیت او افغانیت زموږ سره کرښه ده، له دې څخه په هېڅ وجه تېرېدلای نه شو، په ډاگه یې د نړۍ اول، دویم، درېیم او څلورم مفکر ته وایو چې په دې برخه کې ژور فکر وکړي، ژر تر ژره دې له اساسي قانون سره سم د هويت په تذکره کې د افغان کلمه ذکر کړي او که نه نو ددې سست او پخ حکومت تخت او بخت چپه کول، خو دې غیور ملت ته هېڅ هم نه دي. د عوامو خبره ((یوه کپه نسوار هم نه دي)).

۲- د انتخاباتي اصلاحاتو کمیسیون: د انتخاباتي اصلاحاتو کمیسیون یو ناقانونه کمیسیون دی، هېڅ قانوني اساس نه لري، د دوو هغو کانديدانو په خوښه جوړ شوی، چې دواړو پر یو بل باندې د بې کچې درغلیو توروڼه پورې کړي، نو له هغو اشخاصو څخه چې په انتخاباتو کې د درغلیو تور وروپورې تړل شوی، له هغوی څخه څنګه هیله کېدی شي چې هغوی دې د یو بل ناعادلانه، نا انډولیز او نامسلکي کمیسیون له لارې قانوني او عادلانه ټاکنو ته لاره واره کړي. که د سمون خبره مطرح وي، نوښه خو داده چې په اوسنیو انتخاباتي کمیسیونو کې سمون راشي، نه دا چې د یو ناقانونه کمیسیون له لارې د قانوني اصلاحاتو په پلمه ناقانونه هڅو ته لاره واره شي. د اوسني کمیسیون ترکیب ته چې سپری گوري، نو هلته سپری ته د مفکر او نورو مفکرانو د فکر په باب ډول ډول فکرونه پیدا کېږي چې دا څنګه مفکر دی چې دې حساسې مسلې ته یې فکر نه دی کړی.

۳- جهاد او فساد: جهاد د ټولو افغانانو ویار او افتخار دی، د ملت تقدس دی، دولت ته په کار دي چې د مجاهد او فسادګر تر

منع سره کرښه راکاږي، لعل او کوټي لعل سره جلا کړي، د جهاد رښتیني څېرې او د جهاد ټیکه داران سره بېل کړي د رښتینو مجاهدینو عزت او قدر باید وشي او د سوداګرو مخه باید ډب شي. هغوی چې جهاد کې یې سرونه نذرانه کړل، د هغوی نه نوم معلوم دی نه یې نښان، نه یې قبر شته، نه څلی، خو هغوی چې د جهاد په کلونو کې یې غاښونه نه وو شنه کړي، څوک په ورنی کې وو، څوک په سوځوني کې، څوک په زانګو او څوک په ځاپوړو کې، هغوی اوس د جهاد پر معنوي او مادي امتیازاتو خپته اچولې ده. د دغه ډول سوداګرو مخه باید ونیول شي.

۴- مقاومت او دیموکراسي: د مقاومت او ولسواکۍ له اصطلاحاتو هم ناوړه ګټه پورته کېږي، ځینې د خپل خیانت او جنایت د پټونې لپاره د (مقاومت) اصطلاح تر تقدس او ان تر جهاده هم پورته مقام ته رسولې، ددې کلمې تر شا په کتلوي ډول د جنگسالارانو یوه کتله پټه ده، یو خاص تنظیم او خاصه ډله له دې کلیمې څخه ناوړه ګټه پورته کوي، د دوو جګړه مارو تنظیمونو تر منځ د یوې خوا جګړې ته د (مقاومت) او بلې خوا ته د (ملامت) نوم ورکول د عدالت د مسیر خلاف حرکت دی، تنظیمي جګړې ته هېڅ ډول توجیح نه شي پیدا کېدی، حکومت باید له اساسي قانون سره سم د اتباعو د تساوي اصل ته پاملرنه وکړي، عبادات له معاملاتو سره معامله نه کړي.

د دیموکراسۍ اصطلاح هم همدا ډول ده، په دوو پخوانیو جهادي څېرو کې یو یې تروریست او بل یې د دیموکراسۍ مخکښ معرفي کېږي، که پخوا یې د خلکو په سرونو کې مېخونه هم ټکوهل، خو

اوس د بشر د حقوقو، د بنځو د حقوقو او د بيان د ازادۍ پټۍ په همدغو بناغلو پرې کېږي او د غونډو، خوږه هم دوی تقسیموي. د دغسې جعلی او تصنعی، څو روله څېرو مخه باید ډب شي. نورې خبرې هم ډېرې دي، خو نه غواړم خپلې خبرې اوږدې کړم، په پای کې په لنډیز سره وایم چې موږ هم د حکومت اصلاح غواړو او هم تداوم، د حکومت د سمون، غښتلتیا او پیاوړتیا په لټه او فکر کې یو، حکومت هم باید د خپلې بقا او بیا وړتیا لپاره کار وکړي، خپلې ژمنې عملي او خپل ملي هویت خوندي کړي، اقتصادي پلانونه جوړ او پلي کړي، په خپل سیاست کې انحصاري حالت له منځه یوسي. پوځ، انتخاباتي بنسټونه، عدلي او قضايي ارگانونه په بشپړ ډول بېطرفه کړي، خپل شخصي قهر او غوصه په عملي کار او تفکر بدله کړي، سهامی شرکت ته د پای ټکی کېږدي، باغي والیان او جنگسالاران دې د دولت د قوانینو تابع کړي، د سولې د بهیر د تضمین لپاره دې په حکومت کې اصلاحات راولي، پاکستان او نورو گاونډیو سره دې د واضح سیاست له مخې پر مخ لاړ شي. د نړیوالو مرستې دې را جلب کړي، اسلامي هېوادونو په تېره بیا عربي نړۍ سره دې خپل اړیکي ټینګ کړي، لومړی دې قانون پر خپل ځان او بیا پر خپلو لیکو عملي کړي، د تنظیمي او سهامی وېش له مخې دې د بې کفایتۍ مشاورینو لست راکم کړي او خپلو وړ مشاورینو ته د مشورې وخت او صلاحیت ورکړي.

ولسمشر باید له جزیاتو څخه کلیاتو ته راشي او داسې نور مهم کارونه باید تر سره کړي او که دا ونه کړي نو بې ځایه او تېزې منډې

دې نه وهې چې لارډېره کنډ و کپړده، پښې، غابښونه او سرونه ټول په کې ماتېږي، بيا يې د رغېدو امکان نه شته. خپلو رښتینو انډيوالانو سره دې هم په راستۍ وچلېږي که نه نو د هغوی راستي به يې ووهي بيا به ارمان کوي او گوته به مروړي او وايي به چې: ((د رغېدو امېد مې نه شته، زه د اشنا روغې راستۍ وهلی يم)).

په پای کې غواړم د غازي امان الله خان د مقبرې د جوړولو لپاره ځانگړې وړاندیز وکړم. د افغانستان ټول مطرح انجنيران دې سره جرگه شي، د امان الله خان د مقبرې لپاره دې داسې يوه طرحه جوړه کړي چې مسجد، کتابتون، موزيم او نورې ټول اړتيا وړ ودانۍ دې ولري او ترڅنگ دې غازي امان الله خان بن زرغونتيا او ښکلا ته هم زياته پاملرنه وشي. لومړی له حکومت او بيا له ملي سوداگرو څخه هيله لرو چې د غازي امان الله خان د مقبرې د نقشي تر بشپړاوي وروسته د هغې د ودانو لومړي عملي چارې پيل کړي. د دې ترڅنگ دې د سراج العمارت ودانۍ بشپړه ورغوي، د ملي گالری، ملي موزيم او ملي ارشيف بڼه دې ورکړي.

ددې غوندې د جوړولو په چارو کې پر ځان لازم بولم چې له ښاغلي هاشم هاشمي، احسان الله کامه وال، حاجي عبدالقيوم پردیس، حاجي زلمي، ښاغلي غلام نبي فراهي، حاجي مطيع الله، څرېښ هدايي او نورو دوستانو څخه د زړه له تله مننه وکړم چې له مورځه يې خپله مادي او معنوي مرسته ونه سپموله.

د ملي او اسلامي هويت د ځلا او برياً

او د افغان ولس د بشپړې خپلواکۍ او سوکالۍ په هيله

په تراژیدۍ کې لمانځنه او یادونه

د (۱۳۹۴ل) کال د سنبلې پر (۹) مه نېټه د ملي تحریک او ژوندون ټلوېزیون له خوا له پښتنو او بلوڅو سره د پیوستون د ورځې په ویاړ په ژوندون ټلوېزیون کې یوه درنه غونډه جوړه شوې وه، ما دې غونډې ته وینا وکړه چې لیکنی متن یې دلته وړاندې کېږي.

بسم الله الرحمن الرحيم

تر هرڅه وړاندې ټولو قدرمنو مشرانو، ځوانانو، دولتي چارواکو د لر او بر افغان مخورو شخصیتونو ته درناوی او د زړه له تله سلامونه او احترامونه!

په تېره بیا له مقبوضه افغانستان څخه راغلو قدرمنو مشرانو! اورنگزېب کاسی صیب، امان الله امان، ریاض بنگښ صیب، ریاض مروت صیب، طارق رحیم صیب، حسین گل تنها خور، نایاب صیب، نابیناد صیب، قدرمن ورور صادق ژړک، اتمانخېل صیب او نورو دوستانو ته ځانگړي سلامونه!

غوارم په مستقیم ډول اصلي موضوعگانو ته راشم او ستاسو قدرمنو په شتوالي کې خو مهمې مسلې وړاندې کړم. ددې ورځې یادونه او نمانځنه څه مانا؟: ځینو خلکو ته دا خبره بابیزه، بې تفاوته او کم ارزښته ښکاري چې څوک خپل ملي ارزښتونه پالي، د خپل هېواد تېر او هېر تاریخ ژوندی کوي او اصل ته د کتنې پر ارزښت ټینګار کوي، دوی وایي، واللہ نو موږ په څه غم کې یو، دوی په څه غم کې دي. دوی ته خپل غم، غم ښکاري او د نورو په غم غمجن نه دي، له سترو انساني ارزښتونو سره ددې ډول اشخاصو ډډه نه لگي.

زړه یې مه بوله تور کانی د صحرا دی

په لیدو د زخمي زړه چې زخمي نه شي

د بې تفاوتۍ، تنګنظری، ډار، پردیپالنې او نورو ناروغیو په دغسې یو گرداب کې چې هرڅوک سترې هېوادنۍ مبارزې ته وردانګي، نو هغوی به طبعاً له ډېرو ستونزو سره مخامخېږي. په یوه انسان کې د مانا او مفهوم توپیر همدغلته څرګندېږي.

ډېر تفاوت شته په انسان کې د مانا په لحاظ

واړه مشغول دي ځینې ځان ځینې جهان جوړوي

موږ درې کاله وړاندې د بې تفاوتۍ او بې جرئتۍ همدغه سکوت مات کړ، هم مو په پښتونستان واته کې د پښتونستان لوجې نصب کړې او هم مو د هېواد د خپلواکۍ

د ورځې ترڅنگ له پښتنو او بلوڅو سره د پیوستون ورځ ولمانځله او دادی د اوږده وهم په ماتولو سره دې لړۍ ته دوام ورکوه. اوس زموږ ملي جرئت او حرکت قوت موندلی، خو دا حرکت لاهم نور قوت او انسجام ته اړتیا لري.

د تراژیدۍ تداوم: نږدې څلوېښت کاله کېږي چې افغان ملت په تېره بیا پښتون ولس په یوه څو اړخیزه تراژیدۍ کې راگیر دی. پښتون په قصدي ډول سیاسي انزوا ته تېلوهل کېږي، له اقتصادي فقر سره مخامخېږي، د تعلیم له نعمته بې برخې کېږي او له نورې نړۍ سره یې قصداً د ټکر زمينه برابرهږي. دا ټول د یوې اوږدې ستراتیژۍ برخه ده، پښتنو سیاستوالو ته په کار دي، ددې اوږدې تراژیدۍ د ستراتیژۍ ژورتیاوو ته پام وکړي او د هرې غمیزې د مخنیوي لپاره خپل خپل پلان ترتیب کړي، د تراژیدۍ په بهیر کې د ملي روحيې پیاوړتیا هغه درملنه ده چې وخت پر وخت یې کارول په کار دي.

د کار سروڼه: هر کار ته د کار سپړي په کار دي. زموږ دښمن دې ټکي ته زیات متوجه دی، غواړي له موږه د کار سروڼه واخلي، لومړی یې په بېلابېلو رنگونو او تورو رنگ، د ژوند او سیاسي فعالیت ساحه یې راکمه او بیا یې له فزیکي پلوه هم محوه کړي. دوی نه غواړي چې دلته څوک سرپورته کړي، د هر سرلوري د سر وروستی سر دار ته رسي.

دا چې څرېږي مخامخ درته په دار سرونه

په دې وطن کې بس همدغه وو د کار سرونه

یوازې په تېره یوه لسيزه کې په لر او بر افغانستان کې تر شلو زرو زیات د کار سرونه له کار ایستل شوي او تر داره رسېدلي دي. که دا غمیزه د دنیا پر بل هر قوم راغلې وای، نو د قوم او ملت په نامه به یې نوم او نښان نه و پاتې، خو افغان ملت او پښتون ولس داسې یو مقاوم ملت دی چې د ډېرو سختیو په مقابل کې هم خپل زغم او اوسپله له لاسه نه ورکوي.

لا ژوندي یولاد کارسپي لرو

لاد ستورو په مدارسپي لرو

نو اوس نه یوازې زموږ د کار د سپړو د خوندیتابه اړتیا ده، بلکې د نویو سپړو او نوي پښت د روزنې او پالنې لپاره هم سخته اړتیا ده. موږ باید دې بهیر ته ډېره پاملرنه وکړو.

د ډیورنډ کرښه: تر (سلو زیات) کلونه وشول چې ډیورنډ مې دی، خو مصنوعي اولادونه او خپلونه یې پاتې دي. د انگرېز تصنعي نسل دلته او هلته کله کله چغه پورته کوي چې افغانان دې د دوی د نیکه توره کرښه ومني. ډیورنډ خپل تر اصلي انگرېزه هم څو گامه وړاندې ځي، ان د افغانستان په پارلمان کې د ډیورنډ د تورې کرښې د په رسمیت پېژندلو چغې وهي، یو شمېر (سیاسي خپل) په (ډیورنډ خپلو) ورگډېږي، هغوی هم زموږ د لوی هېواد پر

سینه د ډیورنډ د وېش تنابونه راکاږي. موږ دې ډول تالیختیو ته د خپل ملي احساس له مخې وایو چې لاس مو تر لندنه خلاص، دا ارمانونه به گور ته یوسی، دا ډول اشخاص چې د ډیورنډ په نامه نه شرمېږي، نو د دوی د ایمان کچه به خومره وي؟

پر احساس سربېره د ژور تفکر له مخې یادونه کوو، اوس ددې وخت نه دی چې موږ له انگرېزه، د هغه له برگتې او نورو برگتیانو سره په دې باب بحث وکړو او یا هم اوسني اوه سري حکومت ته ددې صلاحیت ورکړو چې زموږ د ولس په استازۍ زموږ د هويت له قاتل او د خاورې له وېشونکي سره د یوه لوري په توگه کېني. دا مسله باید تر هغې پورې پر همدې حالت پرېښودل شي چې زموږ له ولسه د جگړې لمن ټوله شي او موږ له خپل اصلي سیال (انگريز) سره د معادلې یوه برخه شو. تر هغه وړاندې د نا انډولۍ په حالت کې په دې باب هر ډول حقوقي بحث په خپله د خپلو حقوقو د ځپلو مانا ورکوي.

اوسنی حکومت: اوسنی حکومت په تېره بیا دولت‌مشر یې، چې په مجموعي ډول د ټولو افغانانو او په تېره بیا د پښتنو د انتخاباتي حماسې په برکت له ناعلمي تفکر سره سره، د دولت د لومړۍ څوکۍ مقام ته ورسېد. نو دې مقام ته په رسېدو سره یې خپل پلویان، مینوال او خپل ټول ملت له ځانه دومره لرې کړ چې له بل هېڅ واکمن سره د پرتلنې وړ نه دی. مفکر د تصنعی تفکر د غرور پر اس سور شو او لاندې

پلي کسان ورته ټول ساده گان بنسکاره شول. په دغسې يو حالت کې چې ملت له حکومته پوره واټن لري، دا حکومت په تېره بيا مشرتابه يې ددې وړتيا او مشروعيت نه لري چې د ټول ملت په تېره بيا د پښتنو استازي وکړي. مورې يو ځل بيا دې نامتجانس حکومت په تېره بيا دولت مشر ته په ډاگه اعلانوو چې نه نور ته بناغلی د ملت په درد لگېږې او نه ملت تاسره کومه لېوالتيا لري. تاريخ تېری درمل نه په کارېږي او د استعمال اضرار يې هم ډېر دي. پر قوم، ملت او قانون باندې تر دې زياتې ملنډې وهل بس دي، هر څه يو حد لري. مورې له دولت مشره غواړو چې خپل سر زوري واليان او نور جنگسالاران مهار کړي، د خپل مرستيال مخه دې ونيسي چې د طالب، داعش او القاعدې په نامه نورې فايدې پورته نه کړي. د اکثريت له عام وژنې (جنوسايد) څخه دې لاس واخلي، خپل رسمي مکلفيت، حد او حدود دې وپېژني، عجيبه خبره ده د دفاع او کورنيو چارو وزير يې په کوټه او جلسه او مرستيال يې په جبهه کې. جنرال دوستم کې اوس هم خپل ځينې هغه پخواني خصلتونه پاتې دي.

ټاکنيز کمېسيونونه: هغه مهال چې ډاکتر اشرف غني احمدزی ولسمشری ته نوماند و، نو زموږ د ملاتړ يو شرط دا و چې د برياليتوب په حالت کې به پوځ له تنظيمي حالته باسي، انتخاباتي کمېسيونونه به ناپېيلي کوي، عدلي او قضايي ارگانونه به په بشپړ ډول خپلواکي ته پرېږدي او د اسلاميت او افغانيت داعيه به پرمخ وړي، ده دا ټول ومنل،

خو کله چې واک ته ورسېد، ددې ټولو ژمنو خلاف عمل يې ترسره کړ، پوځ تر ډېره حده همغه تنظيمي بڼه لري، عدلي او قضايي ارگانونه خپلواک نه دي، د انتخاباتي اصلاحاتو کمېسيون د جگړه مارو تنظيمونو او متعصبو افغان ضد کړيو له افرادو ډک شو، له قومي پلوه اشرف غني پښتنو ته تر هغې کچې په سپک نظر وکتل چې د افغانستان په تاريخ کې يې ساری نه ولیدل شوی، له څوارلسو تنو څخه دوه تنه يانې په سلو کې (۱۳) سلنه پښتانه د انتخاباتي اصلاحاتو په کمېسيون کې ځای لري، چنگېزخان هم د پښتنو حقيقت او واقعيت دومره تر پښو لاندې کړی نه و، پښتانه يې مخالفين وو، خو د سيال په سترگه يې ورته کتل. اوس چې له دې متعصب، کرکجن، ناعادلانه، تنظيمي او اکثريت ضد انتخاباتي کمېسيون څخه هره منفي نتيجه راوځي، دولتمشر او د هغه بې زړه ټيم په مستقيم ډول په دې گناه او خطا کې شريك دی. زموږ ولس په هېڅ وجه دې ته حاضر نه دی چې ددې بناغلو د نورو گناهونو كفاره ورکړي. همغه سزا يې بس ده چې په ټاکنو کې يې له دې بناغلي مفکر څخه پر سر او مال ملاتړ وکړ، دا ملت نورې جفا او سزا زغملو ته حاضر نه دی.

دښمن په زوره ننوت په کور د پښتانه

خو دغه کار يې هم وکړ په زور د پښتانه

اسلاميت او افغانيت: د هويت په تذکرو کې د افغانيت او اسلاميت د تسجيل په خاطر ددې هېواد رښتینو

بچيانو له هماغه پيله تر دې دمه خپلې مبارزې ته دوام وركړ، اسلام يې د اسلاميت د مخالفينو د وهم د بنامار له خولې راوويست، د هويت په تذكره كې يې تسجيل كړ او د افغانيت لپاره يې خپلې مبارزې ته دوام وركړ، ډاكتر غني هم د تېر ولسمشر په شان د افغانيت د تسجيل په خاطر ژمنې وكړې، خو تر دې دمه يې هېڅ عملي او قانوني اقدام ونه كړ. اوس دولتمشر هم د دولت له فاسدو كشرانو څخه دومره وپربړي چې په خپله هويت پانه كې ځان ته افغان نه شي ليكلای. د ضعيف او قومي ايمان ترمنځ د بريد كرنه همدلته معلومېږي، چې يو څوك د افغانستان پر لور مقام ناست او له افغانيت څخه ننگه او ملاتړ نه شي كولای. نو سپړي به نور چا ته وژاړي، د بناغلي غني يو شعار دا و چې هېڅ افغان له بل افغان څخه كمتر نه دی او هېڅ افغان له بل افغانه برتر نه دی. نو اوس چې د افغان كلمه د هويت له تذكرې څخه حذفېږي، دی مجبور دی چې ووايي: «هېچ چيز از چيز ديگر كده كمتر نيست و هېچ چيز از چيز ديگر كده برتر نيست.»

دولتمشر حق نه لري چې ځان ته افغان ولسمشر ووايي، ځكه هغه ولس چې ولسمشر يې نوم په هويت پانه كې نه شي ليكلای، نو دا امتياز هم بايد ورڅخه واخيستل شي. موږ بناغلي مفكر ته په ډېر سرپيتوب سره يادونه كوو چې دې ولس ته په ټيټه سترگه مه گوره، همدا ولس و چې ته يې دومره لوړ كړې چې اوس لاندې هېڅ شى په سترگو نه درځي.

موږ هېچاته اجازه نه ورکوو چې ملي هويت مو هم لکه دولتي څوکۍ په معاملو، ځانسانو، سرتيتيو او غوره ماليو ووبشي او ملت متفرق کړي.

د بناغلي دولتمشر ترڅنگ ددې سهامي شرکت بل ونډه وال وزير صاحب بناغلي نورالحق علمي ته هم وايو چې هويت ستاسو د بناغلو شخصي مال و متاع نه دی، چې موږ يې ستا په شان له بې دريځه اشخاصو څخه غواړو، يو وزير چې د (ملت) او (مملکت) په توپير او تعبير نه پوهېږي، له هغه څخه د ملت د ملاتړ هيله څنگه وشي؟ دا چې دا بناغلي وايي دلته پورته ليکل شوي (د افغانستان اسلامي جمهوريت) نور هېڅ شي ته ضرورت نه شته، بناغليه ستاسو ضرورتونه او د ملت ضرورتونه توپير کوي، ستا ضرورت وزارت و چې په ډېرې بدرنگۍ او معاملو ورته ورسېدې، خو هويت د ملت ضرورت دی. که د تذکرې پر لومړي مخ افغان وليکل شي، نو ستا پر کور به څه اور بل شي؟ پرديپالنه، ملت هېرونه هم يو حد لري، يو ځل پخوا هم يوې ډلې دا ډول تجربه وکړه، خو ملت ته په ډېر زيان تمامه شوه، تاسو چې د همغو تېرو عملونو کفاره ورکړئ او خپل غيور افغان ملت ته د احترام سرتيټ کړئ، نو ايله به مو د تېرو تېروتنو پېټې يو څه کم شي، نه دا چې د ملت پر زخمونو نورې مالگې ودرېږي، ستر جنرال، ډگر جنرال، تورن جنرال دا جنرال او هغه جنرال، لوړې رتبې، خو د کار درک نه لگي. زموږ د پوځ تنکي ځوانان، سرتېري او ځوان صاحبمنصبان هره ورځ ددې

هېواد لپاره قرباني ورکوي، خو يو شمېر لوړپوړي چارواکي يې د اعاشې، اباطې، روغنياتو او مهماتو پيسو ته سترگې پټې کړې وي، په ملياردونو افغانۍ په يوه قرارداد کې غلا کېږي، لوړې رتبې او ټيټ کارونه، د يوه افغان له شان سره نه بنايي. طالبان نه رتبه لري، نه څوکۍ، نه يې هوجره معلومه ده، نه دېره او نه هم پوځي پورۍ او تعليم لري، خود همدغو لوړپوړو چارواکو د بې کفائيتۍ له امله هره ورځ يوه ولسوالۍ نيسي او زموږ تنکي تنکي پوځيان په کې قرباني کېږي. تاسو بناغلی لومړی، باگران، دانگام، موسی کلا، نازيان، اچين، گوشته او نورې سل ولسوالۍ فتح کړئ، بيا تذکره وپېشه، نو د دې گرمې حلوا له وېش څخه دې موخه څه ده؟ هدف ټولو ته څرگند دی، يوازې او يوازې د هويت ختمول. لعنت دې وي پر هغو چارواکو چې نه يوازې له خپلې خاورې او هويت څخه دفاع نه شي کولای، بلکې شرمېږي پرې هم. دوی چې پر هويت شرمېږي زموږ ټول هېوادوال ان کاني او بوټي پر دوی شرمېږي.

درنو هېوادوالو! ځينو خلکو سره دا پوښتنه او اندېښنه ده، که چېرې په تذکره کې د افغان کلمه ونه ليکل شي، نو موږ يې نه اخلو! نه ورونو خبره بايد سپينه او واضح وشي. موږ د هويت په تذکره کې د اسلام او افغان دواړو کلمو ليکل غواړو او بيا تذکره اخلو. دا نو بيا د افغانيت او اسلاميت د دښمنانو کار دی چې دا تذکره اخلي که نه يې اخلي، نور نو

زمور د ولس د زغم، اوسپلې او پرله پسې بڼه سرپیتوب د صبر کاسه ډکه شوې ده.

بناغلي دویم، درېیم او نورو مفکرینو ته یو ځل بیا یادونه کوو چې ژر تر ژره د هويت د تثبیت مسئله حل کړئ، که نه نو د ولس له داسې غبرگون سره به مخامخ شې چې بیا به ددې سست، پخ، نا متجانس او متضاد حکومت مراندې داسې سره وشلېږي چې هېڅوک به یې د راټولولو جوگه نه وي.

مور نه غواړو چې حکومت ښکته شي، مور غواړو چې هم حکومت پیاوړی شي او هم اصلاح شي، خو همدا ځینې چارواکي دي چې د رښتیني ملي حکومت، رښتیني پوځ د جوړېدو، غښتلتیا او پیاوړتیا مخه یې نیولې ده. هغو ملتپالو افغانانو څخه هم په ټینګه غوښتنه کوو چې ملي احساس لري او د دولت پر لور څوکیو کار کوي، دوی څخه هم غواړو چې نور نو له خولې څخه د ډار مشنګ لرې کړي، د افغانیت او اسلامیت د داعیې لپاره راودانګي او دا غیرتي ولس له بې زړو او ډارنو چارواکو څخه وژغوري. دې کار کې مو د دین او دنیا دواړو گټه غښتې ده.

ملي مناظره: د انتخاباتي کمپاین پرمهال دواړو او په ټوله کې ټولو نوماندانو بېلابېلې مناظرې وړاندې کړې. بناغلي ډاکتر غني، بناغلي ډاکتر عبدالله ته هره ورځ د یوې لویې مناظرې وړاندیز کاوه او هغه به د جانانه مناظرې وړاندیز. اوس ددې وخت رارسېدلی دی چې ددې مشترک پنځوس

سليز حکومت دواړو مشرانو باندې غږ وکړو چې که د دوی په اوږو کې شگه نه وي، نو د ملي هويت پر سر دې د وضاحت، سلامت او ملامت د معلومولو لپاره يوې پراخې ملي او ديموکراتيکې مناظرې ته حاضر شي، چې حقيقت څرگند شي، که د ملتپالو هېوادپالو او اسلامپالو افغانانو داعيه په حقه نه وه، نو هغوی به له خپلې داعيې څخه تېر شي او که دوی کوم دليل او منطق نه درلود، نو بيا دې د ملت غوښتنې ته غاړه کېږدي.

د هېواد د ملي او اسلامي هويت
د ځلا او بریا او له امو څخه تر اباسينه پورې
د لوی او غښتلي افغانستان د جوړېدو په هيله

اسلامیت، افغانیت او ملي اجماع

دا لیکنه ما د اسلامیت او افغانیت په ملاتړ د ملي اجماع تر نامه لاندې یوې پراخې غونډې ته لیکلې وه، چې د غونډې د برخوالو په استازۍ او همدارنگه د یادو ارزښتونو د ملاتړ لپاره د پراخ لاریون د یو تن فعال له خوا واورول شوه. د اسلامیت او افغانیت د ملاتړ لپاره د (۱۳۹۴ل) کال د وږي پر (۱۴) مه نېټه د پراخو مظاهرو لړۍ پیل شوه. په کابل کې تر لوی لاریون وروسته د همدې میاشتې پر (۲۶) مه نېټه د ملي اجماع غونډه جوړه شوه او په ولایتونو کې لاد مظاهرو لړۍ دوام پیدا کړې.

بسم الله الرحمن الرحيم

درنو او قدرمنو مشرانو! ځوانانو، د سیاسي، ټولنیزو، ملي او مدني خوځښتونو استازو، قومي مخورو، دیني عالمانو او ټولو ګډونوالو ته تر هر څه وړاندې السلام علیکم ورحمت الله وبرکاته وایم!

د اسلامیت او افغانیت په ننگه ولاړو ځوانانو، مخورو او ددې پرتمینې غونډې ټولو برخوالو! اجازه راکړئ تر هر څه وړاندې ستاسې په استازۍ ستاسو د ورونو او عزیزانو له هغو سوله ییزو مبارزو او اتلولیو څخه د زړه له تله مننه وکړم چې له تېرو دوو دوه نیمو کلونو او په تېره بیا په تېرو نږدې شلو ورځو کې یې د هېواد په تاریخ کې ثبت کړې. بیا غواړم له هغو خویندو، میندو او پلرونو څخه مننه وکړم چې د سرو مرمیو باران، انفجار او انتحار

ته يې ونه کتل، خپل ورونه او اولادونه يې د سوله ييزې مبارزې او د حق پالنې ډگر ته راوايستل او د اسلاميت او افغانيت په ننگه يې ميدان ته راودانگل. له دوی ټولو څخه مننه، مننه او بيا هم مننه.

له کابل څخه مننه، له کندهار څخه مننه، له پکتيا او ننگرهار څخه مننه، له کونړ او کندوز څخه مننه، له زابل او هلمند څخه مننه، له فراه او هرات څخه مننه، له بادغيس او نيمروز څخه مننه، له ميدان او لغمان څخه مننه، له خوست او بغلان څخه مننه، له بلخ او غزني څخه مننه، له بهر مېشتو افغانانو له هند مېشتو، ډنمارک مېشتو، لندن مېشتو او نورو بهر مېشتو افغانانو څخه مننه چې په يوه غږ يې د حق ناره پورته کړه، نه ورسره ټوپک و، نه توپ، نه ټانک نه الوتکه، تش لاس او د تکبير ناره. نه يې په بنار کې څوک په تکليف کړل، نه يې څوک ټپيان کړل، نه يې څوک ووېرول، يوازې د خپل مدني حق اواز يې اوچت کړ. څه شول هغه بناغلي چې څلوېښت کاله کېږي په کور دننه او بهر يې پر دې عظيم ملت د وحشت، دهشت او بې کلتورۍ تورونه پورې کول، د چا په لاس کې ټوپک و؟ د چا په لاس کې چاقو و؟ د چا په لاس کې ماشينگڼه او چا له ځانه زغروال وسایل تاو کړي وو؟ ټول تش لاسی ولس و، خو د ايمان او عقيدې په وسله سمبال و.

درنو هېوادوالو! د خواشينۍ او افسوس خبره خو داده چې د ملت له دومره فريادونو، مظاهرو او غږونو سره سره بيا هم حکومت د بې کفایتۍ، بې تفاوتۍ او لټۍ پر داسې درانه خوب ويده دی، چې د رد او يا هم د تائيد ځواب نه لري. د خپل ملت او په تېره بيا

د خپلو طبیعي پلویانو پر وړاندې دومره بې تفاوتې د نړۍ په سیاسي تاریخ کې ساری نه لري.

غیور افغان ولسه! په اوسني حکومت کې پردیپالې کړې نه یوازې هڅه کوي چې د افغانانو عقیده یې او ملي هویت له منځه یوسي، بلکې په چل، فریب، مهارت او شرارت سره غواړي د افغان ولس ډېره درنه برخه له سیاسي ډگره هم وباسي. د انتخاباتي اصلاحاتو کمپسیون په نامه یې یو خپل خوښی، خپلسری، تنظیمي او ملت ضد ترکیب جوړ کړی، د اساسي قانون او نورو نافذه قوانینو خلاف یې ناقانونه پرېکړه په ناقانونه ډول په توره شپه کې د تورې پردې شاته د تورو نیتونو په قلم لاسلیکېږي او پر ولس تحمیلېږي.

درنو هېوادوالو! د انتخاباتي اصلاحاتو کمپسیون په نامه د تنظیمي جنګسالارانو خپلخوښی ترکیب داسې یو سیاسي طاعون دی چې د ټول افغان ملت رگونه به ونیسي او که همدا اوس یې مخه ونه نیول شي، نو زموږ ستر ملت به له سیاسي انتحار سره مخامخ کړي. ملت لاد هویت پر تذکرو د واکمنۍ غمیزې له غمونو نه دی راوتلی چې دوی پرې د انتخاباتي اصلاحاتو په نامه د ټاکنیزو مخدراتو بل ناوړین ورتحمیل کړ.

د پورته ناوړینونو ترڅنګ امنیت ورځ تر بلې خرابېږي، تر سلو زیاتې ولسوالۍ د دولت له کنټروله وتي، د پاکستان د پنجاب پوځ په کونړ، ننگرهار، کندهار، پکتیا، پکتیکا، خوست او نورو سیمو کې په لسگونو کیلو متره له پخوانیو اشغالي سیمو څخه د هېواد داخل ته رانوتی، داعش بله منفي پدیده ده چې هره ورځ زموږ په لسگونو هېوادوال په بې رحمۍ سره وژني، خو دولت یې

تر اوسه پر ضد کومه مشخصه سياسي، پوځي او عملي پاليسي نه لري. اقتصادي فقر او وزگارتيا اوج ته رسېدلې. هره ورځ لږ تر لږه (لس زره تنه) ځوانان له هېواده بهر ته کډوال کېږي. اقتصادي پروژې له سقوط سره مخامخ دي. هره اوونۍ د بيت المال له زېرمې څخه نږدې (۵۰) مليونه ډالره د افغانيو د ثبات په پلمه د افغانستان بانک څخه ايستل کېږي، خو په هېواد کې پولي ثبات نه ټينگېږي، د ايران او پاکستان د کرنسۍ چلند په چټکۍ سره زموږ هېواد ته غځېږي. خو دولت نه فکري ثبات لري، نه سياسي، نه مالي، نه اخلاقي او نه هم کوم بل ډول. تر ټولو لابده خبره داده چې د حکومت سياسي اخلاق هم دومره کمزوري دي چې نه يوازې پر خپلو نيمگړتياوو اعتراف نه کوي، بلکې د دروغو او نه عملي کېدونکو ژمنو تناېونه لاسې غځوي. حکومت د داخلي اختلافاتو او فساد پر داسې نري رنځ اخته دی چې د ولس له ملي او شعوري پاڅون پرته يې د رغېدو مجال نه شته. د يوه نظام مشر چې (۹۹) سلنه خپل سرسختي پلويان پر سل سلنې مخالفينو بدل کړي، تر دې نو د سياسي مشرتابه د بې کفايتۍ بله بېلگه په نړۍ کې نه ده ليدل شوې.

موږ له اوسني مشترک حکومت څخه د مثبتو کارونو ډېره هيله نه لرو، خو دا ورڅخه په ټينگه غواړو چې نوره خرابۍ دې نه رامنځته کوي. بې ځايه، بې وخته او مضر قوانين دې نه تصويبوي. پخواني سيستمونه دې نه ړنگوي، پخواني مامورين دې تر هغه پورې نه لرې کوي چې تر هغو بڼه يې نه وي پيدا کړي.

د هويت په تذکرو کې د اسلاميت او افغانيت په مسله کې هم پخوانی ولسمشر ملت ته پر دی، هم ملي شورا او هم اوسنی

دولتمشر. اوسني دولتمشر ته تر يوزر ځلو زيات د ولس پيغامونه ورسېدلې، خو ده پرې سر نه دی گرولې، خو کله چې دوه جنگسالاران ورته پښې ودرېوي، نو بيا هر څه ورته نقد په پوله ايښي دي، اوسني دولتمشر په خپل لاس ستاسو استازو ته قول ورکړ چې د هويت د تذکرو معضله به حلوم، خو پر خپل قول يې هېڅکله عمل ونه کړ. اوس چې ولس لارو او واټونو ته راووت بيا هم لکه د حکومت پر ستوني چې خپسه ناسته وي، اخ و توخ يې نه پورته کېږي. داسې لکه مړې تېې چې نيولې وي. مورې بناغلي دولتمشر ته وايو چې دا هماغه ولس دی چې ته يې له يو ځادر سره د ولسمشرۍ مقام ته ورسولې، نه دي گوند درلود، نه دي وسلې نه دي پيسې، نه دي غوره ټولنيز او لوړ سياسي اخلاق، خو همدا ولس درپسې شو، په سر او مال يې ته دي مقام ته ورسولې، خو اوس پر ارگ د فرعونيت فضا خوره ده، د ولس فرياد، غږ او چغو ته څوک غوږ هم نه ږدي، داسې فکر هم نه کوي چې دلته هم کوم ولس شته که نه؟

دغه او دغو بناغلو ته بايد ووايو چې ايا په خپل ټول ژوند کې مو داسې منظمې، سوله ييزې او مدني مظاهري ليدلي چې ولس دي د خپلو حقه حقوقو لپاره فرياد پورته کړي او چاته دي په کې د زري قدر ته تاوان پېښ نه شي. په هغو ځايونو کې چې همدا بناغلي په ټانکونو کې نه شي گرځېدلي، ولس له ملي بيرغونو سره راووت او خپل اسلاميت او افغانيت يې يو ځل بيا ثابت کړ.

افغان ملت د ټوپک ډېره پخه تجربه لري، چارواکي دي خپل ولس نه مجبوروي چې د وسلې تجربه يوځل بيا تکرار کړي، زما ولس

د غره په شان خوی لري، کاني لري، خو چې څوک يې په عذاب نه کړي د کاني گوزار پرې نه کوي.

لمن مې ډکه ده له کانيو خو څوک نه پرې ولم

په عادتونو کې دا يو عادت د غره لرمه

يو ځل بيا اوسني حکومت مشرانو ته وايو چې د ولس ارادې ته غاړه کېږدي، په څو کرايي خبريالانو، ليکوالو، ميرزايانو او درباري غوره مالانو د ولس مخه نه شئ نيولای. له هغې ورځې ووبرېږئ چې د ولس لاس ستاسو تر گربوانه در رسېږي.

په پای کې يو ځل بيا يادونه کوو چې موږ په هېڅ وجه د اسلاميت او افغانيت له داعيې څخه نه شو تېرېدلای، نه يوازې د هويت په تذکره کې د اسلاميت او افغانيت تسجيل غواړو، بلکې د ټولو هغو په اصطلاح قوانينو لغوه کېدل غواړو چې زموږ د خلکو د حقه حقوقو د مخنيوي سبب گرځي، له حکومته غواړو چې له دقت او سوچ پرته قوانين تصويب نه کړي، هسې نه چې لکه د تذکره په شان په نورو قوانينو پسې هم ولس راپاڅېږي.

په درناوي

د اسلاميت او افغانيت په ملاتړ

د لاريونونو د انسجام کمېټې په استازی

بیا هم اسلامیت، افغانیت او د هويت تذکره

له اجرائیه رئیس (ډاکتر عبدالله عبدالله) سره د کتنې جزئیات

دالیکنه د (۱۳۹۴ل) کال د زمري میاشتې پر (۱۹) مه نېټه، له (ډاکتر عبدالله عبدالله) سره د کتنې پر مهال شوي ده.

له هغې ورځې چې د هويت د تذکرو پر سرستونزې راولاړې شوي، له هماغه وخته بیا تردې دمه پورې مورټول جزئیات، که هغه مظاهري وي، که له پارلمان سره جلسې او جنجالونه او یا هم له سترې محکمې، پخواني او اوسني ولسمشر سره جلا جلا کتنې او یا هم د بېلابېلو ملتپالو او هېوادپالو افغانانو ترمنځ په دې اړه خپل منځي جلسې، نو ددې ټولو جزئیاتو څرنگوالی مو پر خپل وخت له خپل ولس سره شریک کړی دی. په دې ورځو کې د ډاکتر عبدالله عبدالله تر مشرۍ لاندې وزیرانو شورا پر بېکره وکړه چې برېښنایي تذکرې دې د اسد پر (۲۸) مه نېټه وپېشل شي. دې کار یو ځل بیا د بېلابېلو ملتپالو او هېوادپالو کړیو ترمنځ اندېښنې راولاړې کړې. اندېښنې د تذکرو د وېش د نېټې په باب نه وې، بلکې په دې اړه وې چې ملي هويت (افغان) به په کې وي که

نه؟ ټولو ته څرگنده ده چې وزیرانو شورا د ملي شورا د همغږي نيمگړې مصوبې د تحقق لپاره پرېکړه کړې چې په هغه کې د ملت ستون يا (افغان هويت) حذف شوی و.

ددې اندېښنې د لرې کولو لپاره موږ ډېره هڅه وکړه چې له ولسمشر ډاکټر اشرف غني سره وگورو، خو لکه څنگه چې هغه له پخوا څخه، ان په حساسو هېوادنيو مسلو کې هم د وخت د نشتوالي پر نري رنځ اخته دی، بيا هم موږ ته له هغه سره د هغه د خو درجنو کم کفايته مشاورينو له شتوالي سره سره په دې حساسه مسله کې د کتنې زمينه برابره نه شوه، نو مجبور شو د غني د پنځوس سليز حکومت له بل مشر بناغلي (ډاکټر عبداللہ عبداللہ) سره وگورو. سره له دې چې له ډاکټر عبداللہ عبداللہ سره زموږ د پخواني ذهني واټن او تضاد له امله زموږ کتنه اسانه خبره نه وه، خو د افغانيت او اسلاميت د داعيې د اعادي لپاره موږ د هر ډول ذهني او رواني فشار زغملو ته تيار يو، نو ځکه مو د الکترونيکي تذکرود وېش او چاپ د دوو تنو مسولينو بناغلي (همايون محتاط) او بناغلي (ميرويس عليزي) په واسطه له ډاکټر صيب عبداللہ عبداللہ سره ددې اندېښنې د روښانتيا په باب ليدنه وکړه. دا کتنه د اسد پر (۱۹) مه نېټه، د دوشنبې پر ورځ د ماسپښين شل کم څلور بجې په (سپېدار) ماڼۍ کې تر سره شوه. په کتنه کې په خپله بناغلي ډاکټر عبداللہ عبداللہ، بناغلي همايون محتاط، بناغلي ميرويس عليزي، بناغلي ډاکټر فيض محمد ځلاند، ما (يون) او د اجرائيه رياست يو منشي بناغلي (فريدون خوځون) گډون درلود.

د غونډې په پيل کې بناغلي عبداللہ عبداللہ زما (يون) د مور بي بي د مړينې له کبله ماته د دعا لاسونه پورته کړل. بيا ما ورته د غونډې برخوال که څه هم ده خپله ټول پېژندل، په ډېر لنډيز سره وروپېژندل.

ورپسې ما د هويت په تذکره کې له پيله راپېښې شوې ستونزې يوه په بله پسې بيان کړې. په ملي شورا کې په دې برخه کې شوې درغلي، غبن او نيمگړې تصويب او همدارنگه په دې باب د ولس مظاهري او غبرگونونه، پخواني او اوسني ولسمشر سره کتنې او د هغوی تعهدونه مې ټول يو په بل پسې تشریح کړل.

اوسني وخت کې مې ورته يو ځل بيا د اساسي قانون د څلورمې مادې د پنځمې فقرې له مخې چې پر هر وگړي د افغان کلمه اطلاقېږي، ددې ستونزې قانوني حل تشریح کړ، بيا مې ورته د افغانيت د ذکر اړتيا تشریح کړه او دا مې هم ورته واضح کړه چې که دا ستونزه حل نه شي، نو حکومت ته به غټ مشکلات پيدا شي، حکومت هم په نازک حالت کې دی، که مظاهري او ستونزې راولاړې شي، نو طبيعي خبره ده چې اوسني نازک حکومت ته غټ چپلنجونه راولاړولای شي. مورې هم نه غواړو چې حکومت ته پر اوسنيو ستونزو نورې ستونزې، چې حکومت يې بيا د کنترول وس هم ونه لري، راولاړې شي. اوس ستاسو څخه زموږ هيله ده، مخکې تردې چې د اسد پراته ويستمه نېټه د تذکرو وپش پيل شي، ښه ده چې ولسمشر ته ووايې د ملت د ستون د زياتونې يا د افغان کلمې د ليکنې په گډون نور ضروري مسایل د يوه تقنيني فرمان له لارې په تذکره کې ځای او بيا دې د تذکري وپش پيل شي. مورې هم د تذکري وپش غواړو او هم د ملت د ستون ليکل. خود افغان کلمې تر ليکنې دمخه د تذکرو له هر ډول وپش سره ځکه مخالف يو، چې دلته زموږ ملي هويت تر پوښتنې لاندې راځي.

زما تردې او نورو توضيحاتو وروسته ډاکټر صيب عبد الله خبرې پيل کړې، هغه وويل: ((اول زه خپل نظر درته وایم، زه په اصولو کې په تذکره کې له افغان کلمې سره ايډيالوژيک مشکل نه لرم، په دې شکل چې اوس ده راشي او که افغان په کې وليکل شي، هم مخالفت يې نه کوم،

اوس خبره داده چې دا مسله داسې يو حد ته رسېدلې چې هر طرف ته په کې يو ډول ستونزه ده، نو که د يوې خوا غوښتنې په پام کې نيول کېږي دا هم يو مشکل دی، زما خپل نظر خو دادی چې اوس تذکرې وويشل شي ښه به وي، زموږ يو زيات شمېر مشکلات د همدې تذکره له امله دي، تذکره زموږ هويت دی، څومره چې ژر کېږي، بايد توزیع يې پيل شي او که اوس ونه وپشل شي نو بيا ټول عمر دا مسله پاتې ده، نه نړيوال مرسته کوي او نه نور امکانات شته، اوس د وزيرانو شورا پرېکړه کړې، بايد دا پرېکړه عملي شي، نن زه خبر شوم چې جمهور رييس په مطبوعاتې کنفرانس کې ويلي چې د تذکره اداره په دې برخه کې تخنيکي مشکل لري او امادگي نه لري.)) دا مهال د تذکره د وېش مشر (محتاط) صيب وويل: ((ما امادگي داريم و هيچ نوع مشکل تخنيکي نداريم)) ډاکټر صيب عبدالله وويل: ((زه فکر کوم هېڅ ډول تخنيکي مشکل نه شته خو که بل مشکل وي جمهور رييس يې بايد واضح کړي، خو زه د اسد پر (۲۸) مه دا واضح کوم چې تخنيکي مشکل نه شته.)) دا مهال ما بيا وويل چې: ((موږ د تذکره د وېش له بهير سره مخالف نه يو، خو په دې شرط چې افغان کلمه په کې وليکل شي او که دا کلمه په کې راغله نو موږ او په مجموع کې ټول ملت بيا هر ډول مرستې او همکارۍ ته تيار يو. له تاسو څخه اوس غوښتنه کوو چې دا مشکل له ولسمشر سره حل و فصل کړئ، موږ خپله اوس هغه ته لاسرسی نه لرو او وخت هم ډېر کم پاتې، هسې نه چې له ملي هويت پرته تذکرې پيل شي بيا به غټ مشکل پيدا شي.))

دا مهال ډاکټر صيب ځلاند وويل: ((ډاکټر صيب له تاسو څخه مو هيله ده چې تاسو په دې برخه کې جدي اقدامات وکړئ، له افغان پرته تذکره به ستاسو حکومت ته ډېرې سختې ستونزې راولاړې کړي، ډېری خلک به سپکونو ته راووتې، په لسگونو زره خلک به مظاهري وکړي او بيا به يې

دا حکومت د کنترول ظرفیت هم نه لري او کېدی شي د حکومت د زوال سبب شي...)) ډاکټر صیب عبدالله وویل: ((تاسو چې جمهور رییس سره کتلي وو هغه درته په دې برخه کې څه وویل؟)) ما وویل: ((د تېر ۱۳۹۳ ل کال د جدي په میاشت کې مورې سره ولسمشر ژمنه وکړه چې د ملي شورا د ژمنیو رخصتیو پرمهال به د یو تقیبي فرمان له لارې دا مشکل حل کړم او افغان کلمه به په تذکره کې درج کړو، ډاکټر صیب اشرف غني دا هم وویل چې زه به له ډاکټر صیب عبدالله سره په دې برخه کې مشوره وکړم.)) ډاکټر صیب عبدالله وویل: ((ما سره خويې په دې باب څه نه دي ويلي، خو ستاسو نوم یې راته واخیست چې (یون) سره په دې باب غږېږم)) بیا ډاکټر صیب ځلاند وویل: ((جمهور رییس مورې ته تاسو د پلمې په توگه یادوي، گنې زه خويې منم خودوی (تاسو) یې مخالفت کوي او وايي چې د افغان کلمه دې په کې نه راځي.))

دې خبرې سره ډاکټر عبدالله ټینګ غبرگون وښود، ویې ویل: ((نه نه هېڅ پوښتنه نه پیدا کېږي، هېڅوک زما پر افغانیت باندې شک نه شي کولای، زه همدې وطن کې پیدا شوی یم، ما دې وطن کې ټول عمر تېر کړی، ما جهاد کړی، د جهاد د تقدس په خاطر مې جهاد کړی، څوک حق نه لري چې پر ما باندې دا تور پورې کړي، البته ځینې خلک شته چې بېلابېل نظرونه لري، زه نه وایم چې د چا نظر سم دی او د چا نه دی، خو نظرونه دلته بېلابېل دي.))

ما وویل: ((ډاکټر صیب! نظرونه به بېلابېل وي خو مهمه خبره دا ده چې قانون څه وایي، زه بیا وایم چې د اساسي قانون د څلورمې مادې پنځمه فقره حکم کوي چې د افغانستان پر هر وگړي د افغان کلمه اطلاقېږي او تذکره مورې هر وگړي ته ورکوو، نو بیا په دې کې سوال څه دی، چې مورې چاته ووايو افغان یې او که نه؟))

ډاکټر صیب عبد الله عبد الله وویل: ((پورته یې لیکلي دي، چې د افغانستان اسلامي جمهوریت د تابعیت تذکره، دې کې ټول افاده شول، اسلام هم راغی او افغانستان هم، بل تعبیر ترې نه شي کېدی، غیر له افغانه، خو که څوک بیا بېلابېل تعبیرونه ترې کوي، هغوی کولای شي، کېدی شي ځینې خلک ځانته هېڅ افغان ونه وایي، خو دا کېدی شي ډېر محدود کسان وي.))

ما وویل: ((ډاکټر صیب یو ځل بیا وایمه چې د افغانستان اسلامي جمهوریت د دولت نوم دی، چې زموږ د دولت یو ډول څرگندوي، لکه یو وخت کې د افغانستان جمهوریت و، بیا د افغانستان دموکراتیک جمهوریت، بیا د افغانستان اسلامي دولت، بیا د افغانستان امارت او اوس د افغانستان جمهوري دولت دی، دا نوم خو وخت پر وخت بدلېږي، خو ملت مو افغان دی او هغه نه بدلېږي، موږ باید د مملکت (country) او ملت (Nation) ترمنځ فرق وکړو. (افغانستان) له (افغانه) جوړ شوی، کله چې افغان نه منل کېږي نو افغانستان خو بیا اتومات نه منل کېږي او تاسو خو ښه پوهېږئ چې له پورته عنوان څخه د هویت په برخه کې نوره ناوړه گټه هم پورته کېږي.)) دا مهال ډاکټر عبد الله وویل: ((هورښتیا ځینې کسان بیا وایي، موږ افغانستاني یو، دا نو بیا د هغوی تعبیر دی، چې دا ډېر کم کسان دي او افغانستاني بیا د افغان مانا نه لري.)) ډاکټر ځلانند وویل: ((دا خو هغه کسان دي چې افغان نه مني هغه ډېر کم دي او د گوتو په شمار دي، موږ د هغو په خاطر د افغان کلمې له لیکلو تېر شو چې هغوی یې نه مني؟ خو چې اکثریت یې مني هغه په پام کې نه نیسو، نور ځئی چې ریفربنډم وکړو چې څوک اکثریت کېږي؟)) ډاکټر صیب عبد الله وویل: ((په یوې کلمې ریفربنډم سخت کار دی، ملت ته په تاوان دی، ملت سره وپشل کېږي، موږ څخه به نور کارونه پاتې وي، خو اکثریت معلومونه د پارلمان له لارې هم نسبي

اکثریت په یو نه یو ډول معلومېږي)) ډاکټر ځلانده وویل: ((دا چرته د ملت رښتیني استازي دي؟)) ډاکټر عبداللہ وویل: ((هر څنگه چې دي خو د ملت استازولي کوي)) ما (یون) وویل: ((دې پارلمان خو یو ځل د افغانستان په سفارتونو کې د دوه تابعیتو و د د موضوع هم په اکثریت سره تصویب کړې وه، د اهلہ تشیعہ و د شخصیه احوالو قانون یې هم په اکثریت سره تصویب کړی و، نو څنگه ولسمشر بېرته مسترد کړل او ملي شورا پرې بیا له سره غور وکړ. ولسي جرگه یوه ورځ یو وزیر ته د ناباوری او بله ورځ همغه وزیر ته د باور رایه ورکوي، په شورا کې دا مسله په غښ سره تېره شوې، په پیل کې مې ورته اشاره وکړه، هېڅوک په شورا کې پیدا نه شول چې ووايي زه افغان نه یم، بله خبره دا که شورا د اساسي قانون خلاف پرېکړه هم وکړي، نو موږ ته به د منلو وړ وي؟ جمهور رییس به له هغه واک څخه وخت گټه پورته کوي چې شورا یو ناقانونه مسوده تصویب کړي او دی یې د یو تقنیني فرمان له مخې اصلاح او یا یې بېرته ورمسترده کړي؟)) دا مهال ډاکټر عبداللہ وویل: ((زه پوره باور لرم چې شورا کې به له یو دوه درېو تنو پرته هېڅوک هم ونه وایي چې زه افغان نه یم، ټول وایي چې موږ افغانان یو، خو اوس دا مسله همدا سې راغلي ده)) محتاط وویل ((فعلاً اکثریت شورا به این نظر است که کلمه افغان ضروری بود، اگر این موضوع دوباره به شورا محول شود، یقین است که شورا صد در صد موضوع افغانیت را تایید میکند، اکثریت شان همراي ما در تماس هستند و خواهان شروع توزیع تذکره الکترونیکی است)) ډاکټر عبداللہ وویل: ((حل لارې ووايي! که چېرې جمهور رییس فرمان ورکړي چې افغان کلمه دې په دیتابیس کې راشي، مشکل به حل شي؟)) ما وویل: ((نه افغان کلمه باید د تذکرې پر لومړي مخ راشي، موږ ولې خپل هویت د پردې تر شا پټ کړو، تذکره خود ده د هویت لپاره!))

میرویس علیزی او محتاط وویل: ((مشکل یو څه حلېږي خو پوره نه.)) دې وخت کې ډاکټر صیب عبداللہ وویل: ((که قوم او ملت دواړه د تذکرې پر اول مخ راشي څنگه به شي؟)) محتاط ورته وویل: ((د قوم د لیکلو په حالت کې اروپایي اتحادیه موږ ته فنډ نه راکوي او وایي چې دا د ملگرو ملتو د نړیوال کنوانسیون مخالف کار دی، دې حالت کې د یو چا ژوند ته گواښونه او خطر ونه پېښېدی شي.))

ما وویل: ((موږ درې حل لارې وړاندې کوو: لومړی دا چې ټولو ته دې افغان ولیکل شي او د قانون حکم هم همدا دی، دویم که څوک پر قومیت ټینگار کوي، نو ملت دې ټولو ته افغان ولیکل شي او حتمي دې شي او قوم دې اختیاري پرېښودل شي، که د چا زړه وودې لیکي او که د چا زړه نه و، نه دې لیکي او درېیم حالت دادی چې دا ښه حالت هېڅکله نه دی او وروستی حالت دی چې ملت دې ټولو ته افغان ولیکل شي او که چا ویل چې زه افغان نه یم، نو د ملت ستون دې ورته نه لیکل کېږي، نو بیا به وروسته وکتل شي چې له نورو قوانینو سره څه کوي؟ څوک چې له خپل ملته منکرېږي، دهغه نور حالت به څه وي؟)) دې وروستي حالت سره ډاکټر عبداللہ عبداللہ جدي مخالفت وښود او ویې ویل: ((دا کار ملت پر بېلابېلو برخو ویشي، دیوه تذکره کې به ملت افغان وي د بل کې به نه وي.)) نو ما بیا وویل چې ښه نو زموږ همغه لومړی وړاندیز دی، چې ټولو ته دې افغان ولیکل شي، دې وخت کې یو ځل بیا د افغان کلیمې د لیکلو او نه لیکلو خبره تاوه شوه. ما بیا وویل که ولیکل شي تاوان یې څه دی؟ که ونه لیکل شي نو تاوان خویې واضح دی، چې ملت له خپل هویت څخه محرومېږي او هېڅکله ورته دا حالت د منلو وړ نه دی.

دې وخت کې علیزی وویل: ((موږ هېڅ تخنیکي مشکل نه لرو، هر وخت یې پیل ته تیار یو.)) محتاط وویل: ((موږ یې هم پیل ته تیار یو او هم د

ملت ستون ليكلو ته، په دې دواړو برخو کې هېڅ مشکل نه شته، تاسو بايد جمهور ريبس قانع کړئ چې دا مسله نوره اوږده نه کړي)) محتاط په پای کې زياته کړه: ((بڼه لاره همدا ده چې موږ د کورنيو چارو وزارت له لارې د ملت - افغان کليمو د زياتولو وړانديز کړی، تاسې يې پر ولسمشر ومنئ چې هغه يې د يو تقنيني فرمان په ترڅ کې موږ ته راولېږي، نور نو موږ نه تخنيکي مشکل لرو او نه هم کوم بل مشکل.))

په پای کې زموږ د خوتنو (محتاط، عليزي، ځلاندي، يون) وړانديز دا شو چې د ملت ستون په زياتولو او د افغان کلمې د ليکلو لپاره دې له ولسمشر څخه تقنيني فرمان واخيستل شي او ډاکټر صيب عبدالله عبداللہ بايد د دې فرمان په صدور او د جمهور ريبس په قانع کولو کې اصلي هلې ځلې وکړي.

ډاکټر صيب عبدالله په پای کې د نتيجې په توگه وويل: ((ما ستاسو وړانديزونه واورېدل، اول او دويم وړانديز مې هم ياداشت کړل، زه به يې جمهور ريبس سره مطرح کړم، خو وعده در سره نه کوم، چې هغه به حتمي دا کار وکړي که ونه کړي، خو زه بيا وایم چې زه د افغان کلمې سره ايډيالوژيک مخالفت نه لرم، که جمهور ريبس يې راوړي او که رای نه وړي مخالفت يې نه کوم، د تذکرې د وېش پر تاريخ ټينگار کوم، خو ستاسو وړانديزونه ورته رسوم)) ما او ځلاندي بيا د پای د ټکي په توگه وويل: ((که د افغان کلمه په کې رانه شي، موږ يې مخالفت کوو او بيا چې هر ډول ستونزه پېښه شوه، مسؤليت به يې د همغه چا پر غاړه وي چې دا مشکل يې تر دې دمه رارسولی دی، بيا مو د مدني او بېلابېلو کلتوري ټولنو او قومي شوراگانو هغه غوښتنليک هم ډاکټر عبدالله ته ورکړ چې د جمهوري رياست د مقام په نامه ليکل شوی و او دی يې بايد ولسمشر ته ورکړي، دا ليک په جلا ډول ليکل شوی او لوستونکی کولای شي چې تر دې متن وروسته يې ولولي.

د یادونې وړ ده چې ددې ناستې مینوتې مې ځکه ولیکه چې د یو تاریخي سند په توګه ولس ته پاتې شي. البته کېدی شي ځینې کلمې او خبرې مې له یاده وتلې وي، خو د ناستې غټ ټکي همدا وو چې تاسو ته مې یاد کړل.

د افغانستان د اسلامي جمهوریت محترم مقام ته

په برېښنايي تذکرو کې د اسلامیت او افغانیت د تثبیت غوښتنه

له هغې ورځې چې د نفوسو د احوال د ثبت قانون او په تېره بیا د هويت يا تابعیت د تذکرو د چاپ او وېش په باب بحثونه پیل شوي، نو له هماغې ورځې یو شمېر ناڅرګندو عناصرو هڅه پیل کړې، چې له غبن، چل، فرېب او نورو نامشروعو لارو د هېواد اسلامي او ملي هويت مسخه کړي او دا کار د قانون تر پردې لاندې په ناقانونه ډول مخته بوځي. دوی په خپلو دې هڅو کې تر یوه حده بريالي شول، کله چې د هويت په تذکرو کې د (دين) او (ملت) د ستونونو د لیکلو خبره مطرح شوه او د ټولو هېوادوالو هیله وه چې د دين د ستون په مقابل کې هر مسلمان افغان ته (اسلام) او د (ملت) ستون په مقابل کې د هېواد هر وګړي ته د (افغان) کلیمه ولیکل شي او په دې ډول د افغانانو اسلامي او ملي هويت خوندي شي، خو دې ناڅرګندو عناصرو د چل او غبن له لارې د هويت په تذکره کې ددې دواړو سترو ارزښتونو د لیکلو مخه ونيوله. سره له دې چې د ملي شورا اکثریت وکیلان ددې ارزښتونو غوښتونکي وو، خو یو شمېر عناصرو له داسې فرېب څخه کار واخیست چې عملاً یې ددې ارزښتونو مخه ونيوله. وروسته د ولس د بېلابېلو پرګنو له خوا مظاهري وشوې او ملي شورا مجبوره شوه، د یوه ګډ کمېسیون له لارې د (دين) ستون بېرته تذکرې ته داخل کړي، خو پير (ملت) یې بیا هم خاورې واړولې، پخواني ولسمشر هم ژمنه وکړه چې دا نیمګړی قانون به تعدیلوي او سمون به په کې راولي، خو هغه پر خپله ژمنه وفا ونه کړه.

اوسني ولسمشر (ډاکټر اشرف غني) هم د ۱۳۹۳ل کال د مرغومي په مياشت کې د بېلابېلو مدني، کلتوري ټولنو او قومي شوراگانو د استازو په غونډه کې له هغو سره ژمنه وکړه چې د همدې کال د (دلوې) په مياشت کې به د ملي شورا د ژمنيو رخصتو پر مهال د يو تقنيني فرمان له لارې د (ملت) ستون هم د هويت په تذکره کې زياتوي او د هېواد هر وگړي ته به د (افغان) کلیمه ليکي.

تر هغه وروسته ولسمشر له بېلابېلو اړوندو ارگانونو او اجراييه رييس بناغلي (ډاکټر عبدالله عبدالله) سره هم سلا مشوره وکړه او ټولو د (ملت) د ستون له ليکلو سره موافقه وکړه، ولسمشر غني د يو تقنيني فرمان د متن د ترتيب غوښتنه وکړه او ژمنه يې وکړه چې د ملي شورا د دوينو رخصتو پر مهال به د يو تقنيني فرمان په ترڅ کې د تذکرې پر لومړي مخ د هېواد هر وگړي ته د (افغان) کلیمه ليکل کېږي، د فرمان متن هم ترتيب شو، خو تر اوسه پورې ولسمشر دا فرمان لاسليک نه کړي.

اوس په هېواد کې بېلابېلو ملي بنسټونو، مدني ټولنو، فرهنگي بنسټونو، قومي شوراگانو، سياسي خوځښتونو او په ټوله کې ټولو اسلامپالو او ملتپالو هېواد مينو افغانانو غوښتل، يوځل بيا پر سترو مظاهرو او لاريونونو لاس پورې کړي او په خپله هويت پانډه کې خپل اسلامي او ملي هويت (اسلاميت) او (افغانيت) تثبيت کړي، خو ددې ټولو بنسټونو د همغږۍ جرگې تر مظاهرو د مخه غوره وبلله چې له قانوني لارو چارو د خپلې داعيې د تثبيت غوښتنه وکړي. دا بنسټونه د جمهوري رياست له محترم مقام او په تېره بيا شخصاً له قدر من جمهور رئيس څخه هيله لري چې د ملت دې داعيې ته له قانوني لارې هرکلي ووايي. څرنگه چې د هويت د تذکره په باب د ملي شورا پرېکړه د اساسي قانون د څلورمې مادې د پنځمې فقرې مخالفه ده، نولازمه او ضروري ده چې دا پرېکړه د يادې مادې له محتوا سره سمه اصلاح شي. د اساسي

قانون د څلورمې مادې په پنځمه فقره کې راغلي دي: ((د افغان کلمه د ملت پر هر وگړي اطلاق کېږي)). نو څرنگه چې تذکره هم د هېواد هر وگړي ته ورکول کېږي او د هر وگړي ملي هويت (افغان) دی، نو ځکه موږ غواړو د همدې فقرې پر اساس د هويت په تذکره کې د (دين) ستون تر څنګ د (ملت) ستون زيات شي او په مقابل کې يې هر هېوادوال ته (افغان) کلمه وليکل شي. په دې ډول به هم د اساسي قانون محتوا او روحیه تطبیق شي، هم به ملي وحدت تامین شي او هم به ملي هويت او يووالي ته پېښ گواښونه کمزوري او له منځه لاړ شي او د هېواد د دښمنانو هغه دسيسې به هم شنلې شي چې واحد افغان ملت پر بېلابېلو نومونو او ټوټو وېشي. موږ له تاسو څخه هيله لرو چې د هويت تذکره تر سمون دمخه ددې تذکره د وېش په باب ټوله نيمگړې پروسه ودرئ. کله چې ياد سمون راغی تر هغه وروسته دې د تذکرې د وېش په اړونده اداره کې هم پوره سمون او پياوړتيا راشي، بيا به حکومت، ولس او د هېواد مدني بنسټونه په گډه ددې بهير د برياليتوب لپاره هلې ځلې کوي. د اسلامي او ملي هويت له تثبیت پرته د نيمگړې تذکرې وېش د هېواد اسلامي او ملي ارزښتونو سره د مخالفت مانا لري او هېڅ افغان ته د منلو وړ نه دی، په داسې يو حالت کې که د مظاهرو په گډون هر ډول مشکل پيدا شو، نو مسؤليت به يې د ولسمشر او نورو دولتي چارواکو پر غاړه وي. خو هېواد پال او اسلامپال افغانان به تر هغه پورې خپلې مبارزې ته دوام ورکوي چې خپل اسلامي او ملی هويت يې نه وي تثبیت کړی. د اسلامي او ملي داعيې د پوره کېدو په هيله.

په درناوي

د هېواد بېلابېلې مدني، فرهنگي ټولني، قومي شوراگانې او سياسي خوځښتونه

مننه او کور ودانی

د افغانستان ملي تحریک له فرهنگي څانگې څخه د زړه له تله مننه کوم چې د دې اثر چاپ ته یې اوږه ورکړه. ویارم چې ملي تحریک د علمي اثارو د چاپ لړۍ پیل کړې ده. مور له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هیله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ د لړۍ لاسپسي وغځوي.

یو ځل بیا د ملي تحریک له فرهنگي څانگې څخه د زړه له تله مننه کوم چې د دې اثر د چاپولو جوگه شو.

په فرهنگي مینه

محمد اسمعیل یون

DA SAMOON PA LATA "Try for Reforming"

"THE COLLECTION OF POLITICAL AND SOCIAL ARTICLES"

By: Mohammad Ismael Yoon

د افغانستان ملي تحريک
www.melitahrik.com

د خپرونو لړ: ۹۸
د ليکوال د خپرونو لړ: ۴۳

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**